

ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI

Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı

**1990-2015 YILLARI ARASINDA YAPILAN MİLLİ EĞİTİM
ŞURALARI VE TÜRK EĞİTİM SİSTEMİNE ETKİSİ**

Elif DAŞ

Danışman

Prof. Dr. Serpil SÜRMELE

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Haziran, 2019

TELİF HAKKI

2547 Sayılı Yükseköğretim Kanunu Ek Madde 40 hükümleri çerçevesinde (Ek:22/2/2018-7100/10 md.) “*Lisansüstü tezler yetkili kurum ve kuruluşlar tarafından gizlilik kararı alınmadıkça, bilime katkı sağlamak amacıyla Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi tarafından elektronik ortamda erişime açılır.*”

Araştırmacılar tezlerin tamamı veya bir bölümünü yazarın izni olmadan ticari veya mali kazanç amaçlı kullanamaz, yayımlayamaz, dağıtamaz ve kopyalayamaz. Ulusal Tez Merkezi Web Sayfasını kullanan araştırmacılar, tezlerden bilimsel etik ve atıf kuralları çerçevesinde yararlanırlar.

YAZARIN

Adı : Elif

Soyadı : DAŞ

Bölümü : Sosyal Bilgiler Eğitimi

İmza :

Teslim Tarihi :

TEZİN

Türkçe Adı : 1990-2015 Yılları Arasında Yapılan Milli Eğitim Şuraları ve Türk Eğitim Sistemine Etkisi

İngilizce Adı : The National Education Councils Conducted Between 1990 and 2015 and Their Impacts on Turkish Education System

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı:

İmza:

KABUL VE ONAY

Elif DAŞ tarafından hazırlanan “1990-2015 Yılları Arasında Yapılan Milli Eğitim Şuraları ve Türk Eğitim Sistemine Etkisi” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile Ondokuz Mayıs Üniversitesi Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı, Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: (Unvanı Adı Soyadı)

(Anabilim Dalı, Üniversite Adı)

Başkan: (Unvanı Adı Soyadı)

(Anabilim Dalı, Üniversite Adı)

Üye: (Unvanı Adı Soyadı)

(Anabilim Dalı, Üniversite Adı)

Üye: (Unvanı Adı Soyadı)

(Anabilim Dalı, Üniversite Adı)

Üye: (Unvanı Adı Soyadı)

(Anabilim Dalı, Üniversite Adı)

Bu tezin Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı, Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Tarihi: __/__/____

Prof. Dr. Ali ERASLAN

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

(İmza ve Mühür)

Baş tacı ailem ve çok kıymetli öğretmenlerime...

TEŞEKKÜR

“1990-2015 Yılları Arasında Yapılan Milli Eğitim Şuraları ve Türk Eğitim Sistemine Etkisi” adlı yüksek lisans çalışmamda bana katkısı olan ve benden yardımlarını esirgemeyen pek çok birey bulunmaktadır. Çalışmamın hazırlık aşamasından bitimine kadar yol gösteren, yardımlarını esirgemeyen ve öğrencisi olmaktan onur duyduğum danışmanım Prof. Dr. Serpil SÜRMEĒİ’ ye teşekkürlerimi sunarım. Yüksek lisans eğitimim boyunca ufkumu genişleten ve tez yazma sürecinde de yardımlarını esirgemeyen kıymetli hocalarım Doç. Dr. Alper KESTEN ve Prof. Dr. Mehmet KÖÇER’ e teşekkürlerimi sunarım. Eğitim hayatımın başlangıcından itibaren bana destek olan değerli hocalarıma teşekkürlerimi sunarım. Ve hayatımın her aşamasında yanımda olan, destekleriyle bana her zaman güç veren, evlatları olmaktan onur ve gurur duyduğum canım aileme sevgilerimi sunarım.

**1990-2015 YILLARI ARASINDA YAPILAN MİLLİ EĞİTİM
ŞURALARI VE TÜRK EĞİTİM SİSTEMİNE ETKİSİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Elif DAŞ

ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Haziran, 2019

ÖZ

Milli Eğitim Şuraları Milli Eğitim Bakanlığı'nın en yüksek danışma organıdır. Türk Eğitim Tarihi içerisinde oldukça önemli bir yere sahip olan şuralar, Millî Eğitim politikaların belirlenmesinde, yol gösterici rol üstlenmiştir. Bu çalışmada; öncelikle genel hatlarıyla ilk Türk devletlerinden günümüze kadar eğitim sisteminde yaşanan yapısal değişim irdelenmiştir. İkinci olarak mevcut eğitim sisteminin en önemli danışma kurulu olan Milli Eğitim Şuralarının tarihçesi, yasal alt yapısı ve 1939'dan bu yana genel hedefleri açısından şura toplantıları ele alınmıştır. Çalışmanın son bölümünde 1990-2015 yılları arasında gerçekleştirilen şuralarda alınan kararlar kategorik olarak incelenmiş ve kararların Türk Milli Eğitim Sistemine olan etkilerine ilişkin politika analizi yapılmıştır. Bu kapsamda, çalışmanın örneklemini 1990- 2015 yılları arasında gerçekleştirilen Milli Eğitim Şuraları raporları oluşturmaktadır. Betimsel içerik analizi yöntemi ile Nvivo 11 analiz programı kullanılarak yapılacak analizlerde belirtilen tarihler arasında gerçekleştirilen şuralarda alınan kararların içerikleri, uygulamaya geçirilip geçirilmediği, uygulanan kararların etki değerlendirmeleri, diğer taraftan gerçekleşmeyen kararların da gerçekleşmeme nedenleri irdelenmiştir.

Anahtar Kelimeler : Kamu politika analizi, eğitimde değişim modelleri, milli eğitim şuraları, Türk eğitim sistemi

Sayfa Sayısı : 146

Danışman : Prof. Dr. Serpil Sürmeli

**THE NATIONAL EDUCATION COUNCILS CONDUCTED
BETWEEN 1990 AND 2015 AND THEIR IMPACT ON TURKISH
EDUCATION SYSTEM**

MS Thesis

Elif DAŞ

ONDOKUZ MAYIS UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL OF EDUCATIONAL SCIENCES

June, 2019

ABSTRACT

National Education Councils (NEC) have an important place in the history of the Turkish Educational System. The NEC is the highest counseling body of The Ministry of Education. The NECs undertake a significant role in the making of national education policies. This study begins with an outline of the structural evaluation of the educational system through history from the first Turkish states in Central Asia to the current day. Secondly, the history, the legislative foundation, and the outline of the meetings of the NEC since the first NEC meeting in 1939 have been scrutinized. Finally, in the last part of the study, after a categorical analysis of the decisions, a policy analysis has been conducted to examine the effects of the decisions taken in the NEC meetings from 1990 to 2015 on the Turkish National Educational System. The sample of the study is constituted by the NEC meeting reports between 1990 and 2015. The content analyses of the NEC meeting reports are conducted by using Nvivo 11 software. The content of the decisions taken in these meetings, the status of the decisions whether they were transferred into practice or not, and the effects of the applied and non-applied decisions on the national education system have been examined.

Key Words : Public policy analysis, educational change models, National Education Councils, Turkish educational system

Number of Pages : 146

Advisor : Prof. Dr. Serpil Sürmeli

VIII

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI.....	II
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI.....	III
KABUL VE ONAY	IV
TEŞEKKÜR	VI
ÖZ.....	VII
ABSTRACT	VIII
TABLolar LİSTESİ.....	XIII
SİMGELER VE KISALTMALAR	XIV
BİRİNCİ BÖLÜM.....	1
I. GİRİŞ	1
1.1 Araştırma Konusu ve Problemi	1
1.2. Araştırmanın Amacı.....	3
1.3. Araştırmanın Önemi	3
1.4. Varsayımlar	3
1.5. Kapsam ve Sınırlılıklar	4
1.6. Temel Kavramlar	4
İKİNCİ BÖLÜM	6
II. KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE.....	6
2.1 İlk Türk Devletlerinden Günümüze Genel Hatlarıyla Eğitim ve Eğitim Kurumu	6
2.1.1 İslamiyet Öncesi Dönem Türk Devletlerinde Eğitim ve Eğitim Kurumu.....	6
2.1.2 İslamiyet Sonrası Dönem Türk Devletlerinde Eğitim ve Eğitim Kurumu.....	9
2.1.3 Osmanlı Devleti Döneminde Eğitim ve Eğitim Kurumu.....	12
2.1.4 Osmanlı Devleti'nin Son Dönemi ve İstiklal Savaşı Yıllarında Eğitim ve Eğitim Kurumu	17
2.1.5 Tek Partili Dönemde Eğitim ve Eğitim Kurumu (1923-1950).....	18
2.1.6 Çok Partili Siyasi Dönemde Eğitim ve Eğitim Kurumu (1950-1980) 21	
2.1.7 1980-2015 Yılları Arası Eğitim ve Eğitim Kurumu.....	24
2.2. Milli Eğitim Şuraları	26
2.2.1. Tanımı	26
2.2.2. Şuraların Oluşumu Etkileyen Unsurlar ve Yasal Altyapısı.....	26

2.2.3. Şuraların Tarihsel Gelişimi	27
2.2.4. Milli Eğitim Şuralarına İlişkin Yapılan Akademik Çalışmalar	29
2.2.5. Genel Hedefleri Açısından 1939-1990 Yılları Arasındaki Şuralar... 30	
2.3. Şura Kararlarında Kamu Politikası ve Analizi.....	33
2.3.1. Şura Kararlarında Kamu Politikası ve Süreci.....	34
2.3.2. Şura Kararlarında Kamu Politikası Unsuru Olarak Eğitim Politikası	35
2.4. Şura Kararlarında Politika Süreç Analizi	36
2.4.1. Problemin Tanımı.....	37
2.4.2. Politikaların Belirlenmesi ve Yasalaştırılması	38
2.4.3. Politikaların Uygulanması	40
2.4.4. Politikaların Değerlendirilmesi	41
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	43
III. YÖNTEM.....	43
3.1 Araştırmanın Modeli (Deseni).....	43
3.2 Verilerin Toplanması	43
3.3 Verilerin Çözümlemesi	44
3.4 Verilerin Analizi	46
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	47
IV. BULGULAR VE YORUMLAR	47
4.1 13. Milli Eğitim Şurası (15-19 Ocak 1990)	53
4.1.1 13. Milli Eğitim Şurası Gündemi.....	53
4.1.2 13. Milli Eğitim Şurasında Alınan Kararların Konularına Göre Dağılımı.....	54
4.1.3 13. Milli Eğitim Şurasında Alınan Kararların Paydaşlarına Göre Dağılımı.....	57
4.1.4 13. Milli Eğitim Şurasında Alınan Kararların Uygulanma Durumuna Göre Dağılımı	58
4.1.5 13. Milli Eğitim Şurasında Uygulamaya Konulmayan Kararların İncelenmesi	59
4.2 14. Milli Eğitim Şurası (27-29 Eylül 1993)	59
4.2.1 14. Milli Eğitim Şurası Gündemi.....	59
4.2.2 14. Milli Eğitim Şurasında Alınan Kararların Konularına Göre Dağılımı.....	60
4.2.3 14. Milli Eğitim Şurasında Alınan Kararların Paydaşlarına Göre Dağılımı.....	64
4.2.4 14. Milli Eğitim Şurasında Alınan Kararların Uygulanma Durumuna Göre Dağılımı	65

4.2.5 14. Milli Eğitim Şurasında Uygulamaya Konulmayan Kararların İncelenmesi	66
4.3 15. Milli Eğitim Şurası (13-17 Mayıs 1996).....	67
4.3.1 15. Milli Eğitim Şura Gündemi	67
4.3.2 15. Milli Eğitim Şurasında Alınan Kararların Konularına Göre Dağılımı.....	68
4.3.3 15. Milli Eğitim Şurasında Alınan Kararların Paydaşlarına Göre Dağılımı.....	82
4.3.4 15. Milli Eğitim Şurasında Alınan Kararların Uygulanma Durumuna Göre Dağılımı	83
4.3.5 15. Milli Eğitim Şurasında Uygulamaya Konulmayan Kararların İncelenmesi	84
4.4 16. Milli Eğitim Şurası (13-17 Kasım 1999)	85
4.4.1 16. Milli Eğitim Şurası Gündemi.....	85
4.4.2 16. Milli Eğitim Şurasında Alınan Kararların Konularına Göre Dağılımı.....	87
4.4.3 16. Milli Eğitim Şurasında Alınan Kararların Paydaşlarına Göre Dağılımı.....	96
4.4.4 16. Milli Eğitim Şurasında Alınan Kararların Uygulanma Durumuna Göre Dağılımı	97
4.4.5 16. Milli Eğitim Şurasında Uygulamaya Konulmayan Kararların İncelenmesi	98
4.5 17. Milli Eğitim Şurası (13-17 Kasım 2006)	99
4.5.1 17. Milli Eğitim Şurası Gündemi.....	99
4.5.2 17. Milli Eğitim Şurasında Alınan Kararların Konularına Göre Dağılımı.....	99
4.5.3 17. Milli Eğitim Şurasında Alınan Kararların Paydaşlarına Göre Dağılımı.....	110
4.5.4 17. Milli Eğitim Şurasında Alınan Kararların Uygulanma Durumuna Göre Dağılımı	110
4.5.5 17. Milli Eğitim Şurasında Uygulamaya Konulmayan Kararların İncelenmesi	111
4.6 18. Milli Eğitim Şurası (1-5 Kasım 2010)	112
4.6.1 18. Milli Eğitim Şurası Gündemi.....	112
4.6.2 18. Milli Eğitim Şurasında Alınan Kararların Konularına Göre Dağılımı.....	113
4.6.2 18. Milli Eğitim Şurasında Alınan Kararların Paydaşlarına Göre Dağılımı.....	124
4.6.3 18. Milli Eğitim Şurasında Alınan Kararların Uygulanma Durumuna Göre Dağılımı	125

4.6.4 18. Milli Eğitim Şurasında Uygulamaya Konulmayan Kararların İncelenmesi	126
4.7 19. Milli Eğitim Şurası (2-6 Aralık 2014)	128
4.7.1 19. Milli Eğitim Şurası Gündemi.....	128
4.7.2 19. Milli Eğitim Şurasında Alınan Kararların Konularına Göre Dağılımı.....	129
4.7.3 19. Milli Eğitim Şurasında Alınan Kararların Paydaşlarına Göre Dağılımı.....	139
4.7.4 19. Milli Eğitim Şurasında Alınan Kararların Uygulanma Durumuna Göre Dağılımı	140
4.7.5 19. Milli Eğitim Şurasında Uygulamaya Konulmayan Kararların İncelenmesi	141
BEŞİNCİ BÖLÜM	143
V. SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER.....	143
KAYNAKÇA	147

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: 1990- 2014 Milli Eğitim Şuralarında Alınan Kararların Kategorik Dağılım Frekansları	49
Tablo 2: 13. Milli Eğitim Şurasında En fazla Kararın Alındığı İlk 17 Kategori	53
Tablo 3: 14. Milli Eğitim Şurasında Karar Alınan 17 Kategori	60
Tablo 4: 15. Milli Eğitim Şurasında En fazla Kararın Alındığı İlk 19 Kategori	68
Tablo 5: 16. Milli Eğitim Şurasında En fazla Kararın Alındığı İlk 19 Kategori	86
Tablo 6: 17. Milli Eğitim Şurasında En fazla Kararın Alındığı İlk 19 Kategori	99
Tablo 7: 18. Milli Eğitim Şurasında En fazla Kararın Alındığı İlk 19 Kategori	112
Tablo 8: 19. Milli Eğitim Şurasında En fazla Kararın Alındığı İlk 19 Kategori	128

SİMGELER VE KISALTMALAR

MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
YÖK	Yükseköğretim Kurumu
ISCED	The International Standard Classification of Education/ Uluslararası Eğitim Sınıflandırması Standardı
MEŞ	Milli Eğitim Şuraları
TTKB	Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı
TDK	Türk Dil Kurumu
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
AYM	Anayasa Mahkemesi
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
TÜBİTAK	Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
DİB	Diyanet İşleri Başkanlığı
MGK	Milli Güvenlik Kurumu
STK	Sivil Toplum Kuruluşu
ILO	The International Labour Organization
LİMME	Lise Mezunlarına Meslek Edindirme Projesi
TRT	Türkiye Radyo Televizyon Kurumu
KOSGEB	Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı

MPI	Milli Piyango İdaresi
THK	Türk Hava Kurumu
AB	Avrupa Birliği
YİBO	Yatılı İlköğretim Bölge Okulları
GMSF	Gayri Safi Milli Hâsıla
OKS Sınavı	Ortaöğretim Kurumları Seçme ve Yerleştirme
RAM	Rehberlik Araştırma Merkezi
AOÖBP	Ağırlıklı Ortaöğretim Başarı Puanı
TEOG	Temel Eğitimden Ortaöğretime Geçiş Sınavı
SBS	Seviye Belirleme Sınavı
YGS/LGS Yerleştirme Sınavı	Yükseköğretime Geçiş Sınavı-Lisans
EYYM	Eğitim Yöneticisi Yetiştirme Merkezleri
RTÜK	Radyo Televizyon Üst Kurulu

BİRİNCİ BÖLÜM

I. GİRİŞ

Bu bölüm, araştırmaya ilişkin problemin tanımı, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, araştırmanın sınırlılıkları ve ilgili tanımlardan oluşmaktadır.

1.1 Araştırma Konusu ve Problemi

Başta teknoloji olarak her alanda hızlı bir değişim ve dönüşümün yaşandığı günümüz dünyasında yaşanan bu değişimin etkili olduğu alanlardan birisi de hiç şüphesiz eğitim alanıdır. Bilginin üretilmesinden yayılmasına kullanılmasından yeniden üretilmesine kadar her alanda baş döndürücü bir hızda yaşanan değişime ayak uydurmak ve eğitim sisteminin meydana gelen yeniliklere uyarlanması hemen tüm ülkelerin en önemli gündemlerinden biridir. Gelişmiş ülkeler dâhil değişik eğitim sistemleri üzerine yapılan çalışmalarda mevcut eğitim sisteminin “sanayi çağı” olarak adlandırılan emek yoğun üretim tarzının hâkim olduğu dönemin ihtiyaçlarını karşılamak üzere tasarlandığından “bilgi çağı/dijital çağ” olarak adlandırılan “teknoloji ve yoğun bilgi” günümüz döneminin gereklerini karşılamada yetersiz kaldığı ileri sürülmektedir (Fullan, 1993; Reigeluth, 1994; Mc Combs ve Whisler, 1997; Joseph ve Reigeluth, 2010; Castells, 2011).

Küreselleşme ile beraber başta ulaşım, iletişim, çalışma hayatı, ekonomik sistem gibi unsurlarda yaşanan gelişmeler hayatın her alanını etkilemektedir. Castells'in (2011) tanımladığı gibi birbirinden etkilenen dinamik bir ağ toplumu haline gelen dünyada bu yaşanan gelişmeler eğitim sisteminde de yeni ihtiyaçlar ortaya çıkarmaktadır. Doğal olarak bu ihtiyaçlar da tüm hayati alanlarda sistem değişikliğini zorunlu kılmaktadır (Kemp, 2006). Bunlardan biri olarak ülkelerin eğitim sistemlerinde örgütsel, yönetsel, yapısal ve içeriklerinde ihtiyaç duyulan değişim ya sistemi meydana getiren unsurların parça parça değiştirilmesi ya da sistemin tamamının yeniden revize edilmesi şeklinde sistemik değişimler olarak gerçekleştirildiği görülmektedir (Joseph ve Reigeluth, 2010). Dünyada bu gelişmelere paralel olarak

Türkiye’de de eğitim sisteminde “yeniden yapılanma” ve “eğitim reformu” gibi adlar altında yoğun bir değişim süreci yaşanmaktadır (Özdemir ve Baltekin, 2012, s. 52).

Türk milli eğitim sisteminde değişim ihtiyacı duyulan alanların tespit edilmesi ve bu alanlara yönelik politikalar geliştirilmesi açısından en önemli danışma organı Milli Eğitim Şura toplantılarıdır. İlk şura toplantısı 1939’da yapılmış olup günümüze kadar çeşitli tarihlerde toplanmaya devam ederek 19. su 2014’te gerçekleştirilmiştir. Şura toplantılarının gündemlerinin oluşturulması, katılımcıların tespit edilmesi ve ilgili tüm paydaşların temsiline, kararların alınma yönteminden uygulanmasına kadar birçok alanda tartışmalar yaşanmasına ve eleştirilmesine rağmen Milli Eğitim Şura toplantıları Türkiye’nin eğitim sisteminin en kapsamlı şekilde değerlendirildiği bir platform olma özelliğini korumaktadır.

Bununla birlikte hem eğitim sistemiyle ilgili yapılması gereken temel değişikliklerin tam olarak ne olması ve nasıl yapılması gerektiği ile ilgili net genel bir anlayışın olmaması (Tofur, 2015), hem de şuralarda alınan kararların tavsiye niteliği taşımasından dolayı büyük çoğunluğunun uygulamaya konulmaması eğitim politikası geliştirme sürecinde alınan kararların beklenen ölçüde etkili olmadığını göstermektedir. Buna göre kararların büyük bir bölümü ya hiç uygulanmamış ya da uygulanması oldukça gecikmeli olmuştur. Uygulamaya konulanların ise bir kısmı ya kısa sürede terkedilmiş ya da bir diğer şurada tam karşıtı yönde kararlar alınmıştır.

Bu araştırma Türkiye’nin en önemli kamu politikası boyutlarından biri olan eğitim politikasının oluşturulmasında Milli Eğitim Şura toplantılarının etkisini değerlendirmek amacıyla yapılmıştır. Kamu politika analizi modellerinden süreç analizi kuramsal alt yapısı kullanılarak 13. Eğitim Şurasının yapıldığı 1990’dan 19.sunun yapıldığı 2014 yılına kadar olan yedi Millî Eğitim Şurası’nın eğitim politikalarına etkileri incelenmiştir. Şuralarda alınan kararların içerikleri, uygulamaya geçirilip geçirilmediği, uygulanan kararların etki değerlendirmeleri, diğer taraftan gerçekleşmeyen kararların da gerçekleşmeme nedenlerinin irdelenmesi bu çalışmanın temel problemini oluşturmaktadır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın genel amacı kamu politika analizi modellerinden süreç analizi kuramsal alt yapısı kullanılarak 1990-2015 yılları arasında gerçekleşen Milli Eğitim Şuraları kararlarının Türk eğitim politikaları üzerindeki etkisini değerlendirmektir. Süreç analizi kapsamında şuralarda alınan kararlarda problemin tanımlanması, belirlenmesi, uygulanması, değerlendirilmesi, aşamaları göz önünde bulundurularak aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır:

1-1990'dan 2015 yılına kadar düzenlenen şuralarda eğitimin hangi alanlarında kararlar alınmıştır?

2-Bu tarih aralığında gerçekleştirilen şuralarda alınan kararlardan hangileri uygulamaya konulmuştur?

3-Uygulamaya konulan kararlar kapsamında ne tür politikalar geliştirilmiştir?

4-Uygulanan bu politikaların Türk eğitim sistemindeki etkileri nasıl olmuştur?

5-Şuralarda alınan kararlar The International Standard Classification of Education (ISCED 2011) göre hangi kategorilerde yoğunlaşmaktadır?

6-Uygulanan şura kararları ISCED-2011 göre hangi kategorilerde yoğunlaşmaktadır?

7-Uygulanmayan şura kararlarının uygulan(a)mama sebepleri nelerdir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Bu çalışma ile günümüz Türk milli eğitim politikalarının belirlenmesinde oldukça önemli bir rol oynadığı varsayılan Milli Eğitim Şura kararlarının eğitim politikalarına etkileri teorik bir yaklaşım kullanılarak analitik bir yöntemle incelenmektedir. Dolayısıyla şura kararları üzerinden yapılan bu inceleme Türk milli eğitim politikalarının da genel bir değerlendirmesi niteliğini taşımaktadır. Uygulanan ve uygulan(a)mayan şura kararlarının politika üretimi üzerindeki etkinliğinin analitik bir yöntemle incelenmesi şuraların işlevselliğinin ortaya çıkarılması bakımından önemlidir. Araştırmanın, şuralarda alınan kararların analiz edilerek eğitim politikalarının belirlenmesi sürecine etkisi ve daha nasıl etkin rol oynayacağı konusunda yapılacak çalışmalara önemli bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.4. Varsayımlar

Bu çalışmanın Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı veri tabanında yayımlanmış Milli Eğitim Şura toplantılarında alınan kararlar üzerinde uzlaşılan tavsiyelerin tamamını kapsadığı varsayımından yola çıkılarak başta şura

kararları olmak üzere kaynak olarak toplanıp kullanılan bilgi ve belgelerin geçerli ve güvenilir olduğu kabul edilmektedir.

1.5. Kapsam ve Sınırlılıklar

Bu çalışma; Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı veri tabanında yayımlanmış, 1990-2015 tarihleri arası Milli Eğitim Şura toplantılarında alınan kararlar ile sınırlıdır. Çalışmanın kapsamı yasa, yönetmelik, Milli Eğitim Bakanlığı uygulamalarına ilişkin belgeler, basın yayında çıkan haber ve değerlendirmeler ile çeşitli Sivil Toplum Kuruluşlarının (STK) hazırlamış oldukları raporları içermekte olup incelenen bu belge ve bilgiler de 1990-2015 arasında gerçekleşiren şuralarla sınırlı tutulmuştur.

1.6. Temel Kavramlar

Çalışma kapsamında ön plana çıkan kavramlardan yaygın olarak kullanılanların tanımlamaları şu şekildedir:

Politika: Hükümetlerin eğitim, sağlık, savunma, sosyal güvenlik, çevre vb. konularda yapmayı ya da yapmamayı tercih ettikleri uygulamalardır (Dye, 2013). Bu kavram sözlük tanımına göre “Devletin etkinliklerini amaç, yöntem ve içerik olarak düzenleme ve gerçekleştirme esaslarının bütünü, siyaset, siyasa” olarak tanımlanmaktadır (Türk Dil Kurumu (TDK), 2017).

Eğitim Politikası: Eğitimde tespit edilen örgün ve yaygın eğitim amaçlarına ulaşılabilmesi için hükümet düzeyinden sınıf ortamına kadar her düzeyde takip edilecek yol, esas, uygulama ve bu alanda yapılan reform ve değişikliklerdir (Özdem, 2007)

Politika Analizi: Hükümetlerin değişik konularda almış oldukları kararlar sonucunda uygulanan politikalar ve bu politikaların uygulanma süreci ile etkilerinin incelenmesidir (Walker, 2000).

Müfredat Çalışması: Eğitim öğretim süresince okuldan ne aldıkları ile ilgili yapılan çalışmalar ve düzenlemeler bütünüdür (Coşkun, 2017).

Dönem: Başlangıcı ve sonu belli olan, belirli bir özellik taşıyan sınırlı zaman parçasıdır. Eğitimin başladığı ve sona erdiği zaman aralığıdır (Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), 2016).

Milli Eğitim Şurası: Türk milli eğitim sisteminin sorunlarının ve politikaların belirlenmesine yönelik danışma organı niteliğinde olan kurul olarak tanımlanmaktadır (MEB), 2014a).

ISCED-2011 Kategorileri: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO) tarafından geliştirilen ve eğitim türleri olarak gösterilen kategorilerdir. Bunlar okul öncesi, ilkokul, ortaokul, lise, meslek edindirme eğitimi, mesleki eğitim, lisans, yüksek lisans ve doktora olarak dokuz kategoriye ayrılmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

II. KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1 İlk Türk Devletlerinden Günümüze Genel Hatlarıyla Eğitim ve Eğitim Kurumu

2.1.1 İslamiyet Öncesi Dönem Türk Devletlerinde Eğitim ve Eğitim Kurumu

Bu bölümde tarihsel olarak kuruluşundan günümüze kadar Türk devletlerinde eğitim ve eğitim kurumunun temel özellikleri ele alınacaktır. Türkler kurmuş oldukları devletlerle Orta Asya'dan Avrupa içlerine, Arabistan yarım adasına Kuzey Afrika üzerinden Atlas Okyanusu kıyılarına kadar oldukça geniş bir coğrafyada hüküm sürmüşlerdir. Türk tarihinin kültürel olarak temelde iki tarihi mirasın üzerine inşa edildiği söylenebilir. Bunlardan ilki Orta Asya steplerinde kurulan ilk Türk topluluklarından günümüze ulaşan yaklaşık dört bin yıllık bir tarihi birikimdir. Diğeri ise XI. yüzyıldan bu yana Türk yurdu haline getirilen Anadolu topraklarında kurulmuş devletler kanalıyla oluşan kültürel birikimdir (Demirel, 2006).

Eski Türkler olarak da adlandırılan İslamiyet öncesi dönemin en önemli devletlerini kuran sırasıyla Hunlar, Göktürkler ve Uygurlar olmuştur. Bu devletlerde planlı bir şekilde öğretim faaliyetlerinin nasıl yürütüldüğüne dair elimizde ayrıntılı bir bilgi bulunmamasına rağmen eğitimin daha çok yaşam koşulları tarafından şekillendiğini söylemek mümkündür. Bu üç devlette de eğitim sisteminin temelinde rol oynayan en önemli kurum aile ve töreler olmuştur (Akyüz, 2012).

Tarihte bilinen en eski Türk devleti M.Ö. 1000'li yıllarda bugünkü Moğolistan'dan Altaylara kadar uzanan coğrafyada ortaya çıkan ve kendilerini Türkçe 'de "kavim, halk" anlamında Hun olarak tanımlayan Hunlardır (Çerçi, 2003). Başlangıçta sürü besleyen, atlı göçebe kültürün egemen olduğu kabilelerden oluşan Hun toplulukları özellikle M.Ö. III. yüzyıldan itibaren büyük bir siyasi birlik oluşturmuş ve Büyük

Hun Devleti'ni kurmuşlardır. Özellikle Teoman ve oğlu Mete dönemlerinde (M.Ö. 209-174) gücünün zirvesine ulaşan devlet, dönemin diğer bir önemli gücü olan Çin'in baskıları karşısında zaman içerisinde zayıflayarak bölünmüştür (M.S.50). Bunun sonucu olarak batıya göç eden toplulukların kurmuş oldukları Batı Hun Devleti yaklaşık 500 yıl hüküm sürmüştür. Türk tarihinde olduğu kadar Avrupa'nın sosyal, politik ve medeniyet tarihinde de kavimler göçü gibi büyük ve önemli etkiler meydana getiren Batı Hun Devleti'ne Atilla'nın ölümüyle (M.S. 537-453) beraber zayıflamış ve bağımsızlığını yitirerek tarih sahnesinden silinmiştir (Akyüz, 2012).

Yazılı bir kültürü bulunmayan Hunlarla ilgili elde edilen tarihi bilgilerin büyük çoğunluğu hüküm sürdükleri dönemde en önemli rakipleri olan Çin ve Romalı tarihçilerin aktardıklarından oluşmaktadır (Çerçi, 2003). Hunların eğitim sistemi üzerine yapılan çalışmalarda atlı göçebe kültürün hâkim olduğu sosyal hayatın eğitim sisteminin de temellerini oluşturduğunu göstermektedir.

Toplum ve eğitimin en önemli merkezi aile olup özellikle erkek evlatların yetiştirilmesi ve toplum için gerekli konularda eğitilmesinden devlet babayı sorumlu tutmaktaydı (Balaban, 2006). Askerlik ve savaş en önemli eğitim konusudur. Küçük yaşlardan itibaren binicilik ve okçuluk eğitimine kılıç, mızrak gibi değişik silahların kullanımının öğretilmesine önem verilmiştir (Çerçi, 2003). Hunlarda eğitimin önemli konularından biri de mesleki eğitim konusudur. Sosyal ve ekonomik hayatta üretim ilişkilerinin en önemli araçlarından olan hayvancılık ve bununla ilgili araç gereçlerin imalatı, ayrıca elde edilen mamullerin (et, süt, deri, yün, kürk vb.) işlenmesi konusunda çoğunlukla usta çırak ilişkisinin hâkim olduğu bir eğitim modeli görülmüştür. Dini inanç, sosyal hayatı ve eğitim faaliyetlerini etkileyen bir diğer önemli unsurdur. Hunlar dâhil Eski Türkler arasında en yaygın dini inanışlar Gök Tanrı inancı ve Şamanizm olmuş, (Gömeç, 1998) bu inançlar toplumsal hayatı düzenlemeye yönelik öğretileri yeni nesillere gelenek ve törelerle aktarılmasını sağlamıştır (Akyüz, 2012).

Göktürkler/Köktürkler (M.S. 552-745) bugünkü Moğolistan sınırları içerisinde kendi adlarını taşıyan bir devlet kurmuş bu devlet zamanla batıda Karadeniz kıyılarından doğuda Büyük Okyanusa ve güneyde Çin içerilerine kadar geniş bir coğrafyaya yayılmıştır. Göktürklerde de eğitim sistemi birçok yönüyle Hunlara benzemektedir.

Aile hem toplumsal yapının hem de eğitim sisteminin temel unsurudur. Hunlardan farklı olarak yazılı kültürü geliştiren Göktürkler Türklerin ilk alfabesi olarak runik harfli Orhun alfabesini kullanmışlardır. Böylece ileri düzeyde kullandıkları dilleriyle taşlar üzerine birçok yazı yazarak günümüze kadar gelen değerli eserler bırakmışlardır. Bu, Türk adını ilk kez kullanan ve Türk yazı dilinin önemli özelliklerini ortaya koyan Orhun Abideleri olup dönemin sosyal, politik ve kültürel hayatına ve ulaştığı seviyeye dair oldukça önemli bilgiler vermektedir (Ergin, 2012).

Eğitim, Göktürk kültüründe önemli bir yer tutmaktadır. Bu konuda bilinen en önemli örneklerden biri hükümdarlığı döneminde devletin altın çağını yaşadığı Bilge Kağan'ın mezar taşındaki kitabelerdeki ifadelerdir. Bilge Kağan'ın bilgili insana dair söylediği şu sözler dikkate değerdir “Bilgili bir insan beline taş bağlasa bu taşlar altın kıymetine geçer, fakat bilgisiz bir insan beline altın bağlasa bu altınlar taş hükmünde olur” (Sayılı, 1994).

Göçerlik sosyal yaşamın önemli bir unsuru olmasına rağmen Göktürklerde özellikle kışlakların bulunduğu bölgelerde planlı bir yerleşik hayata geçildiğini ve şehirciliğin başladığını gösteren çok sayıda eser bulunmuştur. Ayrıca demiri işleme konusunda oldukça ilerlemiş olan Göktürkler bu uzmanlıklarını sadece savaş araçları üretmek ve kullanmakla kalmamışlar aynı zamanda pulluk, kürek vb. tarım araçları ve kilometrelerce uzunlukta yaptıkları sulama kanallarıyla yerleşik hayatın en önemli unsurlarından biri olan tarımsal üretimle de ilgilendiklerini göstermişlerdir (Eriş, 2003).

İslamiyet öncesi dönem Türk devletlerinde eğitim ve eğitim kurumunun özelliklerinin incelendiği bir diğer örnek Uygur Devleti'dir. Göktürk Devleti'nin yıkılmasından sonra kurulan Uygur Devleti M.S. 745-840 yılları arasında Çin'in kuzeyinde hüküm sürmüştür (Salman, 2013). Uygurların Türk yazılı kültürünün gelişmesi konusunda oldukça önemli katkıları olmuştur. Göktürkler tarafından kullanılan runik harfli Orhun alfabesini terk ederek onun yerine 14-18 harften oluşan Soğd alfabesini benimsemiş ve bu alfabeyle yazılmış birçok eser bırakmışlardır (Akyüz, 2012).

Uygurlar üzerine yapılan çalışmalarda bulunan en önemli kalıntılardan biri tahtadan

yapılmış matbaa harfleridir. Bunların tarihlenmesi X. yüzyıldan önce olması sebebiyle tarihte matbaayı kullanan ilk devletin Uygurlar olduğu ileri sürülmüştür (Candan, 2013). Ayrıca bu yapılan çalışmalar sırasında tespit edilen bulgulardan biri de kütüphanelerin varlığı olmuştur. Uygur memleketlerinde genel kütüphaneler açılmış ve halk on binlerce eserin yer aldığı bu kütüphanelerden yararlanmıştır. (Cunbur, 1963). Bu tür yapıların ortaya çıkması Uygurlardan itibaren eğitimin devlet tarafından profesyonel bir faaliyet haline dönüştüğünü göstermesi açısından önemlidir (Candan, 2013).

Yerleşik hayatın daha fazla önem kazandığı Uygurlarda diğer Türk devletlerinden farklı olarak Gök Tanrı inancı yerine devletin resmi inanç sistemi olarak Manihaizm'i benimsedikleri görülmektedir. İnanç sistemindeki bu değişiklik hiç kuşkusuz kültürel ve sosyal hayatta önemli değişiklikleri beraberinde getirmiştir. Sürüler besleyen, savaşçı ve göçerlik özellikleriyle bilinen Hun ve Göktürklerin aksine her ne şekilde olursa olsun öldürme eylemini kötü ve günah sayan, hayvansal gıdayı yemeyi yasaklayan Manihaizm benimsenmesiyle yeni bir devlet anlayışı ortaya çıkmıştır (Akyüz, 2012). Yerleşik hayatla başta Çin ve İran olmak üzere çeşitli devletlerle kültürel alışverişler gerçekleştiren Uygurlar yüzyıllar boyu çeşitli Türk ve yabancı devlet yöneticilerinin hizmetinde kâtiplik, öğretmenlik, tercümanlık, diplomasi ve bürokrasi alanlarında danışmanlık gibi görevlerde bulunmuşlardır (Ünalın ve Öztürk, 2008).

2.1.2 İslamiyet Sonrası Dönem Türk Devletlerinde Eğitim ve Eğitim

Kurumu

İkinci halife Hz. Ömer döneminde İran'ın İslam orduları tarafından fethedilmesiyle Türkler ve Araplar sınır komşusu haline gelmiş özellikle Hz. Osman döneminden itibaren bu iki millet arasında çatışmaların ve savaşların yaşandığı bir dönem başlamıştır (Çog, 2007). Emeviler (661-750) döneminde de bu iki kültür arasında savaş ve çatışmalar devam etmiştir. Katı Arap milliyetçiliğini benimseyen Emevi Devleti'nin yıkılmasıyla yönetime gelen Abbasiler (750-1258) döneminde Türk ve Arap kültürleri arasında çatışmalar azalarak iş birliğine gidilmiştir. Bu dönemin en önemli özelliği Türkler arasında Müslümanlığın tanınmaya ve yayılmaya başlamasıdır (Biçer, 2007).

944 yılında Karahanlı hükümdarı Satuk Buğra Han Müslüman olmuş ve adını Abdülkerim olarak değiştirmiştir. Satuk Buğra Han'ın İslamiyet'i resmi devlet dini olarak kabul ve ilan etmesiyle beraber tarihte İslam dinini benimseyen ilk Müslüman Türk devleti Karahanlılar olmuştur. 840-1212 yılları arasında Doğu ve Batı Türkistan'da hüküm süren Karahanlılar döneminde eski kültür ile yeni İslam kültürünün senteziyle edebi alanda önemli eserler meydana getirilmiştir. Karahanlı hükümdarları hâkim oldukları bölgelerde bir taraftan İslam dinini yaymaya çalışırken diğer taraftan da gittikleri yerlere cami, medrese hastane gibi tesisleri de inşa ettirerek o yerlerin eğitimine ve sosyokültürel gelişimine önemli katkılarda bulunmuşlardır (Yüksel, 2001).

Bu dönemde Semerkant, Buhara, Taşkent, Balasagun, Yarkent, ve Kaşgar kentlerinde medreseler açılmış ve bu medreselerde dini eğitimin yanında fennî eğitimlere de yer verilmiştir. Bu dönemde eğitimin kurumsal hale geçmesi hem dünyevi ilimler hem de dini ilimlerde yetişen âlimlerin hizmet vermesine olanak sağlamıştır. Açılan bu medreselerde Farabi, İbn-i Sina, Birunî, Yusuf Has Hacip, Kaşgarlı Mahmud gibi ilim adamları yetişmiş ve bu âlimler gittikleri yerlere medreseler açarak ilimin yayılıp gelişmesine büyük katkı sağlamışlardır (Akyüz, 2012).

Karahanlılar döneminde yazılan edebi eserlerin en dikkat çekenleri Satuk Buğra Han Destanı, Manas Destanı, Yusuf Has Hacib'in Kutatgu Bilig'i (Hükümdarlık Bilgisi), Kaşgarlı Mahmut'un Divanü Lügati't Türk'ü, Edip Ahmet Madmud Yükeki'nin Atabetü'l Hakayık'ı (Hakikatlerin Eşiği), Hoca Ahmed Yesevi'nin Divan-ı Hikmet eserleridir. Bunlar dönemin Türk eğitim, kültür ve medeniyet özelliklerini yansıtan Türk-İslam kültürü senteziyle oluşturulmuş ilk edebi metinler olma özelliğini taşımaktadırlar (Yüksel, 2001).

İslamiyet sonrası dönemin diğer önemli bir Türk devleti de Gaznelilerdir. 963-1186 yılları arasında bugünkü Afganistan topraklarında Alptekin tarafından bir derebeylik şeklinde kurulan Gazneliler en güçlü dönemini kuruluşundan yirmi yıl sonra hükümdarlık eden Sebüktegin ve oğlu Mahmud (Gazneli Mahmud) zamanında yaşamış ve devletin hâkimiyet alanı Hindistan içlerinden Afganistan'ın kuzeyine kadar genişletilmiştir (Merçil, 1989).

Gazneliler hâkimiyet kurduğu bölgelerde siyasi ve askeri bir güç olmanın yanı sıra kültürel bakımdan da önemli eserler ortaya koymuşlardır. Nişabur, Belh, Gazne ve Huttalan gibi şehirlerde içerisinde kütüphanelerin de yer aldığı büyük medreseler kurulmuştur. Özellikle Sultan Mahmud ve Sultan Mesud dönemlerinde saray devrin en yüksek şair, edip ve ilim adamlarının davet edildiği ve farklı ülkelerden insanların bir araya gelip ilmi, kültürel toplantı ve tartışmaların yapıldığı önemli bir merkez olmuştur. Bunlar arasında Ferruh Sistani, Firdevsi, Escedi, Unsuri, Ebu'l Feth Busti, Ebu'l Ala Muhammed b. Hassul ve Ebu Nasr Muhammed Utbi, Ebu Reyhan El Biruni gibi şahsiyetlerdir. Ayrıca Ebu'ul Hasan el Harakani, Ebu'l Kasım el Gürgani, Ebu Ali el Dahhak, Abdülkerim b. Hevazin el Kureyşi gibi devrin önemli âlim, sufi ve mutasavvıfları bizzat Gazneli hükümdarlar tarafından desteklenmiş ve itibar görmüşlerdir (Merçil, 1989).

Hem Büyük Selçuklu hem de Anadolu Selçuklu Devleti dönemi (1037-1308) medreselerin örgün eğitim kurumları olarak örgütlendiği ve bir yükseköğretim kurumu haline dönüştüğü dönem olmuştur. İslamiyet'in devlet dini olarak kabul edilmesiyle Karahanlılar ve Gazneliler döneminde camilerin ve medreselerin birer örgün eğitim kurumu haline geldikleri görülmektedir. Bununla birlikte medreseler Selçuklular döneminde içerisinde eğitim gören öğrencilerin yeme, içme yatma, kütüphane vb. her türlü ihtiyacını karşılayabileceği bugünkü anlamda büyük kampüsler şeklinde eğitim kurumlarına dönüşmüştür (Dinçdir, 2015). Bu kurumlarda verilen eğitimin dini eğitimle sınırlı kalmayıp oldukça geniş bir müfredatı kapsadığı görülmektedir. Örneğin, bu dönemin Nizamiye Medresesi'nde dini ilimlerin yanı sıra astronomi, fizik, matematik, tıp, felsefe okutulduğu bilinmektedir. Avrupa'da benzer müesseselerin daha sonraki yüzyıllarda kurulmuş olmasından dolayı Bağdat Nizamiyesi, yeryüzünde ilk üniversite sayılmaktadır (Anadol, Abbasova, Abbaslı, 2002). Selçuklu Sultanları Alparslan ve Melikşah dönemlerinin meşhur veziri Nizamülmülk olarak tanınan Hacı Kuvamüddin Ebu Ali Hasan bin Ali zamanında kurulan bu medreseler eğitim öğretim ve teşkilatlanma bakımından dönemin en gelişmiş eğitim kurumlarıdır. Bağdat, Merv, İsfahan, Herat, Rey, Nişabur, Belh, Basra, Musul gibi dönemin önemli şehirlerine bu medreselerin kurulduğu görülmektedir.

Selçuklular dönemi ilmi teşkilatlanma bakımından dünya eğitim-öğretim tarihinde bir dönüm noktasıdır. Bu dönemde ilmi araştırmalar, eğitim ve öğretim faaliyetleri devlet tarafından desteklenmiş ve büyük gelişmelerin yaşanmıştır. Hacı Bektaş-ı Veli, Mevlana Celalettin, Âşık Paşa, Yunus Emre gibi sufi ve mutasavvıfların yanı sıra Beyhaki, Ömer Hayyam, El-İsfizari, El- Vasiti, El Hazini, El-Ustutlabi, El Cevzi, El Ezrak, Es-Safedi ve Ali Bin Hubal gibi matematik, fizik, astronomi ve tıp alanında çalışmalar yapan ve çağımızda halen düşünce ve buluşlarıyla öncülüğünü koruyan ilim adamları yetiştirilmiştir (Sevim ve Merçil, 1995).

Selçuklular döneminde başta şehzadelerin eğitimine önem veren atabeylik olmak üzere medreselerin geliştirilerek ülkenin her tarafında yaygınlaştırılması bu işe verilen önemi göstermektedir. Ayrıca medreseler dışında Ahilik teşkilatı gibi mesleki eğitim kurumları önemli bir yer tutmaktadır. Bu dönemde eğitim dili Arapça, resmi dil ise Türkçe olarak bilinmektedir (Akyüz, 2012).

2.1.3 Osmanlı Devleti Döneminde Eğitim ve Eğitim Kurumu

Söğüt'te bir beylik olarak doğan, kısa sürede yaptığı fetihlerle 1299'da kuruluşunu tüm dünyaya ilan eden Osmanlı Devleti hızla genişleyerek Kanuni Sultan Süleyman döneminde hâkimiyet alanını Asya, Avrupa ve Afrika'ya yayarak imparatorluk haline gelmiş ve dünyanın en güçlü en uygar devleti olarak göz doldürmüştür. Bu gücü sadece askeri, siyasi ve ekonomik alanda değil aynı zamanda sosyokültürel alanda da gösterip gelişimini sürdürmüştür (Akyüz, 2004). Sosyokültürel gelişimin en büyük unsuru olan eğitim konusu ise devletin teşkilatlanma açısından önem verdiği bir alan olmuş XVI. yüzyıla kadar bu sistem "klasik dönem", XVII-XIX. yüzyıllar arası bir imparatorluk olarak farklı unsurları kapsamıyla "yeniden yapılanma dönemi" olarak adlandırılmıştır (Cihan, 2007).

Selçuklu döneminde olduğu gibi Osmanlı Devleti'nde de örgün eğitimin temelinde medreseler yer almıştır. Kelime olarak ders okunan yer anlamına gelen Arapça "De-ra-se" kelime kökünden üretilen medrese kavramı sıbyan mektebinden sonra üst derecede eğitim ve öğretim yapan orta ve yüksek seviyedeki eğitim ve öğretim kurumlarını tanımlamak için kullanılmıştır (Dinçdir, 2015). İlk Osmanlı medresesi daha devletin başlangıç aşamasında 1331 yılında Orhan Gazi tarafından İznik'te kurulmuştur (Cihan, 2007).

Devletin her alanında görev alacak bireyleri yetiştiren tek ve en iyi yer olan medreselerde dini eğitimin yanında matematik, mantık, felsefe, fizik, astronomi, meteoroloji, madenler, bitkiler vb. gibi alanlarda eğitim verilmekteydi (Özodaşık, 1999). Medreselerde eğitim gören talebelere yatılı okuma imkânı verildiği gibi eğitimlerini sorunsuz sürdürmeleri için de “cep harçlığı” yani bugünkü tabirle “burs” imkânı sunulurdu. Bu da eğitimde fırsat eşitliğine önem verildiğini göstermektedir.

Eğitim dili Arapça olan medreselerde okutulan bilimler dini-hukuki bilimler, müspet bilimler ve alet bilimleri olmak üzere üçe ayrılmaktaydı (Başgöz, 1995).

Kanuni Sultan Süleyman döneminde yapılan değişikliklerle klasik dönem medrese eğitimi son şeklini almıştı. Bu dönemde medrese eğitimi on iki kademe olarak sınıflandırılmıştı. Her kademede farklı konu ve yoğun eğitimin verildiği bu kategoriler şunlardı: 1) İbtida-yı Hariç, 2) Hareket-i Hariç, 3) İbtida-yı Dâhil, 4) Hareket-i Dâhil, 5) Musıla-ı Sahn, 6) Sahn-ı Seman, 7) İbtida-yı Altmışlı, 8) Hareket-i Altmışlı, 9) Musıla-ı Süleymaniye, 10) Havamis-i Süleymaniye, 11) Süleymaniye, 12) Darülhadis (Cihan, 2007).

Bu medreselerde yetişip mezun olan talebeler başta Sıbyan mektepleri olmak üzere devletin çeşitli kademelerinde görev almışlardır. Bu da medreselerin, toplumun ihtiyaç duyduğu her alanda yeterli insan gücünü yetiştirmekte olduğunu göstermektedir (Eriş,2006). Fakat XVII. yüzyıldan itibaren durum değişmiş ders programlarındaki müspet bilimler zamanla azalmış ve bilimsel üretim de kayda değer bir yetersizlik görülmeye başlamıştır. Bu yüzyıldan itibaren batıda meydana gelen gelişmeler ve değişimler takip edilememiştir. Örneğin medreselerde 1600’lü yıllara kadar okutulan ders programında müspet ve dini bilimler eşit oranda yer tutarken bu oran zamanla müspet bilimler aleyhinde azalma göstermiştir. Ders programlarındaki müspet bilimlerin 1700’lü yıllarda oranı %40’a, 1800-1920 yılları arasındaki oranı %20’ye düşmüştür (Ünal, 2001). Böylece hem batıda meydana gelen gelişmelere hem de toplumsal taleplere yetersiz kalan medreseler zaman içerisinde işlevselliğini yitirirken bozulmanın etkileri bir hayli sürmüştür. Kapatılmaları için çaba harcansa da başarılı olunamamış bu durum cumhuriyetin ilanına kadar sürmüştür (Sakaoğlu, 2003).

Ülke genelinde yaygın bir öğretim kurumu Sıbyan mektepleri günümüzde ilköğretim okullarına örnek verilebilecek özelliğe sahipti. 4-7 yaş grubundaki kız ve erkek çocukları bazen beraber bazen de ayrı bu okullarda eğitim görmekteydi. Bu okullar genelde cami yakınlarında ya da bitişiklerinde yer alırken bu imkânın bulunmadığı mahallelerde eğitim cami içinde verilmekteydi (Akyüz, 2012).

Sıbyan mekteplerinin şimdiki ilk ve ortaöğretiminin tek farkı devletin görevli olan öğretmene maaş ödemeyip velilerin kendi imkânları ile bu maaşı karşılamaları idi. Eğitimin temeli olan İslami bilgileri öğrencilere kazandırmak amacıyla öğretmenler eşliğinde uygulamalı olarak yapılırken müspet bilimler teorik olarak öğretilmekteydi. Arapçanın bilim dili olması nedeniyle öğrencilere önce hazırlık sınıfında Arapça eğitimi verilir bu eğitimin sonunda belli bir seviyeye gelmiş olanlar okula devam eder, gelememiş olanlar ise aynı seviyeye gelebilmek için çaba sarf ederlerdi. Bu okullarda öğretmenlik yapmak isteyenler formasyon niteliğinde eğitim alır ve bu eğitim tamamlandıktan sonra “icazet” yani “diploma” verilirdi. Böylece bu eğitimi almış olanların öğretmenlik niteliği arttırılmış olurdu (Başgöz, 1995).

Klasik dönem Osmanlı eğitim sisteminin diğer bir kurumu Enderun veya Saray Mektepleridir. Enderun Mektepleri, ilk defa II. Murat zamanında kurulmuş fakat esas gelişmesini Fatih Sultan Mehmet zamanında gerçekleştirmiştir. Bu mekteplerin asıl amacı devşirme yoluyla toplanan üstün zekâlı ve yüksek niteliklere sahip Hristiyan çocuklarının verilecek özel eğitimlerle Türkleştirilmesi, Müslümanlaştırılması ve donanımlı bir devlet adamı olarak yetiştirilmesidir (Cihan, 2007).

Osmanlı Devleti'nin idari sistemi insan kaynağı olarak başlıca iki kısımdan meydana geliyordu. Birinci kısım medrese tahsili görmüş ulema sınıfı diğer sınıfta “kul sistemi” olarak adlandırılan Enderun mektebi eğitiminden geçmiş kişilerden oluşan sınıftır (Akyüz, 2012). Devşirme sistemiyle beraber değerlendirildiğinde Enderun mektebi gayrimüslim çocuklarının yetiştirilerek idari sisteme dâhil edilmesi böylece Osmanlı Devlet yönetiminin ülke topraklarından soya dayalı bir aristokrat sınıfın çıkmasını engelleme stratejisi olarak değerlendiren araştırmacılar da bulunmaktadır (Mardin, 1973). Sivil ve askeri bürokrasiyi yetiştirmeyi amaçlayan bu okullarda Türkçe, Arapça, Farsça, Türk ve İran edebiyatı, Kur'an, Şerh, İslam teolojisi, Türk Tarihi gibi derslerin yanı sıra medrese programlarında yer almayan beden eğitimi,

savaş sanatları, müzik, aritmetik ve geometri gibi derslerde okutuluyordu (Başgöz, 1995). Devletin duraklama dönemine girmesiyle beraber önemini yitirmeye başlayan bu okullar Sultan II. Abdülhamid döneminde tamamen ihmal edilmiş ve nihayet 1909 yılında kapatılmışlardır (Cihan, 2007)

Osmanlı Devleti'nin önce duraklama ardından gerileme dönemine girmesiyle askeri alanda yaşanan başarısızlıklar ve toprak kayıpları beraberinde önemli ekonomik ve sosyal problemleri de doğurmuştur. 1700'lü yılların başından itibaren yöneticiler yaşanan bu problemlerin temel kaynağı olarak başta devletin askeri sistemi olmak üzere gerek duyulan alanlarda farklı alanları iyileştirmek amacıyla reform hareketlerine yönelmek zorunda kalmışlardı. Hiç şüphesiz reforma ihtiyaç duyulan alanlardan biri de eğitim olmuştur.

Eğitim alanındaki reform hareketlerinde ilk ciddi teşebbüsler III. Selim (1789-1807) ve II. Mahmut (1808-1839) dönemlerinde olmuştur. Öncelikle ordunun teknik eleman ihtiyacını karşılamak amacıyla Hendeshane (1734), Mühendishane-i Bahri-i Hümayun (1773), Mühendishane-i Berri-i Hümayun (1796), Mekteb-i Tıbbiye (1827) ve Mekteb-i Harbiye (1834) açılmış, bu okullar yenileşme adına ciddi çabaların gösterildiği eğitim kurumları olmuştur. Ayrıca bu dönemin eğitim alanında görülen bir diğer yeniliği de yabancı uzmanların Osmanlı eğitim kurumlarında görevlendirilmesidir. Yine bu dönemde açılan okullarda Fransızca ilk kez bir eğitim dili olarak kabul edilmiştir. Başta Fransa olmak üzere değişik ülkelerden Osmanlı eğitim kurumlarına gelen bu hoca ve uzmanlar verdikleri teknik eğitimin yanı sıra fikir akımlarının da Osmanlı aydınları arasında tanınmasına vesile olmuşlardır (Zürcher, 2000).

Öncelikle askeri eğitim alanında başlatılan bu yenileşme hareketlerinin toplumun tüm kesimlerini kapsayacak şekilde yayılması amacıyla eğitim sisteminin yenilenmesi gerekmektedir. Bu alanda ilk ciddi adımlar II. Mahmut zamanında atılmıştır. Örneğin II. Mahmut'un 1824'te yayınladığı bir fermanında 5-6 yaşındaki çocukları çiraklık vb. gerekçelerle okullardan alınması konusunda anne babaları uyararak çocukların temel bilgileri öğrenme konusunda belirli bir seviyeye gelmedikçe okullardan alınmasını ve çirak olarak verilmesini yasaklamaktaydı. Her ne kadar etkileri yönüyle oldukça sınırlı kalsa da örgün eğitim konusuna devletin ilgi

göstermesi bu konuyla ilgili daha sonra yapılacak reformlara öncülük olarak kabul edilmiştir (Cihan, 2007).

Bu dönemde yapılması planlanan yenileşme hareketleri yetişmiş eleman azlığı, devletin mali problemler yüzünden sonucu eğitim alanına yeterli kaynak ayrılamaması yenileşme hareketinin ya oldukça yavaş ilerlemesine ya da başarısızlıkla sonuçlanmasına neden olmuştur. Ayrıca eğitim bürokrasisine hâkim olan ilmiye sınıfının değişime gönülsüz olması da bu teşebbüsleri olumsuz etkilemiştir (Eriş, 2006).

Bütün bu olumsuzluklara rağmen eğitim alanında yenileşme hareketlerine devam edilmişti. 1857'de eğitim işleriyle ilgili Maarif Nezareti kurulmuş, 1868'de ilkokullara öğretmen yetiştiren Darümuallimin-i Sıbyan açılmıştır. 1869'da Maarif-i Umumiye Nizamnamesi yayınlanmış bu Nizamnamaya göre her mahalle ve köye bir sıbyan mektebi açılması ve bu okullarda görevlendirilecek hocaların Darümuallimin mezunu olması şartı getirilmiştir. 1870'ten itibaren sıbyan mekteplerinin ıslah edilmesi yanında "İptidai" adıyla modern usulde temel eğitim verecek okullar açılması planlanmıştır. Ancak bu okullaşma hareketi istenen düzeyde olamamıştır. Nitekim 1876'da ülke sınırları içinde toplam iptidai okul sayısı iki yüz olup üçü İstanbul'da açılmıştır (Cihan, 2007).

Maarif-i Umumiye Nizamnamesi yeni bir döneme giren Osmanlı eğitim sistemi sıbyan mektepleri/iptidailer, rüştiyeler, idadiler, sultaniler ve darülfünun olmak üzere seviyeye ayrılmıştı. Okullaşma en hızlı gelişmesini II. Abdülhamit döneminde yaşamıştır. 1882'de tüm sıbyan mektepleri iptidaiye çevrilmiş ve buralardaki öğretmen açığını kapatmak için İstanbul dışındaki şehir merkezlerine Darümualliminler ve kısa sürede öğretmen yetiştiren kurslar açılmıştır. Merkezi yönetimin kontrol ve denetiminin artırıldığı bu okullarda ders kitapları ve programları çağdaş hale getirilmiş, okuma yazma oranı bir önceki döneme nazaran üç kat artmıştır. Birçok yeni okulların yanı sıra mesleki-teknik eğitim veren okullar ve İslam dünyasının ilk modern üniversitesi açılmıştır (Cihan, 2007).

Tanzimat döneminden itibaren Osmanlı eğitim sisteminde azınlık ve yabancılara ait okullar da yer almaya başlamıştı. 1900'lü yılların başında gayrimüslim tebaaya ait

iptidai, rüştiye ve idadi seviyesinde yaklaşık 6700 okul ve bu okullarda 400.000 civarında öğrenci eğitim görürken Fransız, İngiliz, Alman, İtalyan, Rus ve Amerikalı misyonerler tarafından ülke sınırları içerisinde açılan 383 yabancı okulda yaklaşık 30.000 öğrenci eğitim görmekteydi (Kenan, 2013; Cihan, 2007).

2.1.4 Osmanlı Devleti'nin Son Dönemi ve İstiklal Savaşı Yıllarında

Eğitim ve Eğitim Kurumu

Eğitim alanında görülen önemli gelişmelerden biri 1913'te "Tedrisatı İptidaiye Kanun-ı Muvakkatı" adıyla geçen geçici temel eğitim yasasıyla ilköğretim müfettişlikleri kurulmuş, başta kitapların ve programların hazırlanması için komisyonlar oluşturulmuş ve altı sınıfa çıkarılan ilköğretim müfredatına yeni eklemeler yapılmıştır (Erdoğan, 1996). Ülkenin savaş içerisinde olduğu 1916'da temel eğitim okulları Evkaf Nezareti'nden alınarak Maarif Nezareti'ne bağlanmıştır. Bu değişim sadece teşkilat ve idari yapıda olmayıp milli eğitim sistemi üzerinde söz sahibi olan ilmiye sınıfının nüfuzunun kırılmasına yol açmış ve Cumhuriyet döneminde eğitimde yapılacak reformlara kolaylık sağlamıştır. Bu dönemde eğitim sistemini geleneksel eğilimden kurtarıp çağdaş bir görünüm kazandırmayı amaçlayan bu stratejik hamlenin gerçekleştirilmesinde en önemli rolü kuşkusuz Ziya Gökalp oynamıştır. Osmanlı Devleti'nin son zamanları ve Cumhuriyet dönemi eğitimdeki yenileşme hareketlerinde Gökalp'in fikirleri oldukça etkili olmuştur (Stone, 1973). Gökalp'e göre eğitim bireylerin toplum tarafından sosyalleştirilmesi süreci olup her toplumun kendi çocuklarını kendi kültürüne göre yetiştirme hakkına sahip olduğunu ve Türk milletinin de çocuklarını kendi kültürüne göre eğitmeli görüşünü savunmaktadır (Gökalp, 1972, Kaplan, 1999). Gökalp "medeniyet" ve "hars" kavramlarının ayrımını yaparak Batı'nın ilim ve teknik gibi evrensel değerleri almak gereği üzerinde dururken "hars" yani kültürde milli kalınması gerektiğini savunmuştur. Böylece kısmi de olsa çağdaşlaşma modeli önermiştir (Gökalp, 1976). Gökalp'in milli kültüre önem ve değer veren yaklaşımları Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk olmak üzere benimsenmiştir (Vatandaş, 2016).

1911'den 1922'ye kadar ülkenin savaş içerisinde bulunduğu yıllar olmasına rağmen eğitimle ilgili konulara imkânlar ölçüsünde iyileştirilme yönünde çaba sarf etmekten kaçınılmamıştır (Okur, 2005).

Osmanlı Devleti'nin 30 Ekim 1918'de Birinci Dünya Savaşı'nı sona erdiren Mondros mütarekesiyle İtilaf devletleri Anadolu'nun stratejik bölgelerini işgal etmiş bu işgallere karşı Anadolu'da egemenlik ve bağımsızlık mücadelesi başlatılmıştı. Hızla ve başarıyla gelişen bu mücadelenin merkezi olan Ankara'da 23 Nisan 1920'de yeni Türk devletinin temelleri atılmış ve 3 Mayıs 1920'de bu devletin ilk hükümeti kurulmuştu. İcra Vekilleri Heyeti olarak geçen bu hükümet 9 Mayıs 1920'de yaptığı toplantıda üzerinde durulan önemli konularından biri de milli eğitim politikası olmuştur. Eğitim alanında mevcut koşulları tespit etmek, eğitimin geliştirilmesi ve milli mücadele ruhuna uygun eğitim ilkeleri belirlemek amacıyla 16-21 Temmuz 1921 tarihleri arasında Anadolu'nun çeşitli yerlerinden gelen milli eğitim ve okul müdürleri, öğretmenler ve uzmanlardan 250'ye yakın kişinin katılımıyla Ankara'da Maarif Kongresi düzenlenmiştir. Yunanlılara karşı Kütahya-Eskişehir Savaşlarının sürdüğü ve milli varlık için ölüm kalım mücadelesi verilirken bile kongreyi erteletmeyen Mustafa Kemal Paşa cepheden Ankara'ya gelerek kongreyi açmış ve eğitime verdiği şu cümlelerle vurgulamıştır "...Çocuklarımızı ve gençlerimizi yetiştirirken birliğimize ve varlığımıza taarruz eden her kuvvete karşı müdafaa kabiliyetiyle donanmış bir nesil yetiştirmeye muhtaç olduğumuzu unutmayalım. Yeni nesil ruhuna bu vasıfları ve kabiliyeti aşlamak lazımdır. Bağımsız ve mevcut kalmak isteyen milletlerin felsefesi en bariz şekilde bu vasıfları tam bir şiddetle talep etmektedir..." (Sakaoğlu, 1992).

2.1.5 Tek Partili Dönemde Eğitim ve Eğitim Kurumu (1923-1950)

İstiklal savaşının kazanılmasından sonra yeni Türk devletinin hükümet şeklinin cumhuriyet olduğu 29 Ekim 1923'te tüm dünyaya ilan edilmişti. Bu tarihten Mustafa Kemal Paşa'nın 9 Eylül 1923'te kurduğu Cumhuriyet Halk Fırkası'nın ülke siyasetini belirlediği 1940'ların sonuna kadar tek otorite olmuş fırkanın Cumhuriyetçilik, Halkçılık, Milliyetçilik, Laiklik, Devletçilik, İnkılapçılık olarak tanımlanan altı ilkesi 1937 yılında anayasaya girerek devletin resmi ideolojisi haline gelmiştir. Bu temel üzerine belirlenen siyasi çizgi doğal olarak milli eğitim politikalarını da etkilemiştir (Bozkurt, 2007). Bu dönem içerisinde belirtilen ideolojiler temelinde belirlenen politikaların önemli bir kısmı günümüz eğitim politikalarının da temelini oluşturmaktadır.

Bu dönemde eğitim politikalarına yön veren temel yaklaşım Atatürk'ün

söylemlerinde ön plana çıktığı şekliyle Türkiye'nin ve modern dünyanın benimsediği milli ve çağdaş bir yöntem belirlenmesidir. Temel amaç büyük çoğunluğu itibariyle köylü olan geniş halk kitlelerine başta okuma yazma olmak üzere vatanını, dinini, milletini ve dünyayı tanmasına imkân verecek temel bilgilerin öğretilmesidir (Bozkurt, 2007).

Bu temel amaç doğrultusunda 1923 tarihli beşinci Hükümet programında eğitim konusu 12 madde halinde ele alınmış, eğitimde birlik ve eşitlik ilkelerine vurgu yapılmıştır. Ayrıca bu program doğrultusunda ilköğretimin zorunlu hale getirilmesi, mesleki eğitimin geliştirilmesi, kadınların eğitime önem verilmesi, yeni okulların açılması, mevcut okulların koşullarının iyileştirilmesi, öğretmen yetiştirmek amacıyla öğretmen okulları, halk eğitimi için kurslar açılması gibi esaslar kabul edilmişti (Bozkurt, 2007).

3 Mart 1924'te Türk milli eğitim sisteminin en önemli yapıtaşı olan Tevhid-i Tedrisat Kanunu'nun kabulü ile Osmanlı Devleti'nin son döneminde büyük ikilem oluşturan mektep-medrese, azınlık ve misyoner okulları gibi çok başlılığa son verilmiş bütün eğitim sistemi tek bir çatı altından toplanarak kurumsallaştırılmıştır. Bu kanunla eğitim birliğinin yanı sıra eğitim sisteminin milli, laik ve çağdaş ilkeler doğrultusunda yapılandırılması sağlanmıştır. Bu kanunun gereği olarak medreseler kapatılmış, yabancı ve azınlık okullarına da Türkiye'nin milli ve laik eğitim sisteminin ilkelerine uyma zorunluluğu getirilmiştir. Ayrıca Eğitim Bakanlığına bağlı Darülfünun'da bir ilahiyat fakültesi, imam ve hatip yetiştirmek amacıyla da ayrı okullar açılması yine bu kanunda yer almıştır (Batır, 2007).

20 Nisan 1924'te kabul edilen Teşkilatı-ı Esasiye Kanunu ile de Türk vatandaşları için ilköğretim zorunlu hale getirilerek parasız olduğu kabul edilmiştir (md.87). Ayrıca hükümetin denetimi altında olmak şartıyla özel okulların açılmasına imkân tanınmıştır (Md. 80) (Ayas, 1948). 22 Mart 1926'da günümüz Milli Eğitim Teşkilatının yapılanmasında başlangıç teşkil eden 789 sayılı Maarif Teşkilatı Kanunu kabul edilmiştir. Bu kanunun ikinci maddesiyle Bakanlık bünyesinde eğitim ve öğretim işlerinden sorumlu olacak Talim ve Terbiye Dairesi kurulmuştur. Dairenin kurulmasında hem o dönem Eğitim Bakanı olan Mustafa Necati Bey'in hem de 1924'te eğitim programı ve faaliyetlerini incelemek üzere Ankara'ya gelen

Amerikalı eğitimci John Dewey'in önerileri oldukça etkili olmuştur. Böylece kurulan bu daire çağdaş ülkelerin eğitim konusundaki akım ve düşünceleri takip etmek, her derecede okulların eğitim programlarını ve program kapsamında okutulacak kitapları tespit ederek hazırlanmasını sağlamak ve eğitimle ilgili her türlü yasal düzenlemeleri hazırlamak gibi görevleri yerine getirmekteydi (Kocabaş, 2014).

Bu dönemde eğitimi temelinden ilgilendiren en önemli değişiklik kuşkusuz harf inkılabıdır. Aslında alfabenin değiştirilmesi konusu 1800'lü yılların ortalarından itibaren Türk aydınları arasında tartışma konularından biri olmuştur. 1923'ten itibaren meclis toplantılarında, dönemin gazetelerinde ve aydınlar arasında da bu tartışmalar devam etmiştir. Mustafa Kemal (Atatürk)'ün yakın ilgi göstermesiyle 1926'da Eğitim Bakanlığı bünyesinde bir "Dil Heyeti" oluşturulmuş ve alfabenin değiştirilmesiyle ilgili çalışmalar hız kazanmıştır. Önce 1288 sayılı 1 Haziran 1928 tarihli "Beynelmilel Erkânın Kabulü Hakkında Kanun" ile uluslararası rakamlar kabul edilirken, 1353 sayılı ve 1 Kasım 1928 tarihli "Türk Harflerinin Kabul ve Tatbiki Hakkında Kanun" ile yeni Türk harfleri uygulanmaya başlamıştır (Bozkurt, 2007).

Yeni Türk alfabesinin kabulüyle ülke genelinde okuma yazma seferberliğini üstlenecek Millet Mektepleri açılmıştır. 1 Ocak 1929'da açılan bu okullarda hiç okuma yazma bilmeyenler için A seviyesinde dört aylık, eski harflerde okuma yazma bilenler için ise B seviyesinde iki aylık kurslar düzenlenmiştir. Yeni harflerin geniş kitlelere öğretilmesi amacıyla başlayan bu seferberlik "Halk Eğitimi" konusunda başlı başına bir proje olmuştur (Bozkurt, 2007).

Bu dönemde Halkevlerinin açılması yaygın eğitim konusunda diğer bir proje olmuştur. 19 Şubat 1932 yılında açılmaya başlanan Halkevleri sayısı 1939'a kadar sayısını 373'e çıkarmıştır. Halkevlerinin temel faaliyetleri arasında konferanslar, konserler, temsiller düzenlemek, sosyal yardım faaliyetlerinde bulunmak ve kütüphanecilik hizmetleri yer almıştır. Cumhuriyet Halk Partisi, cumhuriyetin temel ilkeleri ve ideolojisini devlet bünyesinde temsil eden bir parti olarak bunların Halkevleri vasıtasıyla geniş kitlelere ulaştırılması ve öğretilmesini amaç edinmiştir (Kerimoğlu, 2016).

Ülkenin o dönemde 13 milyon olan nüfusunun %80'ini oluşturan en büyük kitlesi Türk köylüsüydü. Doğal olarak hem sosyal hem de ekonomik gerekçelerle köylünün eğitimi genç Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk önceliklerinden biri olmuştur. Bu amaçla 1930 başlarından itibaren köylerde eğitim vermek üzere Köy Eğitimleri Kanunu çıkarılmıştır. 3803 sayılı 17 Nisan 1940 tarihli kanun ile köylerin öğretmen ihtiyacını karşılamak için Köy Enstitülerinin kurulması kabul edilmiştir (Kongar, 1996). Bu enstitüler ilk olarak 14 yerde açılmış 1948'de bu sayı 21'e çıkmıştır. 5 yıl öğrenim süresi olan enstitülere köy ilkokullarından mezun öğrenciler alınmıştır. Enstitülerden köy öğretmeni olarak mezun olanların atamaları Bakanlık tarafından yapılırken bu öğretmenlerin görev aldıkları yerde zorunlu hizmet süreleri 20 yıl olarak belirlenmiştir. Böylece onlardan, bir taraftan eğitim öğretim faaliyetlerini yürütmeleri diğer taraftan da köy halkını tarla, bahçe işlerinden hayvan bakımına eğitip yetiştirmeleri bekleniyordu.

Genç Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin bu dönemde eğitimle ilgili ele aldığı en önemli konulardan biri İstanbul'da bulunan Darülfünun'un durumuydu. 493 sayılı ve 21 Nisan 1924 tarihli kanunu ile İstanbul Darülfünun'u adını alan Türkiye'deki bu ilk üniversiteye özerklik tanınmıştır. Bu arada ülkede yapılan inkılaplarla eş zamanlı olarak ki hukuk alanında yapılan inkılaplar ilk sırada yer aldığından yükseköğretimde alanında kurulan ilkokul Ankara Hukuk Mektebi olmuştur. Bu arada özerklik tanınan İstanbul Darülfünun'u 1930 başından itibaren fonksiyonel olamadığı, gerek teşkilatlanma gerekse hoca kadrosunun yenilenmesi dair tartışmaların sürmesi nedeniyle 1932'de İsviçre Gelf Üniversitesi Profesörlerinden Albert Malche kurumla ilgili incelemeler yapmak üzere Türkiye'ye davet edilmişti. Malche yaptığı incelemede gördüğü eksiklikleri bir rapor halinde sunmuş ve bu rapor dikkate alınarak Atatürk'ün talimatıyla Darülfünun kapatılmıştı. 18 Kasım 1933'te Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı olarak tekrar açılan okul, içlerinde çoğu Alman öğretim görevlilerinin de bulunduğu yeni kadrosuyla eğitim öğretim vermeye başlamıştı (Kenan, 2013).

2.1.6 Çok Partili Siyasi Dönemde Eğitim ve Eğitim Kurumu (1950-1980)

7 Ocak 1946'da Cumhuriyet Halk Partisinin karşısında yeni bir parti olarak kurulan Demokrat Parti ana muhalefet partisi konumunda birçok alanda olduğu gibi eğitim alanında da iktidar partisine birçok öneri ve eleştirilerde bulunmuştur. Bunlardan biri

1930'dan itibaren müfredattan tamamen çıkarılan din eğitimi konusunda kamuoyundan gelen talepler de göz önüne alınarak 1948'ten itibaren müfredatta seçmeli olarak verilmesinde etkisinin olmasıdır (Kılıç, 2008).

14 Mayıs 1950 seçimlerini kazanan ve tek başına iktidara gelen DP sosyokültürel ve siyasal alanda olduğu gibi eğitim alanında da birçok değişiklik yapmıştır (Eroğul, 2000). Türkiye'nin bu dönemde Amerika Birleşik Devletleri'nin başını çektiği liberal blokta yer alması bu ülkeyle ilişkilerin gelişmesinde önemli rol oynamıştır. Her alanda olduğu gibi eğitim alanına da yansıyan bu ilişkiler çerçevesinde birçok Amerikalı uzman eğitim sistemini incelemek üzere Türkiye'ye davet edilirken, Türk uzmanlarda ABD'ye gönderilmişlerdir. Hem bu uzmanların raporları hem de ABD'nin başta Ford vakfı olmak üzere farklı kaynaklardan sağlanan finansmanla yeni okullar, kolejler ve liseler açılmıştır. Karadeniz Teknik Üniversitesi (1955), Ege Üniversitesi (1955), Ortadoğu Teknik Üniversitesi (1957) ve Erzurum Atatürk Üniversitesi (1958) olmak üzere dört yeni üniversite, çok sayıda enstitü, yüksekokul ve ilk kez yabancı dilde eğitim veren "Maarif Kolejleri" açılmıştır. Ancak yapılan yasal düzenlemelerle üniversitelerin özerkliği zayıflatılmıştır (Kılıç, 1999). Yine bu dönemde nitelikli teknik eleman açığının kapatılması amacıyla bu dönemde pratik sanat okulları, teknik ve meslek liseler açılmıştır (Eriş, 2006). Türkiye'de ilk kez okul öncesi eğitim (İşler, 2016), özel eğitim ve korunmaya muhtaç çocuklar konularında (Kılıç, 2008) çalışma ve düzenlemeler de yapılmıştır.

Bu arada eğitimde yaşanan gelişmelere rağmen artan nüfusla beraber okul sayısının yetersiz kalması dönemin önemli problemlerinden birini teşkil etmiştir. Bu soru ABD'den baraka okul getirilmek suretiyle çözümlenmek istense de bu da yeterli olmamıştır. Özellikle ortaöğretimde bina ihtiyacı hiç karşılanamamış bunun sonucunda sınıf mevcutları bazı yerlerde 80 kişiye kadar çıkmıştır. Diğer taraftan DP, muhalefetteyken CHP'yi eleştirdiği köylere okul açılması konusunda kendisi de başarılı olamamıştır. 1954'te Köy Enstitüleri kapatılmış doğal olarak bu parti döneminde köy öğretmenleri sayısında ciddi bir düşüş yaşanmıştır. 10 yıllık iktidar süresince dokuz Milli Eğitim Bakanı görev yapmış ve genel olarak eğitimde yapılan düzenlemeler bir sonraki Bakan tarafından değiştirilmiştir (Kılıç, 2008).

27 Mayıs 1960 darbesiyle başlayıp 12 Eylül 1980 askeri darbesi ile son bulan dönem

Türkiye’de siyasi, ekonomik ve sosyal istikrarsızlığın yoğun olarak yaşandığı bir dönem olmuştur. Kasım 1961- Eylül 1980 yılları arası yaklaşık 19 yıllık dönemde 18 ayı hükümet kurulmuştur. DP hükümetleri döneminde din eğitime önem verilmiş 1950’de ilkokullarda, 1956’da ortaokullarda din dersi zorunlu olarak alınması gereken dersler arasına dâhil edilmiştir. Ayrıca kapanmış olan İmam Hatip okulları 1951-52 eğitim öğretim yılından itibaren birinci devresi 4 yıl, ikinci devresi 3 yıl olmak üzere 7 yıl eğitim verecek şekilde yeniden açılmıştır. Bu okullardan mezun olan öğrencilerin yükseköğretime devam edebilmeleri amacıyla da 1959 ‘da İstanbul’da Yüksek İslam Enstitüsü kurulmuştur (Kılıç, 2008).

14 Mayıs 1950 seçimleriyle iktidara gelen DP dönemi 27 Mayıs 1960 askeri darbesiyle sona ermişti. Siyasal alanda yaşanan istikrarsızlığa rağmen 1960 sonrası dönem ülkenin eğitimden, sağlığa, sanayiden tarıma kamu hizmetlerinin tüm alanlarında beş yıllık planların uygulama konulduğu bir dönem olmuştur. Bu dönemde Beş Yıllık Kalkınma Planları ve eğitim politikalarına yön vermek amacıyla Milli Eğitim Şura kararlarının yayınlanmıştır. Fakat gerek Kalkınma Planları gerekse Milli Eğitim Şura kararlarının uygulamaya konulması siyasi nedenlerden dolayı istenilen seviyede olmamıştır (Deniz, 2001).

1961-65 yılları arasındaki İsmet İnönü’nün Başbakan olduğu Birinci, İkinci ve Üçüncü Koalisyon Hükümetleri döneminde özellikle teknik ve mesleki eğitimin ülke ekonomisi üzerindeki önemine dikkat çekilmiş bu alanda eğitim veren okulların sayısının artırılması ve öğrencilerin bu okullara yönlendirilmesi amaçlanmıştır.

1965-1969’da kurulan birinci Adalet Partisi hükümetinin eğitim politikası alanında yaşanan en tartışmalı konusu imam hatip okulları, mesleki ve teknik okul mezunlarına üniversitelere girme imkânı verilmesi olmuştur (Kaplan, 1999). Fakat o dönemde bu imkân sağlanamamış 1973-74 CHP-MSP iktidarı döneminde imam hatip okulları liseye çevrilerek üniversiteye girme hakkı sağlanmıştı. 1969-1971 yılları arasında kurulan ikinci ve üçüncü AP hükümetleri döneminde eğitim alanında tartışılan en önemli konu üniversitelerin özerkliğinin sınırlandırılmasıyla ilgili olup üniversitelerin özerk yapısı eleştirilmişti. 1980 sonrası teşkil edilecek olan Üniversiteler arası Yüksek Kurul oluşturulması yönünde teklif verilmiştir. 12 Mart 1971 askeri muhtırasından sonra 1974 yılına kadar kurulan 4 ara hükümet döneminde

eğitim politikasına ilişkin tartişılan temel konu Atatürk ilkelerinden sapma olarak değerlendirilen “yıkıcı, bölücü, gerici ideolojik akımlarla” mücadele edilmesi ve bu kapsamda eğitim politikasının bu tür zararlı akımlarla mücadele edecek şekilde yenilenmesi olmuştu (Kaplan, 1999).

1983 yılında kısmi değişikler yapılan ve günümüzde halen geçerli olan 14 Haziran 1973 tarihli “Milli Eğitim Temel Kanunu” ile 7 Temmuz 1973 tarihli Üniversiteler Kanunu kabul edilmişti. Literatürde birinci Yükseköğretim Kanunu (YÖK) olarak kabul edilen bu yasa ile Yükseköğretim ve Üniversite Denetleme Kurulları oluşturulmuş ve yeni üniversiteler açılmasına imkân sağlanmıştı. Yükseköğretim Kurulu’nun görev tanımlaması olarak da yükseköğretime yön verme, inceleme, araştırma ve değerlendirme yapma, kurumlar arası iletişimi sağlama gibi hususlar yer almıştı. Ancak bu kurullarla ilgili yasal düzenleme 1975 yılında Anayasa Mahkemesi (AYM) tarafından iptal edilmiştir (Güven, 2016).

1975-1980 arası dönem Türkiye’de daha çok sokaklarda ve eğitim kurumlarında siyasal şiddetin hâkim olduğu bir dönem olmuştur. Özellikle üniversitelerde eğitim aksamış bu olaylardan en çok etkilenen kurumlar arasında Eğitim Enstitüleri yer almıştır. Zaten öğretmen açığıнын yoğun olduğu bu dönemde yeni mezunların olmaması bu alandaki sorunu daha da büyütmiştü. Ancak dönemin hükümetleri “mektupla öğretmen yetiştirme” ve “hızlandırılmış programla öğretmen yetiştirme” programları uygulamaya konularak öğretmen açığını kapatmaya çalışmıştır. Bu durum öğretmenlerin niteliğini dolayısıyla eğitimin kalitesini olumsuz etkilediği için oldukça eleştirilmişti (Akyüz, 2012).

2.1.7 1980-2015 Yılları Arası Eğitim ve Eğitim Kurumu

27 Mayıs 1960 askeri darbesinden tam yirmi yıl sonra ülkede ikinci bir darbeyle 12 Eylül 1980’de ordu ülke yönetime el koymuş ve tüm siyasal partiler kapatılmıştı. Bu dönem daha önceki askeri müdahalelerden farklı olarak uzun sürmüş ve ordunun yönetimi sivillere devretmesi üç yıl sonra gerçekleşmiştir. Bu süreçte yeni bir anayasa kabul edilmiş, siyasal, sosyal, ekonomik ve eğitim alanını etkileyen kapsamlı yasal değişiklikler yapılmıştır. Bunlardan biri yükseköğretimde olup 2547 sayılı 4 Kasım 1981 tarihli Yükseköğretim Kanunu ile 1975’te AYM tarafından

kapatılan Yükseköğretim Kurulu yeniden kurulmuş ayrıca ortaöğretimde din kültürü ve ahlak bilgisi dersi zorunlu hale getirilmiştir (Öztürk, 1990).

Bu dönemde eğitim alanında gerçekleşen en önemli atılım ilköğretimde okul sayısının artması ki bu %100'e yakın bir orandadır. 1923'ten itibaren tüm hükümetlerin en önemli gündem maddesi olan bu hedef 2013-2014 eğitim öğretim yılında %99,57 oranına ulaşarak nihayet gerçekleşmiştir (Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), 2017).

Askeri yönetimin sivillere devredilmesi için 1983'te yapılan seçimlerden sonra 1991 yılına kadar Anavatan Partisi'nin dört dönem görev yaptığı hükümetler ülkede söz sahibi olmuştur. Okullaşma çalışmalarına ağırlık verilen bu dönemde taşınmalı ilköğretim ve kredili sistem uygulamalarına geçilmiştir. Ancak kredili sistem kısa bir süre uygulandıktan sonra kaldırılmıştır. Yine bu dönemde Anadolu Öğretmen Liseleri açılarak öğretmenlik mesleğinin niteliği artırılmaya çalışılmıştır.

1991'den 1996'ya kadar Doğru Yol Partisi bir dönem tek, iki dönem Sosyal Demokrat Halkçı Parti ve bir dönem de Cumhuriyet Halk Partisi ile olmak üzere dört dönem kaldığı iktidarında Çok Programlı Liseler, Açık Öğretim Liseleri, yabancı dil ağırlıklı liseler ve üniversiteler açılmıştır. Ayrıca bu dönemde kız çocuklarının eğitimine büyük önem verilerek projeler geliştirilmiş Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinde 26 Yatılı İlköğretim Bölge Okulu açılmıştır.

28 Haziran 1996 - 30 Haziran 1997 tarihleri arasında Refah ve Doğru Yol Partilerinin kurduğu koalisyon hükümeti döneminde eğitim konusunda yaşanan en önemli tartışma irticayla mücadele ve İmam Hatip Okulları olmuştur. Bu arada 28 Şubat 1997'de yapılan Milli Güvenlik Kurulu toplantısında 8 yıllık zorunlu eğitime geçildiği yönünde karar alınmıştır. 1913'te Geçici Temel Eğitim Kanunu'ndan itibaren çeşitli şuralarda gündeme gelmesine ve 1973 yılında çıkarılan Milli Eğitim Temel Kanunu ile yasalaşmasına rağmen mali, fiziki, altyapı vb. eksiklikler gerekçesiyle uygulanamayan 8 yıllık zorunlu eğitime nihayet bu tarihte geçilmiştir (Uluğbay, 2012; Tan, 2007).

2001'den itibaren mesleki eğitimi teşvik eden düzenlemeler yapılmış mesleki ve teknik okullardan mezun olan öğrencilerin meslek yüksekokullarına sınavsız

girebilmesi sağlanmıştır. 2012’de yapılan yasal değişiklik ile 1997’de uygulamasına geçilen 8 yıllık zorunlu eğitim 4+4+4 olacak şekilde 12 yıla çıkarılmış dolayısıyla okula başlama yaşı da düşürülmüştür.

2.2. Milli Eğitim Şuraları

2.2.1. Tanımı

Şura Arapça bir kelime olup kelime anlamı danışma, danışma heyeti, istişare meclisi anlamlarına gelmektedir. Bu kapsamda Milli Eğitim Şuraları, Türk milli eğitim politikalarının değerlendirildiği, politika önerilerinin belirlendiği en yüksek danışma meclisidir. Türk Eğitim Sistemine ilişkin tüm paydaşların (politikacılar, bürokratlar, öğretmenler, akademisyenler, Sivil Toplum Kuruluşları temsilcileri vb.) yer aldığı bu toplantılar en geniş anlamda fikir alışverişinin yapıldığı önemli bir platformdur. Ancak şuralarda alınan kararlar bağlayıcı nitelikte olmayıp Milli Eğitim Bakanlığına tavsiye niteliği taşımaktadır (MEB, 2011).

2.2.2. Şuraların Oluşumu Etkileyen Unsurlar ve Yasal Altyapısı

Türk eğitim sisteminde önemli bir yere sahip olan şuraların oluşumunu etkileyen unsurları şu 6 başlık altında toplamak mümkündür (Deniz, 2001):

- 1) Cumhuriyetin kuruluş aşamasında ulus inşası kapsamında yapılan değişiklik ve reformların oluşturulmasında ve halka taşınmasında eğitim kurumunun önemi.
- 2) Yeni kurulan Cumhuriyetin ihtiyaç duyduğu çağdaş eğitim politikaları üretecek bir kuruma olan ihtiyaç.
- 3) Dönemin tek üniversitesi olan Darülfünunun ülkenin ihtiyaç duyduğu eğitim sisteminin oluşturulmasında yetersiz kalması.
- 4) Yabancı uzman ve kurumların çalışmalarının yetersiz bulunması.
- 5) Ülkenin ekonomik olarak zayıf, yetişmiş insan kaynağı yönüyle de yetersiz olması nedeniyle öz kaynaklar kullanılarak en az maliyetle ve en hızlı şekilde şuraların aldığı kararların politika üretme aracı olarak kullanılması.

6) Ülkenin eğitimle ilgili tüm paydaşlarının bir araya getirildiği bir platforma ihtiyaç duyulması.

Bu ihtiyaçlar doğrultusunda “2287 sayılı 10 Haziran 1933 tarihli “Maarif Vekâleti Merkez Teşkilatı ve Vazifeleri Hakkında Kanun” ile Milli Eğitim Şuraları oluşturulmuştur. Kanunda şuranın, Bakanlık teşkilat yapılanmasında Müsteşarlığın hemen ardından ikinci sırada yer alması bu yapılanmadaki önemini göstermesi açısından kayda değerdir. Günümüzde şuranın yasal alt yapısı 3797 sayılı 30 Nisan 1992 tarihli “Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun” ile oluşturulmuştur. Kanununun 47. maddesinde “Milli Eğitim Bakanlığındaki Sürekli Kurullar” arasında Milli Eğitim Şurası ilk sırada yer almaktadır. 48. maddesinde ise şura “Bakanlığın en yüksek danışma kuruludur. Gerekli görülen eğitim ve öğretim ile ilgili konuları tetkik etmek ve teklif niteliğinde kararlar almakla görevlidir” şeklinde tanımlanmıştır (Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), 2017b). 29054 sayılı 08 Temmuz 2014 tarihli Milli Eğitim Şurası Yönetmeliğinde de şuranın oluşması, çalışma usul ve esaslarının tanımlanması yapılmıştır. Bu yönetmeliğin 11. maddesi şura toplantılarının 4 yılda bir gerçekleştirilmesinin esas olduğu şuranın tabii üyelerinin TBMM Millî Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Komisyonu Başkanı ve üyeleri ile Bakan Yardımcısı, Müsteşar ve Bakanlık merkez teşkilatı birim amirlerinden oluştuğu şeklindedir. Tabii üyeler dışında davet edilecek üyeler Millî Eğitim Şurası Genel Sekreterliği tarafından belirlenerek bakanın onayına sunulmaktadır. Bu üyeler bakanlık, bakanlıklar, kamu kurum ve kuruluşları, yerel yönetimler, üniversiteler ile yurtiçi ve yurtdışından meslek odaları, sivil toplum kuruluşları, özel sektör, basın ve yayın kuruluşları, öğrenci ve veli temsilcileri ile eğitim alanında şura konusuyla çalışmalar yapmış tanınmış uzmanlar arasından seçilmektedir (md.7). Şuranın gündemi ve toplantı tarihi doğrudan bakan veya Talim Terbiye Kurulu başkanlığınca belirlenmekte olup (md.12), gündemin doğrudan bakanlıkça belirlenmesi şura toplantılarının eğitim sisteminin gerçek sorunlarının tartışıldığı bir platform olmak yerine bakanlığın kendi politikalarını meşrulaştırdığı bir araç haline dönüştüğü kanısı uyandırmakta ve eleştirilere yol açmaktadır (Kaşıkçı, 2016).

2.2.3. Şuraların Tarihsel Gelişimi

Milli Eğitim Şuralarının tarihçesini 1845 yılında kurulan Maarif Meclis-i Muvakkat'ın kurulmasıyla başlatmak mümkündür. Tanzimat'la beraber başlayan

yenileşme hareketleri kapsamında eğitim sisteminin yenilenmesi amacıyla batılı eğitim sistemlerinin incelenmesi ve öneriler geliştirilmesi amacıyla Maarif-i Umumiye Bakanlığına bağlı Encümen-i Daniş adında bir kurulun kurulması kararlaştırılmıştır. Dönemin bürokrat ve ilim adamlarının yanı sıra yabancı uzmanlarında yer aldığı kırk kişilik asli ve ihtiyaç duyulduğu kadar fahri üyenin yer alabildiği kurulun aylık toplantılar düzenlemesi kararlaştırılmıştır (Uçman, 1995).

Benzer şekilde 1869 tarihli Maarif-i Umumiye Nizamnamesinin 131. maddesinde eğitim alanında bakanlığa danışmanlık görevi yapacak Meclis-i Kebir-i Maarif adında bir kurulun kurulması ve bürokrat, asker, ilim adamı ile dini cemaatlerin temsilcilerinden oluşan bu kurulun maarif vekilinin başkanlığında yılda 2 kez toplanması planlanmıştır (Öztürk, 1990). Aynı yasada günümüzdeki Talim ve Terbiye Kurulunun görevlerini yapan ve içerisinde yerli-yabancı üyelerin yer aldığı Daire-i İlmiye adında bir dairenin kurulması kararlaştırılmıştır (Özalp ve Ataüenal, 1977).

Sultan Abdülmecid (1839-1861) döneminden itibaren Osmanlı eğitim sisteminde başlayan bu yenileşme hareketleri kapsamında kurulan heyet, encümen, daire ve kurullar cumhuriyetin ilanından sonra oluşturulan Talim ve Terbiye Heyeti, Heyet-i İlmiyeler ve Milli Eğitim Şuralarına temel teşkil etmişlerdir.

Milli mücadele döneminde bir taraftan cephelerde savaşlar devam ederken diğer taraftan da eğitim sisteminin sorunlarının tespit edilmesi ve önerilerde bulunmak üzere yapılan çalışmalar devam ettiriliyordu. 16-21 Temmuz 1921 tarihleri arasında Ankara'da işgal altında olmayan şehirlerin milli eğitim ve okul müdürleri, öğretmenler ile uzmanlardan oluşan yaklaşık 250 kişinin katılımıyla Ankara'da Maarif Kongresi düzenlenmiştir. Bu kongreden sonra 1923-1926 yılları arasında 3 kere gerçekleştirilen Heyet-i İlmiye toplantıları cumhuriyetin ilanından sonra kurumsallaşarak belirli aralıklarda yapılan Milli Eğitim Şuraları haline dönüştürülmüştür (Deniz, 2001).

Milli Eğitim Şurasının yasal altyapısı 1933 yılında oluşturulmasına rağmen şuranın ilk toplantısı 1939 yılında yapılmıştır. 1939-2015 yılları arasında 19 Şura toplantısı gerçekleştirilmiştir.

2.2.4. Milli Eğitim Şuralarına İlişkin Yapılan Akademik Çalışmalar

Milli Eğitim Şuraları ile ilgili alan yazın araştırmaları incelendiğinde yapılan akademik çalışmaların şuranın tarihsel gelişimi gibi genel, bazılarının ise tematik konu bazlı çalışmalar olduğu görülmektedir. Bunların bir kısmı şu şekildedir:

Öztürk'ün (1990) “Cumhuriyet Dönemi Milli Eğitim Şuralarında Din Eğitimi ve Öğretimi ile İlgili Alınan Kararlar ve Değerlendirmesi” adlı çalışmasında 1939-1988 yılları arasında gerçekleştirilen şura toplantılarında din ve ahlak öğretimi konusuna yaklaşımı ile bu konuda alınan kararların uygulamaya dönüşüp dönüşmediği incelenmiştir.

Deniz (2001) tarafından yapılan “Milli Eğitim Şuralarının Tarihçesi Eğitim Politikalarına Etkileri” isimli çalışmada şuraların tarihsel gelişimi ve 1939 yılından 1999'a kadar yapılmış şura toplantılarında alınan kararların eğitim politikalarına etkileri incelenmiştir.

Aslaner'in (2008) “Milli Eğitim Şuraları ve Eğitim Politikaları (1939 – 1946)” başlıklı çalışmasında 1939 – 1946 yılları arasında yapılan Milli Eğitim Şuralarında alınan kararların uygulanıp uygulanmadıkları ele alınmıştır. Çalışmada, bu dönemdeki şuralarda alınan kararların uygulanmalarının hükümetlerin inisiyatifine ve Milli Eğitim Bakanlarının gayretine kaldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Akay (2010) tarafından yapılan “Milli Eğitim Şuraları Karar Metinlerinin Seçilmiş Kavramlar Açısından İncelenmesi” başlıklı çalışmada laiklik, Atatürkçülük ve Atatürk İlke ve İnkılapları, eğitimde fırsat eşitliği, din eğitimi ve zorunlu ilköğretim kavramları seçilmiş ve bu kavramlar çerçevesinde şuralarda alınan kararlar incelenmiştir.

Tofur'un (2015) “21. yy Türk Eğitim Politikalarının Oluşturulmasında Kaynaklık Eden Belgelerin Fullan'ın Kavramsallaştırması Açısından Değerlendirilmesi: 1980-2014” başlıklı çalışmasında Milli Eğitim Şura Kararlarının yanı sıra Tebliğler Dergisi ve Kalkınma Planları üzerinden alınan kararların Fullan'ın Eğitimsel Dönüşüm Modeli Boyutları üzerinden analiz edilmiştir.

Kaşıkçı (2016) tarafından yapılan “Experiences of Education Policy Actors in Relation to the Role of the National Education Council in the Process of Policy Making” başlıklı çalışmada. Şuralara katılan üyelerin politika yapım sürecine ilişkin algı ve tecrübeleri analiz edilmiştir. Eğitim politikasının belirlenmesi sürecindeki önemine değinen katılımcılar şuraların işleyişinin nasıl verimli hale getirileceği incelenmiştir.

Ayrıca Milli Eğitim Şuralarında mesleki ve teknik eğitim (Evren, 2018), rehberlik ve psikolojik danışma (Doğan, 1990; Yüksel-Şahin, 2012), okulöncesi eğitim (Altay, 2011), öğretmenlerin mesleki gelişimi (Eroğlu ve diğ., 2016), öğretmen sorunları (Aydın, 2009) gibi konuların nasıl ele alındığına dair çalışmalar yapılmıştır.

2.2.5. Genel Hedefleri Açısından 1939-1990 Yılları Arasındaki Şuralar

1939-2015 yılları arasında 19 Milli Eğitim Şurası gerçekleşmiştir. Genel hedefleri açısından bakıldığında (MEB, 2017c) 17-29 Temmuz 1939 tarihleri arasında dönemin Milli Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel başkanlığında toplanan 1. Milli Eğitim Şurasının ana gündem maddeleri cumhuriyet eğitiminin plan ve ilkeleri, çeşitli öğretim derecelerindeki kurumlara ait yönetmeliklerin ve bütün müfredat programlarının incelenmesi şeklindedir. Bu şurada yüksekokul ve fakültelerin tümü Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlanmış ayrıca köy okullarının 5 sınıfa çıkarılması ile ders kitaplarının devlet tarafından belirlenen kitaplar olması kararlaştırılmıştır.

15-21 Şubat 1943 tarihleri arasında toplanan 2. Milli Eğitim Şurasının ana gündem maddeleri okullarda ahlak terbiyesinin geliştirilmesi, bütün öğretim kurumlarında anadil çalışmalarının veriminin artırılması ve Türklük eğitimi kapsamında ders kitaplarının ele alınması olmuştur. Şurada ortaokul ve liselerde tarih derslerine sadece öğretmen yetiştiren kurumlardan mezun olanların atanması, tarih derslerinin içeriği ile kitaplarının geliştirilmesi, milli tarih, milli bilinç ve ahlak eğitimi konularında kararlar alınmıştır.

2-10 Aralık 1946 tarihleri 3. Milli Eğitim Şurasının ana gündem maddesini mesleki ve teknik eğitim oluşturmuştur. Bu kapsamda erkek sanat okulları, kız enstitüleri ve diğer bazı teknik okulların yönetmelikleri incelenmiştir. Şurada kabul edilen en

önemli kararlardan biri de aile ve okul arasında iş birliğinin sağlanması için gerekli tedbirlerin alınması olmuştur.

23-31 Ağustos 1949 tarihleri arasında gerçekleştirilen 4. Milli Eğitim Şurasında o dönem yeni uygulamaya konulan ilkököl ve ortaokul programlarının incelenmesi, lise ders programının dört yıllık planlamaya göre düzenlenmesi, öğretmen okullarının ihtiyaç tespiti, eğitim ve öğretimde dayatılan demokratik esaslar ana gündem maddelerini oluşturmuştur. Şurada demokrasi eğitiminin sadece okulla değil okul dışı faaliyetlerle de desteklenmesi, okul içerisinde demokratik kurallara göre oluşacak öğrenci toplulukları oluşturulmasının demokrasi pratikleri açısından faydalı olacağı değerlendirilmiş ayrıca demokratik eğitim düşüncesine aykırı olduğu için “devlet kitabı” tek kitap uygulanmasına son veren kararlar alınmıştır.

04-14 Şubat 1953 tarihleri arasında toplanan 5. Milli Eğitim Şurasında okul programlarının gözden geçirilmesinin yanı sıra ilk kez okul öncesi eğitim program ve yönetmeliği, okullarda sağlık konusu, özel öğretime muhtaç çocuklar için hazırlanmış eğitim programı gibi konular ele alınmıştır. Şura sonunda çıkan kararlar ise okul doktorluğu kurulması, korumaya muhtaç çocuklar için kanunun yeniden düzenlenmesi, köy enstitülerinin kapatılarak öğretmen okullarına dönüştürülmesi ayrıca gündemde olmamasına rağmen ilkökullerde din dersinin okutulması yönünde olmuştur (Deniz, 2001).

18-23 Mart 1957 tarihleri arasında toplanan 6. Milli Eğitim Şurasının ana gündem maddelerini mesleki ve teknik öğretim ile halk eğitimi konuları oluşturmuştur. Şurada teknik öğretim konusunda özel sektörün katılımını teşvik ederek finansman sağlanması, çıraklık okullarının açılması, yabancı dil eğitimi saatlerinin artırılması, kız enstitülerinin ders programının yeniden düzenlenmesi kararları alınmıştır. Bu şura yabancı uzman, kurul ve komisyon raporlarının en fazla etkili olduğu şura olmuştur (Deniz, 2001).

5-15 Şubat 1962 tarihleri arasında gerçekleştirilen 7. Milli Eğitim Şurası 1960 askeri müdahalesinden sonra yapılan ilk şura toplantısıdır. Gündem maddeleri tüm eğitim sistemine ilişkin olarak kapsamlı bir şekilde hazırlanmıştır. Şurada eğitim politikalarıyla ilgili dönemsel olarak sosyal ve ekonomik kalkınma planlarının

hazırlanması, zorunlu ilköğretimin ve okullaşmanın tüm yurda yayılması (%100 okullaşma hedefi), yükseköğretime geçişte tek merkezden yönetilecek bir sınav yapılması, özel eğitim kurumlarının desteklenmesi ve imam hatip okullarının ortaokul seviyesine dayalı olması yönünde kararlar alınmıştır.

28 Eylül-3 Ekim 1970 tarihleri arasında toplanan 8. Milli Eğitim Şurasında ortaöğretim sisteminin kuruluşu ve yükseköğretime geçişin yeniden düzenlenmesi ana gündem maddelerini oluşturmuş Türk eğitim sisteminin ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim şeklinde üç aşamalı olarak planlanması, eğitim programları arasında yatay ve dikey geçiş hakkı tanınması, tüm ortaöğretim ikinci kademe öğretim kurumların adının lise olarak kabul edilmesi, not verme sisteminin değiştirilmesi yönünde kararlar alınmıştır.

24 Haziran-4 Temmuz 1974 tarihleri arasında toplanan 9. Milli Eğitim Şurasında Milli Eğitim sisteminin bütünlüğü içerisinde programlar ve öğrenci akışını düzenleyen kurallar şeklinde kapsamlı bir şekilde ele alınmıştır. 6. ve 7. sınıflarda din dersinin isteğe bağlı olarak haftada birer saat okutulması, din bilgisi dersi programının Diyanet İşleri Başkanlığı ile koordineli gözden geçirilmesi, öğrencilere ders kitaplarının ucuz veya mümkünse ücretsiz olarak verilmesi bu kapsamda tek kitap uygulamasının devam ettirilmesi, yükseköğretimin kapasitesinin artırılması kabul edilen kararlar olmuştur.

1980 askeri müdahalesinden sonra 23-26 Haziran 1981 tarihleri arasında toplanan 10. Milli Eğitim Şurasının gündem maddelerini Türk milli eğitim sistemi, bu sistem içindeki eğitim programları, öğrenci akışını düzenleyen kurullar ve öğretmen yetiştirme gibi başlıklar oluşturmuştur. Şura kararlarında eğitim sisteminin Atatürkçü bir yapıya oturtulması, 4-5 yaş arası anasınıfı eğitiminin zorunlu hale getirilmesi, zorunlu eğitimin 8 yıla çıkarılması, eğitimin yaygınlaştırılması amacıyla yatılı veya taşınmalı eğitimin uygulanması kararları alınmıştır.

08-11 Haziran 1982 tarihleri arasında toplanan 11. Milli Eğitim Şurasının temel gündemini öğretmen yetiştirme konusu teşkil etmiştir. Şurada öğretmenlik mesleğinin niteliklerinin artırılması amacıyla eğitim programlarının yeniden düzenlenmesi, teşvik ve yönlendirmeler yapılması konularında oldukça ayrıntılı

kararlar alınmıştır. Bu kararların gereği olarak yapılan Eğitim Yüksekokullarının süresinin 4 yıla çıkarılması sonucu 2 yıl mezun verilemediğinden öğretmen açığının ortaya çıkması bu açığı kapatmak için de bir taraftan lise mezunlarının vekil öğretmen olarak görevlendirilmesi diğer taraftan mezuniyeti öğretmenlik olmayan çok farklı meslek alanlarından öğretmenlik mesleğine alımların gerçekleşmesi bu mesleği nitelik açısından olumsuz etkilemiştir (Deniz, 2001)

18-22 Temmuz 1988 tarihleri arasında toplanan 12. Milli Eğitim Şurası oldukça geniş bir gündem tutan eğitim sisteminin hemen her alanını ele almış daha önceki şura kararlarında olduğu gibi zorunlu eğitimin 8 yıla çıkarılması, ortaokulların liselerden ayrılarak ilköğretim bünyesine alınması, eğitime başlama yaşının 72 ay olarak belirlenmesi, özel eğitime muhtaç çocukların eğitimlerine önem verilmesi, teknoloji kullanımını teşvik etmek amacıyla televizyonların eğitimde kullanılması, bilgisayarlı eğitime geçmek için altyapı çalışmalarının hızlandırılması, özel eğitim kurumlarının açılmasının teşvik edilmesi, yükseköğretime geçişte sınavların tedrici olarak kaldırılması, ortaöğretimde öğrencilerin eğitim harcamalarına katılması için yasal çalışmaların yapılması ve yabancı dil eğitimine önem verilmesi yönünde kararlar alınmıştır.

1990-2015 yılları arasında gerçekleştirilen şuralar bu çalışmanın ana konusu olduğundan 4. bölümde ele alınacaktır. Yukarıda genel hatlarıyla incelediğimiz Milli Eğitim Şura kararlarından da anlaşılacağı üzere bu kararların uygulamaya geçip geçmemesi hususunda hükümet politikalarının büyük rolü olduğu görülmektedir. Özelde dönemin Milli Eğitim Bakanlığı genelde ise hâkim siyasi iradenin şuralarda alınan kararlara önem vermesi oranında uygulamaya geçildiği, uygulamaya geçirilemeyen kararların da sonraki şuraların gündem maddelerini oluşturduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca yukarıda incelenen tarihler arasında toplanan şuraların ele aldığı konular dönemin toplumsal hassasiyetini ve siyasi tartışmalarını da yansıtmaktadır.

2.3. Şura Kararlarında Kamu Politikası ve Analizi

Genel anlamda kamu politikası, hükümetlerin eğitim, sağlık, savunma, sosyal güvenlik, çevre vb. konularda yapmayı ya da yapmamayı tercih ettikleri uygulamalar ve aldığı kararlardır (Dye, 2013). Kamu politikaları anlık olarak alınan karar ve

uygulamalar değildir. Kamu politikaları, karar alma bu kararlarla ilgili yasa, yönetmelik vb. işlemleri gerçekleştirme, meclisten veya ilgili kurullar tarafından kabul edilen düzenlemelerin uygulanmasını içeren bir süreçtir (Çevik, 1998). Politika analizi ise hükümetlerin politikaları gereği farklı konularda almış oldukları kararların uygulama süreci ve etkilerinin incelendiği bir disiplindir (Walker, 2000). Kamu politikasını devletin elindeki güç ve imkânları kullanarak bireyleri ve kurumları yönetme ve yönlendirme faaliyeti olarak tanımlayan Taylor (1997) politika analizini de hükümetlerin neyi, neden ve ne tür bir etki bekleyerek yaptıklarının analiz edilmesi şeklinde tanımlamaktadır.

2.3.1. Şura Kararlarında Kamu Politikası ve Süreci

Sebepler ve sonuçları açısından incelendiğinde hükümetlerin veya siyasal iradenin bir kamu politikası geliştirmesi sürecinde 3 temel faktör arasında karşılıklı etkileşimin olduğu görülmektedir. Bu faktörleri;

- a) Siyasal sistem/hükümet (ideolojik yaklaşım da bu kapsamda ele alınabilir),
- b) Sosyal ve ekonomik şartlar,
- c) Kamu politikaları şeklinde sıralamak mümkündür.

Hükümetler, örneğin yeni vergiler konması, zorunlu eğitiminin 8 yıla veya 12 yıla çıkarılması, imam hatip okullarının açılması veya kapanması, statülerinin değiştirilmesi, yeni üniversiteler açılması gibi konularda politika belirlerken ülkenin ekonomik ve sosyal koşullarından kuşkusuz etkilenmektedirler. Bu koşullar bütçenin elverişli olup olmaması, toplumsal talepler veya kamuoyu baskısı gibi unsurlar olup kamu politikalarının belirlenmesinde hükümetlerin alacakları kararları etkileyen en önemli sebeplerdir.

Hükümetler kendi ideolojik yaklaşımları doğrultusunda da politikalar belirleyebilirler bunlar toplumsal-ekonomik şartlar ve taleplerle uyumlu olabileceği gibi bunlara aykırı da olabilir. Diğer taraftan belirlenen bu politikalara sosyal ve politik sonuçlar açısından bakıldığında karşılıklı bir etkileşim de söz konusudur. Örneğin politikalarını belirleyen hükümetlerin iktidarları döneminde alınan kararlardan halkın memnun olup olmamasının bir sonraki seçimlere yön vermesi ya da uygulanan

eğitim politikalarının okul yapımı, öğretmen ataması, işgücü veya ekonomik sistemi etkilemesi gibi.

Kamu politikasının oluşum sürecini sistemler modeli adı altında açıklayan bu süreci sebep ve sonuç bakımından ikiye ayırmaktadır. Sebepler açısından bakıldığında kamu politikası bağımlı değişken (sonuç) siyasal, sosyal ve ekonomik faktörler bağımsız değişkendir (sebep). Sonuçları açısından bakıldığında ise kamu politikası bağımsız değişken (sebep) bu politika sonucunda meydana gelen siyasal, sosyal ve ekonomik sonuçlar bağımlı değişken (sonuç) olur (Dye, 2013).

2.3.2. Şura Kararlarında Kamu Politikası unsuru Olarak Eğitim Politikası

Eğitim politikası, genel kamu politikaları kapsamında birçok paydaşın yer aldığı, siyasal sistemin özellik ve imkânlarına göre eğitim kurumlarının kurulması, işletilmesi, hedeflerinin belirlenmesi, finansmanı, personel seçimi, çalışma koşulları ve özlük hakları gibi konulara ilişkin ilke ve kurallar bütünüdür (Özdem, 2015). Eğitim politikasını ülkenin eğitim sisteminin kendisine hedefler, ilkeler, yol ve yöntemler belirlemesi olarak tanımlayan Yılmaz (2004) başarılı bir ulusal eğitim sisteminin en önemli şartının geliştirilecek bir politikaya bağlı olduğunu politikasız eğitimin başarı şansının mümkün olmayacağını ifade etmektedir. Bu politikalar, eğitim alanında teşkilatlanma, insan kaynaklarının planlanması, eğitim programı geliştirilmesi, programın yönetimi, bütçesi, kaynak aktarımı konularını kapsamaktadır (Kerr, 1976).

Eğitim politikaları, politika üretim sürecinde çeşitli paydaşların aktif rol aldığı aynı zamanda uygulanan bu politikalardan doğrudan veya dolaylı olarak etkilendiği uygulamalardır. Sınıf düzeyinden hükümet üyelerine kadar çeşitli bakanlıklar, politikacılar, özel sektör temsilcileri, sivil toplum örgütleri, öğretmenler, okul yöneticileri, öğrenciler, veliler hatta eğitim sistemi üzerinden yetişen bireyler kanalıyla tüm toplum bu politikaları etkilemekte ve etkilenmektedirler (Firestone, 1989; Mingat, Tan ve Sosale, 2003). Eğitim politikalarının siyasi tartışmaların üstünde, genel kamu yararını gözeterek uzun süreli politikalar olması beklenmektedir. Bununla birlikte eğitim politikalarının belirlenmesinde, geliştirilmesinde ve uygulanmasında en önemli otorite siyasal iktidarlardır (Deem ve Brehony, 2000).

Dolayısıyla eğitim politikalarını toplumsal yapıdan ve topluma hâkim ideolojiden bağımsız düşünmek çok zordur. Bu nedenle eğitim politikalarının en önemli hedeflerinden biri uygulandıkları toplumlarda topluma egemen olan ideolojinin benimsediği insan tipini yetiştirmektir (Özdem, 2015).

Eğitim politikaları sabit programlar değildir. Gelişen teknoloji, toplumsal değişimler, ekonomik şartlar gibi faktörlerden doğrudan etkilenen dinamik bir yapıya sahiptirler. Gelişmiş ülkelerde uygulanan eğitim politikalarındaki değişime dikkat çeken Taylor (1997) 1960'lara kadar bu ülkelerde uygulanan eğitim politikalarının daha çok okulların yönetimi, müfredat programları, eğitim yöntemleri, ölçme değerlendirme, okulların fiziki koşulları ve öğretmen atamaları gibi konulara önem verdiğini ifade etmektedir. Bu eğitim politikalarının temelde iki amacı bulunmaktadır: ilki yukarıda belirtildiği gibi ulusun ideal insan tipi olarak belirlediği kültürel normların bireylere öğretilmesi, ikincisi öğretmen ve öğrencilerin başarı ve performanslarının ölçülmesine imkân sağlanmasıdır. Zaman içerisinde bu ülkelerin sosyal yapılarındaki değişim ve gelen toplumsal talepler doğrultusunda politikalarda değişime uğramaya başlamıştır. Yeni gelişen politikalar bu tür genel ilkeleri veya amaçlarını gözetmekten daha çok eğitimde fırsat eşitliği kapsamında toplumdaki dezavantajlı grupların da (Ör: engelliler, kız öğrencilerin eğitimi, kadın hakları, azınlıklar vb.) taleplerini karşılayacak şekilde hazırlanmıştır (Taylor, 1997). Benzer gelişmeleri Türk eğitim sisteminde de görmek mümkündür. Yukarıda genel hatlarıyla aktarılan Milli Eğitim Şura kararları incelendiğinde toplumsal taleplerin, ekonomik yapı ve teknolojik gelişmelerin alınan şura kararlarına yansımaları olduğu görülmektedir.

Eğitim politikalarında bu kadar çok farklı paydaşın yer alması nedeniyle bu alanda yapılan çalışmalar ya politika oluşturma sürecine ya da uygulanan politikanın değerlendirilmesi kısmında yoğunlaşmıştır (Kaşıkçı, 2016). İncelenen bu çalışmada bir politika üretme aracı olarak Milli Eğitim Şuralarında alınan kararların uygulamalarının değerlendirmesine yöneliktir.

2.4. Şura Kararlarında Politika Süreç Analizi

Kamu politikaları analiz edilirken kullanılan farklı teorik yaklaşımlar bulunmaktadır. Bu teorik yaklaşımlar belirlenirken bürokratik veya siyasal seçkinlerin rolü,

kurumların rolü, karar almada çoğulculuk, kamuoyu talepleri ve karar alma sürecidir. Bu yaklaşımlardan yoğunlaşılan alana göre kamu politikası analizinde yaygın olarak kullanılan modeller sırasıyla seçkinci model, kurumsal model, grup modeli, sistem modeli ve süreç modelidir. Her model kamu politikasının farklı bir boyutunu ele aldığından bu modellerden her hangi birisinin diğerlerine göre daha üstün olduğunu söylemek mümkün değildir. Kamu politika analizinde bu modellerin tamamı kullanılabileceği gibi politikanın incelenmek istenen boyutuna göre herhangi bir model de seçilebilir (Çevik ve Demirci, 2012).

Bu çalışmada politika analiz modellerinden süreç analizi modeli kullanılmıştır. Süreç analiz modeli politika üretim sürecini belirli parçalara ayırarak kademeli bir şekilde inceler. Politika döngüsü olarak da adlandırılan bu model politika analizi problemin tanımlanması, politikaların belirlenmesi-yasalaştırılması, politikaların uygulanması ve uygulamaların değerlendirilmesi olmak üzere dört temel aşamayı kapsamaktadır. Bu aşamalar dikkate alındığında kamu politikası birbirini takip eden bir ilişkiler bütünüdür (Çevik ve Demirci, 2012). Bu model, süreci paydaşlardan bağımsız olarak ele aldığından süreç analiz modeli incelenen politikanın üretilmesi aşamalarını bütüncül olarak ele alma imkânı sağlar (Kaşıkçı, 2016). Bu özelliğinden dolayı suçla mücadele eden politikalardan, enerji politikalarına, eğitim politikalarından fikri mülkiyet haklarına ilişkin politikalara kadar birçok değişik alanda uygulanan politikaların analiz edilmesine imkân sağlamaktadır (Kaptı, 2011; Kulaç ve Çalhan, 2013).

2.4.1. Problemin Tanımı

Kamu politikalarının üretilme süreci ilk aşama olarak diğer aşamaları da etkileyeceğinden oldukça önemlidir. Bu aşamada tanımlanan problem doğrultusunda bütün süreç tasarlanacak ve uygulamanın değerlendirilmesinde problem çıktıları analiz edilecektir. Burada belirlenen hedeflerin ölçülebilir olması değerlendirme açısından önemlidir (Bardach ve Patashnik, 2016).

Bir problemin kamusal sorun olabilmesi o konuda kamuoyundan yeterli talep gelmesine ve sorunun çözümü için hükümete baskı yapılmasına bağlıdır (Çevik ve Demirci, 2012). Örneğin kız çocuklarının eğitimi, din eğitimi, mesleki eğitimin geliştirilmesi vb. konulardaki talepler kamuoyunda tartışıldıkça bireysel talepler

olmaktan çıkıp kamusal sorun haline gelir. Genel olarak bir konunun kamusal sorun haline gelmesi için üç koşulu taşıması gerektiği dile getirilmektedir (Knoepfel, Larrue, Varone ve Hill, 2007)

- a) Toplumda bazı sosyal grupların dile getirdiği talepler,
- b) Bu talepler kapsamında toplumsal bir tartışmanın başlaması,
- c) Talepleri dile getiren gruplar ile siyasal iktidar arasında bir tartışma, görüşme veya çatışmanın var olmasıdır.

Diğer taraftan bir problemin tanımlanması ve bir politika haline dönüşebilmesi için problemin yoğunluğu, yaygınlığı ve büyüklüğü; problemden etkilenen taraflar; problemin yeni olması ve problemin aciliyeti gibi faktörlerin önemli bir yeri vardır (Knoepfel ve diğerleri, 2007).

Problemin tanımı aşamasında işleyen süreci Fowler (2004, s. 167) şu şekilde tanımlamaktadır: “Eğer bir politika iyi tanımlanmazsa, çok önemli olmadığı düşünülecektir. Eğer çok sayıda insan tarafından önemli bir konu olarak algılanmazsa, bir çekiciliği olmayacak ve siyasal gündeme ve tartışmalara konu olmayacaktır. Eğer siyaset gündemine girmezse de muhtemelen hiç bir zaman bir politika haline dönüşemeyecektir”. Kamusal bir sorunun gündem haline gelmesi yaygın olarak iki şekilde olmaktadır. Bunlardan ilki hükümet dışı kişi, kurum ve kuruluşların konuyu gündeme getirmesidir. Eğitim konusunda faaliyet gösteren sivil toplum örgütleri, çeşitli şekillerde örgütlenmiş öğretmen, öğrenci veya vatandaş toplulukları, medya ve basın yayın araçları bu kapsamda gündem oluşturan gruplardır. Diğer gündem oluşturma aracı ise doğrudan hükümetin, bakanlıkların veya bürokratların içeriden gündem oluşturmalarıdır (Fowler, 2004). Türkiye’de Milli Eğitim Şuraları gündemi mevzuat gereği bakanlık tarafından oluşturulmaktadır. Bu nedenle bu toplantılarda ele alınan eğitim konuları/sorunları çoğunlukla hükümetin gündeme getirmek istediği konular olmaktadır (Kaşıkçı, 2016).

2.4.2. Politikaların Belirlenmesi ve Yasalaştırılması

Politikanın belirlenmesi, bir önceki aşamada belirlenen kamusal sorunun çözülebilmesi için ilgili tarafların (politikacılar, bürokratlar, STK’lar ve diğer

paydaşların) politika alternatifleri geliştirmesidir. Belirlenen kamusal problemlerle ilgili yasal düzenlemelere geçilmeden önce değişik alternatif düzenlemeler gündeme getirilir, incelenir, öneriler ve tartışılır. Bu incelemeleri yapmak için bazı durumlarda tartışılan konuda uzmanların ve tarafların yer aldığı özel inceleme grup veya komisyonları kurularak konunun tüm boyutlarıyla incelenmesi sağlanır (Çevik ve Demirci, 2012). Bu incelemeler ve tartışmalar sonucunda belirlenen alternatif çözümlerden birisine karar verilerek politika haline dönüştürülür.

Başarılı bir politika konuyla ilgili mümkün olduğunca tüm tarafların tartışmalara katılması, sorunla ilgili gereken bilgilerin ayrıntılı olarak değerlendirilmesi, ihtiyaçların net olarak tespit edilmesi ve bunlarla ilgili bir strateji ortaya konmasına bağlıdır (Kaptı, 2011). Türkiye’de özellikle eğitim politikalarında gerek problemin tanımlanması gerekse politikanın belirlenmesi aşamasında iktidar partileri ve bürokrasi önemli bir rol oynamaktadır. Örneğin 28 Şubat sürecinde toplumun önemli bir kesiminin 8 yıllık zorunlu eğitimin 5+3 şeklinde uygulanmasını talep etmesine rağmen eğitimin kesintisiz 8 yıla çıkarılmasında tarafların fikirlerinin alınması yerine doğrudan Milli Güvenlik Kurulu kararı doğrultusunda bir politika belirlenmiştir. 2012 yılında da bu kez 4+4+4 olarak bilinen zorunlu eğitimin 12 yıla çıkarılması farklı tarafların (ör: üniversiteler, STK’lar, muhalefet) uygulamaya itirazlarına rağmen siyasal iktidarın geliştirdiği politika yasama gücünü kullanma yönünde olmuştur (Kulaç ve Çalhan, 2013; İnal, 2012).

Belirlenen politikanın uygulamaya geçmeden önceki son aşaması hazırlanacak kanun veya yönetmelik vb. düzenlemelerle bu politikaların yasal alt yapısının hazırlanarak resmileştirilmeleridir. Geliştirilen politikaların uygulanabilirliği açısından Kaptı (2011) şu 6 ilkenin önemine dikkat çekmektedir. Bunlar:

- 1) Kamu politikası tüm taraflar açısından kolay anlaşılır bir şekilde tanımlanmalı ve formüle edilmelidir.
- 2) Semptomlardan daha çok sorunların temeline odaklanmalıdır.
- 3) Politikayı uygulayacak kişi ve kurumların durum ve kapasiteleri (finansman, fiziksel kapasite, bilgi, beceri, anlayış vb.) dikkate alınmalıdır.

4) Geliştirilen politika değişen imkân ve şartlara göre yenilenebilecek şekilde esnek ve dinamik bir şekilde tasarlanmalıdır.

5) Mevcut diğer politikalarla herhangi bir çatışmaya meydan vermeyecek şekilde uyumlu olmalıdır.

6) Politikalar temel insani değerlere ve toplumun temel dinamiklerine zarar vermeyecek şekilde tasarlanmalıdır.

2.4.3. Politikaların Uygulanması

Politikanın uygulanması aşaması, belirlenen probleme ilişkin geliştirilen ve yasal olarak resmileştirilmiş politikanın topluma sunulma aşamasıdır. Bu aşamada finansman ve kaynak ayrılması, kanunun uygulanması, personel görevlendirilmesi ve eylem planları hazırlanması politika uygulamalarının temel unsurlarıdır (Berber, 2015). Quah (2016) politikaların uygulanmasının politika belirlemeye göre daha zor bir aşama olduğunu ifade etmektedir. Ciaden (1976, s. 142) kamu reformlarında uygulama kısmını “Aşıl’ın topuğu” tabiriyle sürecin en zayıf ve kırılgan yanı olarak tanımlamaktadır.

İnsan faktörü politika uygulamalarında büyük önem arz etmektedir. Eğitim politikalarının uygulanmasında örneğin okul yöneticileri ve öğretmenler gibi uygulayıcıların geliştirilen politikayı anlamaları ve bunun gerçekleştirilmesinde gönüllü olmaları uygulamanın başarısını etkileyen en önemli faktörlerden biridir (Kaşıkçı, 2016). Belirlenen politikaların uygulanması aşamasında siyasal, kültürel, sosyal, ekonomik vb. birçok faktör etkileşim halinde bulunduğu için başarılı bir uygulama sürecinde hangi faktörlerin daha etkili olduğunu söylemek oldukça zordur. Ancak politikanın amaçlarının ve hedeflerinin anlaşılır olarak tanımlanması, tutarlı olması, hizmet içi vb. eğitim verilmesi, uygulayıcıların kaynak, imkân vb. bakımından desteklenmesi, katılım, takım çalışması gibi faktörler kuşkusuz uygulamanın başarısını etkilemektedir (Payne, 2008).

Politikaların uygulanmasında, belirlenen politika ile yasanın nitelikleri, uygulayıcıların özellikleri, bu politikadan etkilenenler, yapısal ve ekonomik koşullar gibi farklı unsurların etkin olduğu çok boyutlu bir süreçtir. Bu nedenle belirlenen politikanın başarılı bir şekilde uygulanabilmesi için problem tanımından uygulama

aşamasına kadar olan süreçte tüm tarafların ortak bir tanım ve amaç etrafında uzlaşması faydalı olacaktır (Fullan, 2007).

2.4.4. Politikaların Değerlendirilmesi

Politikaların değerlendirilmesi, kamu politikası üretim sürecinde problemin tanımlanması, politika geliştirilmesi ve politikanın uygulanması aşamaları ile karşılaştırıldığında en fazla ihmal edilen bir aşamadır (Kaşıkçı, 2016). Genel anlamda uygulamaya konulan politikanın belirlenen hedef ve amaçlar doğrultusunda başarılı olup olmadığının değerlendirilmesidir (Fowler, 2004). Bu nedenle politika geliştirilmesi aşamasında ölçülebilir hedefler konulması değerlendirme açısından önemlidir.

Uygulamanın değerlendirilmesi aşaması nitel ve nicel araştırma yöntemleri tekniklerinin de yaygın olarak kullanıldığı bir aşamadır. Fowler (2014) eğitim politikaları da dâhil tüm politika uygulamalarının değerlendirilmesi çalışmalarının şu süreçleri kapsamı gerektiğini ifade etmektedir: 1) politikanın hedef ve amaçlarının tanımlanması, 2) ölçütlerin tespit edilmesi, 3) belirlenen ölçütler kapsamında veri toplama araçlarının tespit edilmesi, 4) verilerin toplanması, 5) verilerin analiz ve özetinin yapılması, 6) değerlendirme raporu yazılması ve 7) politikanın uygulanmasına ilişkin yapılan analiz ve değerlendirmelerin ve bu doğrultuda hazırlanan önerilerin ilgili uygulayıcı ve taraflara gönderilmesidir.

Psacharopoulos (1989), farklı ülkelerin eğitim politikalarını değerlendirdiği çalışmada reform çalışmalarının başlıca 3 şekilde başarısızlığa uğradığını ifade etmektedir. Bunlardan ilki politikaların hiç uygulan(a)maması, ikincisi uygulamaya başlanan politikanın beklenen hedefler tamamlanmadan sona ermesi, son olarak da politikanın tamamen uygulanması ancak hedeflenen sonucun elde edilememesidir. Başarısızlık olarak nitelenen bu üç durumun alt nedenlerine ilişkin de şu tespitlerde bulunmaktadır:

Hiç uygulan(a)mayan politikalar: a) Politikanın amaç ve hedeflerinin çok belirsiz veya soyut olması (ör: eğitim kalitesi yükseltilmelidir), b) politikadan beklenen hedefler tanımlanırken politik amaca hizmet edecek çoğunlukla popülist bir dil kullanılmış olması (ör: herkese ücretsiz eğitim imkânı sağlanacak). Bu gruba giren

politikalar problem tanımlama aşamasında doğru bir şekilde tanımlamadığı için sonraki aşamalara geçememiştir.

Kısmen uygulanan politikalar: Bu gruba giren politikalar, politika belirleme aşamasında alternatifler belirlenirken veya uygulama aşamasında mevcut imkân ve durum detaylı olarak ele alınmadığından dolayı beklenen hedef gerçekleşmeden sona erdirilen politikalar. Bu politikalarda: a) Politikanın gerçekleşmesi için gerekli olan bir veya birkaç unsur göz ardı edilmiştir (ör: finansman, fiziki yeterlilik, yetişmiş insan gücü vb.) b) Muhtemel toplumsal tepkiler göz ardı edildiği için kamuoyu desteği sağlanamamış ve politika uygulanamamıştır (ör: meslek liselerinin veliler tarafından boykot edilmesi gibi).

Uygulanan ancak beklenen hedeflerin sağlanamadığı politikalar: Bu gruba giren politikalar daha çok politikanın belirlenmesi aşamasında seçilen alternatif uygulamanın beklenen hedefle uyumsuz olması durumunda görülmektedir (ör: eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanması öğretmen sayısının artırılması). Ayrıca problem tanımlama ve politika geliştirme aşamasında yanlış veya eksik bilgilere dayalı geliştirilen politikalar da beklenen hedeflerin sağlanamamasında önemli bir faktördür.

Çalışmanın sonraki bölümünde 1990-2015 tarihleri arasındaki Milli Eğitim Şuralarında alınan kararlar yukarıda belirtilen kriterler doğrultusunda değerlendirilecek ve uygulanamayan kararların neden uygulanamadıkları analiz edilecektir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

III. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın deseni, verilerin toplanması, çözümlenmesi, analizi, araştırmacının rolü ve araştırmanın geçerlilik ve güvenilirliğine ilişkin bilgiler yer almaktadır.

3.1 Araştırmanın Modeli (Deseni)

Bu araştırma Milli Eğitim Şura kararlarının Türk eğitim politikasına olan etkilerini ölçmeyi amaçlayan bir kamu politikası analizidir. Genel anlamda kamu politikası hükümetlerin eğitim, sağlık, savunma, sosyal güvenlik, çevre vb. konularda yapmayı ya da yapmamayı tercih ettikleri uygulamalardır (Dye, 2013). Politika analizi ise hükümetlerin değişik konularda almış oldukları bu kararların sonucunda uygulanan politikaların uygulanma süreci ve etkilerinin incelenmesidir (Walker, 2000). Kamu politika analizinde incelenecek konunun özelliklerine göre nitel ve nicel araştırma yöntemlerinin ikisi de kullanılabilir.

Bu çalışmada Milli Eğitim Şura kararlarının kamu politikasının en önemli unsurlarından birisi olan Türk eğitim politikasına olan etkilerini incelemek için nitel araştırma yöntemlerinden betimsel içerik analizi yöntemi kullanılacaktır. Araştırmacının yazılı veya görsel metin, dokümanlar, semboller üzerinden kategorik ve yorumsal analizi olarak tanımlanan içerik analizi sosyal bilimlerde yaygın olarak kullanılan araştırma yöntemlerinden biridir (Krippendorff, 2004).

Araştırmada 1990-2015 tarihleri arasında gerçekleştirilen şura kararları incelenerek, alınan kararların Türk eğitim sistemi üzerindeki etkileri değerlendirilmeye çalışılmıştır.

3.2 Verilerin Toplanması

Araştırmanın temel veri kaynağı 1990-2015 yılları arasındaki Milli Eğitim Şura kararları Talim Terbiye Kurulunun <https://ttkb.meb.gov.tr/www/milli-egitim->

suralari/dosya/12/1/ internet sitesi üzerinden indirilmiştir. 2-7 Aralık 2014 tarihleri arasında gerçekleştirilen 19. Milli Eğitim Şura kararlarına Talim Terbiye Kurulu internet sitesi üzerinden ulaşılammıştır. Bu şuraya ilişkin kararlar bakanlığın web sitesinde haberler başlığı altında yer alan <http://www.meb.gov.tr/19-mill-egitim-srasi-sona-erdi/haber/7594/tr> adresinden elde edilmiştir. Tebliğler Dergileri <http://tebligler.meb.gov.tr/> adresinden, Talim Terbiye Kurulu kararları <http://ttkb.meb.gov.tr/> adresinden elde edilmiştir. Aynı şekilde söz konusu tarih aralığındaki şura kararlarına ilişkin yasa, yönetmelik, yönerge, bakanlık faaliyetleri, basın yayın haberleri ve raporlar da ilgili internet sitelerinden derlenmiştir.

3.3 Verilerin Çözümlemesi

Araştırma kapsamında Milli Eğitim Şura kararlarının incelenmesi için aşağıdaki aşamalar takip edilmiştir:

1- İçerik analizi için bir kod anahtarı geliştirme: İçerik analizi yöntemiyle metin incelemesinin en önemli aşaması metinlerin araştırmacının geliştireceği kod anahtarı üzerinden yeniden gruplandırılarak kategorik bir hale getirilmesidir (Babbie, 1999; Krippendorff, 2004). Bu kapsamda Milli Eğitim Şuralarında alınan kararlar araştırma problemini cevaplayacak şekilde dört başlık altında düzenlenmiştir:

a) Alınan kararlar ne tür bir içerik taşımaktadır (tüm sistem düzeyinde değişim, kaynak ve imkân aktarımı konusunda, alt yapı ve yatırım hizmetleri, eğitim ve öğretim faaliyetleri konusunda)?

b) Alınan kararların paydaşları kimlerdir (öğrenci, öğretmen, vatandaşlar, okul yöneticileri vb.)? Alınan kararlar UNESCO Uluslararası Eğitim Sınıflandırması Standardı (ISCED-2011) kategorilerine göre hangi eğitim seviyesinde (okul öncesi, ilkokul, ortaokul, lise, meslek edindirme eğitimi, mesleki eğitim, lisans, yüksek lisans ve doktora) düzenlemeler içermektedir?

c) Uygulamaya konulan kararlar kapsamında ne tür politikalar geliştirilmiştir (Yasa, yapısal değişim, iş birliği)?

d) Uygulanmayan kararların analizi?

2- Geliştirilen kod anahtarına göre verilerin işlenmesi: İçerik analizi yönteminde esas amaç çok sayıda verinin belirli alt kategorilerde toplanması ve bunların okuyucunun anlayabileceği şekilde düzenleyerek yorumlamaktır (Weber, 1990). Bu kapsamda birinci aşamada oluşturulan kod anahtarı çerçevesinde şura kararları incelenerek kategorilere ayrılmıştır. Milli Eğitim Şuraları bakanlığın belirlediği gündemlerle toplanmaktadır. Bu gündem başlıkları bazı şuralarda eğitim sisteminin sadece bir boyutuna yönelik (ör: yaygın eğitim) olduğu gibi bazı şuralarda da birçok boyutu (okul öncesi, ilköğretim, ortaöğretim, öğretmenlerin eğitimi ve seçimi vb.) içeren geniş bir içerikte gerçekleşmiştir. Bu nedenle geliştirilen kod anahtarına kategorilere ayrılırken alınan kararın hangi gündem başlığı altında alındığı yerine kararın içerik olarak hangi kategoriye girdiğine bakılmıştır. Örneğin; 1990 yılında gerçekleştirilen 13.şura yaygın eğitim ana gündem maddesiyle toplanmıştır. Bu şurada alınan kararların büyük çoğunluğu da yaygın eğitimle ilgili olmuştur. Ancak yaygın eğitimle ilgili alınan bu kararlar altyapı ve yatırım hizmetleri, öğretmenlerin çalışma koşullarının iyileştirilmesi, personel politikası ve kurumlar arası iş birliği gibi farklı konuları içermektedir. Dolayısıyla şura kararlarına ilişkin veriler geliştirilen kod anahtarı çerçevesinde işlenirken bu alt kategorilere göre işlenmiştir. Bu şekilde 1990-2015 yılları arasında gerçekleştirilen 7 şurada alınan kararlar yapılan analiz sonucunda 42 alt kategoriye ayrılmıştır (Tablo-1). Oluşturulan kod anahtarı eğitim bilimleri ve politikaları konusunda bilgi sahibi ve bu alanda uygulama yapmış konusunda uzman iki farklı uzmana gösterilmiş ve bu uzmanların tavsiyeleri doğrultusunda gerekli düzeltmeler yapılmıştır.

Öğrencilere yönelik alınan kararların işlenmesi UNESCO Uluslararası Eğitim Sınıflandırması Standardı (ISCED-2011) kategorilerine göre yapılmıştır. UNESCO tarafından dünya genelinde farklı ülkelerin eğitim sistemleri arasında karşılaştırma yapmaya imkân sağlamak amacıyla geliştirilen bu sınıflandırma sistemi Milli Eğitim Bakanlığı tarafında da kullanılmaktadır. (MEB, 2011:39). Bu sınıflandırmada kategoriler şu şekildedir. ISCED 0 okul öncesi eğitim, ISCED 1 ilkokul, ISCED 2 ortaokul, ISCED 3 ortaokul, ISCED 3 lise, ISCED 4 meslek edindirme eğitimi, ISCED 5 mesleki eğitim, ISCED 6 lisans, ISCED 7 yüksek lisans, ISCED 8 doktora.

3- İşlenen veriler kapsamında elde edilen verilerin yorumlanması: Bu aşamada kategorik olarak alt başlıklara ayrılmış veriler belirlenen araştırma sorularına göre değerlendirilmiştir.

3.4 Verilerin Analizi

1990-2015 yılları arasında gerçekleşen 7 Milli Eğitim Şura toplantı kararları yukarıda belirtilen kodlama anahtarı esas alınarak Nvivo 11 programı yardımıyla analiz edilmiştir. İncelenen belgelerin sınıflandırılması, tema ile kodlamaların kolaylıkla yapılabilmesi ve konsept haritası çıkarılması gibi özellikleri nedeniyle özellikle nitel çalışmalarda NVivo programı büyük kolaylık sağlamaktadır (Creswell, 2013). Nitel araştırma yöntemlerinde veri analizi veri toplama işlemiyle beraber başlar. Araştırmacı topladığı verileri veya incelediği dokümanları incelemeye başladığı andan itibaren analizlerin yapılacağı kategoriler de oluşmaya başlar (Kaşıkçı, 2016). Bu çalışmada da şura kararları incelenirken hangi kategori altında hangi sıklıkta kararların alındığı, farklı şuralarda tekrar alınan kararların olup olmadığı, şuralarda alınan kararların birbiriyle tutarlı olup olmadığı, alınan şura kararları ile uygulamalar arasında tutarlılık olup olmadığı analiz edilmiştir. Böylece geçerlik ve güvenilirliğe ilişkin bilgilere de ulaşılmıştır. Çalışmada şura karar tutanakları Nvivo 11 Programı kullanılarak incelenmiş oluşturulan “node” lar üzerinden kararların kategorik analizleri yapılmıştır. Ayrıca programın metin arama ve otomatik sorgulama özellikleri kullanılarak kararlara ilişkin 1990-20015 yılları arasında yayınlanmış olan Tebliğler Dergileri ile Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı kararlarında yer alan düzenlemelerin sorgu ve analizleri yapılmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

IV. BULGULAR VE YORUMLAR

Ocak 1990 ile Aralık 2014 tarihleri arasında toplam 7 Milli Eğitim Şurası toplanmıştır. Bu toplantılardan bir kısmında gündem maddesi Türk eğitim sisteminin belirli bir unsuruna ilişkin olmuş bazı toplantılarda da eğitim sisteminin hemen tüm unsurlarına ilişkin gündem maddeleri ele alınmıştır. Bu kısımda belirtilen tarihler arasında gerçekleştirilen 7 şura toplantısında ele alınan konular paydaşlarına, uygulanma durumlarına, etkilerine ve uygulanmama nedenlerine göre incelenecektir.

1990-2015 yılları arasında gerçekleştirilen Milli Eğitim Şuralarında alınan kararlar bütüncül olarak incelenmiş ve elde edilen kategorik dağılım frekansları Tablo 1’de sunulmuştur. Şuralarda alınan kararlar kategorik olarak 42 ayrı kategoriye ayrılmıştır. Tabloda yer alan değerlere göre söz konusu dönemde gerçekleştirilen şuralarda bu kategorilere ait toplam 1097 karar alınmıştır. Toplam 286 kararın alındığı 1996 yılında gerçekleştirilen 15. şura en fazla kararın alındığı toplantı olmuştur. En az kararın alındığı toplantı 1993 yılında gerçekleştirilen 14. şura toplantısı olmuştur. Bu şurada toplam 38 karar alınmıştır.

Şuralarda en fazla kararın “öğretmen eğitimi ve seçimi” kategorisinde alındığı görülmektedir. Bu kategoride toplam 103 (%9) karar alınmıştır. Yıllara göre incelendiğinde bu konuda 2010 yılında gerçekleşen 18. ve 2014 yılında gerçekleşen 19. Milli Eğitim Şuraları bu konuda en fazla kararın alındığı toplantılar olmuştur. İki şurada da bu kategoride 21 karar alınmıştır. Bu kategoriden sonra sırasıyla en fazla kararın alındığı kategoriler altyapı ve yatırım hizmetleri (88; %8), personel politikası (70; %7), yönlendirme ve rehberlik (66; %6), program ve materyal geliştirme (59; %5), yapısal düzenlemeler (56; %5) ve eğitimin finansmanı (56; %5) kategorileridir.

Tablo 1’de yer alan şura kararları incelendiğinde dönemsel farklılıklar da göze çarpmaktadır. Her kategoriye ilişkin her şurada karar alınmamış, bazı konular sadece tek bir şurada ele alınmıştır. Örneğin; okul güvenliği konusunda sadece 19. şurada, açıktan öğretim konusunda sadece 15. şurada, eğitimde hareketlilik konusunda sadece 17. şurada, kurum ve okul kültürü konusunda ise sadece 18. şurada kararlar alınmıştır. Diğer taraftan, çalışma şartlarının ve özlük haklarının iyileştirilmesi, eğitim yöneticiliği, personel politikası, eğitimin finansmanı, yapısal ve yasal düzenlemeler, program ve materyal geliştirme ile yönlendirme rehberlik hizmetleri konularında bütün şuralarda kararlar alınmıştır.

Tablo 1: 1990- 2014 Milli Eğitim Şuralarında Alınan Kararların Kategorik Dağılım Frekansları

	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	TOPLAM	%
	MEŞ 1990	MEŞ 1993	MEŞ 1996	MEŞ 1999	MEŞ 2006	MEŞ 2010	MEŞ 2014		
1 Öğretmen Eğitimi ve Seçimi	3	4	19	20	15	21	21	103	9.4
2 Alt Yapı ve Yatırım Hizmetleri	0	9	32	10	6	21	10	88	8
3 Personel Politikası	7	1	17	10	14	12	9	70	6.4
4 Yönlendirme ve Rehberlik Hizmetleri	1	3	27	7	10	13	5	66	6
5 Program ve Materyal Geliştirme	2	1	11	9	5	11	21	60	5.5
6 Yapısal Düzenlemeler	1	3	17	7	7	6	17	58	5.3
7 Eğitimin Finansmanı	7	1	24	18	2	3	1	56	5.1
8 Eğitim Yöneticiliği	3	2	8	7	1	8	20	49	4.5
9 Kurumlar Arası İş Birliği	7	0	9	2	13	8	8	47	4.3

10	Çalışma Şartlarının ve Özlük Haklarının İyileştirilmesi	4	1	8	10	3	11	9	46; %4.2
11	Mesleki Eğitim	0	0	18	14	5	3	0	40; %3.6
12	Yasal Düzenlemeler	2	2	11	8	6	4	7	38; %3.5
13	Hizmet İçi Eğitim	1	0	1	8	3	9	13	35; %3.2
14	Yaygın Eğitim ve Yaşam Boyu Öğrenme	0	0	16	1	10	2	0	29; %2.6
15	Özel Yetenekli ve Engelli Öğrencilerin Eğitimi	0	0	4	10	9	4	2	29; %2.6
16	Spor, Sanat, Beceri ve Değerler Eğitimi	1	0	1	0	1	19	7	29; %2.6
17	Teşvik ve Kredi	0	2	9	9	3	6	0	29; %2.6
18	Kitle İletişim Araçları, Teknoloji Kullanımı ve Eğitimi	1	0	7	6	4	2	4	24; %2.2
19	Yükseköğretim Geçiş	0	0	10	3	2	2	2	19; %1.8

20	Türk Kültürü ve Türkçe'nin Kullanımı	0	0	2	0	4	3	7	16; %1.5
21	Ölçme Değerlendirme , Not Sistemi Sertifikasyon	0	0	4	5	4	2	0	15; %1.4
22	Teftiş ve Denetleme	0	3	6	1	2	2	1	15; %1.4
23	Kurum ve Okul Kültürü	0	0	0	0	0	13	0	13; %1.2
24	Kız Öğrencilerin Eğitimi ve Kadınların İstihdamı	0	0	0	7	0	3	2	12; %1.1
25	Eğitim İş ve Gündelik Yasam Uyumu	1	1	1	6	1	0	0	10; %0.9
26	Dikey ve Yatay Geçişler	1	0	5	0	1	1	1	9; %0.8
27	Uluslararası İş Birliği	0	0	2	0	7	0	0	9; %0.8
28	Meslek Standartları	0	0	1	6	0	0	1	8; %0.7
29	Yabancı Dil Eğitimi	0	0	1	0	6	0	0	7; %0.6
30	Aile İş Birliği	0	0	0	0	3	2	2	7; %0.6

31	Çevre, Demokrasi ve İnsan Hakları Bilinci	1	0	1	1	1	3	0	7; %0.6
32	Eğitimde Hareketlilik	0	0	0	0	7	0	0	7; %0.6
33	Milli Eğitim Akademisi	0	2	1	1	1	0	1	6; %0.6
34	Seçmeli Dersler	0	0	2	1	1	0	2	6; %0.6
35	Eğitimin Özelleştirilmes i	0	0	4	0	1	0	0	5; %0.5
36	8-12 Yıllık Zorunlu Eğitim	0	0	1	1	2	1	0	5; %0.5
37	Araştırma Projesi Teklifi	1	1	0	0	2	1	0	5; %0.5
38	Milli Eğitimle İlgili Kavram ve Tanımlamalar	0	1	1	1	1	0	1	5; %0.5
39	Okul Güvenliği	0	0	0	0	0	0	4	4; %0.4
40	Taşınmalı Eğitim ve YİBO	0	0	2	0	0	1	1	4; %0.4
41	Ana Baba Okulları	0	1	1	0	1	0	0	3; %0.3

42	Açıktan Öğretim	0	0	2	0	0	0	0	2, %0.2
	Toplam	44	38	286	189	164	197	179	1097

4.1 13. Milli Eğitim Şurası (15-19 Ocak 1990)

13. Milli Eğitim Şurası Türk Milli Eğitim Sistemi içerisinde “yaygın eğitim” konusunun durumunu değerlendirmek üzere 15-19 Ocak 1990 tarihinde dönemin Milli Eğitim Bakanı Avni Akyol başkanlığında Ankara’da toplanmıştır. Dönemin iktidar partisi Başbakan Yıldırım Akbulut başkanlığındaki Anavatan Partisidir.

13. şurada alınan kararların ana gündem maddesi “yaygın eğitim” konusuna ilişkin olmuştur.

4.1.1 13. Milli Eğitim Şurası Gündemi

Şura, “Yaygın eğitimde kavram, kapsam ve eğilimler; organizasyon ve işbirliği; yatırım ve finansman ve personel” ana gündem maddeleriyle toplanmıştır.

Tablo 2: 13. Milli Eğitim Şurasında En fazla Kararın Alındığı İlk 17 Kategori

	Alınan Karar	Sayı
1	Personel Politikası	7
2	Eğitimin Finansmanı	7
3	Kurumlar Arası İş Birliği	7
4	Çalışma Şartlarının ve Özlük Haklarının İyileştirilmesi	4
5	Eğitim Yöneticiliği	3
6	Öğretmen Eğitimi ve Seçimi	3
7	Yasal Düzenlemeler	2
8	Program Ve Materyal Geliştirme	2
9	Çevre, Demokrasi ve İnsan Hakları Bilinci	1
10	Dikey ve Yatay Geçişler	1

11	Eğitim İş ve Gündelik Yaşam Uyumu	1
12	Hizmet İçi Eğitim	1
13	Kitle İletişim Araçları, Teknoloji Kullanımı ve Eğitimi	1
14	Araştırma Projesi Teklifi	1
15	Spor, Sanat, Beceri ve Değerler Eğitimi	1
16	Yapısal Düzenlemeler	1
17	Yönlendirme ve Rehberlik Hizmetleri	1

4.1.2 13. Milli Eğitim Şurasında Alınan Kararların Konularına Göre Dağılımı

Belirlenen bu gündem maddelerinin görüşülmesi amacıyla 1) Yaygın eğitimde kavram, kapsam ve eğilimler komisyonu, 2) Yaygın eğitimde organizasyon ve iş birliği komisyonu, 3) Yaygın eğitimde yatırım ve finansman komisyonu, 4) Yaygın eğitimde personel komisyonu adı altında 4 farklı komisyon oluşturulmuştur (Üçler, 2006:139-161). Komisyonların tavsiyeleri doğrultusunda Şurada 44 karar alınmıştır (MEB, 1990):

4.1.2.1 Personel Politikası

Halk eğitim merkezlerinin verdikleri eğitimlerin verimliliklerinin artırılması amacıyla bu merkezlerin özerk Şekilde yeniden yapılandırılması ve örgün eğitimde kullanılan kaynakların benzer Şekilde yaygın eğitimde de kullanılmasına yönelik düzenlemelerin yapılması karar verilmiştir.

4.1.2.2 Eğitimin Finansmanı

Şurada en fazla karar alınan konulardan biri yaygın eğitimin finansmanı olmuştur. Bu eğitim programlarının finansmanının etkin Şekilde sağlanması amacıyla finansal organizasyon kurulması yönünde karar alınmıştır. Gelir elde edilmesi amacıyla istihdama yönelik hazırlanan kursların ücretli hale getirilmesine ayrıca Milli Eğitim Bakanlığı bütçesi içerisinde yaygın eğitime ayrılan kısmın artırılarak bakanlık bütçesinde yer alan değişik fon ve ödeneklerin yeniden düzenlenerek yaygın eğitime daha fazla pay ayrılmasına karar verilmiştir. Son olarak yaygın eğitim programlarının desteklenmesi amacıyla yerel yönetim bütçelerinden ve yaygın eğitim yapan özel

sektör kuruluşları ile kamu kuruluşlarının gelirlerinden yaygın eğitim faaliyetlerine kaynak aktarılması için gerekli düzenlemelerin yapılması kararlaştırılmıştır.

4.1.2.3 Kurumlar Arası Koordinasyon ve İş Birliği

Yaygın eğitim konusunda hem ulusal hem de yerel seviyede ilgili kurumlar arasında iş birliği ve koordinasyonun sağlanması amacıyla gerekli düzenlemelerin yapılması, bu amaçla yapılacak koordinasyon toplantılarının merkezde Milli Eğitim Bakanlığı il ve ilçelerde valilikler ile kaymakamlıkların eşgüdümlü çalışmasına karar verilmiştir.

4.1.2.4 Çalışma Şartlarının ve Özlük Haklarının İyileştirilmesi

Yaygın eğitimin personel sorunlarını çözmek için uzun vadeli bir personel politikası oluşturulmasının yanı sıra bu alanda çalışan personelin kadro, unvan ve çalışma şartlarının iyileştirilmesi ve yaygın eğitim alanında çalışan personele ek ders ücreti ödenmesi kararı alınmıştır.

4.1.2.5 Eğitim Yöneticiliği

Yaygın eğitim kurumlarında çalışan yöneticilerin (başkanlar, merkez müdürleri vb.) yetki ve sorumluluklarının yeniden tanımlanarak artırılması ile bu kapsamda yasal düzenlemelerin yapılması kararlaştırılmıştır. Ayrıca bu yönetici ve eğitimcilerin görevin niteliklerine uygun yükseköğretim düzeyinde eğitim almış olmalarının gerekliliğine vurgu yapılmıştır.

4.1.2.6 Öğretmen Yetiştirilmesi ve Seçimi

Yaygın eğitim programlarının verimliliğini ve bu programlarla ilgili farkındalık düzeyini arttırmak amacıyla öğretmen yetiştiren tüm kurumların programlarında halk eğitimi konularına yer verilmesi kararlaştırılarak yaygın eğitim de dâhil olmak üzere eğitimle ilgili geliştirilecek tüm personel politikalarının devlet politikası haline getirilmesinin ve günlük siyasi tartışmaların dışında bırakılmasının altı çizilmiştir.

Yetişmiş personel ihtiyacını karşılamak üzere örgün eğitimde istihdam edilemeyen öğretmenlerin yaygın eğitim alanında istihdam edilmesi, bu merkezlerde halk eğitimi alanında lisans ve lisansüstü eğitim alanların istihdamına öncelik tanınması eğitimci personele yetişkinlik eğitimi formasyonu (Androgojik formasyon) eğitimi verilmesi ve başta üniversiteler olmak üzere ilgili kurumlarla iş birliği yapılarak açılacak kurslar aracılığıyla usta öğreticiler yetiştirilmesi kararlaştırılmıştır.

4.1.2.7 Yasal Düzenlemeler

Yaygın eğitimin desteklenmesi amacıyla başta finansman olmak üzere, personel politikası ve kurumlar arası iş birliği alanlarını da kapsayacak şekilde kapsamlı bir yasanın hazırlanması kararlaştırılmıştır.

4.1.2.8 Program ve Materyal Geliştirilmesi

Şurada Milli Eğitim Terimleri Sözlüğü adı altında bir çalışmanın yapılması ve bu sözlükte yaygın eğitim konusunun tüm boyutlarıyla ele alınmasına kararlaştırılmıştır. Yaygın eğitim konusunda sadece ulusal değil uluslararası gelişmelerin de takip edilmesine vatandaşların yaygın eğitim konusunda bilgilendirilerek eğitimin kapsamı ve hedef kitlesinin geniş tutulmasına ayrıca meslek okulları ve öğretmen yetiştiren okulların programlarında halk eğitim konularına yer verilmesine karar verilmiştir.

4.1.2.9 Çevre, Demokrasi ve İnsan Hakları Bilinci

Demokrasi ve çevre konularında bilinç, duyarlılık ve farkındalığın artırılması amacıyla ders programlarında bu konulara yer verilmesine karar verilmiştir.

4.1.2.10 Dikey ve Yatay Geçişler

Yaygın eğitimin işlevsel hale gelmesi ve teşvik edilmesi amacıyla yaygın ve örgün eğitim programları arasında yatay ve dikey geçişlere imkân sağlanması ve bu kapsamda yaygın eğitimde alınan belgelerin örgün eğitimdeki denkliklerinin kabul edilmesi alınan kararlar arasındadır.

4.1.2.11 Eğitim-İş-Gündelik Yaşam Uyumu

Yaygın eğitim programlarında alınan bilgi ve becerilerin güncel yaşama aktarılabilmesi ve uygulamaya dönüştürülmesi amacıyla gerekli düzenlemelerin yapılması ve tedbirlerin alınmasına karar verilmiştir.

4.1.2.12 Hizmet İçi Eğitim

Yaygın eğitim alanında verimliliği artırmak için başta mahalli ve mülki yöneticiler olmak üzere bu alanda görevli yöneticilere yönelik seminerler düzenlenmesi alınan kararlar arasındadır.

4.1.2.13 Kitle İletişim Araçları, Teknoloji Kullanımı ve Eğitimi

Yaygın eğitim alanında kitle iletişim araçlarının etkin olarak kullanılması kararlaştırılmıştır.

4.1.2.14 Araştırma Projesi Teklifi

Şurada yaygın eğitim konusunda ihtiyacın doğru şekilde tespit edilebilmesi amacıyla ulusal ve yerel düzeyde araştırmalar yapılmasına karar verilmiştir.

4.1.2.15 Spor, Sanat, Beceri ve Değerler Eğitimi

Yaygın eğitim programlarında sanat eğitiminin yer almasına karar verilmiştir.

4.1.2.16 Yapısal Düzenlemeler

Gerekli yapısal düzenlemelerin yapılarak halk eğitim merkezlerinin eğitim merkezleri olmalarının yanı sıra toplumsal sorunlara ortak çözüm yollarının aramak amacıyla sosyalleşmenin etkin olarak gerçekleşmesine imkân sağlayacak toplum merkezleri haline dönüştürülmesi alınan önemli kararlar arasındadır.

4.1.2.17 Yönlendirme ve Rehberlik Hizmetleri

Yaygın eğitim faaliyetlerine ve düzenlenen eğitim programlarına katılımının artırılması amacıyla halkın motivasyonun sağlanması gündeme gelmiştir.

4.1.3 13. Milli Eğitim Şurasında Alınan Kararların Paydaşlarına Göre Dağılımı

13. şurada alınan kararlar ana gündem maddesi etrafında oluşmuştur. Bununla birlikte alınan kararların hedef kitlesinde çeşitli paydaşlar yer almıştır. Öncelikle öğrenciler açısından ISCED 2011 kategorilerine göre incelendiğinde yaygın eğitim konusunda program değişikliği ile Orta (ISCED 2-3), yaygın eğitim kurumlarının özellikle mesleki eğitim konusunda hizmet sunduğu kursiyerler (ISCED 4), yüksek dereceli bütün meslek okulları (ISCED 5) ve öğretmen eğitim kurumlarının (ISCED 6) öğrencilerini hedefleyen 4 karar alınmıştır.

Yaygın eğitimde koordinasyon, iş birliği ve finansman konusunda Milli Eğitim Bakanlığı, il ve ilçe mülki idare amirleri, yerel yöneticiler, alanda eğitim veren özel sektör temsilcileri, halk eğitim merkezleri başkan ve müdürleri temel paydaşlar olarak kabul edilmiştir. Bu kapsamda 12 karar alınmıştır.

Yaygın eğitim kurumlarında görev yapan mevcut eğitmen ve yöneticilerin niteliklerinin, unvan, çalışma imkân ve koşullarının geliştirilmesi konusunda alınan 9 kararda, eğitici, usta eğitici, geçici kadro çalışan eğitimcilerin yanı sıra üniversiteler uygulamanın temel paydaşları olarak kabul edilmişlerdir.

Son olarak, şurada yaygın eğitim veren kurumlar arasında Diyanet İşleri Başkanlığının olup olmamasının uygun olup olmadığı tartışılmış, laikliğe aykırılık olacağı konusunda itirazlar olmuştur. DİB'in anayasa ve kanunlar çerçevesinde olan kurumlar arasında olduğunu hatırlatan oturum başkanı, takdir yetkisini kullanarak DİB'in yaygın eğitim veren kurumlar arasına girmesini sağlamıştır (Yavaş, 2003).

4.1.4 13. Milli Eğitim Şurasında Alınan Kararların Uygulanma Durumuna Göre Dağılımı

13. şura yaygın eğitim” ve “halk eğitimi” konusunun ele alındığı en kapsamlı şura hatta bu konuda Milli Eğitim Bakanlığının en kapsamlı faaliyeti ve değerlendirmesi olmuştur (Deniz, 2001). Yaygın eğitimin daha etkin ve verimli bir hale getirilmesi için şurada alınan eşgüdümün sağlanması, etkin ve verimli bir yönetim oluşturulmasına ilişkin kararlar uygulamaya geçmemiştir.

Alınan kararlardan iş birliği ve koordinasyon, görevlendirilecek personelin nitelikleri ve bütçe ve finansman konularına ilişkin alınan kararların bir kısmını kapsayacak şekilde düzenlemeler şuradan 20 yıl sonra 21.05.2010 tarihli MEB Yaygın Eğitim Kurumları Yönetmeliği ile düzenlenmiştir.

Yine bu kararlar arasında yer alan yaygın eğitim kurumlarında edinilen bilgi ve becerilerin gündelik yaşama aktarılması için buralardan alınan belgelere örgün eğitim kurumlarına yatay veya dikey geçiş sağlamaya imkân verecek şekilde denklik verilmesi konusunu düzenleyen yönetmelik 09.10.1990 tarihli Lise Mezunlarının Mesleki Eğitim Yönetmeliği ile 1990-1991 öğretim yılından itibaren uygulamaya konulmuştur (Turan, 2012). Böylece kısa adı LİMME olan Lise Mezunlarına Meslek Edindirme projesi hayata geçirilmiştir.

LİMME Projesi kapsamında 1990-1991 öğretim yılında toplam 105.476 öğrenci meslek eğitimi programlarına alınmışlardır. Ayrıca çıraklık eğitim merkezlerinin sayısı 52'den 235'e çıkarılmıştır (Turan, 2012). Ancak özel sektörün istihdam konusunda gerekli desteği verememesi nedeniyle proje kısa süre sonra uygulamadan kaldırılmıştır.

4.1.5 13. Milli Eğitim Şurasında Uygulamaya Konulmayan Kararların İncelenmesi

Psacharopoulos (1989:190), belirlenen eğitim politikalarının uygulanamama nedenleri arasında en temel nedenlerin belirsiz, soyut amaç ile hedeflerin belirlenmesi ve belirlenen hedeflerin eğitimsel hedeflerden daha çok popülist hedeflerin olması olduğunu ifade etmektedir. 13. şurada alınan kararlardan uygulanamayanların da özellikle birinci kapsamda oldukları göze çarpmaktadır. Örneğin şurada alınan “*Halkın yaygın eğitime katılması hususunda motivasyonu sağlanmalıdır*”, “*Yaygın eğitimin kapsamı, hedef kitlesi açısından oldukça geniş tutulmalıdır*”. “*Vatandaşların yaygın eğitimi anlamaları konusunda bilgilendirilmeleri sağlanmalıdır*”, “*Gelişen dünyada yaygın eğitim çalışmaları sürekli takip edilmeli ve bunlardan yararlanma yolları aranmalıdır*” şeklindeki kararlar kapsam, tanım ve hedef açısından belirsiz kararlar olduğundan bu kararlar uygulanamamıştır.

Koordinasyon ve iş birliği konusunda planlanan yasa çıkarılmamış, yatırım ve finansman konusunda ise kararlaştırılan finansal organizasyon kurulamamıştır. Ayrıca hem bakanlık bütçesinde yaygın eğitim için kullanılacak bütçenin artırılması hem de gelir getirici diğer faaliyet ve düzenlemeler gerçekleştirilememiştir. Dolayısıyla politika üretim süreci açısından incelendiklerinde bu kararlar, belirlenmiş politikalara rağmen uygulama aşamasına geçirilememiştir.

4.2 14. Milli Eğitim Şurası (27-29 Eylül 1993)

14. Milli Eğitim Şurası 27-29 Eylül 1993 tarihleri arasında dönemin Milli Eğitim Bakanı Nahit Mentеше başkanlığında Ankara’da toplanmıştır. Şura, Başbakan Tansu Çiller başkanlığındaki Doğru Yol Partisi ile Sosyal Demokrat Halkçı Parti koalisyonuyla oluşan 50. Hükümet Döneminde toplanmıştır.

4.2.1 14. Milli Eğitim Şurası Gündemi

Şuranın ana gündem maddesini , “eğitim yönetimi ve eğitim yöneticiliği ve okul öncesi eğitim” oluşturmuştur.

4.2.2 14. Milli Eğitim Şurasında Alınan Kararların Konularına Göre Dağılımı

Toplam 38 kararla incelenen dönem içerisinde en az kararın alındığı şura toplantısıdır. Çalışma kapsamında belirlenen kategorilerden Tablo 3’de gösterilen 17 tanesine ilişkin karar alınmış olup diğer kategorilerle ilgili bir karar bulunmamaktadır. Şurada görüşülen gündem maddeleri arasında alınan kararlar şunlardır (MEB, 1993):

Tablo 3: 14. Milli Eğitim Şurasında Karar Alınan 17 Kategori

Alınan Karar	Sayı
1 Altyapı ve Yatırım Hizmetleri	9
2 Öğretmen Eğitimi ve Seçimi	4
3 Teftiş ve Denetleme	3
4 Yapısal Düzenlemeler	3
5 Yönlendirme ve Rehberlik Hizmetleri	3
6 Eğitim Yöneticiliği	2
7 Milli Eğitim Akademisi	2
8 Yasal Düzenlemeler	2
9 Teşvik ve Kredi	2
10 Ana Baba Okulları	1
11 Araştırma Projesi Teklifi	1
12 Çalışma Şartlarının ve Özlük Haklarının İyileştirilmesi	1
13 Eğitim İş ve Gündelik Yasam Uyumu	1
14 Eğitimin Finansmanı	1
15 Milli Eğitimle İlgili Kavram ve Tanımlamalar	1
16 Program ve Materyal Geliştirme	1
17 Personel Politikası	1

4.2.2.1 Altyapı ve Yatırım Hizmetleri

Şurada kalkınma planlarında belirlenen amaçlara ulaşılabilmesi için okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılması ve işletmelerde kreşler açılması amacıyla Milli Eğitim,

Çalışma ve Sosyal Güvenlik ve Sağlık Bakanlıklarının gerekli çalışmaları yapması kararlaştırılmıştır. Ayrıca toplu konut projelerinde yeterli sayıda okul öncesi eğitim kurumunun açılması için çalışmalar yapılması, aynı amaçla hazine arazilerinin yerel yönetimler ve kooperatiflere tahsis edilmesi konusunda gerekli düzenlemelerin yapılmasına ve başta Milli Eğitim Bakanlığı olmak üzere tüm kamu kurum ve kuruluşlarına ait boş binalarda gerekli tadilat yapılarak okul öncesi eğitime kazandırılmasına karar edilmiştir.

Okul öncesi eğitimin desteklenmesi amacıyla yerel yönetimler, KİT'ler, vakıflar, dini kuruluşlar ve diğer özel müteşebbislerin okul öncesi eğitim kurumu açmasının teşvik edilmesi, yap, işlet, devret modeli kullanılarak okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılması, bu amaçla bölgelere uygun tip projelerin geliştirilmesi ve özellikle küçük il ve ilçe merkezleri ile gecekondü semtlerinde yaşayan gelir düzeyi düşük ailelerin yoğun olduğu merkezlerde ikili eğitim yapacak anaokulları projesi gerçekleştirilmesi yönünde karar alınmıştır.

4.2.2.2 Öğretmen Eğitimi ve Seçimi

14. şurada en fazla karar alınan konulardan biri okul öncesi eğitime öğretmen yetiştirilmesi konusu olmuştur. Bu kapsamda sınıf öğretmeni yetiştiren Eğitim Fakültelerinin programlarına Okul Öncesi Eğitimi, okul öncesi öğretmeni yetiştiren fakültelerin programlarına da sınıf öğretmenliği ile ilgili derslerin konulması, bu alanda öğrenci kontenjanlarının artırılması kararlaştırılmıştır.

Bu alanda görev yapan personelin yurtdışı görevlerine gönderilmesi, öğretmenlerin yabancı dil eğitimi konusunu da içerecek şekilde bir hazırlık eğitiminden geçirilmesi, ayrıca Milli Eğitim Bakanlığı ve üniversitelerin iş birliği ile okul öncesi eğitime öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumlarının programlarında uygulama anaokullarının açılması ve bu kurumlarda verilen eğitimlerin bir bütünlük içerisinde verilmesine karar verilmiştir.

4.2.2.3 Teftiş ve Denetim Hizmetleri

Şurada okul öncesi eğitim konusundan sonra en fazla kararın alındığı konu teftiş ve denetim hizmetleri olmuştur. Bu kapsamda, müfettişlerin teftiş ve rehberlik alanlarında üniversitelerde ve Milli Eğitim Akademisi'nde açılacak programlarda lisansüstü eğitim almalarının sağlanması, Teftiş Kurulu Başkanlığı'nın denetim

hizmetlerinin yürütülmesinde diğer kurumlarla iş birliği yapması, denetimler gerçekleştirilmeden önce yapılacak denetim faaliyetine esas olacak ölçü ve ilkelerin önceden denetlenecek kurumlara bildirilmesi, denetleme sonucunun da aynı kurumlara iletilmesi ve Milli Eğitim Bakanlığı dışındaki diğer bakanlıklara bağlı eğitim kurumlarında yapılacak denetimlerin ilke ve yöntemlerini içeren bir çalışma yapılması kararlaştırılmıştır.

4.2.2.4 Yapısal Düzenleme Teklifleri

Şurada Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın teşkilat, görev ve çalışma esaslarına ilişkin yasal düzenleme yapılmasına karar verilerek bu düzenlemelerle Milli Eğitim Bakanlığı'nın merkez, taşra ve yurtdışı teşkilatlarının daha fonksiyonel bir yapıya kavuşturulması kararlaştırılmıştır. Ayrıca "Okul Öncesi Eğitim Merkezleri" kurulması ve bu merkezlerde öğretmenlere program, materyal, danışma ve rehberlik hizmeti verecek "Öğretmen Kaynak Birimleri" oluşturulmasına karar verilmiştir.

4.2.2.5 Yönlendirme ve Rehberlik Hizmetleri

Yönlendirme hizmetlerinin etkin olarak yerine getirilmesi amacıyla yönetici ve öğretmenlerin yönlendirme konusunda hizmet öncesinde ve hizmetleri esnasında yetiştirilmesi, yönlendirme ve uzmanlık hizmetlerinin öğrenci, öğretmen, aile ve okul yönetimi iş birliğinde yeni teknolojik imkânlardan da yararlanılarak bunun ilköğretimin ikinci kademesinden itibaren başlanmasına yönlendirme konusunda ise ihtisas komisyonları oluşturulmasına karar verilmiştir.

4.2.2.6 Eğitim Yöneticiliği

Eğitim yöneticilerinin yetkilerinin artırılması, uzmanlaşma, hiyerarşik ilerleme ve yükselmenin esas alınmasının yanı sıra üniversitelerle iş birliği yapılarak açılacak olan eğitici yönetici programına mevcut eğitim yöneticilerinin katılmasının sağlanması kararlaştırılmıştır.

4.2.2.7 Milli Eğitim Akademisi

Şurada Milli Eğitim Akademisi konusu gündeme alınarak akademiye yönelik yatırım, eğitim, öğretim faaliyetleri ve işletme konusunda işlerlik kazandırılması kararlaştırılmıştır.

4.2.2.8 Yasal Düzenleme Teklifi

Şurada okul öncesi eğitimle ilgili tüm mevzuatı kapsayacak Şekilde gerekli düzenlemelerin yapılması ve kapsayıcı bir ‘‘Okul  ncesi Eğitim Kanunu’’ çıkarılması konusunda gerekli çalışmaların yapılması ayrıca Milli Eğitim Bakanlığı ile YÜK arasında  ğretmen yetiştirme konusunda iş birliği ve koordinasyonu sağlayacak ‘‘ ğretmen Yetiştirme Koordinasyon Kurulu’’ kurulması için gerekli yasal düzenlemeler yönünde karar alınmıştır.

4.2.2.9 Teşvik ve Kredi Uygulamaları Teklifleri

Okul  ncesi eğitimin yaygınlaştırılması amacıyla ‘‘Ev yuvaları’’ projesinin yaygınlaştırılması, yatırım teşviklerine ilave olarak eğitime verilen teşviklerde ek puan verilmesi ve Milli Eğitim Bakanlığı’nın görüşüne uygun olarak okul öncesi eğitimde kullanılacak materyalleri (kitap, oyuncak vb.) ithal eden firmalara vergi indirimini yapılması, kredi ve teşvikler verilmesine karar verilmiştir.

4.2.2.10 Ana Baba Okulu Uygulaması

Anne ve babaların okul öncesi eğitim konusunda yetiştirilmesi amacıyla ‘‘ana ve baba okulu’’ uygulamalarının yaygınlaştırılmasına karar verilmiştir.

4.2.2.11 Araştırma Projesi Teklifi

Okul  ncesi eğitim hizmetlerine ilişkin sayısal verilerin tespit edilmesi amacıyla ülke genelinde bir araştırma projesi hazırlanması kararlaştırılmıştır.

4.2.2.12 Çalışma ve  zl k Haklarının İyileştirilmesi

Görevleri başında Őehit edilen öğretmenlerin ailelerine yapılan yardımların artırılması, çocuklarının eğitim ve  ğretim giderlerinin karşılanması için gerekli çalışmaların yapılması alınan kararlar arasındadır.

4.2.2.13 Eğitim-İş-Gündelik Yaşam Uyumu

Eğitim, insan gücü, istihdam ilişkisi esas alınarak, iş hayatı ile okul programlarının birbirleriyle uyumlu olmasının sağlanması ve bu amaçla meslek standartlarının geliştirilmesine karar verilmiştir.

4.2.2.14. Eğitimin Finansmanı

Okul  ncesi eğitimin finansal olarak desteklenmesi amacıyla ‘‘Okul  ncesi Eğitim Fonu’’ adı altında özel bir fon kurularak belediye, mevduat, gelirlerinden gümrükteki malların satışından, konut fonundan sağlanan gelirlerden ve eğitim sektöründeki özel

sektör gelirlerinden kurulacak olan bu fona kaynak aktarılması yönünde karar alınmıştır.

4.2.2.15 Milli Eğitimle İlgili Kavram ve Tanımlar

Okul öncesi eğitim kurumlarından 36-72 aylık çocuklara eğitim veren kurumların “anaokulu”, 60-72 aylık çocuklara eğitim veren kurumların da “ana sınıfı” olarak tanımlanmasına karar verilmiştir.

4.2.2.16 Program ve Materyal Geliştirme

Okul öncesi eğitim konusunda Milli Eğitim Bakanlığı ve üniversitelerin iş birliği ile paket programlar hazırlanması, pilot uygulamalar yapılarak alınan sonuçlara göre bu programların diğer kurum ve kuruluşların da iş birliğiyle geliştirilmesine kararlaştırılmıştır.

4.2.2.17 Personel Politikası

Personel niteliğinin artırılması amacıyla okul öncesi eğitimde görevlendirilecek personelde aranacak şartların belirlenmesi ve sertifikaya bağlanmasına karar verilmiştir.

4.2.3 14. Milli Eğitim Şurasında Alınan Kararların Paydaşlarına Göre Dağılımı

14. şurada alınan kararlar ağırlıklı eğitim yöneticiliği ve okul öncesi eğitim konularında olmuştur. Bu kararların hedef kitlesi şu şekilde tespit edilmiştir. Öğrenciler açısından ISCED 2011 kategorilerine göre incelendiğinde okul öncesi eğitim konusunda 0-72 ay çocukları (ISCED 0), eğitim programlarının okul öncesi eğitimi kapsayacak şekilde yeniden düzenlenmesi, bu alanda kontenjanların artırılması ve koordinasyon sağlanması konularında öğretmen eğitim kurumlarının (ISCED 6) öğrencilerini hedeflediği sürülmektedir.

Eğitim yöneticiliği, teftiş ve denetleme konularında Milli Eğitim Bakanlığı ve üniversiteler; yönlendirme ve rehberlik konusunda ise öğrenci, öğretmen, aile ve okul yönetimi temel paydaşlar olarak kabul edilmiştir.

Okul öncesi eğitim konusunda alınan kararların çeşitliliği nedeniyle kararların uygulanması sürecinde rol alması beklenen paydaşlar da çeşitlilik göstermektedir. Alt yapı ve yatırım konularında Milli Eğitim Bakanlığı, diğer bakanlıklar ve kamu

kuruluşları, yerel yönetimler, kamu iktisadi teşekkülleri, vakıflar, dini kuruluşlar; program geliştirme ve personele ilişkin kararlarda MEB ve üniversiteler; finansman konusuna ilişkin alınan kararlarda da MEB, özel sektör temsilcileri, Gümrük Müsteşarlığı, yerel yönetimler ve konut fonu kararların uygulanmasında temel paydaşlar olarak kabul edilmişlerdir.

4.2.4 14. Milli Eğitim Şurasında Alınan Kararların Uygulanma Durumuna Göre Dağılımı

Şuranın ana gündem maddelerinden olan “eğitim yönetimi ve eğitim yöneticiliği” konusunda şuradan 2 yıl sonra 27.09.1995 tarihli “Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Kurum Yöneticileri Atama Yönetmeliği” yürürlüğe girmiştir. Bu yönetmelikle yansıtılmayan şura kararları ancak 5 yıl sonra çıkarılan “Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Kurumları Yöneticilerinin Atama ve Yer Değiştirmelerine İlişkin Yönetmelik” ile uygulamaya geçirilmiştir.

Şurada eğitim kurumları yöneticilerinin yapılacak bir merkezi sınavla tespit edilmesi, hiyerarşik bir yükselme esasına tabii olmaları ve yapacakları görevlere ilişkin düzenlenecek eğitimlere katılmaları konularına ilişkin alınan kararları kapsayacak düzenlemeler 23.09.1998 tarihli “Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Kurumları Yöneticilerinin Atama ve Yer Değiştirmelerine İlişkin Yönetmelik” ile gerçekleştirilmiştir. Yönetmelik ile atama ve yer değiştirme konusunda objektif kriterler geliştirilmesi böylece siyasi nüfuzla yönetici olmaya engel olma amacı güdülmüştür. Ancak bu konuda başarı sağlandığı konusu tartışmalıdır. Çünkü Milli Eğitim Bakanlığı mevzuatı kapsamında en fazla değişikliğe uğrayan konulardan biri “eğitim kurumları yöneticiliği” konusu olmuştur. 1998 yılında yapılan bu değişiklikten sonra hemen her hükümet döneminde (ör: 1999, 2003, 2004, 2006, 2013, 2015, 2017 yıllarında) bu konuya ilişkin yönetmelik değiştirilmiştir.

Okul öncesi eğitimle ilgili uygulamalar “Okul Öncesi Eğitim Araştırma, Geliştirme Televizyonla Program Yapma Projesi” adlı altında TRT iş birliği yapılarak hayata geçirilmiş, bu kapsamda 13 Ekim 1998’den itibaren on üç TRT’de yayınlanmıştır.

14. şurada alınan “genel tavsiye kararları” kapsamında MEB ile YÖK arasında öğretmen yetiştirme konusunda iş birliği sağlamaya yönelik “Öğretmen Yetiştirme

Koordinasyon Kurulu” kurulması kararı doğrultusunda 1997’de bir protokol imzalanmıştır. Bu kurul daha sonra bünyesinde Eğitim Fakültesi bulunan üniversitelerin rektörlerinin de katılımıyla oluşturulan “Öğretmen Yetiştirme Türk Milli Komitesi’ne” dönüştürülmüştür. Komite YÖK yürütme kurulunun 14.03.2012 tarihli toplantısıyla kapatılmış yerine “Öğretmen Yetiştirme Çalışma Grubu” oluşturulmuştur (YÖK, 2012).

MEB ve YÖK koordinasyonu ile hayata geçirilen Öğretmen Yetiştirme Türk Milli Komitesi özellikle öğretmenlik eğitimi veren tüm bölümlerde standardizasyona geçilmesi konusunda önemli rol oynamıştır. Komite tarafından belirlenen eğitim programları, ders saatleri, kredileri vb. ölçütler öğretmen eğitim programlarının kalitesini yükseltmeyi amaçlamış ancak bu 1997’de kurulan bu komitenin kuruluş amaç ve görevlerini yerine getirecek yapı ve işlerliğe kavuşamadığı, YÖK ve MEB arasındaki iş birliği ve eşgüdümün daha çok yöneticilerin inisiyatifine bırakıldığı eleştirisine maruz kalmıştır (TED, 2009).

Şurada okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılması kararına bağlı olarak kalkınma planındaki %16’lık hedefin yaklaşık yarısı (%9) başarılabilmiş fakat şuranın yapıldığı 1993’den 1999’a kadar altı yıllık süreçte okul öncesi eğitimde okullaşma oranı %200 artış göstermiştir.

4.2.5 14. Milli Eğitim Şurasında Uygulamaya Konulmayan Kararların İncelenmesi

14. Milli Eğitim Şura kararları arasında yer alan “Milli Eğitim Akademisi kurulması” yönünde alınan kararlar doğrultusunda Bakanlar Kurulu’na tasarı sunulmuş fakat herhangi bir çalışma yapılmamıştır. Milli Eğitim Akademisi sonraki hükümetlerin ve Milli Eğitim Şuralarının da gündem konusu olmuştur. Bu amaçla 1990’lı yıllarda temeli atılan ve inşaatı 2009’da tamamlanan Ankara Hasanoğlu ilçesindeki binalar daha sonra Emniyet Genel Müdürlüğü’ne devredilmiştir. Milli Eğitim Akademisi kurulması yönünde alınan kararlar hayata geçirilemediğinden 14.09.2011 tarih ve 652 sayılı KHK ile Milli Eğitim Bakanlığı’nın bağlı kuruluşları arasından çıkarılmıştır.

13. şura kararları ile karşılaştırıldığında bu şurada alınan kararlarda daha belirgin ve somut hedefler konulmuştur. Ancak bu hedeflerin bir kısmı mevcut şartlara uymadığından uygulamaya konulamamıştır. Örneğin, henüz kurulmamış olan Milli Eğitim Akademisi'ne işlerlik kazandırılması ve bu kurum aracılığıyla müfettişlere lisansüstü eğitim verilmesi gibi.

14. Milli Eğitim Şura kararları arasında bulunan “Ana-baba Okulları'nın, “Ev Yuvalarının” ve “Okul Öncesi Eğitim Merkezleri'nin kurulup yaygınlaştırılması hususu hayata geçirilememiş, ancak “Okul Öncesi Eğitim Kanunu” çıkarılamamıştır. Bu kanunun çıkarılması on üç yıl sonra 2006 yılında gerçekleştirilen 17. Milli Eğitim Şurasının gündem maddeleri arasında da yer aldıktan sonra olacaktır. Öğretmenlere danışmanlık hizmeti verecek “Okul Öncesi Eğitim Merkezleri” kurulamamıştır. Bu konuda 2010 yılında 18. Milli Eğitim Şurasında da ele alınacak ve üniversitelerden destek alınması karara bağlanacaktır.

Politika üretim süreci açısından 14. Milli Eğitim Şurasında alınan kararlarda dikkat çeken nokta, önce kararların alınıp sorunun sonradan tespit edilmesidir. Politika üretim süreci problemin tanımı, politikanın tanımlanması, uygulanması ve uygulamanın değerlendirilmesi olduğuna göre 14. Milli Eğitim Şurasının en fazla karar aldığı okul öncesi eğitimde politika üretimine yönelik kararların problem tanımının yapılmadan çıkarılmış olması vurgulanması gereken bir husustur.

4.3 15. Milli Eğitim Şurası (13-17 Mayıs 1996)

15. Milli Eğitim Şurası 13-17 Mayıs 1996 tarihleri arasında dönemin Milli Eğitim Bakanı Turhan Tayan başkanlığında Ankara'da toplanmıştır. Şura Başbakan Mesut Yılmaz başkanlığındaki Anavatan Partisi ile Doğru Yol Partisi koalisyonuyla oluşan 53. Hükümet döneminde yapılmıştır.

4.3.1 15. Milli Eğitim Şura Gündemi

Şuranın, “ilköğretim ve yönlendirme, ortaöğretimde yeniden yapılanma, yükseköğretime geçişin yeniden düzenlenmesi, toplumun eğitim ihtiyacının sürekli karşılanması ve eğitim sisteminin finansmanı” ana gündem maddelerini oluşturmuştur.

4.3.2 15. Milli Eğitim Şurasında Alınan Kararların Konularına Göre Dağılımı

Türk eğitim sisteminin bütün unsurlarını içeren kapsamlı bir gündemle toplanan şura 286 kararla incelenen dönem içerisinde en fazla kararın alındığı toplantıdır. Kararlar aşağıdaki tabloda gösterildiği gibi şunlardır (MEB, 1996):

Tablo 4: 15. Milli Eğitim Şurasında En fazla Kararın Alındığı İlk 19 Kategori

Alınan Karar	Sayı
1 Altyapı ve Yatırım Hizmetleri	32
2 Yönlendirme ve Rehberlik Hizmetleri	27
3 Eğitimin Finansmanı	24
4 Mesleki Eğitim	18
5 Personel Politikası	17
6 Yapısal Düzenlemeler	17
7 Yaygın Eğitim ve Yaşam Boyu Öğrenme	16
8 Öğretmen Eğitimi ve Seçimi	19
9 Program ve Materyal Geliştirme	11
10 Yasal Düzenlemeler	11
11 Yükseköğretime Geçiş	10
12 Kurumlar Arası İş Birliği	9
13 Teşvik ve Kredi	9
14 Çalışma Şartlarının ve Özlük Haklarının İyileştirilmesi	8
15 Eğitim Yöneticiliği	8
16 Kitle İletişim Araçları, Teknoloji Kullanımı ve Eğitimi	7
17 Teftiş ve Denetleme	6
18 Dikey ve Yatay Geçişler	5
19 Eğitimin Özelleştirilmesi	4

4.3.2.1 Altyapı ve Yatırım Hizmetleri

15. şura, altyapı ve yatırım hizmetleri kategorisinde incelenen dönem içerisinde gerçekleştirilen şuralarda en fazla kararın alındığı toplantı olmuştur. Şurada bu kategoride 32 karar alınmıştır. Bu kapsamda derslik ihtiyacının karşılanması amacıyla yoğun göç alan illerde eğitim yatırımlarına öncelik verilmesi, okulların tasarımlarıyla ilgili mimari projeler hazırlanırken bölge özelliklerine ve ihtiyaçların dikkate alınması, yapılan okul ve tesislerin İl Millî Eğitim Müdürlüklerinin denetiminde teslim alınması, uydu kentleri ile kooperatif sitelerinin okul veya eğitim tesisleri için arsa ayırmaları ve bu arsalar üzerine gerekli tesisleri yapma zorunluluğu getirilmesi, mevcut arsa yerlerinin korunması kararlaştırılmıştır.

İlköğretimde dersliklerin standart hale getirilmesi, oluşturulacak bir yönetim sistemiyle mevcut eğitim kurumlarının, tesis, donanım ve personel kaynaklarından tam kapasite ile yararlanılabilmelerinin sağlanması, ortaöğretimde fiziki mekânların en verimli bir biçimde kullanılması amacıyla eğitim siteleri şeklinde yeni planlanmalar ve gerekli düzenlemelerin yapılması, eğitim tesislerinin karma, bütün yıl ve tüm gün tam kapasite kullanımının sağlanması, eğitim alanında yapılacak yatırım projelerinin politik etkilerden arındırılarak gerçekçi ve yerel ihtiyaçlarla tutarlı programlar haline getirilmesi, yatırımlar planlanırken ve iller arasında kaynak dağılımı yapılırken ilin nüfus yoğunluğu, ekonomik gelişmişlik düzeyi ve okullaşma oranı kriterlerinin esas alınmasına karar verilmiştir.

Ayrıca eğitim için yapılan tesislerin teknolojik gelişmelere, coğrafi ve iklimsel koşullara uygun kalitede yapılması, okulların ve teçhizatın bakım onarımı konusunda mesleki ve teknik öğretim kurumlarının kapasitelerinden yararlanılması, ihtiyaçlar göz önüne alınarak ikili öğretimin ve kalabalık sınıf mevcutlarının bulunduğu yerleşim birimlerinde, eğitim yatırımlarının öncelikle tamamlanması kararlaştırılmıştır.

4.3.2.2 Yönlendirme ve Rehberlik Hizmetleri

İncelenen dönem içerisinde gerçekleştirilen şuralarda yönlendirme rehberlik hizmetleri kategorisinde en fazla karar bu şurada alınmıştır. Şurada rehberlik ve araştırma merkezlerinin sayısının çoğaltılması buralara atanacak öğretmen ve uzmanlarla bu merkezlerin güçlendirilmesi, ilköğretimin son 3 yılında öğrenim alanlarını ve meslekleri tanıtmaya yönelik rehberlik ve bilgilendirme faaliyetleri

yapılması kararları alınmıştır. Kaynaştırma, özel eğitim sınıfları vb. düzenlemeler yoluyla özel eğitim alanında gerekli alt yapının sağlanması, yönlendirme ve rehberlik konularında öğretmen adaylarının yetiştirilmesi mevcut öğretmenlerinde bu konuda eğitime tabi tutulması, rehberlik hizmetleri kadrolarına muhakkak alandan atama yapılması, bu alanda okullarda verilen hizmetin özenli ve kaliteli olması alınan kararlar arasındadır.

Yönelme çalışmalarının ilköğretimin 6. yılından itibaren başlatılması, ortaöğretim ve yükseköğretime doğru devam ettirilmesi, yükseköğretime geçişte de ÖSS ve ÖYS yerine öğrencilerin eğitim yaşamları boyunca edindikleri bilgi, becerileri ve süreç boyunca gelişimlerini dikkate alacak bir değerlendirme sisteminin geliştirilmesi konuları üzerinde durulmuş, yönlendirme ve rehberlik alanında yeterli sayı ve nitelikte rehber öğretmen, psikolojik danışman sağlanması, bu amaçla birkaç okulun bağlı olacağı merkezlerde rehberlik ve psikolojik danışma birimlerinin kurulması, ayrıca bu alanda doğru kararlar verebilme için psikolojik ölçme araçlarının geliştirilmesi, öğrencilerin kayıt ve bilgilerinin doğru bir şekilde tutulması, yönelmede aileyle iş birliği sağlanmasına dair kararlar alınmıştır.

4.3.2.3 Eğitimin Finansmanı

15. şura eğitimin finansmanı konusunda da en fazla kararın alındığı şura olmuştur. Şurada İl Özel İdare bütçelerinden eğitim için ayrılan %20'lik bölümün en az %30'a çıkarılması, İl Özel İdarelerine değişik kaynaklardan tahsis edilen eğitim ödeneklerinin tek bir hesapta toplanması bu hesaptaki ödeneklerin ve faizlerinin eğitim yapılarında kullanılması, okul binalarının gelir getirecek şekilde değerlendirilmesi, “Çıracılık ve Mesleki Eğitimi Geliştirme ve Yaygınlaştırma Fonu” etkinleştirilerek amacına uygun olarak kullanılması, okuma yazma kursu gibi temel kurslar dışında yaygın eğitim kurslarına katılanlardan katılım payı alınması kararlaştırılmıştır.

Eğitim alanında araştırma geliştirme faaliyetlerinin geliştirilmesi amacıyla kaynakların %2'sinin bu alana ayrılmasının kararlaştırıldığı şurada eğitime ayrılan bütçenin, konsolide bütçedeki payının en az %20, GSMH içerisindeki payının da en az %8 düzeyine çıkarılması, kamu kaynaklarının tahsisinde eğitime öncelik verilmesi, ödeneklerin transferi konusunda yaşanan problemlerin asgariye indirilmesi

için ilgili bakanlıklar arasında etkili ve sürekli bir iş birliği yapılması, eğitim harcamalarının tasarruf tedbirleri ve bütçe kesintileri gibi uygulamalardan muaf tutulması, döner sermaye konusunda yaşanan sorunların çözülmesi için sistemin yeniden gözden geçirilmesi karara bağlanmıştır.

Eğitim için ek gelir kaynakları üretilmesi adına akaryakıt tüketim vergisinden alınan payların yükseltilmesi, Millî Piyango İdaresi, şans oyunları gelirleri ile Türk Hava Kurumu ve Türkiye Diyanet Vakfı gelirlerinden Bakanlık bütçesine pay aktarılması, Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB) gelirlerinin en az %5'inin MEB bütçesine aktarılması, sürücü kurslarıyla ilgili her türlü evrakın Millî Eğitim Vakfı tarafından bastırılması ve gelirin bir bölümünün millî eğitim müdürlüklerine bırakılması, kaynakların yetersiz kalması durumunda ailelerin eğitim giderlerine katılımının gündeme getirilmesi kararlaştırılmış ayrıca bu amaçla eğitimle ilgili finansal sıkıntılar konusunda kamuoyunun bilgilendirilmesi, bu alanda yapılan bağışların eğitim alanına yönlendirilmesinin sağlanması, gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerinden ek eğitim vergisi alınması konusunun değerlendirilmesi ve ülke dışından alınan kredilerin gelir getirici projelerde kullanılması, ekonomik ve üretime yönelik olmayan kredilerin kullanılmaması şurada alınan kararlar arasındadır.

4.3.2.4 Mesleki Eğitim

Mesleki eğitim kategorisinde zorunlu eğitimini bitirip ortaöğretime devam etmek istemeyen öğrencilerin meslek eğitimi merkezlerinde ustalık düzeyine kadar meslek eğitimi alabilmelerinin sağlanması, bu eğitimleri başarıyla bitirenlerden isteyenlerin kendi alanlarında veya alan dışında yükseköğrenime geçebilmelerinin sağlanması, meslek eğitimlerinin mesleklerin gelişen özelliklerine göre çeşitlendirilerek güncelleştirilmesi, bireysel düzeyde işsizliğe çözüm geliştirilmesi ve girişimciliğinin artırılması amacıyla meslek eğitim merkezlerinde iş ve meslek hayatı ile ilgili bilgilerin verilmesi ve eğitimlerinde başarılı olmuş öğrencilere düşük faizli krediler verilmesine karar verilmiştir.

Nitelikli iş gücü sağlanması amacıyla mesleki eğitim sisteminin yeniden gözden geçirilmesi ve bu amaçla “meslek eğitimi merkezleri kurulması”, kurulan bu merkezlerde ülke meslek standartlarına uygun modüler meslek eğitimi programları

düzenlenmesi, bu eğitim programlarının işverenler ve meslek odalarıyla koordineli yapılması, eğitimlerin yatay ve dikey geçişlere imkân verecek şekilde planlanması karara bağlanmıştır.

Düzenlenecek mesleki ve teknik eğitim sistemine öğrencilerin en az 8 yıllık ilköğretim sonrası hazırlık ve yönlendirme sınıfından sonra girilebilmesi, yaygın ve çıraklık eğitiminin ilköğretimi tamamlayan herkese açık olması, örgün ve yaygın ortaöğretim eğitim kurumlarında eğitimini bitirenlerden, gerekli tamamlama eğitimlerini alanların da mesleki veya genel yükseköğretim alanlarına girebilmesi ve meslek eğitim merkezleri tarafından bölgelerin ihtiyaçlarına göre belirlenecek eğitim programları (Ör: halıcılık, arıcılık, dokuma vb.) verilmesi kararlaştırılmıştır.

Ayrıca, mesleki-teknik öğretimde bütünleşmiş bir eğitim programının uygulanması amacıyla gerekli alt yapı hazırlıklarının tamamlanması, mevcut okulların kapasitelerinin farklı eğitim programlarını mümkün kılacak bir şekilde kullanılması, teknisyenlik eğitiminin yeniden düzenlenmesi, meslek eğitim merkezlerinden eğitimini tamamlamadan ayrılmak isteyen öğrencilerin eğitimlerinin boşa gitmemesi için buldukları seviyeyi gösterir bir meslek belgesi verilmesi, diğer bakanlıklara bağlı meslek okulların Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlanarak sistem bütünlüğünün sağlanması ve verilen mesleki eğitimlerin eğitim alan bireylerin birden fazla mesleği yapabilecekleri şekilde düzenlenmesi alınan kararlar arasındadır.

4.3.2.5 Personel Politikası

Şurada personel politikası kategorisinde alınan kararlarda okulların standart kadrolarının dönem sonu itibariyle gözden geçirilmesi ve standart dışı öğretmen ataması yapılmaması, vekil öğretmenlik uygulamasına son verilmesi kararlaştırılmıştır. Bununla birlikte aynı madde içerisinde askerlik veya raporlu olma gibi durumlarla görev yapamayan öğretmenlerin yerine üçte iki maaşla sözleşmeli öğretmen çalıştırılabileceği kararı alınmıştır. Eğitim politikalarının siyasal etkilerden arındırılarak uzun vadeli devlet politikası haline getirilmesi, öğretmenlerin tayin, atama, emeklilik gibi işlemlerinin eğitimi aksatmayacak şekilde yaz döneminde yapılması, Bakanlık merkez ve taşra teşkilatında tedviren atamanın önlenmesi ve öğretmenlerin performans değerlendirmesi için yeni bir sicil formu geliştirilmesine karar verilmiştir.

Bakanlık kaynaklarının etkin kullanılması konusunda danışmanlık yapacak nitelikte araştırmacı, mimar, mühendis, istatistikçi, programcı vb. personel istihdam edilmesi, öğretmen açığıının giderilerek başta turizm ve ticaret olmak üzere AB'ye giriş sürecinde ihtiyaç duyulacak orta kademe işgücünün sağlanması için gerekli tedbirlerin alınması, öğretmen norm kadrolarının tespit edilerek dağılımdaki dengesizliklerin giderilmesi de şurada alınan kararlar arasındadır.

4.3.2.6 Yapısal Düzenleme Teklifi

Eğitim sisteminin genelini etkileyecek yapısal düzenlemelere ilişkin alınan kararlar kapsamında eğitim sisteminin “ilköğretim, genel ortaöğretim, mesleki ve teknik öğretim ve yaygın eğitim” olmak üzere dört ana kategori şeklinde yeniden düzenlenmesi, ilk ve ortaokul şeklindeki ayrımın giderilerek bu kategorideki tüm okullarının 1 ve 9. sınıfları kapsayacak şekilde ilköğretim okullarına dönüştürülmesi, ortaöğretimin temel eğitimin üzerine bina edilecek şekilde en az 3 yıllık olarak düzenlenmesi, genel ve mesleki liselere bağlı olan ortaokulların ayrılması kararlaştırılmıştır.

Eğitim politikalarının gündelik siyasal tartışmalardan arındırılarak, hükümetten hükümete değişmeyecek şekilde süreklilik ilkesinin benimsenmesi, kalkınma planlarında öngörülen yeniden yapılanma kapsamındaki yapısal değişikliklerin hayata geçirilmesi ve bu kapsamda Bakanlık birimlerinin görev tanımlarının yeniden yapılması kararları alınmıştır.

Eğitim kaynaklarının verimli kullanılması amacıyla birbirine yakın okulların fiziki imkânlarının ortak kullanılması, çok programlı liselerin devam ettirilmesine bunların geniş eğitim sitelerine çevrilmesi, büyük şehirlerde eğitim kampüsleri kurulması, okulların fiziki imkânlarının geliştirilerek yaygın eğitimde de kullanılması alınan kararlar arasındadır.

4.3.2.7 Yaygın Eğitim ve Yaşam Boyu Öğrenme

Yaygın eğitim konusunda en fazla karar bu şurada alınmıştır. Bu kapsamda üniversitelerin yaygın eğitime etkili biçimde katkı sağlaması ve bu kurumlarla iş birliği yapılması, ülke genelindeki kahvehanelere gazete, kitap ve dergi gibi yayınlar konularak buraların kıraathaneler haline dönüştürülmesi, yaygın eğitim konusunun öğretmen yetiştiren fakültelerin eğitim programlarına konulmasına karar verilmiştir.

Halk eğitim merkezlerinde uzman ve uzman yardımcıları kadrolarının tahsis edilmesi, yöneticilerin ve personelin sözleşmeli hale getirilmesi, personelin yetişkin eğitimi konusunda eğitime tabi tutulması, bu kurumlarda özel eğitime muhtaç kimselere verilecek eğitimler için gerekli öğretici, materyal ve fiziksel imkânların geliştirilmesi, yaygın eğitim faaliyetlerinin bölgesel ve ulusal çapta ihtiyaç duyulan alanlarda çeşitlendirilip yaygınlaştırılarak eğitim haritaları hazırlanması, bu kurumların eğitimlerine katılan kamu personelinin aldığı belgelerin özlük dosyalarına yansıtılması kararlaştırılmıştır.

4.3.2.8 Öğretmen Eğitimi ve Seçimi

Öğretmen eğitimi ve seçimi şurada en fazla kararın alındığı kategorilerden biridir. Öğretmen üniversitelerinin kurulması, ilköğretim öğretmenlerinin aynı kurumlarda bir arada yetiştirilmesi, bu kurumlardaki öğretim elemanlarının ilgili alandaki öğretmenlerden, uygulama ve mesleki deneyime sahip kişilerden seçilmesi üzerinde durulmuştur. Öğretmen yetiştiren eğitim fakültelerinin, eğitim programlarının ilköğretim eğitim programları dikkate alınarak yeniden düzenlenmesi ve programlarda birlik sağlanması, farklı yükseköğretim programlarını bitiren öğrenciler için düzenlenen pedagojik formasyon kurslarına son verilmesi kararlaştırılmıştır.

Şurada prensip olarak alanda yetişmemiş olan üniversite mezunlarının, ilköğretim okullarına atanmaması kararı alınmıştır. Bununla birlikte sınıf öğretmeni alanındaki açık sebebiyle Eğitim Fakültelerinin farklı bölümlerini bitiren öğrenciler için sınıf öğretmenliği alanında en az bir yıl süreli "Öğretmenlik Meslek Eğitimi Programları" düzenlenmesine karar verilmiş ayrıca, öğretmen adaylarının belirlenmesinde, eğitim sisteminin ihtiyaçları ve mesleğin özelliklerinin dikkate alınması, eğitim fakültelerine gidecek esas öğrenci kaynağının Anadolu Öğretmen ve Öğretmen Liseleri mezunları olması, bu liselerden öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumlarına geçiş yapanların ek puan uygulamasının yanı sıra burs ve diğer imkânlarla teşvik edilmesi, öğretmenliğe geçişte seçme ve yeterlilik sınavı yapılması, sınavı kazanıp atanmaya hak kazananların illerde boş bulunan öğretmen kadrosu için müracaat etmesi, görevlendirme yapılan ilde üç yıl mecburi hizmet yapılması karara bağlanmıştır.

4.3.2.9 Program ve Materyal Geliştirme

Eğitim programı ve materyal geliştirme kategorisinde alınan bazı kararlar şunlardır: İlköğretim programlarında duyuşsal, bilişsel ve psikomotor alan hedeflerinin dengeli olarak yer alması, 8 yıllık zorunlu eğitime geçmeden önce ilköğretimin amaç ve ders programlarının yeniden gözden geçirilmesi, ders saatlerinin ve programlarının çocukların gelişim basamaklarına uygun olarak öğrencilerin bilgiye ulaşma ve araştırma, yaratıcılık ve ifade yeteneklerini geliştirecek şekilde geliştirilmesi, derslerde teknoloji ve tasarım alanlarının yanı sıra meslekleri tanıtıcı bilgilerin yer alması olarak belirlenmiştir.

Okul yönetimi, aile ve çevre ilişkisini geliştirmek amacıyla katılımcı bir yönetim tarzı geliştirilmesi, eğitim programlarının öğrenci merkezli olacak şekilde düzenlenmesi, programların hazırlanırken yönelmeyle ilgili hedef ve amaçlarında yer alması, programların sistemsal bütünlük ve birlik içerisinde hazırlanması alınan kararlar arasındadır.

4.3.2.10 Yasal Düzenleme Teklifi

15. şura yasal düzenlemeler konusunda da alınan kararların en fazla olduğu şura toplantısıdır. Öğretmenlerin sözleşmeli statüye geçmesi için gerekli yasal düzenlemelerin yapılması, acilen öğretmen personel kanunu ve milli eğitim personel kanunun çıkarılması, eğitime belediye gelirlerinden pay ayrılmasına yönelik gerekli düzenlemelerin yapılması, yaygın eğitim bütçelerinin yerel kaynaklardan destek olarak güçlendirilmesi, yerel yönetimlerin eğitim alanında katılım ve katkılarının artırılması için yasal düzenlemelerin yapılması, Çıracılık Kanununun Çocuk Hakları Sözleşmesi dikkate alınarak yeniden düzenlenmesine karar verilmiştir.

Eğitim alanında bakanlıklar arası koordinasyonunun sağlanması, vakıf üniversiteleri dışında özel üniversiteler açılmasına imkân tanınması, geniş kampüslü üniversitelerin bölünmesi, gelişmekte olan üniversitelere daha fazla imkân verilmesi ve ihtiyaç duyulan alanlarda ikinci öğretimin artırılması kararları alınmıştır. Eğitim yatırımlarında uygulamada kolaylık sağlamak ve bürokratik engelleri kaldırmak için Devlet İhale Kanunu yeniden gözden geçirilerek yasal düzenlemeler yapılması kararlaştırılmıştır.

4.3.2.11 Yükseköğretime Geçiş

Şurada, yükseköğretimde niteliğin artırılması amacıyla ortaöğretimi bitiren öğrencilerin esas olarak kendi alanlarında yükseköğretime devam edebilmesi diğer alanlarda eğitimine devam etmek isteyenlerin de gerekli tamamlama eğitimlerini alarak istedikleri yükseköğretim programına girebilmeleri hedeflenmiştir. Bu amaçla öğrencilerin mezun oldukları alanda bir yükseköğretim programını tercih etmeleri halinde ek puan uygulaması ile desteklenmesi, meslek lisesi mezunlarının kendi alanlarında yükseköğretime devam etmesinin teşvik edilmesi, ortaöğretim başarı puanı uygulamasının adaleti sağlayacak şekilde yeniden düzenlenmesi kararlaştırılmıştır.

Ayrıca ÖYS sınavının kapsam ve içeriğinin ortaöğretim dersleri doğrultusunda genişletilerek, çeşitlendirilmesi, yükseköğretime giriş çalışmalarının Milli Eğitim Bakanlığı ve Yükseköğretim Kurulu'nun koordinesinde yürütülmesine yönelik kararlar alınmıştır.

4.3.2.12 Kurumlar Arası Koordinasyon ve İş Birliği

Şurada eğitim alanında verimliliğin sağlanabilmesi amacıyla belediyeler, üniversiteler, YÖK ve diğer kamu kurumları arasında iş birliğine yönelik kararlar da alınmıştır. Bu kapsamda belediyeler tarafından okul yerleri belirlenirken İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nün görüşünün alınması, okulların projelerinin bölgenin şartlarına göre il Milli Eğitim Müdürlüğü veya İl Bayındırlık Müdürlüğü tarafından yapılması, öğretmen dağılımı ve yatırımların planlanması konusunda yerel yönetimlere yetki devri yapılması, devlet, işçi, işveren, meslek kuruluşları arasında sağlanacak etkin bir iş birliği yoluyla toplumun meslek eğitimi ihtiyaçlarının karşılanmasına karar verilmiştir.

Diğer taraftan, yükseköğretime giriş konusundaki uygulamaların Milli Eğitim Bakanlığı ve Yükseköğretim Kurulu'nun koordinesinde gerçekleştirilmesi, öğretmen yetiştirme alanında ilgili yükseköğretim kurumları ile bakanlık arasındaki koordinasyonun geliştirilmesi, hizmet içi eğitimin iş hayatının her alanını içine alacak şekilde genişletilmesi, bu kapsamda işyerleri, sendika, meslek kuruluşları vb. kurum ve kuruluşların aynı zamanda sürekli eğitim ortamları olarak düşünülmesi ve

yaygın eğitim faaliyetlerinin geliştirilmesi amacıyla bu alanda resmi, özel, kamu kurum kuruluşları ile gönüllü kuruluşların; etkin iş birliği yapmalarının sağlanması kararlaştırılmıştır.

4.3.2.13 Teşvik ve Kredi Uygulamaları Teklifleri

15. şura eğitim alanında yapılacak teşviklere ilişkin en fazla kararın alındığı şuralardan biridir. Özel okullara kamu teşvikinin ve sübvansiyonunun sağlanması, sağlanacak olan bu sübvansiyonun kamu okullarındaki birim öğrenci harcamalarının %50'sini aşmaması şeklinde karar alınmıştır. Yurt dışında yaşayan Türklerin eğitim sektöründe yatırım yapmaları için özendirici teşvik ve girişimlerin yapılması, şehir imar planlarının düzenlenmesinde özel okullar ve yaygın mesleki teknik kurslarına yönelik düşük bedelli veya bedelsiz arsa tahsis edilmesi, bu tür kurumlara vergi destekleri sağlanması, ortaöğretime yönelik özel öğretim kurumlarının teşvik edilmesi, gerekli teşvik ve düzenlemeler yapılarak yurtdışına nitelikli insan gücü ve beyin göçünün önlenmesinin yanı sıra yabancı dilde eğitim veren kurumların ders kitaplarının ithal edilmek yerine yerli yazarların teşvik edilerek bunlar tarafından üretilen eserlerin kullanılmasına karar verilmiştir.

4.3.2.14 Çalışma Şartlarının ve Özlük Haklarının İyileştirilmesi

Öğretmenlerin çalışma şartlarının iyileştirilmesi konusunda eğitim-öğretim iş günü sürelerinin artırılması, öğretmenliğin meslek olarak ekonomik ve sosyal yönden iyileştirilmesi, öğretmen yetiştiren bölümlerde okuyan öğrencilerin burs, kredi, yurt ve benzeri özendirici tedbirlerle desteklenmesi, bu kapsamda mesleği özendirici hale getirmek amacıyla yükseköğretimde yurt ve kredi konusunda öğretmen çocuklarına öncelik verilmesi, eğitim yöneticileri ve öğretmenlerin özlük haklarına ilişkin sorunların giderilmesine karar verilmiştir.

Özellikle öğretmenlerin okullara gelir elde etmek amacıyla yapılan alım satım vb. uygulamalarda öğretmenlerin aracılık etmesine son verilmesi, yatılı okullarda görev yapan tüm personelin maddi yönden imkânlarının iyileştirilmesi, nöbet hizmetlerinin bir esasa ve ücrete bağlanması ve öğretmenlerin güvenliklerinin sağlanması konusunda ihtiyaç duyulan her türlü önlemin alınması kararları alınmıştır.

4.3.2.15 Eğitim Yöneticiliği

Şurada eğitim yöneticiliğinin uzmanlık gerektiren bir meslek olduğu ve eğitim yöneticisinin kurumsal amaçları gerçekleştiren eğitim lideri olarak kabul edilmesi, yöneticilik görevi yapacak olanların öğretmenlik mesleğinden seçilmesi ayrıca lisansüstü eğitimle yetiştirilmesi, seçimlerinin objektif kriterlere göre yapılması ve özlük haklarının düzenlenmesi, okul yöneticisi olarak görev yapanların yetki ve sorumluluk dengesinin sağlanması, merkez ve taşra örgütleri yöneticilerinin atanmasında uzmanlık ve deneyime yer verilmesi, atanan yöneticilerin yetki ve sorumluluklarının yeniden düzenlenmesi karara bağlanmıştır.

Farklı uygulamaların önüne geçmek için Askeri Liseler dışındaki diğer bakanlıklara bağlı lise ve dengi okulların yöneticilerinin Milli Eğitim Bakanlığı Yönetici Atama Yönetmeliği kapsamına alınması, karar alma aşamasında taşra teşkilatı yöneticileri, eğitimciler ve halkın katılımını sağlayacak düzenlemeler yapılarak taşra yöneticilerinin yetki ve sorumluluklarının artırılmasına karar verilmiştir.

4.3.2.16 Kitle İletişim Araçları, Teknoloji Kullanımı ve Eğitimi

Eğitimde kitle iletişim araçlarının daha etkin kullanılması konusunda ilköğretime radyo ve televizyon yoluyla eğitim desteğinin sağlanması, yetişkin eğitimlerinde radyo, televizyon vb. kitle iletişim araçları ve açık öğretim yöntemlerinin daha etkin kullanılmasına karar verilmiş ayrıca eğitimde teknoloji kullanımı ve teknoloji eğitimi konularında öğrencilerin bilgisayarla tanışmalarının özendirilmesi, meslekleri tanıtıcı bilgilerin, teknoloji ve tasarım konularının ilköğretim okullarının programlarında yer alması, yönlendirme, program geliştirme ve eğitim teknolojisi alanındaki gelişmelerin takip edilerek Türk eğitim sistemine kazandırılması ve eğitimin içeriğinin bilimsel ve teknolojik gelişmeleri takip ederken aynı zamanda milli kültürün temel öğelerini içerecek şekilde belirlenmesine karar verilmiştir.

4.3.2.17 Teftiş ve Denetleme

Teftiş ve denetleme konusunda incelenen dönem içerisindeki şuralar arasında en fazla karar bu şurada alınmıştır. Bu kapsamda denetim elemanlarının alanlarında uzman, mesleki olarak tecrübeli ve denetim konusunda lisansüstü eğitim almış kişiler olması, denetimlerde ilköğretimin bir bütün olarak ele alınması, müfettiş ve öğretmen oranının azaltılması, denetimlerde rehberliğin ön plana çıkarılarak eğitim dönemi başında hedeflerin dönem sonunda gerçekleştirilmelerinin tespit edilmesi,

Milli Eğitim Bakanlığı dışındaki diğer kamu kuruluşlarına ait okul öncesi eğitim kurumlarının denetimlerini MEB tarafından yapılması, sistemin etkinliğinin artırılması amacıyla Bakanlık ve ilköğretim müfettişliğinin tek çatı altında birleştirilmesine karar verilmiştir.

4.3.2.18 Dikey ve Yatay Geçişler

Eğitim sisteminin değişik üniteleri arasında yatay ve dikey geçişler konusunda en fazla karar bu şurada alınmıştır. Eğitim sisteminin her kademesinde yatay ve dikey geçişlerin yapılabilir olması, bu tür geçişlerin tamamlama programları ve eğitimleri ile sağlanması, geçiş işlemlerinin “tam gün, tam yıl” uygulamasıyla ortaöğretim kurumlarının kapasitelerinin kullanılması karara bağlanmıştır. Mesleki eğitimi özendirmek amacıyla çıraklık, yaygın eğitim ve mesleki örgün eğitim programları arasında yatay ve dikey geçişlere imkân sağlanması, hazırlanacak ortak çekirdek programlar kanalıyla ortaöğretim programları arasında geçişlerin kolaylaştırılması, eğitim kurumları ile programlar arasında ve örgün ve yaygın eğitim kurumları arasında geçişlere imkân verecek düzenlemeler yapılmasına karar verilmiştir.

4.3.2.19 Eğitimin Özelleştirilmesi

Eğitimin özelleştirilmesi kapsamında ortaöğretim ve mesleki eğitim özel eğitim kurumlarının teşvik edilmesi, bu tür kurumların mesleki teknik ve diğer yaygın eğitim faaliyetlerinin düzenlemelerine destek verilmesi kararlaştırılmıştır.

4.3.2.20 8 Yıllık Zorunlu Eğitim

Şurada uygulamaya geçen en önemli karar 8 yıllık zorunlu eğitime geçilmesi olmuştur. İlköğretimin 2+8+1 sistemi şeklinde düzenlenmesi, 5-6 yaş okul öncesi eğitimin ilköğretim kapsamında dâhil edilmesi, 9. sınıfın yönlendirme sınıfı olarak okutulması ve 8 yıllık zorunlu eğitim sonunda tek diploma verilmesi bu yönde verilen kararlar arasındadır.

4.3.2.21 Açıktan Öğretim

Eğitim maliyetlerinin düşürülmesi ve geniş kitlelere ulaşma gibi amaçlarla açık lise ve açık yükseköğretim uygulamalarının etkinleştirilmesi, bu alanda geliştirilen eğitim materyallerinin eğitimi takviye edecek şekilde örgün eğitimde de kullanılmasına karar verilmiştir.

4.3.2.22 Ana- Baba Okulları

Ailenin eğitimin önemli bir boyutu olduğu ilkesinden hareketle "Aile Katılım Programları" ve "Ana Baba Okulları" gibi uygulamaların yaygınlaştırılması ve okul öncesinden itibaren ailenin eğitime katılımının sağlanması kararı alınmıştır.

4.3.2.23 Çevre, Demokrasi ve İnsan Hakları Bilinci

Eğitim ortamında sorumluluğun paylaşılması, takım çalışması, kurumsal ve bireysel özeleştirici, adaylık seçim oylama, işbölümü vb. demokratik davranışları pekiştirici yaklaşım ve uygulamaların yaygınlaştırılmasına karar verilmiştir.

4.3.2.24 Eğitim-İş ve Gündelik Yaşam Uyumu

Mesleki eğitimin özendirilmesi amacıyla zorunlu eğitimi tamamladıktan sonra çalışma yaşamına geçen bireylerin işyerlerinde geçirdikleri sürelerin meslek eğitimi veya yükseköğretimde kullanılacak şekilde kredilendirilmesinin sağlanması kararı alınmıştır.

4.3.2.25 Hizmet İçi Eğitim

Düzenlenecek hizmet içi eğitimlerin il ve ilçe düzeyinde devamlı hale getirilmesi kararı alınmıştır.

4.3.2.26 Meslek Standartlarının Tespit Edilmesi

Şurada ulusal mesleki standartların oluşturulması konusunda "İş ve İşçi Bulma Kurumu" koordinatörlüğünde yapılmakta olan "meslek tanımları" ve "meslek standartları" çalışmalarının hızlandırılması ve bu amaçla Meslek Standartları Oluşturma Kurumu kurulmasına karar verilmiştir.

4.3.2.27 Milli Eğitim Akademisi

Hizmet içi eğitimlerin organize edilmesi ve öğretmenlikle ilgili araştırmaları desteklemek amacıyla Milli Eğitim Akademisinin faaliyete geçirilmesi, öğretmenlerin lisansüstü eğitime yönlendirilmesi alınan kararlar arasındadır.

4.3.2.28 Ölçme Değerlendirme, Not Sistemi ve Sertifikasyon

Şurada ölçme, değerlendirme, not sistemi ve sertifikasyon konusunda mesleki eğitim alanında ülke genelinde ve AB'de geçerli olacak bir sertifikasyon sisteminin kurulmasına karar verilmiştir. Ölçme işlemlerinde standart başarı testlerinin hazırlanması, yükseköğretime giriş sınavlarında ortaöğretim başarı puanının adaleti

sağlayacak şekilde yeniden düzenlenmesi, sınavlarda kullanılan eğitsel ölçme araçlarının hazırlanıp geliştirilmesi, ölçme ve değerlendirme hizmetlerine önem verilmesi bu kategoride alınan diğer kararlardır.

4.3.2.29 Özel Eğitim

Özel eğitim alanında şurada okulların tasarımında özel eğitim ve okul öncesi çocuklarının gereksinimleri kapsamında rampa, asansör vb. ihtiyaç duyulan fiziki düzenlemelerin yapılması, engelli öğrencilerden kaynaştırma eğitiminde olanlar için düzeylerine uygun programlar hazırlanması alınan kararlar arasındadır.

4.3.2.30 Seçmeli Dersler

Yönlendirme ve meslek tanıtımı hedeflerine uygun meslek liselerinin yönlendirme ve hazırlık sınıflarında okutulan derslerin seçmeli olarak yer alması ve derslere işlerlik kazandırılmasına karar verilmiştir.

4.3.2.31 Sanat, Spor, Beceri ve Değerler Eğitimi

Spor ve sanat eğitimine önem verilerek bu tür derslerin sadece ders saatlerinde değil ders dışı etkinliklerle de desteklenmesi kararına varılmıştır.

4.3.2.32 Taşınmalı Eğitim ve YİBO'lar

İncelenen dönem aralığı içerisinde gerçekleştirilen şura toplantılarında taşınmalı eğitim konusu ilk kez bu şurada gündeme getirilmiştir. 8 yıllık eğitimin yaygınlaştırılması için küçük yerleşim yerlerindeki öğrencilerin ilköğretime devam edebilmeleri için yatılı bölge ilköğretim okulları, taşınmalı ve pansiyonlu eğitim imkânlarından faydalanılması, pansiyon okullar yerine ortak kullanılacak yurtların açılması, dağınık yerleşim yerlerinde oluşturulacak eğitim kampüsleri üzerinden taşınmalı eğitim uygulamasına geçilmesi kararlaştırılmıştır.

4.3.2.33 Türk Kültürü ve Türkçe'nin Kullanımı

Türk dilinin doğru bir şekilde kullanımı ve Türk kültürünün tüm öğrencilere doğru öğretilmesi amacıyla her öğretmenin aynı zamanda bir Türkçe öğretmeni olduğu farkındalığının artırılması, eğitimin her alanında Türkçe'nin doğru kullanımının sağlanması, Türk dilinin doğru öğrenilmesi, yükseköğretime geçiş sınavlarında Türk dili ve edebiyatı konularının bütün alanlarda diğer derslerin ilgili alanlarda değerlendirilmesi ve temel hukuk bilgileri alanlarında kurslar düzenlenmesi kararlaştırılmıştır.

4.3.2.34 Uluslararası İş Birliği

Yurt dışında yaşayan Türk vatandaşlarının eğitim ve uyum problemlerine yönelik programlar geliştirilmesi, Türk Cumhuriyetlerinde mevcut bulunan yaygın eğitim faaliyetlerinin desteklenmesi kararlarının yanı sıra özel sektörün eğitim alanında Dünya Bankası ve Avrupa Fonlarından kullanacakları kredilerde Millî Eğitim Bakanlığı'nın yol gösterici olmasına karar verilmiştir.

4.3.2.35 Yabancı Dil Eğitimi

şurada yabancı dil öğretimine önem verilmekle beraber öğretimde yabancı dille eğitim yerine, yabancı dil öğretimi yapılması, zorunlu yabancı dil eğitiminin isteğe bağlı olması, ayrıca yükseköğretime geçiş sınavlarında uygun alanların yabancı dil bilgisinin değerlendirilmesine dair kararlar alınmıştır.

4.3.3 15. Milli Eğitim şurasında Alınan Kararların Paydaşlarına Göre Dağılımı

15. şura Türk eğitim sisteminin hemen tüm boyutlarıyla ele alındığı bir toplantı olmuştur. Alınan kararların hedef kitlesi şu şekildedir: Öğrenciler açısından ISCED 2011 kategorilerine göre incelendiğinde okul öncesi eğitim konusunda 0-72 ay çocukları (ISCED 0), eğitim programlarının yeniden düzenlenmesi, zorunlu temel eğitim konularında ilkokul (ISCED 1), ortaokul (ISCED 2), ve lise öğrencileri (ISCED 3), yaygın ve yüksek mesleki eğitim konusunda (ISCED 4-5), eğitim programlarının mesleki eğitim, yaygın eğitim, okul öncesi eğitim, rehberlik ve yönlendirme konularını kapsayacak şekilde yeniden düzenlenmesi konularında öğretmen eğitim kurumlarının öğrencilerini (ISCED 6) hedefleyen kararlar alınmıştır. Ayrıca alınan kararlardan biri de öğretmenlerin yüksek lisans (ISCED 7) ve doktora programlarına yönlendirilmesi (ISCED 8) olmuştur.

Aile katılım programları, ana baba okulları etkinlikleri düzenlenmesi, yönlendirme ve rehberlik konusunda aile ve okul yönetimi temel paydaşlar olarak kabul edilmiştir. Eğitim yöneticiliği, teftiş, denetleme, yapısal ve yasal düzenlemeler yapılması konularında Milli Eğitim Bakanlığı'nın görev alanına giren kararlar alınmıştır.

Alt yapı ve yatırım konularında Milli Eğitim Bakanlığı, diğer bakanlıklar ve kamu kuruluşları, yerel yönetimlerle finansman konusunda MEB, Maliye Bakanlığı, Milli Piyango İdaresi, Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi

Başkanlığı (KOSGEB), Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü, Milli Eğitim Vakfı alınan kararların uygulanmasında temel paydaşlar olarak kabul edilmiştir.

4.3.4 15. Milli Eğitim Şurasında Alınan Kararların Uygulanma Durumuna Göre Dağılımı

15. Milli Eğitim Şurası Türk Milli Eğitim Sisteminin bütün unsurlarının ele alındığı bir şura olmuştur. Şurada alınan kararlara yönelik koordinatör birim, ilgili birimler ve görev sürelerinin belirlendiği bir icra planı hazırlanarak bu plan, “16 Aralık 1996 tarih ve 2467 sayılı Tebliğler Dergisinde” yayınlanmıştır.

Şuranın uygulamaya konulan en önemli kararı 8 yıllık zorunlu temel eğitime geçilmesi kararı olmuştur. Zorunlu eğitimin 8 yıla çıkarılmasına dair 1946 yılında gerçekleştirilen 3. Milli Eğitim Şurasından itibaren farklı şuralarda kararlar alınmıştır (Uluğbay, 2012:2). Nihayet 1996 yılında gerçekleştirilen 15. şurada tekrarlanan bu karar, kısa bir süre sonra 4306 sayılı yasa ile 1997 yılında hayata geçirilmiştir. Politika üretim sürecine ilişkin bir önceki bölümde değinildiği gibi Türkiye’de özellikle eğitim politikalarında problemin tanımlanması aşamasında da politikanın belirlenmesi aşamasında olduğu gibi iktidar partileri ve bürokrasi önemli bir rol oynamıştır. Bu kapsamda örneğin toplumun önemli bir kesiminin 8 yıllık zorunlu eğitimin 5+3 şeklinde uygulanmasını talep etmesine rağmen Milli Güvenlik Kurulu kararı doğrultusunda hükümet eğitimi kesintisiz 8 yıla çıkarmıştır. Genel ve mesleki liselere bağlı bulunan ortaokulların ayrılmasına dair karar da 4306 sayılı kanunla uygulamaya konulmuştur. Yine şurada alınan kararlar kapsamında ilköğretim okulları haftalık ders çizelgesi değiştirilmiştir (Akalın, 2011). “İlkokul” ve “ortaokul” kavramları değiştirilerek “ilköğretim” tanımı kabul edilmiştir. Şurada alınan kararlar arasında olmamakla beraber 8 yıllık zorunlu eğitimin kabul edildiği 4306 Sayılı yasa ile bazı resmi işlemler ve kâğıtlardan eğitime katkı payı alınmaya başlanmıştır. Kanunla beraber eğitimin finansmanı ve yatırımlar konusunda da gelişmeler yaşanmıştır. 1996’da 7.279 olan derslik sayısı 1997’de 12.103’e 1998’de de 21.620’ye yükseltilmiştir (Üçler, 2006).

Yükseköğretimde kapasite artırılması amacıyla ihtiyaç duyulan alanlarda ikinci öğretimin teşvik edilmesi, çok kampüslü üniversitelerin daha küçük üniversitelere bölünmesi ve kapasite artırımı sağlanması kararı da uygulamaya geçmiştir. Ayrıca

açıkta öğretimin yaygınlaştırılmasına ilişkin karar kapsamında açık öğretim lisesi, açık yükseköğretimin yaygınlaşması, açık ilköğretim ve mesleki açık öğretim uygulamaları yürürlüğe konmuştur.

4.3.5 15. Milli Eğitim Şurasında Uygulamaya Konulmayan Kararların İncelenmesi

Önceki şura kararları arasında da yer alan “Milli Eğitim Akademisi kurulması” kararı uygulanmamıştır. Yeni Milli Eğitim Kanunu ve Öğretmen Personel Kanunu çıkarılmamıştır.

İlke olarak alanında yetişmemiş olan üniversite mezunlarının ilköğretim okullarına atanmaması kararı alınmış olmasına rağmen yine şurada dile getirilen “son yıllardaki sınıf öğretmeni açığının büyük olması ve bunun gelecek birkaç yıl içerisinde de giderilemeyecek olması” gerekçesiyle Eğitim Fakültelerinin farklı bölümlerinden mezun olanlara yönelik öğretmenlik meslek eğitim programı düzenlenmesi kararı alınmıştır. Ancak alan dışı atanmanın en olumsuz sonucu sonraki yıllara yansıyan atanamamış kadro fazlası öğretmenler sorunu ortaya çıkmıştır. Aynı yönde diğer bir karar da “vekil öğretmenliğin” iptal edilerek yerine “sözleşmeli öğretmenlerin” görevlendirilmesi olmuştur.

Çok programlı lise modeli ise beklenen verimi sağlamamıştır. Bu liseler planlandığının aksine genel eğitim yanında bir kaç meslek eğitimi programının uygulandığı, gelişmeleri engellenen kapalı okullar durumuna getirilmiştir (Uluğ, 1999).

Yönlendirme ve rehberlik hizmetleri konusuna oldukça geniş bir şekilde yer verilmesine rağmen etkin bir yönlendirme sistemi kurulamamıştır. Eğitimin finansmanı konusunda alınan kararlardan siyasal erkin kamu kaynaklarının kullanımı konusunda eğitime öncelik vermesi, yatırım programlarında politik etkinin ortadan kaldırılması, kaynakların etkili kullanımı amacıyla eğitimde yerel yapılanmaya gidilmesi kararlarından hiçbiri uygulamaya konulamamıştır (Deniz, 2001, s. 94). “Kamu eğitim bütçesinin, konsolide bütçe içindeki payı en az %20, GSMH içindeki payı en az %8 düzeyine yükseltilmelidir” kararı da uygulanamamıştır. Nitekim 1997 yılında MEB bütçesinin konsolide bütçe içindeki payı %8,02, 1998 yılında da %8,41

olmuştur. 2016 yılında bu oran en yüksek aşamaya ulaşmış ve % 13,38 olarak gerçekleşmiştir (Ayrangöl ve Tekdere, 2014).

Eğitimin finansmanı konusunda farklı kurumların bütçe ve gelirlerinden (KOSGEB, MPI, THK, Belediye gelirleri, vb.) pay ayrılması, eğitime yapılan bağışların vergi matrahından düşülmesine ilişkin kararlar da hayata geçirilememiştir. Kararlar alınırken veya alınan kararlara ilişkin politika geliştirilirken ilgili paydaşların görüşlerinin alınarak uzlaşma sağlanması karar ve politikaların uygulanması açısından önem taşımaktadır. İlgili tarafların görüşlerinin alınmadığı bu tür kararların uygulamaya geçmediği görülmektedir. Şurada en fazla kararın alındığı konulardan biriside eğitim yöneticiliğinin meslek haline getirilmesi, niteliklerinin artırılması, seçilmesi, atanması ve yer değiştirmesi olmuştur. Ancak alınan kararlar uygulamaya konulamamıştır. Nitekim Kasım 2010 tarihli MEB Teftiş Kurulu Başkanlığı tarafından yayınlanan “Türk Milli Eğitim Sistemi İçerisinde Ortaöğretim Kademesi” başlıklı raporda bu konu aşağıdaki şekilde ifade edilmiştir:

“Cumhuriyetin ilanından günümüze kadar, Türk Milli Eğitimiyle ilgili hususların görüşüldüğü 17 milli eğitim şurasının sekizinde eğitim yöneticiliği ve uzmanlığı ile ilgili bir husus görüşülmemiş, diğerlerinde ise görüşülen ve kararlaştırılan hususların birçoğu hayata geçirilememiştir. Özellikle 11, 14 ve 15’inci şuralarda detaylı bir şekilde görüşülen ve kararlaştırılan hususların büyük bir kısmı hayata geçirilmiş olabilseydi, bu gün Türk Milli Eğitimi kalite açısından çok büyük mesafeler almış olabilirdi.” (MEB, 2010b, s. 149-150).

4.4 16. Milli Eğitim Şurası (13-17 Kasım 1999)

16. Milli Eğitim Şurası 13-17 Kasım 1999 tarihleri arasında dönemin Milli Eğitim Bakanı Metin Bostancıoğlu başkanlığında Ankara’da yapılmıştır. Şura 28 Şubat süreci sonrasında Başbakan Mesut Yılmaz başkanlığındaki Anavatan Partisi, Demokratik Sol Parti ve Demokratik Türkiye Partisi koalisyonuyla oluşan 55. Hükümet döneminde toplanmıştır.

4.4.1 16. Milli Eğitim Şurası Gündemi

Şura, “mesleki ve teknik eğitimin, ortaöğretim bütünlüğü içinde ağırlıklı olarak yeniden yapılandırılması, okul ve işletmelerde meslek eğitimi ve istihdam, mesleki

ve teknik eğitim alanına öğretmen ve yönetici yetiştirme, mesleki ve teknik eğitimde sınavsız yükseköğretime geçiş, mesleki ve teknik eğitimde finansman” gündem maddeleriyle toplanmıştır.

Tablo 5: 16. Milli Eğitim Şurasında En fazla Kararın Alındığı İlk 19 Kategori

	Alınan Karar	Sayı
1	Öğretmen Eğitimi ve Seçimi	20
2	Eğitimin Finansmanı	18
3	Mesleki Eğitim	14
4	Altyapı ve Yatırım Hizmetleri	10
5	Çalışma Şartlarının ve Özlük Haklarının İyileştirilmesi	10
6	Özel Yetenekli ve Engelli Öğrencilerin Eğitimi	10
7	Personel Politikası	10
8	Program ve Materyal Geliştirme	9
9	Teşvik ve Kredi	9
10	Hizmet İçi Eğitim	8
11	Yasal Düzenlemeler	8
12	Eğitim Yöneticiliği	7
13	Kız Öğrencilerin Eğitimi ve Kadınların İstihdamı	7
14	Yapısal Düzenlemeler	7
15	Yönlendirme ve Rehberlik Hizmetleri	7
16	Eğitim İş ve Gündelik Yaşam Uyumu	6
17	Kitle İletişim Araçları, Teknoloji Kullanımı ve Eğitimi	6
18	Meslek Standartları	6
19	Ölçme Değerlendirme, Not Sistemi Sertifikasyon	5

Mesleki eğitim ana gündem maddesiyle toplanan 16. şurada genel şuralardaki alınan kararların dağılımına uygun olarak en fazla kararın alındığı kategori öğretmen eğitimi ve seçimi olmuştur. 20 kararın alındığı bu kategoriyi 18 kararla eğitimin

finansmanı ve 14 kararla doğrudan mesleki eğitim konusuna ilişkin kategoriler izlemektedir.

4.4.2 16. Milli Eğitim Şurasında Alınan Kararların Konularına Göre

Dağılımı

16. Milli Eğitim Şurasının ana gündem maddesi mesleki teknik eğitim olmuş, toplam 189 karar alınmıştır. Şurada ilk kez mesleki eğitim üzerine yabancı uzman, akademisyen ve eğitimciler davet edilerek, ülkelerindeki eğitim sistemine ilişkin sunumlar gerçekleştirmişlerdir. Ağırlık mesleki teknik eğitim alanına verilmiş olmakla beraber, Türk Milli Eğitim sisteminin değişik boyutlarına ilişkin kararlar alınmıştır (MEB, 1999).

4.4.2.1 Öğretmen Eğitimi ve Seçimi

Şurada mesleki eğitim başta olmak üzere öğretmen eğitimi ve seçimi kategorisinde 20 karar alınmıştır. Bu kararlar arasında işletmelerde meslek eğitimi ile görevli öğretmenlere yönelik teşvik tedbirleri alınması, öğretmen adaylarının seçimiyle ilgili alan öğretmenliğinin gerektirdiği bilgi, beceri ve yetenek sınavları yapılması, öğretmenlerin niteliklerinin artırılması amacıyla ilgili alanlarda teknik eğitim fakültelerine dikey geçiş imkânlarının sağlanması, mesleki ve teknik eğitim fakültelerinin orta dereceli mesleki ve teknik öğretim okullarının öğretmen ihtiyacının karşılanmasında esas olarak kabul edilmesi, bununla birlikte gerek görülmesi halinde diğer bölümlerden mezun olanlardan “tamamlama veya öğretmenlik meslek bilgisi” verildikten sonra yararlanılmasına karar verilmiştir.

Mesleki ve teknik eğitim fakültelerinin yeni bilgi ve teknolojik gelişmelere açık ve iş hayatı ile uyumlu olacak şekilde yeniden düzenlenmesi, bu fakülte mezunları izleme birimleri oluşturulması ve eğitim öğretim programlarının izleme sonuçlarına göre yeniden düzenlenmesi ve bu kurumlarda görevli 2 yıllık yüksekokul mezunu öğretmenlerin açık öğretim yoluyla lisans tamamlama programlarını bitirmelerinin sağlanması kararlaştırılmıştır.

4.4.2.2 Eğitimin Finansmanı

16. şurada en fazla kararın alındığı kategori mesleki eğitimin finansmanı konusunda olmuştur. Bu kategoride 22 karar alınmıştır. Bu kapsamda; eğitim masraflarına iş çevrelerinin katkılarının arttırılması, “Çıracılık ve Mesleki Eğitimi Geliştirme ve

Yaygınlaştırma Fonu'nun” amacına uygun kullanılması, okullarındaki döner sermaye işletmelerinin öğrencilere iş tecrübesi kazandıracak şekilde geliştirilmesi, mesleki ve teknik eğitim fakültelerinde ikinci öğretimde devletin katkı payının artırılması bu alandaki eğitim fakültelerinin desteklenmesi, ödeneklerinin planlanması, dağıtılması ve gönderilmesi konusunda MEB ile Maliye Bakanlığı arasında iş birliği sağlanması, eğitim harcamalarının tasarruf tedbirleri ve bütçe kesintileri dışında tutulması kararlaştırılmıştır.

Geçen şuralarda benzer şekilde alınan ancak uygulamaya konulmamış eğitime ayrılan bütçenin artırılması yönünde karar bu şurada da alınmıştır. Bu kapsamda, 2000-2010 yılları arasında, eğitim bütçesinin GSMH içindeki payının en az %10, konsolide bütçe içindeki payının ise en az % 25 oranında olması, ek kaynak sağlamak amacıyla Eğitim Gençlik, Spor ve Sağlık Hizmetleri Vergisi, Taşıt Alım Vergisi ve Akaryakıt Tüketim Vergisi, Emlak Vergisi, Çevre ve Temizlik Vergilerinden alınan payların artırılması, kar getiren bütün yatırım işlemlerinden eğitime %2'lik pay ayrılmasına karar verilmiştir. Diğer taraftan kamuoyunun eğitimdeki finansal darboğaz konusunda farkındalığının artırılarak eğitim kurumlarına yapılan her türlü bağış, katkı ve yardımın kayıt altına alınması da karara bağlanmıştır.

4.4.2.3 Mesleki Eğitim

Mesleki ve teknik eğitim sisteminin yönetim, finansman, planlama, program geliştirme, uygulama ve değerlendirme şeklinde tüm aşamalarında ilgili tüm tarafların karar alma sürecine katılması, bu alanda yapılacak eğitim, sınav ve belgelendirme işlemlerinde başta AB olmak üzere uluslararası standartlara uyum sağlanması, meslek eğitimlerinde teknoloji eğitimine ağırlık verilmesi, uzaktan eğitim imkânlarının kullanılması, bu eğitimlerde modüler eğitim sisteminin uygulanması, verilen eğitimlerin ölçme değerlendirme işlemlerinin etkin olarak yapılması, Doğu ve Güney Doğu Anadolu Bölgelerine yönelik hazırlanan kalkınma projelerinde mesleki ve teknik eğitime önem verilmesi ve bu eğitimler kapsamında tarım meslek liseleri kanalıyla tarım meslek eğitiminin de önemsenmesine karar verilmiştir.

4.4.2.4 Altyapı ve Yatırım Hizmetleri

Altyapı ve yatırım hizmetleri kategorisinde okulların bina, alan ve kullanım bakımından zenginleştirilmesi ve eğitime uygun hale getirilmesi, mesleki ve teknik eğitim fakültelerinin bina, araç, gereç, kadro yönünden iyileştirilmesi, insan kaynakları ve materyallerin verimli kullanılabilmesi amacıyla mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarının tek bir yönetim altında toplanması, bu alanda ortaöğretim okulları ile yükseköğretim kurumları arasında bağlantı kurularak bina, tesis ve donanımların ortak kullanımlarının sağlanması, kaynakların tam kapasite kullanımı amacıyla "tam gün, tam yıl" kararının ısrarlı bir şekilde uygulanması kararlaştırılmıştır.

Okul sayısının artırılması amacıyla Toplu Konut ve Organize Sanayi Bölgeleri projelerinde, mesleki ve teknik eğitim kurumlarına yer verilmesi, Millî Eğitim Bakanlığı'nın taşınmazlarının satılarak elde edilen gelirlerin eğitim hizmetlerinde kullanılması kararları alınmıştır.

4.4.2.5 Çalışma Şartlarının ve Özlük Haklarının İyileştirilmesi

Öğretmenlerin ücret ve çalışma şartlarının iyileştirilmesi kapsamında öğretmenlerin ücret yönünden desteklenmesi, mesleki ve teknik eğitim veren tüm kurumlardaki öğrenci ve öğretmenlerin iş kazalarına karşı ücreti devlet tarafından ödenerek sigorta ettirilmesi, bu eğitim kurumlarındaki mevcut ders yüklerinin yeniden düzenlenmesi, öğretmenlerin sosyal ve ekonomik konumlarının iyileştirilerek görev ve sorumluluklarına uygun hale getirilmesine karar verilmiştir.

Ayrıca öğretmenlerin çalışma koşullarının iyileştirilerek emekli olan öğretmenlerin yaşam koşullarını yükseltecek tedbirler alınması, öğretmenlerin mesleki gelişimlerini devam ettirebilmeleri amacıyla iş dünyası ile iş birliğini sağlayacak tedbirlerin alınması, usta öğreticilerin nitelikleri, çalışma koşulları ve maaşlarının iyileştirilmesi, mevcut sicil raporları yerine daha etkin ölçüm yapacak şeffaf sicil raporlarının geliştirilmesi de alınan kararlar arasındadır.

4.4.2.6 Özel Yetenekli ve Engelli Öğrencilerin Eğitimi

Şurada engelli öğrencilere yönelik bir takım iyileştirmeler içeren kararlar alınmıştır. Bu kapsamda; mesleki teknik eğitim kurumlarında görev yapan öğretmen ve usta öğreticilerin engellilere de mesleki eğitim verebilecek şekilde formasyondan

geçirilmesi, engel grupları ve dereceleri dikkate alınarak engellilerin mesleki eğitime yönlendirilmesinin sağlanması, engelli grupların özel yetenekleri göz önünde bulundurularak bu alanda var olan eğitim sisteminden engelli öğrencilerin yararlanabilmesi için programların yeniden düzenlenmesi, fiziki engellerin ortadan kaldırılması ve gerekli eğitim materyallerinin sağlanması, eğitim fakülteleri ders programlarında engellilerin ihtiyaçları ve özelliklerine yönelik konuların yer alması karara bağlanmış olup ayrıca işletmelerin engelliler konusunda aydınlatılarak işverenlerin, çırakların %3'ü oranında engelli çırak almalarının sağlanması, işletmelerin engellilere yönelik mesleki eğitim yapma konusunda teşvik edilmesine karar verilmiştir.

4.4.2.7 Personel Politikası

Mesleki eğitim konusunda işletmelerde bu eğitimleri verecek yeterli sayı ve nitelikte personel görevlendirilmesi, İl Milli Eğitim Müdürlüklerinde bu alanda uzman bir müdür yardımcısı bulundurulması, öğretmen ve yöneticilerin yerel okul düzeyinde ve ihtiyaç olması durumunda sözleşmeli olarak görevlendirilmeleri, öğretmen ilk atamalarında kura ile atama yerine sınav ile en başarılı olanların atanması, istihdam fazlası öğretmen sorununu çözmek için branşlar esas alınarak belirlenecek ihtiyaç oranında öğretmen kadrosu tahsis edilmesi, ihtiyaç fazlası mesleki ve teknik öğretmenlerin gerekli tamamlama eğitiminden sonra ilköğretime iş eğitimi/ teknoloji öğretmeni olarak atanması kararlaştırılmıştır.

4.4.2.8 Program ve Materyal Geliştirme

Mesleki ve genel ortaöğretimin bir program bütünlüğü içinde yeniden planlanması, bu kapsamda kamuoyunun aydınlatılması, ülke kaynaklarının uygun kullanımı açısından eğitim ve istihdam bağlantısı ile dengesinin sağlanması, yeterli sayı ve nitelikte öğretim materyalleri sağlanarak meslek eğitimini daha verimli hale getirilmesi, eğitim programlarının öğrencilerin bir meslek alanında iş sahibi olabilmeleri için gereken mesleki yeterlilikleri sağlayabilecekleri şekilde tasarlanması ve bu programların yerel özellikleri dikkate alan, verimlilik öğretimine özen gösteren, mesleki bilgi ve beceri kazandırmanın yanı sıra takım halinde çalışma, bireylerin sosyal, ekonomik hakları ve ödevleri ile kendini tanıtırma becerilerinin öğretilmesi yönünde kararlar alınmıştır.

4.4.2.9 Teşvik ve Kredi

Nitelikli mesleki eğitim sağlanması amacıyla işletmelerin ve meslek odalarının çıraklık eğitim merkezleri kurmalarının teşvik edilmesi, kurulacak olan bu tür eğitim kurumlarına devletin desteği sürdürülmesi, toplu iş sözleşmelerinde işletmelerin meslek eğitimi yapması konusunun gündem olarak ele alınması, mesleki eğitim kurumlarının eğitim ve sosyal amaçlı projeler geliştirilerek yurt içi ve yurt dışı ihalelere katılmalarının sağlanması, mesleki eğitimin teşvik edilmesi amacıyla burs, kredi, yurt, sosyal yardımlar vb. teşviklerin sağlanması, ailelere yönelik düşük eğitim kredileri verilerek eğitim giderlerinin ve devlet okullarına yapılan bağışların yıllık vergi matrahlarından düşürülmesi, ayrıca mesleki eğitimi teşvik amacıyla bu alanda yapılan faaliyetler için işletmelere vergi muafiyeti, vergi oranların düşürülmesi vb. teşvikler verilmesi karara bağlanmıştır.

4.4.2.10 Hizmet İçi Eğitim

Mesleki eğitim alanında hizmet içi eğitimlerin nitelik ve sayılarının artırılması amacıyla bu eğitim faaliyetlerinin bakanlıkça belirlenecek genel amaçlar, ilkeler ve standartlar doğrultusunda planlanması, öğretmenlerin mesleki gelişimlerini sağlamak amacıyla katıldıkları hizmet içi eğitimlerin özlük haklarına yansıtılması, ülke genelinde “hizmet içi eğitim enstitüleri, eğitim merkezleri ve hizmet içi eğitim şubeleri” oluşturularak, bu birimlerde eğitim faaliyetlerin yıl boyunca sürdürülmesi, düzenlenecek eğitimlerin üniversiteler, halk eğitim merkezleri ve ilgili endüstriyel kurum ve kuruluşların iş birliği ile belirlenmesi, bu eğitimlere katılacak yönetici, eğitimci ve kursiyerlerin belirlenecek ihtiyaçlar doğrultusunda seçilmesi, yüz yüze eğitimin yanı sıra teknolojik imkânlar kullanılarak uzaktan eğitime de imkân sağlanması kararlaştırılmıştır.

4.4.2.11 Yasal Düzenlemeler

Ortaöğretimden yükseköğretime geçiş kapsamında ilgili birimlerin ulusal ve yerel düzeyde yeniden yapılandırılıp güçlendirilmesi amacıyla gerekli yasal düzenlemelerin yapılması, mesleki ve genel ortaöğretimin birbiriyle bağlantılı hale getirilmesi konusunda mevcut yasa ve yönetmelikleri yeniden gözden geçirilerek gerekli uyarlamaların yapılması, mesleki eğitim programlarına girişte uygulanan mevzuatın öğrenci seçimi ve mesleğin niteliklerine göre yeniden düzenlenmesi ve “3308 Sayılı Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanunu’nun” ve ilgili diğer mevzuatın değişen ve gelişen şartlara göre yeniden düzenlenmesi ayrıca öğretmenlerin sendika

kurmalarına imkân verecek yasal düzenlemelerin yapılması, döner sermaye sisteminin sorunlarının giderilmesi için “*Döner Sermaye Yasası*”nın çıkarılması, “*Çıracılık, Mesleki ve Teknik Eğitimi Geliştirme ve Yaygınlaştırma Fonu*” bütçesinin farklı kaynaklarda alınacak paylarla güçlendirilmesi ve amacına uygun kullanımını sağlamak amacıyla yasal düzenleme yapılması kararları alınmıştır.

4.4.2.12 Eğitim Yöneticiliği

Şurada eğitim yöneticiliği kategorisinde alınan kararlar arasında mesleki ve teknik eğitim kurumlarının yöneticilerinin niteliklerinin ve görevlerinin tanımlanması, bu yöneticilerin niteliklerinin artırılması amacıyla üniversiteler ve diğer kuruluşlarla iş birliği yapılarak hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimlerinin geliştirilmesi, lisansüstü eğitim niteliğinde olacak şekilde bir okul yöneticiliği sertifika programı açılması, ayrıca öğretmenlerin eğitim yönetimi ve kamu yönetimi alanlarında lisansüstü programlara teşvik edilmesi, gereksiz yönetici istihdamından vazgeçilerek atama, görevden alma ve yer değiştirme uygulamalarının objektif kriterlere uygun hale getirilmesi, demokratik yönetim ilkesine uygun olarak okul yönetimlerinin işveren ve işçi temsilcileri ile veli, öğretmen, öğrenci ve yerel yöneticiler ile iş birliği içerisinde yapılması karara bağlanmıştır.

4.4.2.13 Kız Öğrencilerin Eğitimi ve Kadınların İstihdamı

İncelenen dönem aralığı içerisinde gerçekleştirilen şuralar arasında kız öğrencilerin eğitimi ve kadınların istihdamı kategorisinde en fazla karar bu şurada alınmıştır. Alınan kararlar arasında mesleki eğitim programlarında üretim içinde kadınların istihdamına ağırlık verilmesi, programlarda, ders kitaplarında ve diğer araç ve gereçlerde cinsiyet ayrımcılığının ortadan kaldırılarak kız öğrencilerin mesleki teknik eğitim programlarına katılmalarını sağlayacak teşvik edici tedbirlerin alınması, yöresel ihtiyaçlara göre kadınlara yönelik hizmet ve üretim alanları belirlenerek bu alanlarda eğitim verilmesi ayrıca yerel yönetimler tarafından kadınların yöresel ürünlerin üretim ve satışlarına yönelik imkânlar geliştirmesi, ilköğretim sonrası kız öğrencilerin mesleki eğitim programlarına yönlendirilmesi amacıyla burs, iş imkânı vb. teşvikler geliştirilmesi, kadınlara yönelik yaygın eğitim faaliyetlerinde koordinasyonun MEB tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4.4.2.14 Yapısal Düzenlemeler

Şurada eğitim sisteminde yapılması gereken yapısal düzenlemelere ilişkin mevcut imkânların kapasitesinin tam gün ve yıl olarak kullanılmasının sağlanması, mesleki ve teknik eğitim mezunlarının takip edilmesi amacıyla “İşe Yerleştirme ve İzleme Birimi” oluşturulması, bu alanda eğitimlerini tamamlamış öğrencilerin istihdamına yönelik “Özel istihdam Bürolarının ”kurulması, mesleki ve teknik eğitim alanında kurum çeşitliliği yerine program çeşitliliğinin esas alınması ile okul yönetimlerinin yerel katkılarla güçlendirilmesine karar verilmiştir.

4.4.2.15 Yönlendirme ve Rehberlik Hizmetleri

Rehberlik hizmetlerinde okul, aile, kamu, özel kurum ve kuruluşları iş birliği ile meslek alanlarını tanıtıcı etkinliklerin düzenlenmesi, öğrencilerin mesleki yönlendirmesinde kişisel dosyasındaki bilgiler, öğretmen değerlendirmesi, başarı notları esas alınarak hazırlanacak olan tavsiye kararının ilköğretim dönemi bitiminde öğrenci ve velisine bildirilmesi, ortaöğretimde meslek alanlarını tanıtıcı ve mesleki danışmanlık hizmetlerini kapsayacak geniş tabanlı bir eğitim programı uygulanması, öğrencileri mesleki eğitim programlarına yönlendirmek amacıyla illerde “Meslek Danışma Birimleri” kurulması karara bağlanmıştır.

4.4.2.16 Eğitim-İş ve Gündelik Yaşam Uyumu

Eğitim esnasında edinilen bilgi ve becerilerin gündelik yaşamın ihtiyaçlarıyla uyumlu olması önemlidir. Bu nedenle şurada mesleki eğitimde sadece mevcut istihdam ihtiyacı değil aynı zamanda bölgesel ve geleceğe yönelik eğitim programları geliştirilmesi, iş hayatındaki gelişmelerin eğitime yansıtılarak eğitimin sadece okulda değil iş başında eğitim gibi yöntemlerle niteliğinin artırılması, bu amaçla yaz dönemlerinde ilköğretimin bütün sınıflarına yönelik kültür, beceri kazanmaları ile meslek bilgilendirme kursları açılması, okullardaki mesleki eğitimin ve işyerlerindeki çıraklık eğitimlerinin geliştirilerek devam ettirilmesi yönünde karar verilmiştir.

4.4.2.17 Kitle İletişim Araçları, Teknoloji Kullanımı ve Eğitimi

Teknolojik gelişmelerin takip edilerek başta işgücü olmak üzere güncel yaşama aktarılması amacıyla şurada ilköğretimden yükseköğretime kadar eğitimin her alanında teknoloji eğitimine yer verilmesi kararı alınmıştır. Bu eğitimlerin temel amacı “teknoloji ve genel kültür öğelerini bir bütünlük içinde tanıtarak, bireyleri

teknolojiyi bilen, tanıyan, uygulayan ve geliştiren insanlar olarak uyumlu ve tekin duruma getirmek olmalıdır” şeklinde tanımlanmıştır. Mesleki ve teknik eğitim programlarının bilgi, teknoloji ve uygulama olmak üzere üç ana boyut şeklinde planlanması, uzaktan öğretim yöntemlerini de kapsayacak şekilde yeni öğretim teknolojilerinden yararlanılması ve mesleki eğitim kurumlarının donatım standartlarının teknolojik gelişmelere uygun olarak geliştirilmesi bu kategoride alınan kararlar arasındadır.

4.4.2.18 Meslek Standartlarının Belirlenmesi

16. Milli Eğitim Şurası, meslek standartlarının belirlenmesi kategorisinde en fazla kararın alındığı toplantı olmuştur. Meslek standartlarının hazırlanıp geliştirilmesinin kurumsal bir temele oturtulması amacıyla "*Türk Meslek Standartları Kurumu*" adıyla özerk yapılı bir kuruluş oluşturulması ve bu kurumun doğrudan veya yetkili kılacağı kurumlar aracılığıyla meslek standartları geliştirme, sınav ve belgelendirme işlemlerini gerçekleştirmesi kararlaştırılmıştır.

Mesleklerin güncel tanımları ve sınıflandırılması yapılarak standartları belirlenmesi ve mesleki ve teknik eğitimlerin amaç, kapsam, süre vb. özelliklerinin belirlenen bu meslek standartlarına dayalı biçimde belirlenmesi, meslek grupları ve düzeyleri planlanırken “ana gruplar, meslek alanları ve uzmanlık alanları” olarak üç kategoriye ayrılması, meslek tanımları ve standartları geliştirilirken uluslararası standartlara uyum sağlanması yönünde kararlar alınmıştır.

4.4.2.19 Ölçme Değerlendirme, Not Sistemi ve Sertifikasyon

Eğitim sisteminin geniş tabanlı modüler esasa göre tasarlanarak bu sistem için gerekli olan ölçme değerlendirme, diploma, sınav ve sertifika programlarının tespit edilmesi ve sistem içerisinde programlar arasında yatay ve dikey geçişleri sağlayacak düzenlemeler yapılması, mevcut öğrenci gelişim dosyalarının güncellenmesi, bağımsız işyeri açma konusunda ustalık sertifikasının aranması alınan kararlar arasındadır.

4.4.2.20 Zorunlu Eğitim

Şurada zorunlu eğitimin yakın bir gelecekte 11-12 yıla çıkacak şekilde düzenleneceği dolayısıyla eğitim sisteminin, kavramsal düzeyde buna uygun planlanmasına karar verilmiştir.

4.4.2.21 Altyapı ve Yatırım Hizmetleri

Altyapı ve yatırım hizmetleri kategorisinde okulların bina, alan ve kullanım bakımından zenginleştirilmesi ve eğitime uygun hale getirilmesi, mesleki ve teknik eğitim fakültelerinin bina, araç, gereç, kadro yönünden iyileştirilmesi, insan kaynakları ve materyallerin verimli kullanılabilmesi amacıyla mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarının tek bir yönetim altında toplanması, bu alanda ortaöğretim okulları ile yükseköğretim kurumları arasında bağlantı kurularak bina, tesis ve donanımların ortak kullanımlarının sağlanması, kaynakların tam kapasite kullanımı amacıyla "tam gün, tam yıl" kararının ısrarlı bir şekilde uygulanması kararlaştırılmıştır.

Okul sayısının artırılması amacıyla Toplu Konut ve Organize Sanayi Bölgeleri projelerinde, mesleki ve teknik eğitim kurumlarına yer verilmesi, Millî Eğitim Bakanlığı'nın taşınmazlarının satılarak elde edilen gelirlerin eğitim hizmetlerinde kullanılması kararları alınmıştır.

4.4.2.22 Kurumlar Arası İş Birliği

Mesleki eğitimin verimli ve başarılı bir şekilde planlanabilmesi amacıyla illerde mesleki ve teknik eğitim kurumları arasında iş birliği ve koordinasyonu sağlamak amacıyla "İl Mesleki Eğitim Koordinasyon Kurulu" kurulması, eğitim kurumları, ihtiyaç duyulan öğretmenlik alanları ve eğitim programlarının geliştirilmesi amacıyla MEB, YÖK ve ilgili sanayi kuruluşları arasında iş birliği ve koordinasyonun devamlı hale getirilmesi yönünde kararlar alınmıştır.

4.4.2.23 Milli Eğitim Akademisi

Şurada Milli Eğitim Akademisi tekrar gündeme gelmiş ve bakanlığın ihtiyaç duyduğu nitelikli insan yetiştirmek amacıyla bu kuruma işlerlik kazandırılması kararlaştırılmıştır.

4.4.2.24 Milli Eğitim İle İlgili Kavram ve Tanımlamalar

"Türk Meslekler Sözlüğünün", günümüz iş hayatına göre yeniden düzenlenmesi karara bağlanmıştır.

4.4.2.25 Seçmeli Dersler

Seçmeli derslerin meslek alanlarını mesleklerle ilgili eğitim programlarını tanıtacak, öğrencilerin ilgi, beceri ve yetenekleriyle uyumlu olacak şekilde yeniden düzenlenmesine karar verilmiştir.

4.4.2.26 Teftiş ve Denetleme

İşletmelerdeki öğrencilerin haklarının korunması açısından işletmelerin kayıt dışı çırak çalıştırma konusunda denetlenmesi ve çalışanların kayıt altına alınmasını sağlayacak tedbirler alınmasına karar verilmiştir.

4.4.2.27 Yaygın Eğitim ve Yaşam Boyu Öğrenme

Yetişkinler için işe giriş amacıyla gerekli mesleki yaygın eğitim hizmetlerinin sunulması ve çalışanların işteki değişikliklere uyum sağlaması ve iş verimini artırıcı mesleki eğitim programlarının yaygınlaştırılmasına karar verilmiştir.

4.4.2.28 Yükseköğretime Geçiş

Yükseköğretime geçiş konusunda MEB ile YÖK'ün etkin koordinasyon ve iş birliği yürütmesi, mesleki teknik eğitim programlarından mezun olanlardan, arzu edenlere mezun oldukları alan doğrultusunda eğitim yapan meslek yüksekokullarına sınavsız giriş imkânı verilmesi, bu okulları bitirenlerin alanlarında lisans programlarına dikey geçiş yapmalarına imkân sağlanması, ilgili öğretmenlik programlarının tercih edilmesi durumunda ortaöğretim başarı puan ve ek puan uygulamalarına devam edilmesi, mesleki ve teknik eğitim fakültelerine öncelikli olarak mesleki ve teknik ortaöğretim programlarını bitiren öğrencilerin alınması ve diğer öğretmenlik programların genel ortaöğretim mezunlarına açık tutulmasına karar verilmiştir.

4.4.3 16. Milli Eğitim Şurasında Alınan Kararların Paydaşlarına Göre Dağılımı

16. Şura Türk eğitim sisteminde mesleki ve teknik eğitim boyutunun ayrıntılı olarak ele alındığı bir toplantı olmuştur. Şurada ortaöğretimin yeniden yapılandırılarak mesleki eğitimin ağırlıklı olduğu yeni bir sistem modeli geliştirilmesi kararı alınmış ve bu kararların büyük çoğunluğu yaygın ve yüksek mesleki eğitim kurumlarının öğrencilerini (ISCED 4), hedeflemiştir. Teknoloji eğitim programları başta olmak üzere mesleki eğitimin ilköğretim düzeyinden itibaren başlanmasına ve ortaöğretimle bütünlüğün sağlanmasına ilişkin alınan kararlarda hedef kitle ilköğretim (ISCED 1), ortaokul (ISCED 2), ve lise öğrencileri (ISCED 3) olmuştur. MYO mezunlarının

(ISCED 5) ilgili yükseköğretim programına yerleştirilmesi ve eğitim programlarının mesleki ve teknik eğitim ve yaygın eğitim konularını kapsayacak şekilde yeniden düzenlenmesi ile öğretmen eğitim kurumlarının öğrencilerini (ISCED 6) hedefleyen kararlar alınmıştır. Bu şurada okul öncesi (ISCED 0) ve lisansüstü eğitim gruplarına (ISCED 7-8) yönelik bir karar alınmadığı görülmektedir.

Meslek tanıtımlarının okul aile ve kamu kurumları iş birliği içerisinde gerçekleştirilecek rehberlik çalışmaları yapılmasına karar verilerek tesislerin standartlarının denetlenmesi konusunda MEB, bütçe ve finansman konusunda Maliye Bakanlığı, belediyeler ve özel sektör temsilcilerinin temel paydaşlar olarak kabul edilmesi karara bağlanmıştır.

4.4.4 16. Milli Eğitim Şurasında Alınan Kararların Uygulanma Durumuna Göre Dağılımı

16. Milli Eğitim Şurası Türk Milli Eğitim Sistemi içerisinde Mesleki ve Teknik Eğitim boyutunun ayrıntılı olarak ele alındığı bir toplantı olmuştur. Mesleki ve teknik eğitimden sınavsız yükseköğretime geçiş konusunda alınan karar 2001 tarihli 4702 sayılı kanunun 45. maddesinde yer alan *“Mesleki ve teknik orta öğretim kurumlarından mezun olan öğrenciler istedikleri takdirde bitirdikleri programın devamı niteliğinde veya buna en yakın programların uygulandığı, öncelikle kendi mesleki ve teknik eğitim bölgesi içinde yer alan veya bölgesi dışındaki meslek yüksekokullarına sınavsız olarak yerleştirilebilirler”* kararına göre uygulamaya konulmuştur. Ancak sınavsız geçişin yükseköğretimde niteliği düşürdüğüne dair eleştiriler üzerine 9 Aralık 2016 tarih ve 6764 sayılı kanun gereğince bu uygulamaya yeniden son verilmiştir.

Şurada alınan kararlar kapsamında birtakım yasal düzenlemeler gerçekleştirilmiştir. Buna göre; “Millî Eğitim Bakanlığı Yönetici Atama, Değerlendirme, Görevde Yükselme ve Yer Değiştirme Yönetmeliği”, “Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumların Yönetici ve Öğretmenlerinin Norm Kadrolarına İlişkin Yönetmelik”, “Millî Eğitim Bakanlığı Öğretmen Atamaları ve yer Değiştirme Yönetmeliği”, “Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Daimi kadrolarına İlk Defa İşçi Olarak Atanacaklar Hakkında Uygulanacak Sınav Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik”, “Millî Eğitim Bakanlığı Anadolu Mesleki ve Teknik Ortaöğretim

Kurumları Yönetmeliği”, “Millî Eğitim Bakanlığı’na Bağlı Meslekî ve Teknik Öğretim Okul ve Kurumları Bölüm, Atölye ve Laboratuvar Şefliklerine İlişkin Yönerge”, “MEB Eğitim Bölgeleri ve Kurulları Yönergesi”, “Meslekî ve Teknik Eğitim Okul ve Kurumlarında Tam Gün Tam Yıl Eğitim Uygulamasına İlişkin Yönergesi” çıkarılmış bu yönetmelik ve yönergelerle şurada alınan kararların bir kısmı uygulamaya konulmuştur (Üçler, 20016).

4.4.5 16. Milli Eğitim Şurasında Uygulamaya Konulmayan Kararların İncelenmesi

Önceki şura kararları arasında da benzer şekilde yer alan “2000-2010 yılları kamu eğitim bütçesinin, konsolide bütçe içindeki payı en az %25, GSMH içindeki payı en az %10 düzeyinde olması yasal düzenlemeyle garanti altına alınmalıdır” şeklindeki kararı uygulanamamıştır. Bu konuda yasal bir düzenleme yapılmadığı gibi öngörülen miktara da erişilememiştir. 2000 yılında MEB bütçesinin konsolide bütçe içindeki payı % 7,15, 2001 yılında da % 8,34 olmuştur. 2016 yılında bu oran en yüksek aşamaya ulaşmış ve % 13,38 olarak gerçekleşmiştir (Ayrangöl ve Tekdere, 2014).

Şuranın en önemli gündem maddelerinden ve alınan kararlarından biri olan mesleki ve teknik ortaöğretimin genel ortaöğretime göre ağırlığının artması kararı uygulamaya konulamamıştır. Nitekim MEB tarafından yayınlanan 2016/2017 öğretim dönemine ait istatistikler incelendiğinde (MEB, 2017a), şuradan yaklaşık 16 yıl sonra bile bu hedeflerin tutturulamadığı görülmektedir.

Milli Eğitim Akademisi kurulmasına dair kanun tasarısı hazırlanmış ancak uygulamaya geçmemiştir. Bakanlığın hizmet içi eğitim ihtiyacının karşılanması konusunda önemli bir katkı sağlayacak olan Akademi hemen her dönem gündeme getirilmesine rağmen hayata geçirilememiştir.

Mesleki eğitim alanında bütüncül bir bakışla kaynak kullanımında verimliliği amaçlayan, yeterliliğe dayalı, çok amaçlı yeni bir sistem modeli önerilmiştir. Ancak aynı öğretim düzeyinde farklı okul türleriyle ilgili görev yapan farklı birimlerin tek bir genel müdürlük altında toplanmasını gerektirecek olan bu düzenleme uygulamaya geçememiştir. Uluğ (1999), bu tür yeni yapılanma gerektiren değişikliklerde

meydana gelebilecek kurumsal direncin politika uygulamasının önündeki en büyük engel olduğunu belirtmektedir.

4.5 17. Milli Eğitim Şurası (13-17 Kasım 2006)

17. Milli Eğitim Şurası 13-17 Kasım 2006 tarihleri arasında Ankara’da yapılmıştır. Şura, Başbakan Recep Tayyip Erdoğan başkanlığındaki Adalet ve Kalkınma Partisi yönetimindeki 59. Hükümet döneminde toplanmıştır.

4.5.1 17. Milli Eğitim Şurası Gündemi

17. Milli Eğitim Şurası, “Türk milli eğitim sisteminde kademeler arası geçişler, yönlendirme ve sınav sistemi, küreselleşme ve AB sürecinde Türk milli eğitim sistemi” gündem maddeleriyle toplanmıştır.

4.5.2 17. Milli Eğitim Şurasında Alınan Kararların Konularına Göre Dağılımı

17. Milli Eğitim Şurası özel eğitim, ilköğretim ve ortaöğretimde kademeler arası geçiş, yaşam boyu öğrenme, eğitimde hareketlilik gibi Türk eğitim sisteminin farklı unsurlarını içeren toplam 164 karar almıştır (MEB, 2006).

Tablo 6: 17. Milli Eğitim Şurasında En fazla Kararın Alındığı İlk 19 Kategori

	Alınan Karar	Sayı
1	Öğretmen Eğitimi ve Seçimi	15
2	Personel Politikası	14
3	Kurumlar Arası İş Birliği	13
4	Yaygın Eğitim ve Yaşam Boyu Öğrenme	10
5	Yönlendirme ve Rehberlik Hizmetleri	10
6	Özel Yetenekli ve Engelli Öğrencilerin Eğitimi	9
7	Eğitimde Hareketlilik	7
8	Uluslararası İş Birliği	7
9	Yapısal Düzenlemeler	7
10	Altyapı ve Yatırım Hizmetleri	6
11	Yabancı Dil Eğitimi	6

12	Yasal Düzenlemeler	6
13	Mesleki Eğitim	5
14	Program ve Materyal Geliştirme	5
15	Kitle İletişim Araçları, Teknoloji Kullanımı ve Eğitimi	4
16	Ölçme Değerlendirme, Not Sistemi Sertifikasyon	4
17	Türk Kültürü ve Türkçe'nin Kullanımı	4
18	Aile İş Birliği	3
19	Çalışma Şartlarının ve Özlük Haklarının İyileştirilmesi	3

17. şurada en fazla karar öğretmen eğitimi ve seçimi kategorisinde alınmıştır. Bu kategoride karar sayısı 15'tir. Atama, istihdam ve yer değiştirme konularının ele alındığı Personel Politikası kategorisinde 14, yerel yönetimler, üniversiteler, diğer kamu kurumları ve özel sektörle iş birliği konularının ele alındığı Kurumlar Arası İş Birliği kategorisinde 13 karar alınmıştır. 17. şurada diğer toplantılardan farklı olarak Eğitimde Hareketlilik konusunda Türkiye'de eğitim gören yabancı öğrencilere yönelik kontenjanların artırılması, Erasmus benzeri programlar gibi başta AB ülkeleri olmak üzere Türk öğrencilerin diğer ülkelere eğitim amacıyla gönderilmesi ve iç hareketliliğin sağlanması kararı alınmıştır.

4.5.2.1 Öğretmen Eğitimi ve Seçimi

Şurada en fazla karar öğretmen eğitimi ve seçimi kategorisinde alınmıştır. Bu kapsamda, hizmet öncesi eğitimde kaynaştırma eğitimlerine ihtiyaç duyan öğrencilere yönelik programlar düzenlenmesi ve özel eğitim dersi konması, sınıf öğretmenlerine bu konuda özel eğitim formasyonu verilmesi, meslek dersleri öğretmenlerinin mesleki tecrübe kazanmaları için belirli sürelerle sanayi deneyimi edinmesi, YÖK tarafından 1997 yılında kaldırılan yetişkin eğitimi lisans programlarının yeniden açılması, eğitim fakültelerinin ve bu fakültelerin öğrenci kontenjanlarının istihdam politikası kapsamında değerlendirilerek planlanması, öğretmen adaylarının seçiminde başarı puanı yanı sıra mesleğin gerektirdiği niteliklerine sahip adayları seçmek amacıyla değerlendirme sisteminin yeniden düzenlenmesi kararları alınmıştır.

Ayrıca, öğretmen yetiştirme programlarının MEB, meslek örgütleri ve üniversitelerin iş birliğinde AB standartlarına uygun biçimde eğitim ve toplum bilim yaklaşımları esas alınarak yeniden düzenlenmesi, tezsiz yüksek lisans programlarının verimliliği ve sonuçları incelenerek gerekli düzenlemelerin yapılması, öğretmenliğin lisansüstü düzeyi kapsayacak şekilde bir uzmanlık mesleği olarak kabul edilip bu şekilde düzenlemelerin yapılması, aday öğretmen yetiştirme sürecinde MEB, YÖK ve eğitim fakülteleri arasında iş birliğinin artırılması, staj uygulamalarının daha etkili olacak şekilde yeniden düzenlenmesi, eğitim fakültelerinde bir örgüt kültürü oluşturarak öğretim elemanlarının mesleki olarak sürekli kendini yenileyecekleri bir performans ve özdenetim sistemi kurulması bu kapsamda ulusal ve uluslararası düzeyde özellikle Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları çerçevesinde imkânlar sunulması, mezuniyet sonrası öğrencilerin performansının takip edilmesi ve programların güncelliğinin sağlanması amacıyla mezunlar derneği vb. farklı uygulamalarla mezun takip sisteminin kurulması, eğitim fakültelerinin programlarının öğrencilerin sözlü ve yazılı ifade becerilerinin artırılması, yaratıcılık ve düşünme yeteneklerini geliştirecek şekilde yeniden düzenlenmesine karar verilmiştir.

4.5.2.2 Personel Politikası

Personel politikası kategorisi öğretmen eğitimi ve seçimi kategorisinden sonra şurada en fazla karar alınan ikinci kategori olmuştur. Kaynaştırma eğitimi yapılan sınıflara destek hizmet personeli verilmesi, özel eğitim kurumlarında gezici öğretmenlerin sayısının artırılması, destek özel eğitim hizmetlerinde çalışan kişi ve uzmanların kendi yeterlilik alanlarına ilişkin görevleri yerine getirecek şekilde düzenlemelerin yapılması, bilim ve sanat merkezlerine atanacak öğretmenlerin Fen Lisesi ve Anadolu Liselerinde uygulanan kriterlere tabii olması, rehber öğretmen ve özel eğitim öğretmenliği alanlarına alan dışından öğretmen ataması yapılmaması, özel eğitim kurumlarındaki sınıf öğretmeni açığını kapatmak amacıyla kadrolu veya sözleşmeli ek ders ücreti ödemek suretiyle öğretmen istihdamının sağlanması, bağımsız anaokullarına rehber öğretmen atanmasının zorunlu hale getirilmesi alınan kararlar arasındadır.

Diğer taraftan bu kategoride Milli Eğitim Bakanlığı tarafından ilköğretim düzeyinde okuma uzmanları istihdam edilmesi ve okulların yardımcı hizmetli personel

ihtiyacını karşılamak amacıyla, Milli Eğitim Bakanlığı ve İl Özel İdarelerince hizmet satın almaya yönelik bütçe ayrılmasına karar verilmiştir.

4.5.2.3 Kurumlar Arası İş Birliği

17. şura kurumlar arası iş birliği kategorisinde en fazla kararın alındığı toplantı olmuştur. Şurada üstün yetenekli öğrencilerin eğitiminde TÜBİTAK, MEB ve üniversitelerin iş birliği yapması, okul öncesi eğitim konusunda çocuk sayısı, nüfus bilgileri vb. bilgilerin sağlanması için Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), sağlık, nüfus müdürlükleri, muhtarlıklar ile milli eğitim müdürlükleri arasında koordinasyon ve bilgi akışının sağlanması, mesleklerin tanıtılması konusunda medyanın destek sağlaması, gelir düzeyi düşük ailelere eğitim konusunda sivil toplum kuruluşlarının ve yerel yönetimlerin yardım sağlaması kararları alınmıştır.

Ayrıca mesleki ve teknik eğitim kurumlarının meslek odaları ve ilgili sivil toplum kuruluşları tarafından desteklenmesi, yaşam boyu öğrenme etkinlikleri kapsamında özel kurum ve kuruluşların tesis ve imkânlarından yararlanılması, bu alanda yapılan faaliyetlerin TÜİK tarafından yayınlanması, ulusal ve uluslararası hareketliliği artırmak için yükseköğretim kurumları ile iş birliği sağlanması, eğitim fakültelerinin, ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşlarla iş birliği yapması, eğitim politikalarının oluşturulması ve uygulanmasında kurumlar arası koordinasyon ve iş birliği sağlanması ve okul yönetiminde ilgili tüm paydaşlar arasında yatay ilişkilere dayalı yetki ve sorumluluk dengesi kurulması kararlaştırılmıştır.

4.5.2.4 Yaygın Eğitim ve Yaşam Boyu Öğrenme

Yaygın ve örgün eğitim kurumlarında verilen eğitim programlarının uluslararası standartlara uygun olması, yaşam boyu öğrenme etkinliklerinin bilimsel kriterlere uygun bölgesel ve ulusal ihtiyaçları dikkate alan, bireylerin bilgi, beceri ve farkındalık düzeylerini artıracak şekilde belirlenmesi, bu eğitimlerde kitle iletişim araçlarından yararlanılması, özel eğitim kurumlarının bu faaliyetleri düzenlemelerinin teşvik edilmesi ve isteyen tüm bireylerin yükseköğrenim görebileceği bir “açık üniversite” kurulması karara bağlanmıştır.

4.5.2.5 Yönlendirme ve Rehberlik Hizmetleri

İlköğretimi bitiren öğrencilerin sonraki eğitimini yönlendirmek amacıyla “öğrencinin velisi, bitirdiği okulun bir yöneticisi, rehber öğretmeni, sınıf rehber öğretmeni ile

birlikte mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarından bir rehber öğretmen ve RAM bünyesinde çalışan gezici öğretmenlerden ”meydana gelen bir komisyon tarafından öğrencinin başarılı olacağı alanda eğitim veren bir eğitim kurumuna yerleştirilmesine karar verilmesine ayrıca rehberlik hizmetlerinin okul öncesi eğitimden itibaren başlaması, yönlendirme hizmetlerinin 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıflarda verilmesi, öğrenciyi tanıma ve meslekleri tanıtmaya yönelik faaliyetlerin ailelerle iş birliğinde bulunularak yapılmasına karar verilmiştir.

Ayrıca, tüm ilköğretim okullarına rehber öğretmen görevlendirilmesi, yönlendirme hizmetlerinin rehber öğretmenler, öğrenciler, veliler, öğretmenler, okul yöneticileri, meslek odaları, yerel yönetimler, resmî ve özel işverenler, yazılı ve görsel medya iş birliğinde verilmesi, üniversitelerdeki akademik danışmanlık hizmetlerinin yeniden gözden geçirilmesi, TV dizileri vb. programlar başta olmak üzere “emek ve başarı olmadan şöhret olma ve para kazanmayı teşvik eden programlar” ile şiddet, suç ve cinsellik içeren programların yayınlanmaması konusunda ortak bir kamuoyu oluşturulması kararlaştırılmıştır.

4.5.2.6 Özel Yetenekli Ve Engelli Öğrencilerin Eğitimi

Okul öncesi eğitiminin engelli çocuklar için zorunlu olması nedeniyle, hafif ve orta dereceli engelli çocukların kaynaştırma eğitimi sonrasında normal anaokullarına devam etmesi, ağır derecede engelli veya birden fazla engeli bulunan çocukların ise illerde mevcut özel ve resmi özel eğitim kurumlarına bağlı olarak açılmış ana sınıflarında eğitime devam etmeleri kararlaştırılmıştır. Bu bireylerin engel türüne yerel yönetimlerce korumalı iş yerleri açılarak, kotaların artırılması, bu bireylerin ailelerini kaybettikten hayatlarını sürdürebilecekleri yaşam evleri açılması, özel yeteneğe sahip engelli öğrencilerin üst öğrenim kurumlarına girişleri ile ilgili kısıtlayıcı hükümlerin kaldırılması, engelli öğrencilerin “*Erasmus, Comenius vb. hareketlilik programlarına*” katılımlarının sağlanması ve yaşam boyu öğrenme etkinliklerinin engelli bireyleri kapsayacak şekilde genişletilmesi ayrıca üstün zekâlı çocukların eğitim ve istihdamına yönelik politikalar oluşturulması, eğitimlerinin bu alanda üniversitelerce açılacak sertifika programlarını bitirmiş öğretmenler tarafından yapılması, bu öğrencilerin eğitimi için “*madalyon okullar, cazibe merkezi olacak araştırma birimleri vb.*”. kurumların açılması ve buralara giden öğrencilerin ailelerinin maddi olarak desteklenmesine karar verilmiştir.

4.5.2.7 Eğitimde Hareketlilik

İncelenen dönem içerisinde gerçekleştirilen şuralar arasında eğitimde ulusal ve uluslararası hareketlilik kategorisinde karar alınan tek toplantı 17. şura olmuştur. Bu kapsamda eğitim kurumlarındaki yabancı kontenjanının artırılması, stratejik planlarda eğitim hareketliliğine yer verilmesi, yurtdışında eğitim gören öğrencilerin kültürel bağlarının korunmasının sağlanması ve eğitimlerini tamamladıklarında yurda dönmelerini teşvik edecek düzenlemeler yapılması, eğitimde hareketlilik konusunda fırsat eşitliği ilkesine uygun davranılması, bu alanda vize vb. işlemlerin kolaylaştırılması ve yurtiçi eğitimde hareketlilik konusunun da teşvik edilmesi kararları alınmıştır.

4.5.2.8 Uluslararası İş Birliği

Eğitimde uluslararası hareketlilik konusunun etkin uygulanması amacıyla uygulayıcı kurumlar ile yurt dışı temsilcilikleri arasında koordinasyon sağlanması, Türk Cumhuriyetlerinden Türkiye'ye ikili anlaşmalar yoluyla gelen öğrencilerin sayılarının artırılması, bu ülkelerde Türkiye Türkçesiyle eğitim yapan kurumlar açılması, uluslararası hareketlilik, sadece AB ülkelerine değil tüm ülkelere yönelik olması, Erasmus programlarından yararlanan öğrencilerinin ihtiyaç duydukları yaşam koşullarının iyileştirilmesi için çalışmalar yapılması, bu amaçla verilen uluslararası burslardan yararlanabilmeleri için gerekli tanıtımlarda bulunulması, Türkiye'nin doğru ve etkin tanıtımının sağlanması amacı ile 15-18 yaş grubu öğrencilerini kapsayacak “ortaöğretim düzeyi öğrenci değişim” programları düzenlenmesine karar verilmiştir.

4.5.2.9 Yapısal Düzenlemeler

Eğitim sisteminde yapılması gereken yapısal değişiklikler kategorisinde; sınıf öğretmenliğinin 1, 2 ve 3. sınıflara kadar olması, 4 ve 5. sınıflardan itibaren derslerin branş öğretmenleri tarafından verilmesi, öğrencilerin okulda kalma süreleri yeniden ayarlanarak sosyal ve kültürel etkinliklere katılabilmelerinin sağlanması, öğretim elemanlarına hizmet veren “akademik gelişim birimleri/merkezleri” oluşturulması karara bağlanmış ayrıca bakanlık merkez teşkilatının görev alanının stratejik planlama, yönlendirme ve denetim hizmetleri olacak şekilde sınırlandırılarak teşkilatın süreç odaklı olarak yeniden yapılandırılması, Milli Eğitim Müdürlüklerinin tüm kararlarına valilik onayı alınmasına son verilmesi ve mesleki yükseköğretimin

örgütlenme ve işleyişinin AB ülkelerindeki örnekler incelenerek yeniden düzenlenmesine karar verilmiştir.

4.5.2.10 Altyapı ve Yatırım Hizmetleri

Özel eğitime ihtiyaç duyan öğrenciler için gerekli fiziksel altyapı çalışmalarının tamamlanması ve yeterli sayıda öğretmen atamasının yapılması, altyapı koşullarının yeterli olmadığı okullarda ikili öğretim yapılması, halk eğitim merkezleri de dâhil olmak üzere tüm eğitim kurumlarının fiziksel altyapı ve materyal eksikliklerinin giderilmesi kararları alınmıştır.

Yaşam boyu eğitim etkinlikleri kapsamında yeni kurumlar açılması yerine mevcut kurumların geliştirilmesi, bu eğitim çalışmalarına sadece öğrenciler değil ailelerin de katılmasının sağlanması ayrıca okullarda öğrencilerin boş zamanlarını değerlendirebilecekleri çalışma alanlarının oluşturulmasına karar verilmiştir.

4.5.2.11 Yabancı Dil Eğitimi

Eğitim kurumlarında yabancı dil eğitimi kategorisinde en fazla karar bu toplantıda alınmıştır. Şurada yabancı dil öğretimine önem verilmesi bu amaçla hızlandırılmış dil öğretim merkezleri, web destekli öğrenme ortamları vb. araçlar kullanılarak bireylerin en az bir yabancı dili öğrenmelerinin sağlanması, kamuda çalışan personelin yabancı dil öğrenmesi için ülke genelinde “*yabancı dil öğretim merkezleri*” açılması, öğretmenlerin yabancı dil öğrenimi konusunda desteklenmesi yönünde kararlar alınmıştır.

4.5.2.12 Yasal Düzenleme

Özel eğitim alanında yaş sınırı aranmaksızın tüm engellilere hizmet sunulabilmek için ihtiyaç duyulan yasal düzenlemelerin yapılması, kaynak aktarımı, yerel yönetimlere arsa ve bina temini konusunda yasal sorumluluk verilmesi, “*Okul Öncesi Eğitimi Kanunu*” çıkarılması, başta Milli Eğitim Kanunu olmak üzere ilgili tüm mevzuatın güncellenmesi ve yaşam boyu öğrenmeyle ilgili tüm kurum ve kuruluşların iş birliği ve koordinasyonunu sağlayacak yasal düzenlemelerin yapılmasına karar verilmiştir.

4.5.2.13 Mesleki Eğitim

Eğitim sistemi ulusal istihdam politikası ile desteklenerek şekillendirilmesi, engelli öğrencilere mesleki eğitimde ve çıraklık eğitiminde kontenjanların artırılması,

Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi ve Spor Lisesi vb. ortaöğretim kurumlarına giriş sınavlarının yetenek ağırlıklı iki kademeli yapılması, mesleki ve teknik eğitimi seçen öğrencilerin ilgili kurumlarca ekonomik ve sosyal bakımdan desteklenmesine karar verilmiştir.

4.5.2.14 Program ve Materyal Geliştirme

İlköğretim ve ortaöğretimi kapsayacak şekilde 6-12. sınıfları arasındaki ders programlarının öğrenci odaklı sınıf sisteminden disiplin (ders) odaklı sınıf sistemine dönüştürülmesi ve üstün zekâlı çocukların kendi kapasitelerine uygun bir şekilde ilerlemelerinin sağlanması, programların niteliklerinin artırılması amacıyla yurt dışındaki eğitim materyallerinin incelenerek eğitim sisteminde kullanılması için çalışmalar yapılması ayrıca Türk eğitim sisteminin ulusal öğelerinin nasıl korunacağı konusunda politikalar geliştirilmesi kararları alınmıştır.

4.5.2.15 Kitle İletişim Araçları, Teknoloji Kullanımı ve Eğitimi

Şurada, bilgi teknolojilerine uyum çalışmaları kapsamında tüm okulların Türkçe ve diğer dillerde kendi internet sitelerini hazırlaması, eğitim hareketliliğinin teşvik edilmesi konusunda yazılı ve görsel medyanın yayınlar yapması, e-öğrenme ve internet üzerinden eğitim materyallerinin geliştirilmesi ve kullanılması, bu kapsamda medyanın bir yaygın eğitim aracı olarak kullanımına ilişkin çalışmalar yapılması kararları alınmıştır.

4.5.2.16 Ölçme Değerlendirme, Not Sistemi ve Sertifikasyon

Özel eğitime ihtiyaç duyan öğrencilerin doğru olarak tanınması ve yönlendirilmesi için gerekli olan ölçme araçlarının geliştirilmesi, Türkçeye tercüme edilmesi geçerlik-güvenirlilik testlerinin yapılarak, standart hale getirilmesi ve bu testleri uygulayacak uzmanlar yetiştirilmesi, bilim ve sanat merkezlerinde öğrenciler tarafından yapılan etkinlik ve projelerin okullarda not olarak kredilendirilmesi, ilköğretim 8. sınıf sonunda yapılan OKS'nin kaldırılarak bu sınav yerine öğrencilerin rehberlik hizmetleri, öğretmenler kurulu ve ailelerin kararlarına dayalı bir yönlendirmeye tabii tutulması, yaşam boyu öğrenme etkinlikleri kapsamında edinilen bilgi ve becerilen boşa gitmemesi için eğitim sonunda ulusal ve uluslararası standartlarda belge ve sertifikaların düzenlenmesine karar verilmiştir.

4.5.2.17 Türk Kültürü ve Türkçe'nin Kullanımı

Yurt dışında yaşayan çocukların Türk dili, kültür ve inançlarını öğrenmelerine yönelik faaliyetlerin etkin bir şekilde sürdürülmesi, Türkiye’de eğitim gören yabancı öğrencilere üniversitelerin hazırlık okullarında Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi ve lisans düzeyinde “*Yabancı Dil Olarak Türkçe Eğitimi*” bölümlerinin açılıp bu alanda nitelikli öğretmenlerin yetiştirilmesi, eğitimin her kademesinde Türkçenin öğretilmesine önem verilmesi yönünde karar alınmıştır.

4.5.2.18 Aile İş Birliği

Şurada sokakta yaşayan ve çalışmak zorunda bırakılan çocukların ailelerine yönelik eğitim ve rehabilitasyon hizmetlerinin sunulması amacıyla yerel yönetimler, sosyal hizmetler ile ilgili kurumlarla iş birliği yapılması, veli, öğretmen ve okul yöneticileri ile görüşmelerin artırılması, bu kapsamda okul içi ve dışı etkinliklerin sıklaştırılması kararlaştırılmıştır. Ayrıca engelli öğrencilerin ailelerine yönelik eğitim ve rehberlik çalışmalarının yapılması da karara bağlanmıştır.

4.5.2.19 Çalışma Şartlarının ve Özlük Haklarının İyileştirilmesi

Şurada eğitim çalışanlarının şartlarının iyileştirilmesine yönelik bütün eğitim çalışanlarının özlük haklarında iyileştirme yapılmasına, hafta sonu ve akşam düzenlenen kurslarda yöneticilere ve yardımcı personele ücret ödenmesine, öğretmenlerin zorunlu hizmet bölgelerinde görev yapmalarını teşvik edecek düzenlemeler yapılmasına karar verilmiştir.

4.5.2.20 Zorunlu Eğitim

16. şurada alınan karar bu toplantıda da tekrarlanarak zorunlu eğitimin 12 yıla çıkarılması planlamaların yapılması ve bu konuda gerekli altyapı hazırlıklarının hızlandırılması kararı alınmıştır.

4.5.2.21 Araştırma Projesi Teklifi

Özel eğitime ihtiyaç duyan öğrencilere yönelik öğrenci ve öğretmen projeleri geliştirilmesi ve bu projelerin desteklenmesi, projeleri hazırlamak amacıyla kurum ve kuruluşların teşvik edilmesi ve buna yönelik yasal ve idari düzenlemelerin yapılması kararlaştırılmıştır.

4.5.2.22 Çevre, Demokrasi ve İnsan Hakları Bilinci

Yapılan eğitimlerde insan hakları, demokrasi ve çevre bilinci oluşturulmasına yönelik programlar hazırlanması karara bağlanmıştır.

4.5.2.23 Dikey ve Yatay Geçişler

Ortaöğretim kurumlarında eğitim gören öğrencilerin 10. sınıfın sonuna kadar genel akademik liseler ile mesleki teknik liseler arasında yatay ve dikey geçiş yapabilmek için verilmesine karar verilmiştir.

4.5.2.24 Eğitim Yöneticiliği

Eğitim yöneticileri için iş analizlerine dayalı yönetici yeterliliklerinin saptanması kararlaştırılmıştır.

4.5.2.25 Eğitimin Özelleştirilmesi

Eğitim alanında kamu bütçesi üzerindeki yükü hafifletmek amacıyla özel sektörün eğitim alanında yatırım yapmasının özendirilmesi bu kapsamda özel sektörden hizmet satın alınması kararlaştırılmıştır.

4.5.2.26 Eğitimin Finansmanı

Eğitimin finansmanı konusunda alınan kararlar; okul öncesi eğitim için genel bütçeden ayrılan payın artırılması ve yaşam boyu öğrenme alanındaki faaliyetler için işsizlik fonundan yararlanılması şeklinde olmuştur.

4.5.2.27 Hizmet İçi Eğitim

Özel eğitime ihtiyaç duyan çocuklara yönelik eğitim stratejileri konusunda tüm eğitim kurumlarındaki öğretmenlerin en az 180 saat hizmet içi eğitim alması, inanç ve kültür turizmi çalışmaları kapsamında milli kültürümüzü tanıtabilecek nitelikli rehberlerin yetiştirilmesi ve göreve yeni başlayan öğretmenlerin görevlendirildikleri ilin sosyal, ekonomik ve kültürel özellikleri konusunda uyum eğitimine tabi tutulması kararlaştırılmıştır.

4.5.2.28 Milli Eğitim Akademisi

Daha önceki şuralarda alınan kararlar doğrultusunda hizmet içi eğitim faaliyetleri, mesleğe uyum ve oryantasyon eğitimleri verilmesi ve öğretmenlik mesleğine ilişkin araştırmalar yapmak üzere “*Milli Eğitim Akademisi*”nin işlevsel hale getirilmesi kararı alınmıştır.

4.5.2.29 Milli Eğitimle İlgili Kavram ve Tanımlamalar

Ortaöğretimde okul türlerinin “Genel Akademik ve Mesleki ve Teknik Liseler” olmak üzere iki kategoriye ayrılması kararlaştırılmıştır.

4.5.2.30 Okul Öncesi Eğitim

Okul öncesi eğitimin zorunlu hale getirilmesi amacıyla şurada 60-72 aylık çocuklara okul öncesi eğitim döneminin zorunlu hale getirilmesi için gerekli çalışmaların başlatılması karara bağlanmış ayrıca, cumhuriyetin 100. yılının kutlanacağı 2023 yılında okul öncesi eğitimdeki 36-60 aylık çocuklar için okullaşma oranının % 80'e ulaşması kararlaştırılmıştır.

4.5.2.31 Seçmeli Dersler

İlköğretimde seçmeli ders sayısının artırılarak, beceri dersleri dışındaki derslerin notla değerlendirilmesi karara bağlanmıştır.

4.5.2.32 Spor, Sanat, Beceri Ve Değerler Eğitimi

Özellikle ortaöğretimde olmak üzere öğrencilerin “barış kültürü” kavramını benimseyebilmeleri ve sahiplenebilmeleri amacıyla spor etkinliklerine yönlendirilmeleri, beden eğitimi derslerinin bütün sınıflarda zorunlu ders haline getirilerek ders saat sayısının artırılması yönünde karar alınmıştır.

4.5.2.33 Teftiş ve Denetleme

Şurada teftiş ve denetleme kategorisinde ilköğretim müfettişliğinin “Eğitim Müfettişliği” adı altında yeniden düzenlenerek Bakanlık merkez teşkilatına bağlanması, bu müfettişlerin rehberlik ve denetim, soruşturma, okul öncesi ve özel eğitim alanlarında uzmanlaşmaları, tüm eğitim kademelerinde niteliği değerlendirme (akreditasyon) çalışmaları yapılması kararlaştırılmıştır.

4.5.2.34 Teşvik ve Kredi

Belediyeler, İl Özel İdareleri, Kamu İktisadi Teşekkülleri, vakıflar ve özel sektörün okul öncesi eğitim kurumları açma konusunda teşvik edilmesi, bu alanda hizmet kurumlarının geliştirilmesi amacıyla devlet desteği ve teşviklerin artırılmasına ayrıca bu kurumlara vergi muafiyeti getirilmesine karar verilmiştir.

4.5.2.35 Yükseköğretime Geçiş

Eğitimin devamlılığı açısından öğrencilerin mezun oldukları alanın devamı niteliğindeki yükseköğretim programlarına geçişlerini teşvik etmek amacıyla ek puan uygulamasının yapılması, yükseköğretime girişte kullanılan “Ağırlıklı Ortaöğretim Başarı Puanı (AOÖBP) uygulamasının” kaldırılması bu uygulamanın yerine belirli sınıflarda yapılacak “Merkezî Olgunluk Sınavlarından” alınan puanların kullanılmasına karar verilmiştir.

4.5.3 17. Milli Eğitim Şurasında Alınan Kararların Paydaşlarına Göre Dağılımı

17. şurada ağırlıklı olarak öğretmenlerin niteliğinin artırılması, özel eğitim, okul öncesi eğitim, ilköğretim, ortaöğretim ve yaygın eğitim konularına ilişkin 36 farklı kategoride kararlar alınmıştır. Alınan kararlarda öğrenciler açısından okul öncesi eğitim konusunda 0-72 ay çocukları (ISCED 0), ilköğretim de seçmeli ders sayısının artırılması, mesleklerin tanıtılması ve yönlendirme konularında alınan kararda ilkokul (ISCED 1) ve ortaokul (ISCED 2) öğrencileri hedef kitesidir. Orta ve yüksek düzey mesleki eğitim programlarının gözden geçirilmesi, kontenjanların artırılması ve öğrenci akışına imkân sağlayacak düzenlemeler yapılması konularında ISCED 3 (lise), ISCED 4 (çıraklık ve meslek eğitimi) ve ISCED 5 (MYO) düzeyinde yaygın ve örgün mesleki ve teknik eğitim kurumları öğrencilerini hedefleyen kararlar alınmıştır. Öğretmenlerin niteliğinin artırılması, eğitim programlarının özel öğretim, okul öncesi eğitimi, mesleki ve teknik eğitim konularını kapsayacak şekilde öğretmen eğitim kurumlarının (ISCED 6) öğrencilerini hedefleyen kararlar alınmasının yanı sıra öğretmenlerin tezli ve tezsiz yüksek lisans eğitimlerine yönlendirilmesi ve öğretmenliğin bir uzmanlık mesleği olarak lisansüstü düzeyi kapsayacak bir eğitim programına bağlanması kararı ile yüksek lisans (ISCED 7) düzeyi öğrenciler hedeflenmiş, doktora seviyesi (ISCED 8) öğrencilerine yönelik bir karar alınmamıştır.

Veli, öğretmen ve yönetici görüşmelerinin sıklaştırılması, okul aile birliklerinin etkin hale getirilmesi konularında aile ve eğitim yöneticileri paydaş olurken, özel eğitim, sokakta yaşayan, çalışan çocuklara ve ailelerine yönelik rehabilitasyon hizmeti düzenlemelerinde MEB ve ilgili kurumlara görev tanımları yapılmıştır.

TV programları kanalıyla mesleklerin tanıtılması ve çocukları zararlı yayınlardan korunması konusunda medya temsilcileri, mesleki ve teknik eğitim ve çıraklık eğitimi konularında da işverenler ve özel sektör temsilcileri alınan kararların uygulamasında temel paydaşlar olarak kabul edilmişlerdir.

4.5.4 17. Milli Eğitim Şurasında Alınan Kararların Uygulanma Durumuna Göre Dağılımı

Türk Milli Eğitim sisteminde kademeler arası geçişler, yönlendirme ve sınav sistemi,

küreselleşme ve AB sürecinde Türk Milli Eğitim sistemi ana gündemleriyle 7 yıllık bir aradan sonra toplanan Adalet ve Kalkınma Partisi iktidarının ilk Milli Eğitim Şurası olan toplantıda Türk eğitim sisteminin farklı boyutlarına ilişkin kararlar alınmıştır.

Şurada alınan kararlardan ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin özel eğitime muhtaç çocuklar ve özel eğitim stratejisi konularında hizmet içi eğitimden geçirilmesine yönelik 2008 yılı içerisinde Milli Eğitim Bakanlığı ve Gazi Üniversitesi “Zihinsel Engelliler Sınıf Öğretmenliği Sertifika Programı İş Birliği Protokolü” yapılmıştır. Bu kapsamda zihinsel engelliler sınıf öğretmeni ihtiyacının karşılanması için Gazi Üniversitesi tarafından üç dönem halinde 1500 kontenjanlı 540 saatlik “Zihinsel Engelliler Sınıf Öğretmenliği Sertifika Programı” uygulanmıştır.

İlköğretim müfettişliğinin “Eğitim Müfettişliği” olarak değiştirilmesine ilişkin düzenleme 2009 yılında TBMM’ye sunulmuş, 04.06.2010 tarih ve 5984 sayılı kanun ile yasalaşmıştır.

Şurada alınan “Türkiye dışında yaşayan çocukların, buldukları ülke okullarında Türk dili, kültür ve inançlarına yönelik eğitimlerinin etkin bir şekilde sürdürülmesi” kararı kapsamında 29.12 2008 tarihinde “Uzaktaki Yakınlarımız Projesi” hayata geçirilmiştir (Şen, 2010: 251).

İlköğretim 8. sınıfta uygulanan OKS sınavı 2007’de kaldırılmış yerine “Seviye Belirleme Sınavı (SBS)” getirilmiştir. Bu sınav da 2013 yılında kaldırılarak yerine “Temel Eğitimden Ortaöğretime Geçiş (TEOG)” sınavı uygulanmaya başlanmıştır.

4.5.5 17. Milli Eğitim Şurasında Uygulamaya Konulmayan Kararların İncelenmesi

Şura kararları arasında yer alan “Milli Eğitim Akademisine” işlerlik kazandırılması kararı bir kez daha uygulanamamıştır.

Okul öncesi eğitimin zorunlu hale getirilmesi konusunda alınan kararlar uygulanamadığı gibi şura kararları arasında yer alan “Okul Öncesi Eğitimi Kanunu” da çıkarılamamıştır.

Bununla birlikte şuradan sonraki dönemde okul öncesi eğitimde okul, öğretmen ve öğrenci sayılarında sürekli bir artış gözlenmiştir. 2008/2009 yılında 23.653 olan okul sayısı 2010/2011 döneminde 27.606'ya yükselmiştir. Öğretmen sayısı 29.342 den 48.330 'a toplam öğrenci sayısı da 804.765'den 1.115.818'e yükselmiştir (Aktan ve Akkutay, 2014). Ayrıca 2006/2007 öğretim döneminde 36-72 aylık çocuklar için okul öncesi eğitim programı hazırlanmış, bu program kapsamında geliştirilen kılavuz kitapları okullara gönderilmiştir (Büyükkarcı, 2012). Okul öncesi eğitimle ilgili hedefin gerçekleştirilememesi konusunda bina, derslik ve öğretmen kaynağı gibi konuların yetersizliği önemli bir etken olmuştur. Geliştirilen politikaların uygulanabilirliğini etkileyen önemli faktörlerden biri finansman, personel, altyapı vb. unsurların doğru hesaplanması ve değerlendirilmesi olduğundan bu unsurların doğru değerlendirilemediği durumlarda geliştirilen politikaların uygulanma şansı azalmaktadır (Psacharopoulos, 1989).

4.6 18. Milli Eğitim Şurası (1-5 Kasım 2010)

17. Milli Eğitim Şurası önceki toplantıdan 7 yıl sonra 1-5 Kasım 2010 tarihleri arasında Ankara'da yapılmıştır. "Eğitimde 2023 Vizyonu" gündemiyle toplanan Milli Eğitim Şurası Başbakan Recep Tayyip Erdoğan başkanlığındaki Adalet ve Kalkınma Partisi yönetimindeki 60. Hükümet döneminde toplanmıştır. Toplantının gerçekleştirildiği dönemde Milli Eğitim Bakanlığı görevini Nimet Çubukçu (Baş) yürütmüştür.

4.6.1 18. Milli Eğitim Şurası Gündemi

Şuranın ana gündem maddelerini, "öğretmen yetiştirme, istihdamı ve mesleki gelişimi, eğitim ortamları, kurum kültürü ve okul liderliği, ilköğretim ve ortaöğretimin güçlendirilmesi, ortaöğretime erişimin sağlanması, spor, sanat, beceri ve değerler eğitimi ve psikolojik danışma, rehberlik ve yönlendirme" oluşturmuştur.

Tablo 7: 18. Milli Eğitim Şurasında En fazla Kararın Alındığı İlk 19 Kategori

	Alınan Karar	Sayı
1	Altyapı Ve Yatırım Hizmetleri	21
2	Öğretmen Eğitimi ve Seçimi	21
3	Spor, Sanat, Beceri ve Değerler Eğitimi	19

4	Kurum ve Okul Kültürü	13
5	Yönlendirme ve Rehberlik Hizmetleri	13
6	Personel Politikası	12
7	Çalışma Şartlarının ve Özlük Haklarının İyileştirilmesi	11
8	Program ve Materyal Geliştirme	11
9	Hizmet İçi Eğitim	9
10	Kurumlar Arası İş Birliği	8
11	Eğitim Yöneticiliği	8
12	Teşvik ve Kredi	6
13	Yapısal Düzenlemeler	6
14	Özel Yetenekli ve Engelli Öğrencilerin Eğitimi	4
15	Yasal Düzenlemeler	4
16	Çevre, Demokrasi ve İnsan Hakları Bilinci	3
17	Eğitimin Finansmanı	3
18	Kız Öğrencilerin Eğitimi ve Kadınların İstihdamı	3
19	Mesleki Eğitim	3

4.6.2 18. Milli Eğitim Şurasında Alınan Kararların Konularına Göre Dağılımı

Eğitimde 2023 vizyonu kapsamında yukarıdaki genel gündemle toplanan şurada toplam 197 karar alınmış, en fazla kararın alındığı kategoriler öğretmen seçim ve eğitimi kategorisi ile alt yapı ve yatırım hizmetleri kategorileri olmuştur. Bu iki kategoride 21 karar alınırken, spor, sanat, beceri ve değerler eğitimi 19 kararla üçüncü sırada yer almıştır. 1990 sonrası şuraları içinde 18. Milli Eğitim Şurası bu kategoriden fazla kararın alındığı toplantı olmuştur. Ayrıca diğer şuralardan bir farkı da okullarda okul ve kurum kültürü geliştirilmesi kategorisinde aldığı kararlarla ilk ve tek şura olma özelliğine sahip bulunmasıdır (MEB, 2010a).

4.6.2.1 Altyapı ve Yatırım Hizmetleri

Şurada en fazla kararın alındığı kategorilerden biri altyapı ve yatırım hizmetleri kategorisi olmuştur. Bu kategoride eğitim ortamlarının tüm paydaşların iş birliği

içerisinde çalışabilecekleri ortamlar olarak düzenlenmesi, bu amaçla psikoloji, ekoloji, mühendislik, mimarlık ve teknoloji gibi bilimlerden yararlanılması, öğretim ortamlarının ve programlarının öğrencilerin sosyal ve sportif ders dışı etkinlikler gerçekleştirmelerini kolaylaştıracak şekilde planlanması, bu ortamların derslik sistemine uygun hale getirilmesi, yemekhane, kantin gibi öğrencilerin beslenme ihtiyaçlarının karşılandığı ortamların sağlık ve hijyen şartlarına ilişkin standartlar geliştirilmesi ve bu ortamların iyileştirilmesi, akademik, sosyal, kültürel etkinlikler için gerekli altyapısı yetersiz olan binaların okul olarak kullanılmaması, okulların dış görünüşlerinin estetik yönden Türk mimari sanatını yansıtır şekilde tasarlanmasına karar verilmiştir.

Bu kategoride ayrıca, sınıflarda klasik sıra düzeni yerine esnek ve modüler bir yerleşim düzenine geçilmesi, okul bina ihalelerine donanımların da dâhil edilmesi ve bu konuda kurucu müdürlerin yetkilerinin artırılması kararları alınmıştır. İlköğretim ve ortaöğretimde ikili öğretimden normal öğretime geçilmesi, rehberlik hizmetlerinin araç gereç ve diğer ihtiyaç duyulan donanımlar yönüyle yeterli hale getirilmesi, derslik başına düşen öğrenci sayısının 20-25 olacak şekilde düzenlenmesi, özel öğretimde okullaşma oranının % 25'e çıkarılması kararlaştırılmıştır.

Diğer taraftan eğitim kurumlarının tüm giderlerinin bütçe imkânları ölçüsünde İl Özel İdarelerince, belediyelerce ve köy tüzel kişiliklerince karşılanması, spor tesislerinin engelli öğrencilerin ihtiyaçları da dikkate alınarak ortak kullanıma uygun hale getirilmesi, beden eğitimi dersleri ile spor etkinliklerinde kullanılacak gerekli ders araç-gereç dağıtımının eğitim-öğretim yılı başında yapılması, okul spor tesislerinin gerekli masraflar karşılanarak herkesin kullanımına açık tutulması ve daha önce 15. şurada alınan gelir getirici faaliyetler kararının aksine okul bahçelerinin açık spor alanları amacı dışında kullanılmamasına karar verilmiştir.

4.6.2.2 Öğretmen Eğitimi ve Seçimi

İncelenen dönem itibarıyla 17. Milli Eğitim Şurası öğretmen eğitimi ve seçimi kategorisinde en fazla kararın alındığı toplantı olmuştur. Öğretmen ihtiyacının eğitim fakülteleri kanalıyla karşılanması, bu kapsamda ayrıca öğretmenlik veya eğitim üniversitesi kurulması, turizm, sanat ve tasarım ve teknoloji fakülteleri ile çocuk gelişimi ve eğitimi bölümü öğrencilerinin YÖK'ün belirlediği kriterler çerçevesinde

pedagojik formasyon eğitimi almalarının sağlanması, formasyon eğitimi veren diğer fakültelerde öğretmenlik meslek bilgisi derslerinin verilmesi, öğretmen yetiştiren üniversitelerde son sınıf öğrencilerinin alan uygulaması ve stajlarına özen gösterilmesi, Anadolu Öğretmen Lisesi mezunlarının eğitim fakültelerine öncelikli tercihleri arasında yer vermeleri için özendirici tedbirlerin alınması kararlaştırılmıştır.

Ayrıca öğretmen adaylarına yönelik yapılan sınavlarda meslek bilgisi ve genel kültür alanları yanında bitirdikleri alanlara ilişkin sorulara da yer verilmesi, uzaktan veya açık öğretim yoluyla okul öncesi öğretmenliği, İngilizce öğretmenliği vb. alanlarda öğretmen yetiştirilmesi uygulamasına son verilmesi, öğretmen yetiştiren üniversitelerin öğretim elemanı kadrosu yönüyle güçlendirilmesi, MEB, YÖK ve üniversiteler arasında iş birliği yapılarak psikolojik danışma ve rehberlik lisans programının geliştirilmesine, öğretmen yetiştiren kurumlarda akreditasyon çalışmalarının yeniden başlatılmasına, öğretmen yetiştiren tüm programlara değerler eğitimine yönelik bir ders konulmasına, rehberlik ve psikolojik danışmanlık alanında nitelikli öğretmen yetiştirilmesi amacıyla bu alandaki eğitim programlarının yeniden düzenlenmesine ve bu alandaki aday rehber öğretmen/psikolojik danışmanların rehberlik araştırma merkezlerinde 1 ay süre ile uyum eğitimine alınmasına karar verilmiştir.

4.6.2.3 Spor, Sanat, Beceri ve Değerler Eğitimi

Değerler eğitimi konusunda en fazla karar bu toplantıda alınmıştır. Bu kapsamda “Sanat İnsanı Yetiştirme Projesi” ve “Değerler ve Eğitimi Projesi” hazırlanarak uygulamaya konulması, ders dışı eğitim çalışmalarına yönelik sınırlandırmalar kaldırılarak bu konuda okul yöneticilerini onayının yeterli sayılması, değerler eğitiminde değer aktarımı yerine ulusal ve evrensel değerler birlikte düşünülerek farkındalığın artırılmasının esas olması, öğretmenlere değer eğitimi bilinci kazandırılması, değer farklılıklarının zenginlik olduğu bilincinin kazandırılması, eğitim-öğretimin tüm kademelerinde değerler eğitimine yönelik, STK’larla iş birliği yapılarak alan öğretmenlerinin geliştirilmesi alınan kararlar arasındadır.

Ayrıca, değerler eğitiminin okul öncesi eğitimden başlanarak her aşamada, tüm dersler ve okul kültürü etkinlikleri içerisinde yer alması, öğrencilerin sadece

akademik başarıları değil bunun yanı sıra duygusal, sosyal ve ruhsal zekâ gelişimi gibi değerlerin oluşumunda önemli becerileri geliştirmeye yönelik çalışmalar yapılması, “*din kültürü ve ahlak bilgisi*” dersinin çoğulcu bir anlayışla tüm öğretim kurumlarında daha etkin olarak okutulması, bunun yanı sıra isteyen velilerin talepleri doğrultusunda seçmeli din eğitimi verilebilmesi için gerekli düzenlemelerin yapılmasına karar verilmiştir.

Diğer taraftan, ilköğretim düzeyinde görsel sanatlar ve müzik ders saatlerinin artırılması ve bu derslerin ortaöğretimde zorunlu ders olması, beden eğitimi, müzik ve görsel sanatlar derslerine tüm kademelerde branş öğretmenlerinin girmesinin sağlanması, okul ortamlarında sosyal, sportif, bilimsel ve sanatsal etkinliklerin artırılması, yaşam boyu sporu yaygınlaştırmak amacıyla MEB, Başbakanlık Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü, belediyeler, üniversiteler, federasyonlar ile resmi ve özel kurum ve kuruluşlar arasında iş birliğinin artırılması bu amaçla tesislerin ortak kullanımı, uzman istihdamı gibi çeşitli tedbirlerin alınması karara bağlanmıştır.

4.6.2.4 Kurum ve Okul Kültürü

18. şura, kurum ve okul kültürü geliştirilmesi kategorisinde kararların alındığı ilk ve tek şura olmuştur. Bu kategoride, kurumsallaşma, okul kültürünün oluşturulması, oluşturulan kültürün geliştirilmesi açısından okul yöneticilerinin gerekli niteliklere sahip olması, liderlik yapması ve etkin rol oynaması, okulun bulunduğu çevrede belirlenecek özel gün ve kutlamalarda kurum kültürü ve ortak kimlik duygusunu geliştirecek şekilde geniş katılımlı etkinlikler düzenlenmesi kararı alınmıştır. Bu kapsamda okullara özgü logo, amblem, rozet, marş vb. ürünler geliştirilmesi, ayrıca okul kültürlerinin oluşturulmasında öğretmen ve yöneticilerin uzun süreli istihdamının önemine dikkat çekilerek bu konuda gerekli düzenlemelerin yapılmasına karar verilmiştir.

4.6.2.5 Yönlendirme ve Rehberlik Hizmetleri

İlköğretim sonrası ortaöğretim ve yükseköğretime geçiş sürecinde öğrencilerin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda yapılacak rehberlik ve yöneltme hizmetlerinin ve okul başarısının esas alınması, rehber öğretmenlerin görev tanımları yeniden belirlenerek görevlerinde etkin rol oynamalarının sağlanması, yürürlükte olan “*Yöneltme Yönergesinin*” revize edilerek yönlendirme hizmetlerinin okul öncesi eğitimden başlamak üzere yaygınlaştırılması, yönlendirme süreçlerinde alanda kullanılan

gözlem, yetenek testi, psikolojik ölçme, performans değerlendirme gibi farklı ölçüm araçları kullanılması, bu ölçümler sonucunda yönlendirilen öğrencilere yönelik yapılan işlemlerin doğruluğunu test etmek amacıyla yönlendirilen kurumda öğrenci takibinin yapılması alınan kararlar arasındadır.

Yönlendirme ve rehberlik hizmetleri kategorisinde ayrıca, zaman içerisinde öğretim sisteminin tek sınav odaklı olmaktan çıkarılarak öğrencinin gelişim ve performansının yansıtıldığı yeni bir model oluşturulması, kullanılmakta olan psikolojik ölçme ve değerlendirme araçlarının günün şartlarına ve eğitim kademelerine göre güncellenmesi, psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine yönelik e-okul sistemine entegre edilerek öğrenci bilgilerinin saklanması, rehberlik hizmetlerinde gelişimsel rehberlik anlayışının ön planda tutulması, risk altında ve dezavantajlı çocukların tespit edilerek bunlara yönelik eğitim çalışmaları artırılması, mülki amirlerin koordinesinde önleyici rehberlik çalışmalarına ağırlık verilerek terör, göç, madde bağımlılığı, parçalanmış aileler, iletişim araçlarını kötüye kullananlar vb. risk faktörleri esas alınarak programlar geliştirilmesi, çeşitli sebeplerle okul dışında olan çocuklara psikolojik danışma ve rehberlik hizmet modelleri geliştirilmesine karar verilmiştir.

4.6.2.6 Personel Politikası

Personel istihdamı politikası kategorisinde şurada alınan kararlar şu şekildedir: Öğretmen atamalarının zorunlu durumlar dışında yılda bir kez ve eğitim-öğretim dönemi sonunda yapılması, aday öğretmenlerin tek olarak bir okula atanmaması ve tek başlarına derse girmemelerinin sağlanması, yatılı okulların personel norm kadro durumlarının ihtiyaca uygun düzenlenmesi, okullardaki yönetici ve öğretmenler dışındaki eğitim çalışanlarının tayin ve terfileri için objektif ölçülerin belirlenmesi, bu tür çalışanlara eğitim-öğretim ödeneği verilebilmesi için gerekli çalışmalar yapılması öncelikli olarak dezavantajlı bölgeler olmak üzere yönetici atamalarında özendirici tedbirlerin alınmasına karar verilmiştir.

Diğer taraftan, okullarda temizlik ve güvenlik alanlarında hizmet alımına imkân sağlanması, personel giderlerinin okul aile birliğince karşılanması halinde vergi muafiyeti getirilmesi ayrıca bu harcama kalemlerinde genel bütçeden ödenek tahsis edilmesi amacıyla gerekli düzenlemelerin yapılması, okul yöneticilerinin yer

değiştirmesi yeniden değerlendirilerek yöneticilerin rotasyonlarında ilgili personelin motivasyonunu olumsuz şekilde etkilememesi için gerekli tedbirlerin alınması, öğrenci sayısı beş yüzü aşan tüm okullara sağlık personeli kadrosu verilmesi, yatılı okullara belletici öğretmen kadroları tahsis edilerek atama yapılması, okul öncesinden başlamak üzere rehberlik hizmetlerinin sunulmaya başlanması, bu alanda görevlendirilecek personel belirlenirken okullardaki öğrencilerin cinsiyet dağılımları göz önünde bulundurulması bu kategoride alınan kararlar arasındadır.

4.6.2.7 Çalışma Şartlarının ve Özlük Haklarının İyileştirilmesi

17. Şura incelenen dönem aralığı içerisinde öğretmenlerin çalışma şartları ve özlük haklarının iyileştirilmesine yönelik en fazla kararın alındığı toplantı olmuştur. Şurada öğretmenlerin maaşlarının iyileştirilerek, sosyal statülerinin yükseltilmesine yönelik çalışmalarına öncelik verilmesi, öğretmenlerin kadrolu, sözleşmeli, ücretli, vekil öğretmenlik gibi farklı statülerde görev yapmaları uygulamasına son verilerek bütün öğretmenlerin kadrolu olarak görevlendirilmesi ve zorunlu hizmet bölgelerinde görev yapanlara “zorunlu bölge hizmet tazminatı” ödenmesi karara bağlanmıştır.

Okullarda öğretmenlerin okulda kalma sürelerini artıracak özendirici tedbirler alınması, tüm öğretmenlere meslek güçlüğü zammı verilmesi, isteyen öğretmenlere erken emeklilik hakkı tanınması, ülke genelinde öğretmen dağılımını dengeli bir şekilde dağıtmak amacıyla tedbirler alınması, öğretmen ve yöneticilere her yıl Kasım ayında bir maaş tutarında ikramiye verilmesi, ek ders ücretlerinin 12 TL’ye çıkarılması, yöneticilere ek ders ücreti yerine makam tazminatı ödenmesi ve ödenen ek ders ücretlerinin maaşlara yansıtılması, rehberlik ve araştırma merkezlerinde çalışma koşullarının cazip hale getirilmesi, rehber öğretmen ve psikolojik danışmanların çalışma süreleri, şartları ve ücret politikalarının iyileştirilmesi bu kategoride alınan kararlar arasındadır.

4.6.2.8 Program ve Materyal Geliştirme

Adalet Bakanlığına bağlı ceza infaz kurumlarında düzenlenecek eğitim faaliyetlerinin Milli Eğitim Bakanlığı koordinasyonunda gerçekleştirilmesi, öğrencilere bilişsel becerilerinin yanında duyuşsal beceriler kazandırmak amacıyla programlar geliştirilmesi, öğretim materyallerinin güncel ve bilimsel veriler kullanılarak hazırlanması, öğrencilerin devam eden eğitimleri boyunca kullanabilecekleri bir eportfolyo sistemi oluşturulması, uygulanan ders programlarının gerekli

düzenlemeler yapılarak “okulu yaşam alanı hâline getirecek” şekilde tekrar gözden geçirilmesi, müfredat, uygulama ve program değişiklikleri konusunda velilerin bilgilendirilmelerinin sağlanmasına karar verilmiştir.

Bu kategoride ayrıca, eğitim sisteminde aksayan yönler ve problemlerin doğru tespiti adına öğrencilerin devamsızlık ve terk nedenlerinin tespit edilerek eğitim sistemi içinde tutacak tedbirlerin alınması, milli güvenlik bilgisi dersi müfredatının güncellenerek dersin kadrolu öğretmenlerce okutulmasına karar verilmiştir.

4.6.2.9 Hizmet İçi Eğitim

Öğretmenlerin her eğitim yılı başında ve sonunda internet üzerinden interaktif yöntemlerle hizmet içi eğitim almalarının ve mesleki çalışmaların değerlendirilmesinin yapılması, hizmet içi eğitim programlarında görev alacak öğretmenlerin en az yüksek lisans düzeyinde eğitim almış olmasının sağlanması bununla birlikte mesleki dersler alanında usta öğretici ve uzmanlardan yararlanılması, öğretmenlerin katılmış oldukları hizmet içi eğitim, kongre, konferans vb. bilimsel faaliyetler kapsamında almış oldukları belgelerin özlük, performans, terfi atama ve ücretlendirme işlemlerinde kullanılabilmesine imkân sağlanmasına karar verilmiştir.

Bakanlık “Hizmet İçi Eğitim Dairesi Başkanlığının” görev, yetki ve sorumluluklarının genişletilmesi, okul yöneticilerinin yönetim, bilişim, iletişim, liderlik, toplantı ve zaman yönetimi vb. konularda 5 yılda bir hizmet içi eğitim programlarına, sanat eğitimi öğretmenlerinin de belirli aralıklarla hizmet içi eğitim faaliyetlerine katılmalarının sağlanması, farklı alanlardan teknoloji ve tasarım dersi öğretmenliğine atananların bu alanda hizmet içi eğitimden geçirilmesi, rehberlik alanında görev yapanların yeni gelişmeler ve ölçme teknikleri konusunda belirli aralıklarla hizmet içi eğitim almaları karara bağlanmıştır.

4.6.2.10 Kurumlar Arası İş Birliği

Öğretmen ihtiyacının planlanması amacıyla MEB ve Yüksek Öğretim Kurulu arasındaki iş birliğinin geliştirilmesi, bu kapsamda “Öğretmen Yetiştirme Türk Millî Komitesinin” yeniden yapılandırılması, okullara, yerel yönetim ve toplum katkılarının arttırılmasının sağlanması, imar planları yapılırken eğitim alanlarının planlanması amacıyla yerel yönetimlerin İl ve İlçe Milli Eğitim Müdürlüklerinden

görüş alması, madde bağımlılığı ve denetimli serbestlik alanlarında destek sağlayacak personel yetiştirilmesi, bu kapsamda ilgili kurum ve kuruluşlarla iş birliği sağlanmasına karar verilmiştir.

4.6.2.11 Eğitim Yöneticiliği

Eğitim yöneticiliği kategorisinde Milli Eğitim Müdürlükleri'nde görev yapan yönetici ve eğitim müfettişlerinin 5 yıllık sürelerle rotasyona tabi tutulması, okul yöneticilerinin atamasında lisansüstü eğitim görme esas alınması bu kapsamda üniversiteler ile Milli Eğitim Bakanlığı arasında gerekli koordinasyon sağlanarak mevcut yönetici ve öğretmenlerin lisansüstü eğitim almalarına imkân tanınması, alınan bu eğitimlerin maaşlara artış olarak yansıtılması, yüksek lisans bitiren öğretmenlere “uzman öğretmen” doktora mezunu olan öğretmenlere de “başöğretmenlik ” unvanı verilmesi karara bağlanmıştır. Okul yöneticilerinin rol model olarak örnek davranışlarla etik liderlik davranışları sergilemesi, bu yöneticilere zor koşullarda görev yapacak ve sorumluluk alacak yeterlilikler kazandırılması, okul yönetimi ve performansıyla ilgili ölçülebilir kriterler geliştirerek değerlendirmeler yapılması bu kapsamda başarılı performans sergileyen yöneticilerin ödüllendirilmesi ve maaşlarına yönelik iyileştirmeler yapılmasına karar verilmiştir.

4.6.2.12 Teşvik ve Kredi

Şurada eğitimde kalitenin artırılması ve kamu bütçesinden yapılan harcamaların azaltılması amacıyla özel okulların teşvik edilerek sayılarının artırılması buralarda çocukları okuyan ailelere eğitim yardımı yapılması kararlaştırılmış aynı karar 15. şurada da alınmış fakat uygulanmamıştır. Ayrıca, bu kurumlara yönelik vergi, prim ödemeleri ve arsa tahsisleri konusunda iyileştirmeler yapılması, hizmet satın alma yoluyla okulların kapasitelerinin artırılması, ekonomik durumu yetersiz olan ailelerin ortaöğretime devam eden çocuklarına sosyal yardımlaşma ve dayanışma fonlarından veya okul aile birlikleri tarafından ulaşım, barınma, beslenme ve giyim gibi yardımda bulunulması, mesleki ve teknik ortaöğretim okullardan mezun olanlara uzun vadeli faizsiz işletme kredisi verilmesi karara bağlanmıştır.

4.6.2.13 Yapısal Düzenlemeler

İlköğretimde 1, 2 ve 3. sınıflarda uzmanlaşmış bir sınıf öğretmeni, 4 ve 5. sınıflarda ise branş öğretmenlerinin dersleri yürütmesi, mesleki ve teknik eğitim ile ilgili öğretim dairelerinin tek çatı altında birleştirilmesi, güzel sanatlar lisesi ve spor

liselerinin ayrı kurumlar olarak faaliyet göstermelerinin sağlanması, MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı ile ilgili dairelerde sanat alanı uzmanlarının görevlendirilmesi, psikolojik danışma ve rehberlik alanında “*Ulusal Test Geliştirme*” veya “*Ulusal Ölçme ve Değerlendirme*” adlarında akademik ve bağımsız bir birim kurulması, rehberlik ve araştırma merkezlerinin uzmanlık temelinde yeniden yapılandırılması ve bu merkezlerde ihtiyaç duyulan tüm alanlara kadro tahsis edilmesi kararlaştırılmıştır.

4.6.2.14 Özel Yetenekli ve Engelli Öğrencilerin Eğitimi

Bilim ve sanat merkezlerinin ortaöğretim düzeyinde de yaygınlaştırılması, bu alanda düzenlenecek programların hem bilim hem de sanat alanında üstün yetenekli çocukları kapsayacak şekilde düzenlenmesi, bu özelliklere sahip çocukların beceri ve kabiliyetlerine göre tasarlanmış özel eğitim kurumlarının açılması, bu tür çocukların tanınabilmesi için rehberlik ve psikolojik danışmalık servislerinin geliştirilmesi ve üstün yetenekli öğrencilerin yetiştirilmesinde görev alacak öğretmenlerin eğitim stratejileri konusunda gerekli eğitimlerden geçirilmesi alınan kararlar arasında olup ayrıca, engelli öğrencilere yönelik eğitim verecek okulların ülke genelinde yaygınlaştırılması ve bu öğrencilerin okullara erişimini kolaylaştıracak önlemler alınması karara bağlanmıştır.

4.6.2.15 Yasal Düzenlemeler

Okulların idari ve akademik örgütlenmesinin yeniden yapılması okul yöneticiliği kadrosunun genel idari hizmetler sınıfı olarak yeniden tanımlanarak kadro ihdası yapılması, bu kapsamda 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu’nda değişiklik yapılması, okul yönetimiyle ilgili mevzuat sadeleştirilerek yöneticilerinin inisiyatif alanlarının genişletilmesi, yetki ve sorumluluklarının yeniden belirlenmesi, “Millî Eğitim Şurası Yönetmeliği” değiştirilerek şura katılımcılarının en az % 25’i eşit sayıdaki kız ve erkek öğrencilerden oluşmasının sağlanması yönünde kararlar alınmıştır.

4.6.2.16 Çevre, Demokrasi ve İnsan Hakları Bilinci

Okullarda demokrasi kültürünün yerleştirilmesine yönelik uygulamalar kapsamında okul yönetiminde kurulların daha aktif hale getirilmesi, öğrencilerin ve velilerin okulda yönetim ve karar süreçlerine katılmalarının artırılması, ortaöğretim

kurumlarında seçmeli olan demokrasi ve insan hakları dersinin ortak dersler arasına alınması kararlaştırılmıştır.

4.6.2.17 Eğitimin Finansmanı

Şurada eğitimin finansmanı kategorisinde eğitim kurumlarında bütçe oluşturulurken kurumların fiziki durumu, ihtiyaçları ve öğrenci sayıları dikkate alınarak kurumsal bütçe oluşturulması, bu bütçelerin harcanması ve harcamaların denetlenmesi konusunda okullarda oluşturulacak kurulların etkili hale getirilmesi, eğitim harcamalarına ek kaynak sağlamak amacıyla şans oyunlarının hasılatından, okul spor ve sanat faaliyetleri için pay ayrılması, İl Özel İdare bütçesinde eğitime ayrılan payın %40'a yükseltmesi yönünde kararlar alınmıştır.

4.6.2.18 Kız Öğrencilerin Eğitimi ve Kadınların İstihdamı

Şurada kadın yönetici sayısının artırılmasının teşvik edilmesi, müdür yardımcılığı ve rehber öğretmen istihdamında kadınlar için norm kadro tahsis edilmesi ayrıca ortaöğretime erişimde güçlük yaşayan kız öğrencilerin eğitimlerinin sağlanması için gerekli tedbirlerin alınmasına karar verilmiştir.

4.6.2.19 Mesleki Eğitim

İşletmelerde beceri eğitimi yapan öğrencilerin sosyal güvenlik haklarının iyileştirilmesi, mesleki eğitim kanunu gereği öğrencilere ödenmesi gereken ücretin ödenmesi konusunda yaşanan problemlerin çözülmesine yönelik tedbirler alınması, mesleki ve teknik ortaöğretimde uygulama derslerine daha fazla ağırlık verilmesi, bu eğitim ve uygulamalarda sektörle iş birliği yapılması karara bağlanmıştır.

4.6.2.20 Zorunlu Eğitim

Şurada okul öncesi 1 yıllık eğitim de dâhil olmak üzere kamuoyunda 4+4+4 olarak bilinen 13 yıllık zorunlu eğitim sistemine geçme kararı alınmıştır.

4.6.2.21 Aile İş Birliği

Ailelerin yönlendirme hizmetlerine aktif katılımının sağlanması, öğrenciler ve ailelerine yetenek, ilgi ve mesleki tatmin arasındaki ilişkiye yönelik bilgilendirme ile , aile yapısının güçlendirilmesine yönelik psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin verilmesi, aile eğitimi kapsamında sunulan hizmetlere medya desteğinin sağlanması yönünde karar alınmıştır.

4.6.2.22 Araştırma Projesi Teklifi

Ülke genelinde öğrencilerin sahip olduğu değerleri belirlemek için bir alan araştırması yapılması ve bu araştırmanın 4 yıllık aralıklarla yenilenmesi kararı alınmıştır.

4.6.2.23 Dikey ve Yatay Geçişler

Şurada örgün, yaygın ve açık öğretim sisteminde genel ortaöğretim ile mesleki ve teknik ortaöğretim kurumları arasında bütün sınıflarda yatay ve dikey geçişlerin yapılmasına imkân sağlanması kararı alınmıştır.

4.6.2.24 Kitle İletişim Araçları, Teknoloji Kullanımı ve Eğitimi

Okul binaları tasarlanırken teknolojik ve bilişim altyapısı dikkate alınması, öğretmenlerin değişen ve gelişen bilgi teknolojilerini takip edebilmeleri amacıyla eğitimlerin periyodik olarak verilmesine karar verilmiştir.

4.6.2.25 Okul Öncesi Eğitim

Şurada bağımsız anaokullarının sayısının artırılarak anasınıflarının kaldırılması karara bağlanmıştır.

4.6.2.26 Ölçme Değerlendirme, Not Sistemi Sertifikasyon

İlköğretimde görsel sanatlar, beden eğitimi ve müzik derslerinde öğrencilerin başarılarını ölçmek için not yerine “yeterli, geliştirilebilir” gibi ölçülerin kullanılması ve değerler eğitimi bakımından örnek davranışlar gösteren öğrencilerin ödüllendirilmesine yönelik düzenlemeler yapılması kararlaştırılmıştır.

4.6.2.27 Taşınmalı Eğitim ve YİBO

Ortaöğretim kurumu bulunmayan yerleşim birimlerindeki öğrencilerin yakın kurumlara taşınmasının sağlanması ve bu amaçla yerel yönetimlerin gerekli desteği vermesi kararlaştırılmıştır.

4.6.2.28 Teftiş ve Denetleme

Eğitim müfettişlerinin kendi alanlarında uzmanlaşmış ekiplere ayrılması, eğitim müfettişliğinin “eğitim müfettiş yardımcısı, eğitim müfettişi, eğitim başmüfettişi” şeklinde hiyerarşik olarak kategorilere ayrılması, teftişlerin her yıl değil 3 yıllık dönemlerde yapılması, denetimler esnasında okullarda görevli rehber öğretmen/psikolojik danışmanlar ile rehberlik ve araştırma merkezlerinde çalışan personelin alandan mezun müfettişler tarafından denetlenmesine karar verilmiştir.

4.6.2.29 Türk Kültürü ve Türkçe'nin Kullanımı

Türkçe'nin doğru ve yaygın kullanımı konusunda şurada bütün derslerin eğitiminin Türkçe olması, Türk Dil Kurumu ile iş birliği yapılarak ilköğretim ve ortaöğretim ders kitaplarında Türkçenin doğru kullanımının sağlanması, ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında 26 Eylül tarihi "*Türk Dili Bayramı*" olarak kutlanmasına karar verilmiştir.

4.6.2.30 Yaygın Eğitim ve Yaşam Boyu Öğrenme

Yaşam boyu öğrenme etkinlikleri kapsamında eğitim ortamlarının "*hayat boyu öğrenme stratejisi*" doğrultusunda tasarlanması, halk eğitim merkezlerinin tesis, donanım ve eğitici kadro bakımından güçlendirilerek daha fazla kurs açılmasına karar verilmiştir.

4.6.2.31 Yükseköğretime Geçiş

Mesleki ve teknik ortaöğretim kurumları mezunlarının kendi alanlarındaki yükseköğretim programlarının yeniden belirlenerek yükseköğretime geçişte ek puan verilmesi, ayrıca yükseköğretime geçişte öğrencinin öğrenim süreci boyunca yönelme ve rehberlik hizmetleri sonucunda sürekli ve sistematik bir biçimde derlenen nesnel bilgilere dayalı bir yerleştirme modeline geçilmesi, bu model uygulamaya konulana kadar SBS ile YGS ve LYS gibi ezber bilgilere dayalı sınavlar yerine güncel programları da kapsayan ortak düşünme becerileri ile derse özel sorun çözme becerilerini ölçen bir seçme sistemi kullanılmasına karar verilmiştir.

4.6.2 18. Milli Eğitim Şurasında Alınan Kararların Paydaşlarına Göre

Dağılımı

18. Milli Eğitim Şurasında alınan kararların büyük çoğunluğu öğretmen eğitimi ve seçimi kategorisinde olmuştur. Bu kapsamda başta eğitim fakülteleri olmak üzere öğretmenlerin eğitim aldıkları kurumların ders programlarının iyileştirilmesi, öğretmen veya eğitim üniversiteleri kurulması, mesleki ve teknik eğitim alanında niteliğin artırılması amacıyla ilgili fakülte mezunlarına pedagojik formasyon eğitimlerinin verilmesi ve adayların niteliklerinin artırılması için lisans (ISCED 6), mastır (ISCED 7) ve doktor eğitimlerine (ISCED 8) yönelik kararlar alınmıştır. Zorunlu eğitim 1 yıl okul öncesi (ISCED 0), 4 yıl temel eğitim (ISCED 1), 4 yıl yönlendirme ve ortaöğretime hazırlık (ISCED 2) ve 4 yıl ortaöğretim (ISCED 3) olmak üzere 13 yıl olarak planlanması, ders programlarının bu eğitim seviyelerine

göre yeniden düzenlenmesi ile mesleki ve teknik öğretim alanında yaygın (ISCED 4) ve örgün mesleki eğitim kurumlarını (ISCED 3), hedefleyen kararlar alınmıştır.

Özel okullara teşvik konusunda ailelerin desteklenmesi, ailelerin yapısının güçlendirilmesi, rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetlerinin sunulması gibi konularda aileler esas alınmıştır. İmar planları yapılırken, eğitim kurumlarının yapım, bakım vb. masraflarının karşılanmasında mahalli idareler temel aktörler olarak ön plana çıkarken risk altında ve dezavantajlı durumda olan çocukların tespit edilmesi ve bunlara yönelik rehberlik faaliyetlerinde MEB ile valilikler esas paydaşlar olarak kabul edilmişlerdir.

4.6.3 18. Milli Eğitim Şurasında Alınan Kararların Uygulanma

Durumuna Göre Dağılımı

18. Milli Eğitim Şurasında Türk Milli Eğitim Sistemi içerisinde okul öncesi eğitimden lisansüstü eğitim alanlarına birçok kategoride kararlar alınmıştır. Şuranın en önemli kararlarından birisi olan ve ilköğretim ve ortaöğretim sistemini yeniden düzenleyen 12 yıllık zorunlu eğitim 2012 yılında 4+4+4 sistemi şeklinde yürürlüğe girmiştir. Şurada zorunlu eğitime başlama yaşına ilişkin bir karar alınmamış olmasına rağmen uygulamaya önce 5 yaş (60 aylık) olarak başlanmış daha sonra 2013 yılında sınır 5,5 yaş (66 aylık) olarak yeniden düzenlenmiştir. Eğitim sisteminde yapılan bu tür sistemsel değişiklikler toplumun değişik kesimlerinden farklı tepkilerin oluşmasına yol açmaktadır. Fullan'ın (2007:3) yaklaşımıyla bu tür değişiklikler bazıları için eğitim sisteminin altının dinamitlenmesi ve parçalanması olarak kabul edilirken aynı değişiklikler başkaları için sistemde değişen hiçbir şeyin olmadığı her şeyin eskisi gibi olduğu şeklinde anlaşılabilir. 4+4+4 sistemi olarak bilinen 12 yıllık zorunlu eğitime geçilmesi de benzer tepkilerin oluşmasına yol açmıştır (TÜSEV, 2013; Kasa ve Ersöz, 2016).

Eğitimde niteliğin artırılması amacıyla özel okulların teşvik edilmesi ve çocuklarını bu okullara gönderen ailelerin desteklenmesine ilişkin karar 2014/2015 eğitim öğretim yılında uygulamaya konulmuştur. 07.08.2014 tarihli resmi gazetede yayımlanan tebliğ ile okul öncesi eğitim kurumu için 2500 TL, ilkokul için 3000 TL, ortaokul ve lise için 3500 TL, temel lise için 3000 TL teşvik ödenmesine karar

verilmiştir. Özel okullara çocuklarını gönderen ailelere eğitim yardımı yapılmasına ilişkin bu karar ilk kez 1996 yılındaki 15. şurada alınmış ancak uygulanmamıştır.

Şurada değerler eğitimi konusunda alınan “değerler eğitimine, okul öncesinden başlayarak yaygın eğitim dâhil olmak üzere eğitim- öğretim her kademesinde, tüm dersler ve okul kültürü içerisinde yer verilmelidir...”kararı doğrultusunda 2010/2011 öğretim dönemi başında Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından illere gönderilen genelgede okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim okullarında değerler eğitimine yönelik faaliyetler yapılması istenmiştir. Bu konuda “değerler eğitimi öğretmen kılavuz kitapları hazırlanmıştır (Cihan, 2014:433)

"Öğretmen alımında uygulanan sınavlarda, adaylara öğretmenlik meslek bilgisi ve genel kültür alanları yanında mezun oldukları özel alanlara ilişkin sorular da sorulmalıdır." kararı kapsamında öğretmen adaylarına “alan sınavı” uygulaması başlatılmıştır.

Şurada mesleki ve teknik eğitim konularında alınan kararlar doğrultusunda 22-23 Mart 2012 tarihinde istihdam ve mesleki eğitim ilişkisinin kapsamlı bir şekilde ele alındığı “Mesleki Eğitim, Sanayi ve Yüksek Teknoloji 2023 Kongresi” gerçekleştirilmiştir.

4.6.4 18. Milli Eğitim Şurasında Uygulamaya Konulmayan Kararların İncelenmesi

18. Milli Eğitim Şurası spor, sanat, beceri ve değerler eğitimi kategorisinde en fazla kararın alındığı toplantıdır. Şurada beden eğitimi, müzik ve görsel sanatlar derslerine branş öğretmenleri atanması ve bu alanlarda öğretmen istihdamına yönelik tedbirler alınması kararı alınmasına rağmen yeterli istihdam sağlanamamıştır. Ayrıca öğretmen istihdamında kadrolu, sözleşmeli, ücretli, vekil öğretmenlik gibi farklı uygulamalar kaldırılarak tüm öğretmenlerin kadrolu olarak istihdam edilmesi kararı da uygulanmamıştır.

Okul öncesi eğitimin zorunlu hale getirilmesine ilişkin 2006 yılında düzenlenen 17. şurada alınan karar 18. şurada da gündeme gelmiştir. Ancak başta bina ve öğretmen yetersizliği gibi eksiklikler nedeniyle karar uygulamaya konulamamıştır. 2009-2010 eğitim öğretim döneminde 32 ilde bu konuda pilot uygulama yapılmış, ancak bu

uygulama ülke geneline yaygınlaştırılmamıştır. Konuya ilişkin en somut gelişme MEB tarafından 17.03.2017 tarihinde hazırlanan genelge ile 2017/2018 eğitim öğretim yılından itibaren 54 ay ve üzeri çocukların %100 oranında okullaşmasının sağlanması için gerekli tedbirlerin alınmasının istenmesi olmuştur. Ancak bu genelgenin de belirtilen eksiklikler nedeniyle uygulamaya geçip geçemeyeceği tartışmalıdır. Ayrıca şurada bağımsız anaokullarının sayısının artırılarak anasınıflarının kaldırılmasına yönelik karar uygulanamamıştır.

Şurada, okul kültürünün gelişmesini olumsuz etkilediği için öğretmenlerin ve eğitim yöneticilerinin uzun süreli görev yapabilecekleri düzenlemelerle yapılması rotasyon uygulanmaması kararı alınmıştır. Ancak 1179 sayılı Milli Eğitim Kanununda 2014 yılında yapılan değişiklikle rotasyon uygulaması kanunlaşmıştır. Okul müdürlerinin yer değiştirme ve rotasyonları 5 yıllık bir döneme bağlanmıştır. Öğretmenlere isteğe bağlı emeklilik hakkının tanınması, öğretmenlerin ek ders ücretlerinin artırılması ve Kasım ayında bir maaş ikramiye kararları uygulanmamıştır (Büyükkarcı, 2012).

Şurada 2023 Vizyonu hedef alınarak öğretmen ihtiyacının planlanması ve ihtiyaç doğrultusunda öğretmen yetiştirilmesi kararı alınmıştır. Bu karar gereğince 1997 yılında MEB ile YÖK koordinasyonunda kurulan “Öğretmen Yetiştirme Türk Milli Komitesi” YÖK yürütme kurulunun 14.03.2012 tarihli toplantısıyla kapatılmış yerine “Öğretmen Yetiştirme Çalışma Grubu” kurulmuştur (YÖK, 2012). Ancak, “atanamayan öğretmenler” sorunu halen Türkiye’nin eğitim alanındaki en önemli sorunlarından biri olarak devam etmektedir. Nitekim şura öncesi dönemde (2007/2010) KPSS sınavına girip atanan öğretmen adaylarının oranı %25 seviyesindeyken bu oran 2011’de %11,8, 2013 yılında ise %19,8 olarak gerçekleşmiştir. Şurada alınan kararların aksine açık kadrolara öğretmen ataması yapılmamış bunun yerine kadrolu, sözleşmeli ve ücretli öğretmenlik gibi uygulamalarla kadrolar doldurulmuştur (Aydın, Sarıer, Özoğlu, ve Özer., 2014). Anadolu öğretmen liselerinin eğitim fakültelerine kaynaklık ederek desteklenmesi ve ders programlarının yeniden düzenlenmesi kararına rağmen bu liseler iptal edilmiştir.

Bakanlığın ve YÖK’ün öğretmen istihdamı konusundaki uygulamalarında birbiriyle çelişen politikalar göze çarpmaktadır. Örneğin, YÖK tarafından arz talep dengesi gözetilerek 05.04.2012 tarihli Yükseköğretim Genel Kurul toplantısında okul öncesi

öğretmenliği, rehberlik ve psikolojik danışmanlık, özel eğitim bölümü öğretmenlikleri, ilköğretim din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmenliği programları hariç eğitim fakültelerindeki diğer bölümlerin ikinci öğretim programlarının kapatılmasına, pedagojik formasyon eğitimlerinin ve sertifika programlarının açılmamasına karar verilmiştir. Fakat bu karardan yaklaşık 2 yıl sonra MEB Talim Terbiye Kurulunun talebi üzerine YÖK tarafından 26.03.2014 tarihinde öğretmenlik yükseköğretim programlarında okuyan veya mezun olanlara yeniden pedagojik Formasyon Eğitimi Sertifika Programı'nın açılacağı duyurulmuştur. Bu tür uygulamalar eğitim sisteminin en önemli unsuru olan öğretmen yetiştirme politikalarında stratejik ve uzun vadeli bir devlet politikası benimsenmesi yerine anlık olarak değişen popülist bir yaklaşımın benimsendiğini göstermektedir (Aydın, ve diğerleri, 2014).

4.7 19. Milli Eğitim Şurası (2-6 Aralık 2014)

19. Milli Eğitim Şurası 2-6 Aralık 2014 tarihleri arasında Antalya'da yapılmıştır. Şura, Başbakan Ahmet Davutoğlu başkanlığındaki Adalet ve Kalkınma Partisi yönetimindeki 62. Hükümet döneminde toplanmıştır. Toplantının gerçekleştiği dönemde Milli Eğitim Bakanlığı görevini Nabi Avcı yürütmektedir.

4.7.1 19. Milli Eğitim Şurası Gündemi

Şura, “öğretim programları ve haftalık ders çizelgeleri, öğretmen ve eğitim yöneticilerinin niteliğinin artırılması ile okul güvenliği” den oluşan gündem maddeleriyle toplanmıştır.

Tablo 8: 19. Milli Eğitim Şurasında En fazla Kararın Alındığı İlk 19 Kategori

	Alınan Karar	Sayı
1	Öğretmen Eğitimi ve Seçimi	21
2	Program ve Materyal Geliştirme	21
3	Eğitim Yöneticiliği	20
4	Yapısal Düzenlemeler	17
5	Hizmet İçi Eğitim	13
6	Altyapı ve Yatırım Hizmetleri	10

7	Çalışma Şartlarının ve Özlük Haklarının İyileştirilmesi	9
8	Personel Politikası	9
9	Kurumlar Arası İş Birliği	8
10	Spor, Sanat, Beceri ve Değerler Eğitimi	7
11	Türk Kültürü ve Türkçe'nin Kullanımı	7
12	Yasal Düzenlemeler	7
13	Yönlendirme ve Rehberlik Hizmetleri	5
14	Kitle İletişim Araçları, Teknoloji Kullanımı ve Eğitimi	4
15	Okul Güvenliği	4
16	Aile İş Birliği	2
17	Kız Öğrencilerin Eğitimi ve Kadınların İstihdamı	2
18	Özel Yetenekli ve Engelli Öğrencilerin Eğitimi	2
19	Seçmeli Dersler	2

4.7.2 19. Milli Eğitim Şurasında Alınan Kararların Konularına Göre Dağılımı

19. Milli Eğitim Şurasında okul öncesi, ilkokul, ortaokul, lise eğitim programlarının içeriği, öğretmen yetiştirme kurum ve programları, eğitim yöneticiliği ve okul güvenliğini etkileyen fiziksel, alt yapısal, kurumsal ve bireysel faktörlerin ele alındığı toplam 179 karar alınmıştır. Şura ilk defa farklı bir şehirde Antalya’da toplanmıştır. İncelenen dönem aralığında yer alan 16, 17 ve 18. şuralarda olduğu gibi 19. şurada da en fazla kararın alındığı kategori öğretmen eğitimi ve seçimi kategorisi olmuştur (MEB, 2014b). Program ve materyal geliştirme kategorisinde alınan 21 karar ve eğitim yöneticiliği kategorisinde alınan 20 karar sırasıyla diğer en fazla kararın alındığı kategoriler olmuştur. Diğer şuralardan farklı olarak 19. şura “okul güvenliği” konusunun ayrıntılı olarak ele alındığı ilk ve tek Şura toplantısı olmuştur. Okullarda karşılaşılan güvenlik problemlerinin önlenmesine ve çözümüne yönelik politikalar geliştirilmesine yönelik alınan kararlarda problemin çok boyutluluğuna dikkat çekilmiş ve yaşanan güvenlik sorunlarının çözülmesi için her okul için detaylı bir eylem planı hazırlanması kararlaştırılmıştır. Bu kapsamda sorunun çözümü için ilgili tüm tarafların etkin bir işbirliğinde bulunması, ayrıca yapısal, yasal ve idari birtakım

düzenlemelerin yapılması kararlaştırılmıştır.

4.7.2.1 Öğretmen Eğitimi ve Seçimi

Şurada öğretmenlik mesleğini seçen başarılı öğrencilerin teşvik edilmesi yönünde daha önceki şuralarda alınan kararlar tekrarlanmıştır. YGS/LYS sınavlarında başarılı olup ilk tercihlerini öğretmenlik yönünde kullanan öğrencilere burs, barınma vb. imkânların sağlanmasına karar verilmiştir. Öğretmenlik mesleğine uygun olmayan öğrencilere diğer fakülte ve bölümlere geçiş imkânı sunulması, öğretmen yetiştirme programlarında uygulama derslerinin oranının artırılması, bu kapsamda fakülte-okul iş birliğinin sağlanması, eğitim fakültesi dışındaki fakültelerden mezun öğrencilere uygulanacak “*öğretmen yetiştirme programlarının*” az 2 yıllık olacak şekilde planlanması, istihdam fazlası mezun sorunun çözülmesi amacıyla eğitim fakültelerinin öğrenci kontenjanlarının azaltılması, öğretmen yetiştiren kurumlardaki öğretim elemanlarının öğretmen eğitimi konusunda yeterliklerinin artırılması kararları alınmıştır.

Öğretmenlerin ihtiyaç duyulan alanlarda mesleki gelişimini sağlamak amacıyla lisansüstü eğitim programlarına teşvik edilmeleri, MEB’in geliştirdiği genel öğretmen yeterlilikleri ve özel alan yeterliklerinin güncellenmesi, seçme sınavlarının öğretmen yeterliliklerini ve mesleğin gerektirdiği nitelikleri dikkate alacak şekilde yeniden düzenlenmesi, aday öğretmenlerin adaylık sürecinin kişisel gelişim, mesleki yeterlilik, çevreye uyum vb. konuları kapsayacak şekilde yeniden şekillendirilmesi, oluşturulacak dijital platformlar kanalıyla mesleki başarıların paylaşımının sağlanması alınan kararlar arasındadır.

4.7.2.2 Program ve Materyal Geliştirme

Şurada okul öncesinden ortaöğretime kadar eğitim sisteminin çeşitli boyutlarındaki programların değiştirilmesine yönelik kararlar alınmıştır. Bu kapsamda; okul öncesi eğitim programlarında düzenlenen aktivitelerin oyun esaslı olması, bu eğitimlerin çocukların özgüvenlerini, birey olma bilincini ve yaratıcı düşünme becerilerini geliştirecek şekilde düzenlenmesi, değerler eğitiminin okul öncesi eğitim döneminden itibaren başlamasına karar verilmiştir.

Ders saatlerinin yeniden düzenlenerek serbest etkinlik saatleri oluşturulması, ilkokullarda bu konuda bir uygulama kılavuzu hazırlanması, okuma kültürünün

kazandırılmasına yönelik etkinliklerin düzenlenmesi, ilk ve ortaokullarda haftalık ders saatinin en fazla 30 ders saati olması, çeşitli nedenlerle ders işlenmeyen boş geçen saatlerde istenmeyen ve okul güvenliğini olumsuz etkileyecek davranışların önlenmesi, ortaokul ve lise ders programında yer alan “*T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük*” dersi içeriğinin gözden geçirilerek güncel anlayışlar doğrultusunda yeniden düzenlenmesi, haftalık toplam ders sayısının çeşitli olarak azaltılması amacıyla derslerin bir kısmının dönemlik derslere dönüştürülmesi, “*Sağlık Bilgisi*” ve “*Trafik ve İlk Yardım*” derslerinin içeriklerinin diğer derslere kaydırılarak bu derslerin programdan çıkarılması, “*Dil ve Anlatım*” dersi ve “*Türk Edebiyatı*” derslerinin tek bir ders altında birleştirilerek “*Türk Dili ve Edebiyatı*” dersi olarak isimlendirilmesi kararlaştırılmıştır.

Şura sonrası yaşanan tartışmalarda gündeme getirilen kararlardan biri *Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Liselerinin* ”ders programlarından “*Alkollü İçki ve Kokteyl Hazırlama*” dersinin çıkarılması ve bu okul öğrencilerinin yapmaları gereken staj eğitimleri aşamasında öğrencilerin alkollü içki servisi yapılan ya da alkollü içecek hazırlanan bölümlerde staj yapmalarının kaldırılmasına karar verilmiştir. Benzer şekilde liselerde “*Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi*” dersinin 2 saate çıkarılması, “*Kutlu Doğum Haftası, Muharrem Ayı ve Aşure Gününün Belirli Gün ve Haftalar*” kapsamına alınması ve “*Osmanlı Türkçesi*” dersinin Anadolu İmam Hatip Liselerinde de zorunlu ders, diğer ortaöğretim kurumlarında ise seçmeli ders olarak okutulmasına dair kararlar tartışmalara yol açmıştır.

4.7.2.3 Eğitim Yöneticiliği

İncelenen dönem içerisinde eğitim yöneticiliği kategorisinde en fazla karar bu şurada alınmıştır. 20 kararın alındığı bu kategoride eğitim yöneticilerinin lisans mezunu olması, yapılacak merkezi yazılı sınavda başarılı olması, yöneticilerin belli bir süre müdür yardımcılığı yapmış olanlar arasından seçilmesi, okul müdürlerinin okul türüne göre uygun branşlardan olmasına özen gösterilmesi, atamada tercihen lisansüstü eğitim, yöneticilik eğitimi veya “*Ulusal Eğitim Yöneticiliği Yeterlik Programı’ndan Eğitim Yöneticiliği Yetkinlik Belgesi*” alanların atanması kararlaştırılmıştır.

Atamada yazılı sınavların yanı sıra il milli eğitim müdürü veya yardımcısı, ilçe milli eğitim müdürü, şube müdürü ve mevcut müdürlerden bir temsilcinin katılımıyla oluşan “Okul Müdürü Görevlendirme Mülakat Komisyonu” tarafından gerçekleştirilecek bir mülakat sınavı yapılması, okul müdürlerinin okul güvenliği konusunda bilgi sahibi olması ve yaşanabilecek muhtemel güvenlik sorunları ve krizleri yönetebilecek bilgi ve becerilere sahip adaylar arasından seçilmesi, rehberlik ve denetim modelleri konusunda bilgi ve beceri sahibi olması, atamada fırsat eşitliği sağlanması amacıyla “Eğitim Yöneticisi Yetiştirme Merkezleri'nin (EYYM)” İstanbul ve Ankara illerinden başlamak üzere ülke geneline yaygınlaştırılması, okul yöneticiliğinin belli bir süre ile sınırlandırılması, yöneticiliğin ilk aşaması olan müdür yardımcılığı atamalarında okul müdürünün tercihinin dikkate alınmasına karar verilmiştir.

Ayrıca, müdürlerin eğitim öğretim yılı başlamadan önce atamalarının yapılması, yeniden atanmada nesnel, ölçülebilir, ayırt edici kriterlerin esas alınması, yöneticilerinin değerlendirilmesinde kişisel başarı ve becerilerin yanı sıra okulun temel başarı göstergelerindeki durumunun da değerlendirilmesine dair kararlar alınmıştır.

4.7.2.4 Yapısal Düzenlemeler

Okulöncesi, ilkökul ve ortaokullarda tekli öğretime geçilmesi, hafızlık eğitimi almak amacıyla eğitime ara vermek isteyen öğrencilere ortaokullarda verilen 1 yıllık sürenin 2 yıla çıkarılması, bu öğrencilere dışarıdan sınav imkânının tanınması, ortaöğretim kurumlarının tamamında haftalık ders saatlerinin azaltılmasına karar verilmiştir.

Okulların idari yapılanmasına ilişkin; eğitim yöneticiliğinde kariyer aşamalarının öğretmenlik, müdür yardımcılığı, müdürlük, şube müdürlüğü şeklinde yeniden düzenlenmesi, belirli bir süre görev yapanların bir üst kariyere geçmesine imkân sağlanması, atanacak müdürlerin en az 2 yıl müdür yardımcılığı yapmış olanlar arasından seçilmesi, dezavantajlı bölgelerde yöneticilik yapanlara teşvik verilmesi kararlaştırılmıştır.

Okul güvenliğinin etkin sağlanması amacıyla okullarda halkla ilişkiler birimi oluşturularak başta veliler olmak üzere tüm ziyaretçilerin okul içerisinde, sınıflarda

vb. yerlerde kontrolsüz şekilde bulunmalarının önlenmesi, okulların risk haritasının çıkarılarak okul güvenliği için bir veri tabanı oluşturulup güncellenmesi, tüm eğitim kurumlarında en kısa zamanda tam gün eğitime geçilmesi ve öğrencilerin güvenliği açısından evlerine en yakın okullara yerleştirilmesine karar verilmiştir.

4.7.2.5 Hizmet İçi Eğitim

Mesleki gelişmelerin tanıtılması ve öğretmenlerin bu gelişmelere yönelik farkındalık kazanmaları ve bilgilendirmelerinin sürekliliğini sağlamak amacıyla hizmet içi eğitim programlarının içerik, yöntem ve eğitim teknikleri açısından yeniden tasarlanması ve bir model geliştirilmesi, düzenlenecek her bir kurs veya seminerin öğretmenlere belli bir yeterliği kazandırma ve belgelendirme esasına dayanması, bu kurslarda eğitici olarak görevlendirilecek kişilerin programın içeriğine uygun yeterlilikte olması, öğretmenlerin yükseköğretim kurumlarından almış oldukları mesleki eğitimlerin kredilendirilerek özlük haklarına işlenmesi kararlaştırılmıştır.

Hizmet içi eğitimlerin yaygınlaştırılması amacıyla eğitim görevlilerinin dolaşımı temel alınarak düzenlenecek eğitimlerin yerinde yapılması, hizmet içi eğitimler yoluyla okul güvenliği kapsamında ihmal, istismar, şiddet, suç, ilk yardım, iş güvenliği vb. konularda yönetici, öğretmen ve diğer ilgili kişilerin bilgilendirilmesinin sağlanması, bu kapsamda okul servis sürücülerinin de okul ve yol güvenliği konularında yıllık olarak bir eğitim programına tabi tutulması karara bağlanmıştır.

4.7.2.6 Altyapı ve Yatırım Hizmetleri

Öğrencilerin güvenliğinin sağlanabilmesi amacıyla akşam saatlerinde ders yapılan okulların aydınlatma, vb. tedbirler alınması ve çevre güvenliğinin artırılması, bu amaçla okul giriş-çıkış noktalarının sayılarının sınırlandırılması, dışarıdan herhangi bir suç aletinin okula sokulmasını engellemek amacıyla gerekli fiziksel tedbirlerin alınması, yeni tamamlanan okul binaları teslim alınırken okul müdürlerinin de görüşlerine başvurulması, okul projeleri belirlenirken bölgenin, okulun ve öğrencilerin özelliklerinin dikkate alınması, muhtemel kazaları önlemek amacıyla okullardaki tamir, bakım ve tadilatlar için küçük onarım ödenekleri tahsis edilmesine karar verilmiştir.

Ayrıca, ders içi ve dışı etkinliklerde oluşabilecek muhtemel kazaları önlemek için okul bahçesinin, oyun alanlarının kaza ve yaralanmayı önleyici yapı malzemeleri kullanılarak ve olası depremlere karşı okul binalarının az katlı, depreme dayanıklı inşa edilmeleri okul sağlığı ve hijyeni konusunda gerekli önlemlerin alınması ve öğrencilerin güvenliği açısından okul bahçelerinde bulunan otoparkların kapatılması kararları alınmıştır.

4.7.2.7 Çalışma Şartlarının ve Özlük Haklarının İyileştirilmesi

Şurada öğretmenlerin mesleki ve kişisel gelişimlerinin devamlılığını sağlamak amacıyla gelişim ödeneği tahsis edilmesi, öğretmenlere 4 yılda bir yıpranma payı ve 3600 ek gösterge verilmesi, ek ders ücretlerinin artırılması, öğretmenlerin mesleki yükselmelerinin sınav dışında gerçekleştirmiş oldukları mesleki, akademik, bilimsel ve sosyal aktivitelere dayalı bir performans sistemiyle yapılması, ülke genelinde dengeli bir dağılım sağlamak amacıyla öğretmen açığı bulunan illerde çalışacak öğretmenlere teşvikler verilmesi kararlaştırılmıştır.

Daha önceki şuralarda da gündeme gelen ancak uygulanmayan lisansüstü eğitim yapan öğretmenlerin aldıkları eğitimin özlük haklarına yansıtılması ve müfettişler arasındaki ücret ve özlük hakları farklılığının giderilmesi ayrıca, milli eğitim uzmanlıklarına seçme ve atama işlemlerinde öncelikli olarak öğretmenlerin tercih edilmesi, uzmanlık ve müfettişliğe atamada öğretmenler için yaş şartının kaldırılması karara bağlanmıştır.

4.7.2.8 Personel Politikası

Şurada ilahiyat fakültesi mezunlarının alan değiştirmeksizin Din Kültürü ve Ahlak Dersi ile İmam Hatip Meslek derslerine girebilmesine imkân sağlanması, Milli Eğitim Bakanlığı üst düzey yönetici kadrolarına “eğitim ve eğitim yöneticiliği” alanında deneyimli personelin atanması, okul güvenliği konusunda uzmanlar yetiştirilmesi, hizmet alımı yoluyla bütün okullarda güvenlik görevlisi ve sağlık personeli görevlendirilmesi, görevlendirilecek bu tür personelin muhakkak okulla ilgili bilgilendirilmesi, özellikle okula giriş çıkış gibi yoğun saatlerde okul çevresinde trafik polisi ve gönüllü trafik denetmenleri görevlendirilmesine karar verilmiştir.

Ayrıca bünyesinde döner sermayesi olan okullarda müdür yardımcılardan birisinin bu alanda görev yapmak üzere işletme/muhasebe alanında formasyona sahip

öğretmenler arasından seçilmesi, yatılı okullarda belletmenlerin belirlenmesinde, öğrencilerin cinsiyet dağılımının dikkate alınması, önceki görevleri esnasında şiddet uyguladığı tespit edilen öğretmen, yönetici ve denetçilerin üst görevlere atanmalarının önlenmesi alınan kararlar arasındadır.

4.7.2.9 Kurumlar Arası İş Birliği

Öğretmen niteliklerinin artırılması MEB ve YÖK iş birliğinde “*Öğretmen Yetiştirme Çalışma Grubu'nun*” koordinatörlüğünde eğitim fakültelerinde uygulanmakta olan öğretim programlarının yeniden yapılandırması, bu kapsamda öğretmen adaylarının entelektüel birikimlerini artırmak amacıyla eğitim programlarına seçmeli dersler adı altında sanat, spor, müzik ve kültür temalı, etkinlik merkezli derslerin eklenmesi, MEB-YÖK iş birliğiyle yurt içi ve yurt dışı üniversitelerle koordinasyon sağlanarak öğretmenlerin ihtiyaç duyulan alanlarda lisansüstü eğitim almalarının sağlanması, okul güvenliği kapsamında yerel güvenlik güçlerinden destek alınması ve risk grubunda yer alan öğrencilerle ilgili gerekli koordinasyon sağlanarak emniyet ve sağlık kurumlarındaki bilgilerin okul yönetimleri ile paylaşılmasının teminine karar verilmiştir.

4.7.2.10 Spor, Sanat, Beceri ve Değerler Eğitimi

Bu kategoride şurada, okul öncesi eğitimde öğrenci seviyesine uygun enstrümanlarla Türk müziği çalışmaları yapılması, ortaokullarda Türk Musikisi makamlarının bir Türk Halk Müziği sazıyla uygulanarak öğretilmesi “Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi” dersinin ilkökul 1, 2 ve 3. sınıf programlarına da konulması, bu ders kapsamında hazırlanacak programlarda çoğulcu anlayışa yer verilmesi kararları alınmıştır.

4.7.2.11 Türk Kültürü ve Türkçenin Kullanımı

Türk kültürünün tanıtılması ve Türkçenin doğru şekilde öğretilmesi amacıyla okul öncesi eğitimde ve ilkokullarda kullanılan eğitim materyallerinde Türk kültürüne ait masal, hikâye, fabl, şiir vb. eserlerin kullanılması, bu kapsamda bilim, sanat, teknoloji ve medeniyet alanında düşünür ve bilim insanlarımızın tanıtılmasına yönelik konulara ders kitaplarında ve eğitim programlarında yer verilmesi, hat, ebru, tezhip ve minyatür gibi geleneksel sanatlarında eğitim programlarında yer alması karara bağlanmıştır.

4.7.2.12 Yasal Düzenleme

Şurada “*Öğretmenlik Meslek Kanunu*” çıkarılmasına dair karar alınmıştır. 1996 yılında gerçekleştirilen 15. şurada “*Öğretmen Personel Kanunu*” çıkarılmasına ilişkin alınan karar uygulanmadığından bu karar son şurada da tekrarlanmıştır. Branş ve sınıf öğretmenlerinin aylık karşılığı olarak girdikleri ders saatlerinin eşitlenmesi için yasal düzenleme yapılması, öğrenci disiplin yönetmeliğinin uzmanların görüşlerine başvurularak yeniden düzenlenmesi başta madde kullanımı olmak üzere okul ve öğrenci güvenliğini riske atacak davranışların önlenmesi kararlaştırılmıştır.

Ayrıca, “Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği”nin güncellenerek okul güvenliği konusunda rehber öğretmenlerin rol almasının sağlanması, okul personeli ve öğrencilerin maruz kalabilecekleri muhtemel şiddet olaylarını engellemek amacıyla caydırıcı önlemler içeren bir yasal düzenlemeye gidilmesi yaşanan şiddet olayları kapsamında mağdur olan okul personeli ve öğrencilerin hukuki haklarının korunmasının ve savunmalarının MEB tarafından üstlenilmesi alınan kararlar arasındadır.

4.7.2.13 Yönlendirme ve Rehberlik Hizmetleri

Yönlendirme hizmetleri kapsamında okul öncesi eğitiminden itibaren öğrencilerin yetenek gelişiminin takip edilmesi, 5, 6 ve 7. sınıflarda birer saat rehberlik dersinin yapılması, ihtiyaç duyulan öğretmenlere öfke kontrolü, çatışma yönetimi, arabuluculuk gibi konularda eğitim desteği sağlanması ve ağır psikolojik sorun yaşadığı tespit edilen öğrencilere rehberlik hizmetleri sunularak ailelere yardımcı olması kararları alınmıştır.

4.7.2.14 Kitle İletişim Araçları, Teknoloji Kullanımı ve Eğitimi

Şurada teknoloji eğitimi ve kitle iletişim araçlarının kullanımı konularında şu kararlar alınmıştır: “*Fatih Projesi*” adıyla okullarda kurulan ve kurulması planlanan teknolojik altyapının etkin kullanımı için sistemin öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumlarında kurulması ve öğretmen aday adaylarının eğitimleri esnasında ihtiyaç duyulan teknik beceri ve bilgiyi kazanmalarının sağlanması kararlaştırılmıştır.

Diğer taraftan okul güvenliği kapsamında hazırlanacak kamu spotları ve kısa filmler aracılığıyla öğrenciler, okul personeli ve velilerin madde bağımlılığı, suç, şiddet, saldırganlık vb. konularda farkındalığının artırılması, bu kapsamda gençleri olumsuz olarak etkileyen içeriğe sahip TV programlarının denetlenmesi amacıyla MEB ve RTÜK daha yakın bir işbirliği yapması ve başta cep telefonları olmak üzere teknolojik aygıtların uygunsuz kullanımlarının engellenmesi amacıyla “*bilişim teknolojilerinin etik kullanımı*” konusunda öğrenci, personel ve ailelerin bilgilendirilmesi alınan kararlar arasındadır.

4.7.2.15 Okul Güvenliği

“Okul Güvenliği” konusu Milli Eğitim Şuralarında ilk defa 19. şurada müstakil bir gündem maddesi olarak ele alınmıştır. Okul güvenliğine ilişkin yaşanan sorunların çözümü ve önlenmesi amacıyla okul ve çevresinin detaylı bir risk analizi yapılarak tüm okullar için ayrıntılı bir “*okul güvenliği eylem planı*” hazırlanması, okul güvenliğine ilişkin tüm paydaşların görev ve sorumluluklarının belirlenmesi ve okulun ve öğrencilerin güvenliğine destek sağlayan ve yardımcı olan öğrenci, veli ve okul çalışanlarının ödüllendirilmesi bu kategoride alınan kararlar olmuştur.

4.7.2.16 Aile İş Birliği

Şurada okul aile ilişkisinin artırılmasına yönelik düzenlemeler yapılması, bu kapsamda “*0-18 Yaş Aile Eğitim Semineri*” ne velilerin katılımının teşvik edilmesi, okul güvenliği açısından problem oluşturan öğrencilerin sorunlarının daha doğru şekilde anlaşılması amacıyla öğrencilerin ev ve aile ortamının tanınmasına dair kararlar alınmıştır.

4.7.2.17 Kız Öğrencilerin Eğitimi ve Kadınların İstihdamı

Şurada kadın yöneticilerin sayılarının artırılması amacıyla kadın yöneticiler lehine pozitif ayrımcılık uygulanmasına ve bu uygulamanın tüm eğitim kurumlarında yaygınlaştırılmasına karar verilmiştir.

4.7.2.18 Özel Yetenekli ve Engelli Öğrencilerin Eğitimi

Üstün yetenekli çocukların eğitimine yönelik ayrı bir yönetmelik çıkarılarak bu öğrencilerin okul öncesi eğitiminden itibaren kapsamlı bir eğitim programı hazırlanmasına karar verilmiştir. Diğer taraftan okulların fiziki şartlarının engelli öğrencilerin kullanabilecekleri şekilde yeniden gözden geçirilmesi ve gerekli düzenlemelerin yapılması kararlaştırılmıştır.

4.7.2.19 Seçmeli Dersler

Sistemde seçmeli ders modülünde yer alan fen bilimleri ve matematik modülünün ikiye ayrılması, fen bilimleri modülüne fen bilimlerine giriş adında bir dersin konulması; sosyal bilimler modülü içerisine de sosyal bilimlere giriş adında bir dersin konulması, seçmeli fizik, kimya ve biyoloji dersleriyle ilgili uygulamaların haftalık ders çizelgelerinde yer verilmesine karar verilmiştir.

4.7.2.20 Dikey ve Yatay Geçişler

Önceki 5 şurada gündeme gelen ve ortaöğretim kurumları arasında yatay ve dikey geçiş imkânının sağlanması kararı bu şurada da gündeme gelmiştir. Geçişlerin yanı sıra eğitim sisteminde sınıf atlama ve normal öğrenim süresinden önce mezun olma imkânı tanınmasına karar verilmiştir.

4.7.2.21 Eğitimin Finansmanı

Daha önceki şuralarda da gündeme gelen okul/kurum bütçesi oluşturulması konusu bu toplantıda da kararlar arasına girmiştir. Oluşturulacak okul bütçesinin harcanması, sorunluluğu ve denetimi konusunda okul yöneticilerine yetki verilmesi alınan kararlar arasındadır.

4.7.2.22 Meslek Standartları

Şurada diğer meslek alanlarında olduğu gibi öğretmenlik mesleğinin de etik kodlarının ve meslek standartlarının oluşturulması ve belirlenen meslek standartlarının ilgili tüm paydaşlarla paylaşılması kararlaştırılmıştır.

4.7.2.23 Milli Eğitim Akademisi

1990 yılındaki 13. şurada gündeme alınan “*Milli Eğitim Akademisi*” kurulması konusu 2014 yılında gerçekleştirilen 19. şurada da gündeme gelmiştir. Bu kapsamda öğretmenler için mesleki gelişim programları düzenlemek, bu programlar için öğretim materyalleri hazırlamak ve AR-GE faaliyetleri gerçekleştirmek üzere Millî Eğitim Akademisi kurulmasına karar verilmiştir.

4.7.2.24 Milli Eğitimle İlgili Kavram ve Tanımlamalar

Ders programında "Fen Bilimleri" adı altında yer alan dersin isminin "Fen Bilgisi" olarak değiştirilmesi ve “Fen Bilgisi” dersi ile “Sosyal Bilgiler” derslerinin ilköğretim 4. sınıftan itibaren programa eşit bir şekilde dağıtılması kararlaştırılmıştır.

4.7.2.25 Taşımalı Eğitim ve YİBO

Taşımalı sistemi kullanan ilkokul ve ortaokul öğrencilerinin ders programları uyuşmadığından dersi erken biten ilkokul öğrencilerine etüt saati konulmasına karar verilmiştir.

4.7.2.26 Teftiş ve Denetleme

Okul güvenliği ve öğrenci sağlığı açısından risk oluşturacak maddelerin okul çevresinde satışlarının engellenmesi amacıyla denetimler yapılması kararlaştırılmıştır.

4.7.2.27 Yükseköğretime Geçiş

Nitelikli adayların seçilmesi amacıyla eğitim fakültelerinin programlarına öğrenci yerleştirmede esas alınan YGS/LYS puan türlerinin yeniden gözden geçirilmesi ve bu bölümlerde eğitim gören öğrencilerin mesleki ilgi ve yeteneklerini ölçmek amacıyla çoklu değerlendirme ilkelerinin uygulamaya geçirilmesi kararlaştırılmıştır.

4.7.3 19. Milli Eğitim Şurasında Alınan Kararların Paydaşlarına Göre Dağılımı

2014 Aralık ayında gerçekleştirilen 19. şurada okul öncesi eğitim (ISCED 0) programlarının içeriklerinin yeniden düzenlenmesi, değerler eğitimiyle, eğitimde kullanılan materyallerde Türk kültürüne ait literatüre yer verilmesi, ilkokullarda (ISCED 1) ve ortaokullarda (ISCED 2) tekli öğretime geçilmesi, haftalık ders programlarının içeriğinin ve ders saatlerinin yeniden düzenlenmesi kararları alınmıştır. Lise düzeyinde eğitim alan öğrencilere yönelik (ISCED 3) ders programlarının yeniden güncellenmesi, ders saatlerini azaltılması, Osmanlıca dersinin genel liseler için seçmeli, Anadolu İmam Hatip Liseleri için zorunlu olması, Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Liseleri ders programından alkollü içki ve kokteyl hazırlama derslerinin kaldırılması ve staj yapacakları yerlerin de bu kapsamda yeniden düzenlenmesi vb. kararlar alınmıştır. Örgün ve yaygın mesleki eğitimle (ISCED 4-5) ilgili bu şurada herhangi bir karar alınmamıştır.

Lisans düzeyinde eğitim gören öğrencilere yönelik (ISCED 6) alınan kararların büyük çoğunluğu öğretmen yetiştiren eğitim kurumlarındaki öğrencilere yöneliktir. Bu kararlarda uygulama derslerinin oranın %50'ye yaklaştırılması, eğitim fakültelerinin kontenjanlarının azaltılması, eğitim programlarının yeniden

yapılandırılması vb. gibi kararlar alınmıştır. Ayrıca öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının mesleki niteliklerini yükseltmek amacıyla yurtiçi ve yurtdışı mastır (ISCED 7) ve doktora (ISCED 8) programlarına teşvik edilmesi ve bu tür programların çeşitlendirilmesine karar verilmiştir.

Velilere ilgili alınan kararlar arasında okul aile arasındaki bağları güçlendirmeye yönelik önlemler alınması ve bu kapsamda "0-18 Yaş Aile Eğitim Seminerleri" düzenlenerek ailelerin bu programlara katılmasının teşvik edilmesi, okul güvenliğine katkı sağlayan velilerin ödüllendirilmesi kararlaştırılmıştır. Eğitim fakültelerinde uygulanmakta olan öğretim programlarının MEB ile Yüksek Öğretim Kurulu, Öğretmen Yetiştirme Çalışma Grubu'nun koordinasyonunda yeniden yapılandırılması, okul güvenliğinin sağlanması konusunda ihtiyaç duyulması halinde emniyet güçlerinden yardım alınması, risk grubunda yer alan öğrenci bilgileriyle emniyet ve sağlık kuruluşlarındaki bilgilerin okul yönetimleriyle paylaşılması kararları kurumlar arası koordinasyon ve işbirliği kategorisinde farklı kuruluşların esas paydaş oldukları kararlar arasında yer almıştır.

4.7.4 19. Milli Eğitim Şurasında Alınan Kararların Uygulanma

Durumuna Göre Dağılımı

19. Milli Eğitim Şurası birçok alanda ilklerin yaşandığı bir şura olmuştur Şuranın Ankara dışında başka bir ilde toplanması, okullarda yaşanan güvenlik sorunlarının toplantı gündemine ilk defa alınması gibi konuların yanı sıra alınan kararların da kamuoyunda en çok tartışıldığı şuralardan biri olmuştur. Osmanlı Türkçesi'nin bazı programlar için zorunlu ders olarak okutulması, ortaöğretimde din kültürü ve ahlak bilgisi ders saatinin artırılması, değerler eğitiminin okul öncesi seviyesinden itibaren vermeye başlanması vb. kararlar Türk eğitim sisteminin laik çizgiden ayrılarak dinsel bir içeriğe kaydığına dair tepkilere yol açmıştır (Eğitim Sen, 2015).

Şurada alınan kararları değerlendirmek üzere 29.12.2014 tarihinde toplanan Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Fakülte Kurulu (AÜEBF, 2014) kararlarında ele alınan pek çok konunun bilimsel bulgularla örtüşmediği, çocukların gelişim dönemlerine uygun olmayan derslerin okutulması, mevcut olan bazı programların yeni bir programmış gibi muamele gören kararlar alındığı, bilim ve teknolojiye gelişmelerin yanı sıra evrensel değerleri yakalayabilecek ve geliştirecek bireylerin

yetiştirilmesine yönelik hiçbir öneriye yer verilmediği şeklinde eleştiriler getirilmiştir.

Şurada alınan kararlar arasında Osmanlıca Türkçesi'nin Anadolu İmam Hatip ve Sosyal Bilimler liseleri dışındaki ortaöğretim kurumlarında seçmeli ders olarak okutulması yer almaktadır. Bu kapsamda Şubat 2015 tarihli Tebliğler dergisinde yayınlanan 2015-2016 özel temel lise 12. sınıf ders çizelgesinde haftalık 2 saat olmak Osmanlıca Türkçesi dersi eklenmiş, Dil ve Anlatım dersi ile Türk Edebiyatı derslerinin birleştirilerek Türk Dili ve Edebiyatı şeklinde adlandırılmasına dair alınan karar uygulanmıştır.

Aday öğretmenlerin eğitimine ilişkin şurada alınan kararları da içeren “Aday Öğretmen Yetiştirme Sürecine İlişkin Yönerge” Mart 2016 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Şurada altyapı ve yatırım hizmetlerine ilişkin alınan kararların bir kısmı 2016/13 sayılı 2016 yılı Temel Eğitim Programı kapsamında uygulamaya konulmuştur.

4.7.5 19. Milli Eğitim Şurasında Uygulamaya Konulmayan Kararların İncelenmesi

19. şura okul güvenliği konusunun derinlemesine ele alındığı ilk toplantı olmuştur. Bu konuda okullarda özellikle fiziki güvenliğin sağlanması için metal detektörler kullanılması, özel güvenlik görevlilerinin görevlendirilmesi gibi tedbirler alınmıştır. Ancak okul güvenliğinin sağlanması için alınan bu tür tedbirlerin öğrencilerin güvenlik algısı üzerinde olumsuz etkilerinin olabileceği göz ardı edilmemeli ve alınan bu tedbirler rehberlik faaliyetleri ve psikolojik danışmanlık hizmetleriyle desteklenmelidir (Atik, 2015).

Şuradan 4 ay sonra 17.04.2015 tarih ve 29329 sayılı Resmi Gazetede “Milli Eğitim Bakanlığı Öğretmen Atama ve Yer Değiştirme Yönetmeliği” yayınlanmıştır. Ancak bu yönetmelikte öğretmenlerin seçimi ve atanmasına ilişkin kararlara yer verilmemiştir.

Öğretmenlerin mesleki gelişimi için programlar hazırlamak, materyal geliştirmek ve AR-GE faaliyetlerinde bulunmak amacıyla Milli Eğitim Akademisi kurulmasına dair bir kez daha uygulamaya geçmemiştir.

Yukarıda belirtilen konular dışında şurada alınan diğer kararlara ilişkin Tebliğler Dergisi ve Talim Terbiye Kurulu Kararlarında herhangi bir düzenlemeye rastlanmamıştır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

V. SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER

Milli Eğitim Şuraları cumhuriyetin ilk dönemlerinden itibaren Türk Milli Eğitim sistemi içerisinde sorunların, önerilerin tartışıldığı en önemli platform olmuştur. Bu çalışmada 1990-2015 yılları arasında gerçekleştirilen 7 Milli Eğitim Şurasında alınan kararlar ve bu kararların uygulamaya geçip geçmedikleri ile etkileri incelenmiştir. Bu dönem şuralarında temel gündem maddeleri eğitim sisteminin belirli bir kısmına ait olduğu halde alınan kararların ana gündem maddelerinin ötesine geçerek sistemin birçok unsurunu kapsadığı görülmüştür.

1990-2015 yılları arasında gerçekleştirilen 7 Milli Eğitim Şurası sırasıyla; 13. şura yaygın eğitim, 14. şura “eğitim yönetimi ve eğitim yöneticiliği ve okul öncesi eğitimi”, 15. şura “ilköğretim ve yönlendirme, ortaöğretimde yeniden yapılanma, yükseköğretime geçişin yeniden düzenlenmesi, toplumun eğitim ihtiyacının sürekli karşılanması ve eğitim sisteminin finansmanı”, 16. şura “mesleki ve teknik eğitim”, 17. şura “Türk milli eğitim sisteminde kademeler arası geçişler, yönlendirme ve sınav sistemi, küreselleşme ve AB sürecinde Türk milli eğitim sistemi” ana gündemleriyle toplanmıştır. 18. şuranın ana gündem maddeleri “öğretmen yetiştirme, istihdamı ve mesleki gelişimi, eğitim ortamları, kurum kültürü ve okul liderliği, İlköğretim ve ortaöğretimin güçlendirilmesi, ortaöğretime erişimin sağlanması, spor, sanat, beceri ve değerler eğitimi, psikolojik danışma, rehberlik ve yönlendirme”, 19. şuranın gündem maddeleri ise “öğretim programları ve haftalık ders çizelgeleri, öğretmen ve eğitim yöneticilerinin niteliğinin artırılması ve okul güvenliği” teşkil etmiştir.

Çalışmada incelenen ilk konu alınan şura kararlarının konularına göre dağılımıdır. 1990-2015 yılları arasında toplanan 7 şurada toplam 1097 karar alınmıştır. 15. Şura 286 kararla en fazla kararın, 14. Şura 38 kararla en az kararın alındığı şuralar olmuştur. Bütün bu kararlar 42 kategoride yer almış, en fazla alınan karar

öğretmenlerin eğitimi ve seçimi (98 karar %8,9) kategorisinde olurken, alt yapı hizmetleri ve yatırım (88 karar %8), personel sorunları (70 karar %6,5) diğer en fazla karar alındığı kategoriler olmuştur. Şuralarda en az karar alınan kategoriler ise taşınmalı eğitim ve YİBO'lar (4 karar %0,4), ana baba okulları (3 karar %3) ve açıktan öğretim (2 karar %2) şeklinde olmuştur.

İncelenen dönemde alınan kararların paydaşlarına göre dağılımı ISCED kategorilerine göre ele alınmıştır. Bu kapsamda en az kararın alındığı 1993 Milli Eğitim Şurası olup, sadece okul öncesi öğrenci grubu (ISCED 0) ve lisans düzeyi öğrenci grubunu (ISCED 6) hedef aldığı görülmektedir. 1996 yılındaki 15. ve 2006 yılındaki 17. Milli Eğitim Şuralarında okul öncesinden, doktora seviyesine kadar (ISCED 0,1,2,3,4,5,6,7,8) kararlar alınırken, diğer şuralarda ele alınan gündem maddesine göre ISCED kategorisinde yer alan öğrenci gruplarını ilgilendiren kararlar alınmıştır. Ayrıca başta alt yapı ve yatırım hizmetleri, öğretmen yetiştirilmesi ve seçimi konuları olmak üzere farklı konularda MEB, ilgili diğer bakanlıklar, üniversiteler, YÖK, yerel yönetimler, STK'lar, işverenler ve özel sektör temsilcileri alınan kararlar kapsamında temel paydaşlar olarak ön plana çıkmaktadır.

Milli Eğitim Şuraları toplantılarına politikacılar, bürokratlar, sivil toplum örgütleri temsilcileri, eğitim yöneticileri, öğretmenler ve akademisyenler gibi eğitim sisteminin çeşitli paydaşları katılım sağlamıştır. Ancak şuralar, eğitim sisteminin çok boyutlu sorunlarına yönelik çözümlerin araştırıldığı kapsamlı bir platform olmasına rağmen alınan kararların çoğunun uygulamaya geçmemesi dikkat çekicidir.

Şuralarda alınan kararların uygulamaya aktarılmasında dönemsel farklılıklar olduğu görülmektedir. Bu kararlar tavsiye niteliğinde olup alınan kararların uygulanıp uygulanmayacağı konusunda dönemin hükümetlerinin inisiyatifi ön plana çıkmaktadır. Türk eğitim sisteminin bütün yönleriyle değerlendirildiği forumlar olan şuralarda alınan kararların uygulamaya geçmesi noktasında yapısal ve yasal değişikliklere gidilerek toplantı kararlarının uygulanma gücünün artırılması eğitim sisteminde yaşanan birçok sorununun çözülmesine katkı sağlayacaktır.

Şuraların işleyişi, gündem maddelerinin belirlenmesi, alınan kararların nitelikleri ve uygulamaya geçmeleri konusunda dönemin hükümetlerinin dolayısıyla siyasi erkin

etkisi oldukça fazladır. Bu durum bazen şuralarda eğitim sistemindeki esas problemler yerine alınan bazı kararlar üzerinden ideolojik ve siyasal tartışmaların ön plana çıkmasına ve toplantıların siyasal anlamda farklı grupların bir hesaplaşma alanı olarak algılanmasına yol açmaktadır. Bunun önlenmesi amacıyla şuraların, katılanların seçimi, gündemin oluşturulması, alınan kararların uygulanmasının takip edilmesi ve uygulanan kararların etki analizlerinin yapılabileceği daha demokratik, çoğulcu, şeffaf ve hesap verilebilir bir yapıya kavuşturulması faydalı olacaktır.

Politika üretim süreci açısından incelendiğinde şuralar politikaların belirlendiği kurullar olması gerekirken işleyiş olarak çoğunlukla gündem oluşturulan veya bakanlık tarafından gündem maddelerinin belirlenip tartışıldığı platformlar olmuştur. Bu nedenle alınan kararların bir kısmı soyut, herhangi bir ölçme kriterine sahip olmayan ve belirsiz genel hedeflere ilişkin kararlar olduğu, dolayısıyla bu tür kararlara dair politikaların geliştirilemediği sadece her şurada tekrarlanan temenniler şeklini aldığı görülmektedir. Bu durum şura toplantılarının etkinliğini tartışmalı bir hale getirmektedir.

Şuraların işlevselliğinin ve alınan kararların etki analizlerinin yapılmasının zorluklarından biriside alınan kararlarının bazılarının uygulanmasının oldukça uzun bir zamana yayılmış olmasıdır. Örneğin 1946 yılında yapılan 3. Milli Eğitim Şurasında gündeme getirilen zorunlu eğitimi 8 yıla çıkarılması kararı bu şuradan yaklaşık 50 yıl sonra 1997 yılında uygulamaya geçmiştir. Diğer taraftan alınan kararları kapsayacak şekilde yapısal veya yasal düzenlemeler yapılırken ancak bu düzenlemelerin gerekçelerinde Milli Eğitim Şurası kararlarına herhangi bir atıfta bulunulmadığı görülmektedir. Dolayısıyla bu düzenlemelerin şurada alınan kararların etkisiyle mi yoksa bakanlığın kendi işleyişi kapsamında aldığı kararlar mı gerçekleştirildiğine karar vermek oldukça zor olmaktadır. Bu nedenle şura kararları kapsamında yapılan düzenlemelerin gerekçelerinde karar alınan mercie atıfta bulunulması alınan kararların etki analizlerinin yapılmasını kolaylaştıracağı gibi şuraların işlevselliğini de ortaya koyacaktır.

İçinde bulunduğumuz bilgi ve teknoloji çağı birçok alanda olduğu gibi eğitim ve öğretim alanında da olağanüstü hızlı gelişmelerin yaşandığı bir dönemdir. İlk şura toplantısının gerçekleştiği 1939 yılından 2015 yılına kadar düzensiz aralıklarla

toplanan 19 şura ele alındığında ortalama olarak her 4 yılda bir şuranın gerçekleştiği görülmektedir (1962-70 arası 8 yıl, 1974-81 arası 7 yıl, 1999-2006 arası 7 yıl şura toplanmamıştır). Bu durum hem şura gündemlerinin yoğunluğunu artırmakta hem de alınan kararların uygulanma takibini oldukça zor hale getirmektedir. Bu nedenle yapılacak şuraların daraltılmış sorun odaklı bir gündemle daha sık (örneğin yıllık) olarak toplanması ve bu toplantıda belirlenen soruna yönelik somut ve ölçülebilir hedefler ortaya koyan politikaların geliştirildiği bir platform haline dönüştürülmesi şuraların işlevselliğini artıracaktır.

Ayrıca incelenen dönem itibarıyla şuralarda birbiriyle çelişen kararların alındığı, diğer taraftan alınan bu kararların bakanlığın uygulamalarında birbiriyle tamamen zıt ve çelişen durumlar görülmektedir. Nitekim yukarıdaki bölümlerde ayrıntılı olarak açıklandığı gibi pedagojik formasyon, öğretmen ve yöneticilerin rotasyonu, Anadolu öğretmen liselerinin kapatılması gibi uygulamalarda bu çelişkileri görmek mümkündür. Bu duruma karşı şura sekreteryası tarafından alınan kararların sistematik olarak sınıflandırılıp uygulama ve tutarlılığın analiz edilmesi her şura toplantısında bu verilerin katılımcılara sunulması değerlendirilmesi gerekmektedir. Böylece şuralar daha fonksiyonel hale gelecek etki ve işlevselliğini arttıracaktır.

Daha önce yapılan çalışmalar incelendiğinde ulaşılan sonuç ise çalışmaların din eğitimi, okul öncesi gibi tek kavram üzerine yoğunlaştığı görülmektedir. Yapılan çalışma kapsamında ise 1990-2015 yılları arasında şuralar her yönüyle irdelenip uygulanıp uygulanmama durumları, buna etki eden faktörler ulaşılan sayısal verilerle ortaya konmuştur. Eğitim alanında bu yönleriyle kapsamlı bir çalışma olmasından dolayı literatüre katkısını ortaya koymaktadır.

KAYNAKÇA

- Akalın, M. (2011). *1990-1999 Yılları arasında alınan Talim ve Terbiye Kurulu kararlarının değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara. Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>
- Akay, M. (2010). *Milli Eğitim Şuraları karar metinlerinin seçilmiş kavramlar açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya. Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>
- Aktan, O. ve Akkutay, Ü. (2014). OECD ülkelerinde ve Türkiye’de okul öncesi eğitim. *Asya Öğretim Dergisi*, 2(1), 64-79.
- Akyüz, Y. (2012). *Türk eğitim tarihi: M.Ö. 1000- M.S. 2008*. Ankara: Pegem Akademi.
- Altay, S. (2011). Cumhuriyetin kurulduğundan günümüze milli eğitim şuralarında okul öncesi eğitimi ve bugünkü durumu. *e-Journal of New World Sciences Academy*. 6:1, 1C0322.
- Anadol, C., Abbasova, F. ve Abbaslı, N. (2002). *Türk kültür ve medeniyeti*, İstanbul: Bilge Yayınları.
- Arkan, Z. ve Gürleyen, I. (2016). The Europeanization of education in Turkey. Aylin Güney, Ali Tekin (Ed.) *The Europeanization of Turkish Public Policies: A Scorecard* (s.164-179) içinde. Routledge: New York.
- Aslaner, N. (2008). *Milli eğitim şuraları ve eğitim politikaları*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara. Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>
- Atik, G. (2015). 19. Milli eğitim şurasında okul güvenliği. *Öğretmen Dünyası*, 423, 42-46.
- AÜEBF (2014). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Fakülte Kurulu Kararı. Erişim adresi: 16.05.2017.<http://www.education.ankara.edu.tr/wp-content/uploads/sites/413/2015/01/19.-MEB-Şurası-Hk.-Kurul-Kararı.pdf>
- Ayas, N. (1948). *Türkiye Cumhuriyeti milli eğitimi (kuruluşlar ve tarihçeler)*, Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- Aydın, R. (2009). Türkiye’de öğretmen sorunları açısından milli eğitim şuralarının değerlendirilmesi (1980–2000). *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 42(2), 199-237.
- Aydın, A., Sarier, Y., Uysal, Ş., Özoğlu, E.A. ve Özer, F. (2014). Türkiye’de istihdam politikalarının değerlendirilmesi. *Educational Administration: Theory and Practice/ Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, Vol:20(4), 397-420.
- Ayrangöl, Z. ve Tekdere, M. (2014). Türkiye ve OECD ülkelerinde yapılan eğitim harcamalarının karşılaştırmalı analizi. *EUL Journal of Social Sciences/LAÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, (V:II), 1-30.

- Babbie, E. (1999). *The basics of social research (8th ed.)*. Belmont: Wadsworth Publications.
- Balaban, A. (2006). İskit, Hun ve Göktürklerde sosyal ve ekonomik hayat. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara. Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>
- Bardach, E. ve Patashnik, E.M. (2016). *A practical guide for policy analysis the eight fold path to more effective problem solving*. Fifth. Edition. Washington, DC: CQ Press.
- Başgöz, İ. (1995). *Türkiye'nin eğitim çıkmazı ve Atatürk*, Ankara: Başbakanlık Basımevi.
- Batır, B. (2007). *İkinci Meşrutiyet'ten Tevhid-i Tedrisat'a kadar Türkiye'de ilköğretim (1908-1924)*. Yayınlanmamış doktora tezi İstanbul Üniversitesi, İstanbul. Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>
- Berber, N. (2015). *Türkiye'de çocuk suçluluğu ile mücadele politikası analizi: İstanbul örneği*. Yayınlanmamış doktora tezi. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul. Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>
- Biçer, B. (2007). *Türklerin İslamlaşma süreci*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- Bozkurt, B. (2007). *Cumhuriyet Halk Partisi'nin eğitim politikaları (1923-1950)*. Yayınlanmamış doktora tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, İzmir. Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>
- Büyükkarcı, A. (2012). *Milli eğitim şuraları'nda okul öncesi eğitimi ile ilgili alınan kararlar ve uygulamaları*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya. Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>
- Caiden, G. E. (1976). Implementation – The Achilles Heel of Administrative Reform. In Arne F. Leemans (Ed.), *The Management of Change in Government*, (ss. 142-164) içinde. The Hague: Martinus Nijhoff.
- Candan, B. (2013). Türk kültüründe kütüphaneler ve eğitim hayatımıza etkileri: cumhuriyet öncesi dönem. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 4/2, 105-124
- Castells, M. (2011). *The rise of the network society: The information age: Economy, society, and culture*, Volume 1. UK.: John Willey ve Sons.
- Cihan, A. (2007). *Osmanlı'da eğitim*. İstanbul: 3F Yayınevi.
- Cihan, N. (2014). Okullarda değerler eğitimi ve türkiye'deki uygulamaya bir bakış. *Turkish Studies -International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume: 9(2), 429-436.
- Coşkun, Y.D. (2017). *Öğretim programları arka plan raporu*. Erişim adresi: 23.06.2018 http://www.egitimreformugirisimi.org/wpcontent/uploads/2017/03/Ogretim_Programlari_Arka_Plan_Raporu.pdf

- Creswell, J.W. (2013). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches*. Los Angeles: Sage.
- Cunbur, M. (1963). Türk kütüphaneciliğinin tarihi kökleri. *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni* 12(3-4): 105-116.
- Çerçi, F. (2003). Hunlarda sosyal ve siyasi hayat ve devlet halk ilişkileri. *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5-1, 59-98.
- Çevik, H.H. (1998). Kamu politikaları analizi çalışmaları üzerine Türkiye açısından bir değerlendirme. *Amme İdaresi Dergisi*. Cilt:31:2, 103-112.
- Çevik, H.H. ve Demirci, S. (2012). Kamu politikası: Kavramlar, aktörler, süreç, modeller, analiz, karar verme, 2. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Çog, M. (2007). Emeviler ve Abbasiler dönemi Hazar-Arap ilişkileri. *Turkish Studies / Türkoloji Araştırmaları* Volume 2/2, 150-160.
- Demirel, O (2006). Education in Turkey: From Empire to Republic. Rosarii Griffin (Ed.), *Education in Muslim World: Different Perspectives* (s.129-149) içinde. Oxford, UK:Symposium Book Ltd..
- Deem, R. ve Brehony, K. J. (2000). International policymaking and analysis: Diverse viewpoints. Ben-Miriam Peretz, Sally Brown ve Bob Moon (Ed.) Routledge. *International Compendium On Education*. (s.193- 203) içinde, London: Routledge.
- Deniz, M. (2001). Milli eğitim şuralarının tarihçesi ve eğitim politikalarına etkileri. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta. Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>
- Dinçdir, İ. (2015). Türkiye Selçuklu Devletinde eğitim sistemi (1075-1308). Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş. Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>
- Doğan, S. (1990). Türkiye’de rehberlik kavramı ve uygulamalarının gelişiminde milli eğitim şuralarının rolü. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*. 1(1), 45-55.
- Dye, T. R. (2013). *Understanding public policy*. NJ: Pearson.
- Eğitim Sen (2015). 19. Milli eğitim şurasında neler oldu? Eğitim Sen Yayınları., Erişim adresi: 16.05.2017 <http://egitimsen.org.tr/wp-content/uploads/2015/12/19.-Milli-Eğitim-Şurası-Broşür.pdf>.
- Erdoğan, T. (1996). Maarif-i Umumiyye Nezareti Teşkilatı-I. *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*. Cilt: 51, 183-265.
- Ergin, M. (2012). *Orhun Abideleri*. İstanbul: Boğaziçi Yayınları.
- Eriş, S. (2006). 961-1987 Yılları arasında gerçekleştirilen millî eğitim şuraları ve alınan kararların uygulamaları. Yayınlanmış yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya. Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>

- Eroğlu, M., Özbek, R., Őenol, C. (2016). Öğretmenlerin mesleki gelişimine ilişkin milli eğitim Şurası kararlarının incelenmesi. *Uluslararası Eğitim Programları ve Öğretim ŐalıŐmaları Dergisi*. Cilt: 6:12, 81-90
- Eroğul, C. (2000). *Demokrat Parti tarihi ve ideolojisi*. İmge Kitabevi: Ankara.
- Eskici, M. (2016). Öğretmen adaylarının atanamama kaygılarının çeşitli deđiŐkenlere göre incelenmesi. *Turkish Studies*. Volume 11:19, 361-378.
- Evren, M.R. (2018). Milli eğitim Şuralarında mesleki ve teknik eğitim (1939-1974). Yayınlanmış yüksek lisans tezi, On Dokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ortaöğretim Sosyal Alanlar Anabilim Dalı, Samsun. Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>
- Firestone, W. (1989). Educational policy as an ecology of games. *Educational Researcher* 18(7), 18-24.
- Fowler, F. C. (2004). *Policy studies for educational leaders: An introduction*. First Edition. Boston: Pearson.
- Fullan, M. (1993). *Change forces: Probing the depth of educational reform*. London; New York: Falmer Press.
- Fullan, M. (2007). *The new meaning of educational change*, New York: Teacher's College Press.
- Gökalp, Z. (1976). *Türkçülüğün esasları*, 1.Baskı, İstanbul: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Gökalp, Z. (1972). *Milli terbiye ve maarif meselesi*. Ankara: İŞ Matbaacılık.
- Gömeç, S. (1998). Şamanizm ve eski Türk dini. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 4, 38-52.
- Gönülaçar, Ő. (2016). *Türkiye'de öğretmen imajı ve itibarı*. Erişim adresi: 20.04.2017.<http://s3.amazonaws.com/academia.edu.documents/41461508/Turkiyede.Ogretmen.Imaji.ve.Itibari.sgonulacar.2016.pdf?AWSAccessKeyId=AKIAIWOWYYGZ2Y53UL3A&Expires=1493029846&Signature=xt8eWjUUy%2F%2FJtaLYeTvt4X%2Fu4EM%3D&response-contentdisposition=inline%3B%20filename%3DTurkiye+de+Ogretmen+Imaji+ve+Itibari+Uze.pdf>
- Güven, S. (2016). 1933 yılı reformundan günümüze üniversiteler ve milli eğitim Şuraları kararları. *Eğitimde Kuram ve Uygulama Journal of Theory and Practice in Education*. 12(4), 928-944.
- ISCED_2011. (2011). International standard classification of education. UNESCO Institute for Statistics, Canada. Erişim adresi: 1.04.2017 <http://www.uis.unesco.org/Education/Documents/isced-2011-en.pdf>
- İnal, K. (2012), AKP'nin reform mantığı ve "4+4+4"ün ideo-pedagojik eleŐtirel analizi. *Eğitim Bilim Toplum Dergisi*, Cilt: 10(39), 78-92.
- İŞler, H. (2016). The examination of educational philosophy of Turkish national education councils between 1946 and 2014. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul. Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>

- Joseph, R. ve Reigeluth, C.M (2010). The systemic change process in education: A conceptual framework. *Contemporary Educational Technology*. 1(2), 97-117
- Kaplan, İ. (1999). Türkiye’de milli eğitim ideolojisi ve siyasi toplumsallaşma üzerindeki etkisi. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Kaptı, A. (2011). Kamu politika sürecinde klasik yaklaşım modeli. Alican Kaptı (Ed.), *Kamu Politika Süreci: Teorik Perspektifler (s.15-43)* içinde. Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Kasa, B. ve Ersöz, Y. (2016). Prosand cons: Compulsary 12 year edutation reform in Turkey. *South African Journal of Ducation, Volume 36(2), 1-10.*
- Kaşıkcı, S. K. (2016). Experiences of education policy actors in relation to the role of the national education council in the process of policy making. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara. Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>
- Kemp, J.E. (2006). Foundations for systemic change. *Tech Trends*. 50:20, 20-26
- Kenan, S. (2013). Türk eğitim düşüncesi ve deneyiminin dönüm noktaları üzerine bir çözümleme. *Osmanlı Araştırmaları / The Journal of Ottoman Studies*, XLI, 1-31
- Kerimoğlu, Z. (2006). *1946-1960 arası uygulanan eğitim politikası*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul. Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>
- Kerr, D. H.(1976). Education policy. analysis, structure and justification. New York: David Mc Kay Company.
- Kılıç, E. (2008). *Demokrat Parti dönemi mili eğitim politikası (1950–1960)*.Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir. Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>
- Kılıç, M ve Şahan-Yılmaz, B. (2015). Kamu personeli seçme sınavına hazırlanan öğretmen adaylarının umutsuzluk ve sosyal destek düzeyleri. *İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*. Cilt:2(3), 1-12.
- Kılıç, R. (1999) Türkiye’de yükseköğretimin kapsamı ve tarihsel gelişimi, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı 3, 289-310.
- Knoepfel, P., Larrue, C., Varone, F. ve Hill, M. (2007). *Public policy analysis*. Bristol, UK: The Policy Press.
- Kocabaş, A. (2014). *Türk eğitim sisteminin felsefi temelleri*, Dewey Mustafa Necati ve İsmail Hakkı Tonguç. *Toplum ve Demokrasi Dergisi*, 2(3), 203-212.
- Kongar, H. (1996). Köy enstitülü köy öğretmenleri, *Tarih ve Toplum*, S:148:25
- Krippendorff, K. (2004). Content analysis: An introduction to its methodology. CA:Sage Publications.
- Kulaç, O. Ve Çalhan, H.S.(2013). Bir kamu politikası süreci analizi: Milli Eğitim Bakanlığı ve Yükseköğretim Kurulu yurtdışı lisansüstü bursları. *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitü Dergisi*. Yıl-5:10, 205-225.

- Mardin, Ş. (1973). Center-periphery relations: A key to turkish politics? *Daedalus*, Vol. 102, No. 1, Post-Traditional Societies, 169-190.
- Mingat, A., Tan, J.P., ve Sosale, S. (2003). *Tools for education policy analysis*. Washington, DC: The World Bank.
- Mc Combs, B. ve Whisler, J. S. (1997). *The learner-centered classroom and school: strategies for increasing student motivation and achievement*. San Francisco: Jossey-Bass Publishers.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (1990). On Üçüncü XIII. Milli Eğitim Şurası Kararları (15-19 Ocak 1990). https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2014_10/02113538_13_sura.pdf
- Milli Eğitim Bakanlığı. (1993). On Dördüncü XIV. Milli Eğitim Şurası (27-29 Eylül 1993) https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2014_10/02113548_14_sura.pdf erişim tarihi 20.04.2017.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (1996). On Beşinci XV. Milli Eğitim Şurası Kararları (13-17 Mayıs 1996) https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2014_10/02113559_15_sura.pdf erişim tarihi 20.04.2017.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (1999). On Altıncı XVI. Milli Eğitim Şurası Kararları (13-17 Kasım 1999) https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2014_10/02113618_16_sura.pdf erişim tarihi 20.04.2017.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2006). On Yedinci XVII. Milli Eğitim Şurası Kararları (13-17 Kasım 2006) https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2014_10/02113631_17_sura.pdf erişim tarihi 20.04.2017.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2007). 17. Milli Eğitim Şurası (Raporlar, Görüşmeler ve Kararlar), Ankara: MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Şura Genel Sekreterliği Yayını.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2010a). On Sekizinci XVIII. Milli Eğitim Şurası Kararları (1-5 Kasım 2010) https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2014_10/02113646_18_sura.pdf erişim tarihi 20.04.2017.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2010b) *Türk milli eğitim sistemi içerisinde ortaöğretim kademesi*, Milli Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığı Yayınları. Araştırma Önerisi. http://ttkb.meb.gov.tr/yayinlar/Turk_milli_egitim_sistemi_icerisinde_ortaogretim.doc erişim tarihi 15.05.2017.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2011). Türk eğitim sisteminin örgütlenmesi 2011 http://sgb.meb.gov.tr/eurydice/kitaplar/Turk_Egitim_sistemi_2011/Turk_Egitim_Sisteminin_Orgutlenmesi_2011.pdf erişim tarihi 21.04.2017.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2014a). Millî Eğitim Şurası Yönetmeliği. http://mevzuat.meb.gov.tr/html/sura_1/sura_1.html erişim tarihi 20.05.2018.

- Milli Eğitim Bakanlığı. (2014b). On Dokuzuncu XIX. Milli Eğitim Şurası Kararları (2-6 Aralık 2014) <http://www.meb.gov.tr/19-mill-egitim-srasi-sona-erdi/haber/7594/tr> erişim tarihi 20.04.2017.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2016). Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği. https://ogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_09/20161748_MYLLY_EYY_TYM_BAKANLIYI_ORTAYYRETYM_KURUMLARI_YYNETMELYYY.pdf erişim tarihi 21.06.2018.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2017a). Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2016/2017 (1. Dönem) http://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_03/31152628_meb_istatistikleri_organ_egitim_2016_2017_1.pdf erişim tarihi 18.04.2017.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2017b). 3797 sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun <http://mevzuat.meb.gov.tr/html/73.html> erişim tarihi 16.04.2017.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2017c). Milli Eğitim Şuraları. <https://ttkb.meb.gov.tr/www/milli-egitim-suralari/dosya/12> erişim tarihi 24.04.2017.
- Merçil E. (1989). Gazneliler devleti tarihi. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Okur, M. (2005). Milli mücadele ve cumhuriyetin ilk yıllarında milli ve modern bir eğitim sistemi oluşturma çabaları. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 5(1), 199-217.
- Özalp, R. ve Ataunal, A. (1977). Türk milli eğitim sisteminde düzenleme teşkilatı (Talim ve Terbiye Kurulu-Milli Eğitim Şurası). İstanbul: Milli Eğitim Basımevi,
- Özdem, G. (2007). Türkiye’de 1980 sonrası uygulanan eğitim politikalarının ilköğretim okullarında yarattığı dönüşümün değerlendirilmesi (Ankara İli Örneği). Yayınlanmamış doktora tezi. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara. Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>
- Özdemir, B. Ş. ve Beltekin, N. (2012). Türk eğitim sisteminin dönüşümünde uluslararası aktörler: IMF ve Dünya Bankası örnekleri. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(1), 33-55.
- Özodaişık, M. (1999), Cumhuriyet dönemi yeni bir nesil yetiştirme çabaları (1923-1950), Konya: Çizgi Kitabevi Yayınları.
- Özoğlu, M. (2011). Türkiye’nin öğretmen “yetiştirme” politikası. M. Orçhan (Ed.), *21. Yüzyılda Türkiye’nin Eğitim ve Bilim Politikaları Sempozyumu* (s.143-156) içinde. Ankara: Eğitimciler Birliği Sendikası.
- Öztürk, V. (1990), *Cumhuriyet dönemi milli eğitim şuralarında din eğitimi ve öğretimi ile ilgili alınan kararlar ve değerlendirilmesi*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir. Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>
- Quah, J. (2016). The role of the public bureaucracy in policy implementation in five ASEAN countries. Cambridge University Press.

- Payne, C. (2008), So much reform, so little change: The persistence of failure in urban schools, Cambridge: Harvard Education Press.
- Psacharopoulos, G. (1989). Why educational reforms fail: A comparative analysis. *International Review of Education*. Vol: 35, 179-195.
- Reigeluth, C. M. (1994). The imperative for systemic change. C. M. Reigeluth ve R. J. Garfinkle (Eds.), *Systemic Change in Education* (s. 3-11) içinde. Englewood Cliffs, NJ: Educational Technology Publications.
- Sakaoğlu, N. (1992). *Cumhuriyet dönemi eğitim tarihi*. İletişim Yayınları, İstanbul.
- Sakaoğlu, N. (2003). *Osmanlı'dan günümüze eğitim tarihi*, İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Salman, H. (2013). İslamiyet'ten önceki türk devletleri. C. Öztürk (Yay. Haz.). *Türk Tarihi Ve Kültürü* (ss. 10-30). Ankara: Pegem Akademi.
- Sayılı, A. (1994). Bilim ve öğretim dili olarak Türkçe. Heyet (Yay. Haz.) Bilim Kültür ve Öğretim Dili Olarak Türkçe (ss.325-599). Ankara, Türk Tarih Kurumu
- Sevim, A. ve Merçil, E. (1995). Selçuklu devletleri tarihi (siyaset, teşkilat ve kültür), Ankara: T.T.K Yayınları.
- Stone, F.A. (1973). The evolution of contemporary turkish educational thought. *History of Education Quarterly*, Vol. 13, No. 2, 145-161.
- Şen, Ü. (2010). Yurtdışında yaşayan türk çocuklarının ana dili eğitimine yönelik milli eğitim bakanlığı bünyesinde yapılan çalışma ve uygulamalar. *Zeitschrift für die Welt der Türken/Journal of World of Turks*. Vol:2 (3), 239-253.
- Tan, D. (2007). *Milli eğitim bakanları ve eğitim icraatları (1980-1999)*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın. Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>
- Taylor, S., Rizvi, F., Lingard, B., ve Henry, M. (1997). *Educational policy and the politics of change*. London: Routledge.
- Türkiye Eğitim Derneği. (2009). Öğretmen yeterlilikleri (özet rapor). Ankara. http://portal.ted.org.tr/yayinlar/Ogretmen_Yeterlik_Kitap_Ozet_rapor.pdf erişim tarihi 02.05.2017.
- Tofur, S. (2015). 21. yy Türk eğitim politikalarının oluşturulmasında kaynaklık eden belgelerin Fullan'ın kavramsallaştırması açısından değerlendirilmesi: 1980 – 2014. Yayınlanmış Doktora Tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir. Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>
- Turan, R. (2012). Avni Akyol dönemi eğitim siyasetleri. *Milli Eğitim*. Sayı:194, 108-131.
- Turkmen, L. ve Bonnstetter, R.J.(2007). Influences of some philosophical approaches in the historical development of Turkish science education. *Science Education International*. Vol.18/2,139-152.

- Türkiye İstatistik Kurumu. (2017). Örgün Eğitim İstatistikleri. Erişim adresi: http://tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1018 erişim tarihi 18.04.2017.
- Türkiye Üçüncü Sektör Vakfı. (2013). Eğitimde “4+4+4 yasası”; tasarı, yasalaşma ve uygulama süreçlerinde stk’ların katılımı vaka analizi. Erişim adresi: <http://www.tusev.org.tr/usrfiles/images/444YasasiVakaAnaliziTR.31.10.13.pdf> erişim tarihi 15.05.2017.
- Uçman, A. (1995). Encümen-i Daniş. İçerisinde *T.D.V. İslam Ansiklopedisi*.<http://www.islamansiklopedisi.info/dia/ayrmetin.php?idno=110176> ve [idno=110111#1](http://www.islamansiklopedisi.info/dia/ayrmetin.php?idno=110111#1)
- Uluğ, F. (1999). Meslek eğitimi ağırlıklı ortaöğretim için yapısal yönelimler: 16. milli eğitim şurasına yönelik bir değerlendirme. *Eğitim Yönetimi*, Sayı17, 37-51.
- Uluğbay, H. (2012). Sekiz yıllık zorunlu eğitimin gelişim süreci ve kazandırdıkları. http://www.ulugbay.com/blog_hikmet/?p=266 erişim tarihi 17.05.2017.
- Üçler, C. (2006). *1988-2005 yılları arasında gerçekleştirilen milli eğitim şuraları ve alınan kararların uygulamaları*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya. Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>
- Ünal, T. (2001). *Milli eğitim davamız*, Ankara: Berikan Yayıncılık.
- Ünal, S. ve Öztürk, H. (2008). İslamiyet’ten önce Türklerde eğitim ve öğretim. *İlahiyat Fakültesi Dergisi*. 13:2, 89-109.
- Vatandaş, C. (2016). Kapsam ve yöntem açısından Türk modernleşmesi. M. Zincirkıran (Ed.). *Dünden Bugüne Türkiye'nin Toplumsal Yapısı*.(s. 103-141) içinde. İstanbul: Farklı Yayınevi.
- Walker, W.E (2000). Policy analysis: A systematic approach to supporting policy making in the public sector. *Journal Of Multi-Criteria Decision Analysis*, 9, 11-27.
- Yavaş, C. (2003). *Heyeti İlmiye ve milli eğitim şuralarında din eğitimi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul. Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>
- Yılmaz, B. (2004). *Türkiye’de eğitim politikası ve kütüphane*. Ankara: Türk Kütüphanecileri Derneği.
- Yükseköğretim Kurumu. (2012). *Öğretmen yetiştirme çalışma grubu*. Erişim adresi: 01.05.2017.<http://www.yok.gov.tr/documents/10279/49665/%C3%96%C4%9Fretmen+Yeti%C5%9Firme+%C3%87al%C4%B1%C5%9Fma+Grubu/4054fef9-ffc8-41a7-a909-ac8c5188de66>
- Yükseköğretim Kurumu. (2017) <http://www.yok.gov.tr/web/guest/universitelerimiz> erişim tarihi 20.04.2017.
- Yüksel-Şahin, F. (2012). Türk milli eğitim şuralarında (1939-2010) psikolojik danışma ve rehberlik ile ilgili alınmış olan kararların değerlendirilmesi. *Sosyal Bilgiler Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 3:1, 95-118.

Yüksel, A.T. (2001) İlk Müslüman Türk Devletlerinin siyasi kültürel ve medeniyet tarihi üzerine. *Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*:11., 67-99.

Zürcher, E.J. (2000). *Modernleşen Türkiye'nin tarihi*. İstanbul: İletişim Yayınları.

